

การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตย
ของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี
THE DEVELOPMENT OF DEMOCRATIC
IDEOLOGICAL VALUES YOUTH IN THE 21st
CENTURY WITH BUDDHIST PRINCIPLES

พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตย
ของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี

พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า 2565

การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตย
ของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี
THE DEVELOPMENT OF DEMOCRATIC
IDEOLOGICAL VALUES YOUTH IN THE 21st
CENTURY WITH BUDDHIST PRINCIPLES

พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) 2. เพื่อสร้างรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) และ 3. เพื่อนำเสนอคู่มือการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เยาวชนไทยที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี ในสถานศึกษาสังกัดกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .89

ผลการวิจัยพบว่า

1. ค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) 6 ประการ ได้แก่ 1. อำนาจเป็นของประชาชน 2. สิทธิมนุษยชน 3. การใช้เหตุผลและขันติธรรม 4. การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ 5. ฉันทานุมัติ และ 6. กระบวนการประชาธิปไตย

2. รูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้ ประเมินความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

3. คู่มือการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) ความเหมาะสมของคู่มือเพื่อการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านประโยชน์จากการนำคู่มือไปใช้ รองลงมา คือ ด้านความเป็นไปได้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการออกแบบ

คำสำคัญ: 1. การพัฒนารูปแบบ 2. ค่านิยมของคนไทย 3. อุดมการณ์ประชาธิปไตย 4. เยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 5. ด้วยหลักพุทธวิธี

ABSTRACT

The objectives of this research were 1. to study the development of democratic ideological values youth in the 21st century with Buddhist principles 2. to create a model of Thai people's The development of democratic ideological values youth in the 21st century with Buddhist principles and 3. to present a manual on the development of Thai the development of democratic ideological values youth in the 21st century with Buddhist principles (under Sappurisdhamma 7) The sample group in this research consisted of 400 Thai youths aged 15-24 years in educational institutions affiliated with the Upper Northeastern Province Group. The instrument used for data collection was a questionnaire. The five-level estimation scale has an IOC value between 0.67-1.00 and an overall confidence value of .89.

The results showed that:

1. the development of democratic ideological values youth in the 21st century with Buddhist principles (under Sappurisdhamma 7) are 1. Power belongs to the people, 2. Human rights, 3. Reason and tolerance, 4. Majority rule, 5. Consensus, and 6. Democratic process.

2. With assess suitability and usefulness at a high level, the development of democratic ideological values youth in the 21st century with Buddhist principles (under Sappurisdhamma 7) consists of 6 elements and 19 indicators.

3. A manual on the development of democratic ideological values youth in the 21st century with Buddhist principles (under Sappurisdhamma 7) on the overall suitability of a manual for the development of the the development of democratic ideological values youth in the 21st century with Buddhist principles (under Sappurisdhamma 7) is at a high level. The aspect with the highest average was the benefit from the manual implementation, followed by the feasibility aspect. The aspect with the lowest average is the design.

Keywords: 1.The development 2. Democratic ideological 3. Values youth in the 21st century 4. Buddhist principles

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) ผ่านทางสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ภายใต้โครงการวิจัยชุด เรื่อง การบูรณาการจตุภาคีเพื่อลดปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจยุคโควิดของคนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธธรรม ประจำปีงบประมาณ 2565 ซึ่งสำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือและความเมตตา ของพระเดชพระคุณ พระเทพวชิรวิมล, ดร. ที่ปรึกษาโครงการวิจัยชุด พระครูกิตติวราทร, ผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร. หัวหน้าโครงการ และนายวสันต์ ฉายรัศมีกุล ที่ให้ความอนุเคราะห์ให้คำแนะนำ ชี้แนะ อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด พระมหาอำนาจ มหาวิโร, ดร. พระครูวิกรมธรรมธัช พระปลัดประเทือง สุวีโร และขอขอบพระคุณ ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี ดร.ประพิศ โบราณมูล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กฤษณ์ ศรีทนต์ นางรัชณีย์ เจริญนนท์ นายเมื่อง สุวรรณแสนทวี บุคลากร เจ้าหน้าที่ ทุกส่วนงาน เพื่อนร่วมงานทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำและความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ในทุกด้านและสนับสนุนด้วยดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ พระเมธาวิเชียรสร, รองศาสตราจารย์ ดร. และขอขอบพระคุณ ดร. ธเนศ ต่วนชะเอม ที่เมตตาเป็นผู้เชี่ยวชาญอ่านและตรวจความสมบูรณ์ของเนื้อหาจรรยาบรรณวิจัยนี้เสร็จ สมบูรณ์ด้วยดี

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาจากคณะผู้เชี่ยวชาญและตรวจสอบเครื่องมือ ขอกราบขอบพระคุณ พระครูสมุห์ศิลาศักดิ์ สุเมโธ, ดร. พระครูสีลสรวิชัย, ดร. พระครูปลัด สุริยะ ชวนปญโญ, ดร. และขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ รองศาสตราจารย์ ดร. สำเร็จ ยุรชัย ที่เมตตาให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะแนวทาง รวมทั้งตรวจและแก้ไขงานวิจัยข้อบกพร่อง ให้สมบูรณ์จนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณนักวิชาการ ครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนกลาง นักการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ผู้บริหารโรงเรียนทุกท่าน บุคลากร เจ้าหน้าที่ ทุกส่วนงาน ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า

หัวหน้าโครงการวิจัย

1 พฤษภาคม 2566

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหาวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	3
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
2 แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ	6
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม	22
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์	28
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมสัปติธรรม 7	34
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนในศตวรรษที่ 21	37
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับคู่มือ	61
2.7 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย	66
2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	70
2.9 สรุปกรอบแนวความคิด	74

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า	
3	วิธีดำเนินการวิจัย	76
3.1	ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย	76
	ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบรูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิถี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก	76
	ระยะที่ 2 การรูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิถี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) โดยการวิจัยเชิงสำรวจ	77
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	87
4.1	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	87
4.2	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	87
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	167
5.1	สรุปผลการวิจัย	168
5.2	อภิปรายผลการวิจัย	173
5.3	ข้อเสนอแนะ	174
	บรรณานุกรม	176
	ภาคผนวก	182
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	183
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	185
	ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	191
	ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	196
	ภาคผนวก จ ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	204
	ภาคผนวก ฉ จริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์ด้านสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์	207
	ประวัตินักวิจัย	209

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	ร่างรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)	88
4.2	การประเมินความเหมาะสม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาขององค์ประกอบรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)	92
4.3	แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	94
4.4	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)	95
4.5	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความ ต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)	96
4.6	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)	99
4.7	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความ ต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)	102
4.8	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความ ต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่	105
4.9	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านฉันทานุมัติ	108

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.10	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชน ในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านกระบวนการประชาธิปไตย	111
4.11	ผลกร่างรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)	114
4.12	ผลการประเมินความสอดคล้องรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)	117
4.13	ผลการสนทนากลุ่มรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)	119
4.14	ผลการประเมินรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)	124
4.15	ความคิดเห็นความเหมาะสมของคู่มือรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)	126
4.16	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความเหมาะสมของคู่มือเพื่อการพัฒนาในรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) โดยรวม	130
4.17	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความเหมาะสมของคู่มือเพื่อการพัฒนาในรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชน ในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านเนื้อหา	131
4.18	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความเหมาะสมของคู่มือเพื่อการพัฒนาในรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านรูปแบบและการใช้ภาษา	132

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.19	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความเหมาะสมของ คู่มือเพื่อการพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชน ในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านการออกแบบ	132
4.20	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความเหมาะสมของ คู่มือเพื่อการพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชน ในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)	133
4.21	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความเหมาะสมของคู่มือเพื่อ การพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านประโยชน์จากการนำคู่มือไปใช้	134
4.22	ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความเหมาะสมของคู่มือเพื่อ การพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านความเป็นไปได้	135

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	แสดงขั้นตอนการสร้างรูปแบบสร้างความสัมพันธ์	16
2.2	การศึกษาปรากฏการณ์โดยวิธีการสร้างโมเดล	17
2.3	กรอบแนวคิดในการวิจัย	75

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบอบประชาธิปไตยมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับคนไทยทุกคนเพราะการดำรงชีวิตตามวิถีทางของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยเหมาะสมสำหรับประเทศไทยเป็นรูปแบบการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ประเทศไทยใช้รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประชาธิปไตยได้พัฒนาไปได้ระดับหนึ่ง เนื่องจากความเข้าใจในหลักการของประชาธิปไตยยังมีไม่ถึงถึงในหมู่ประชาชนชาวไทยจนอาจทำให้ขาดความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย การจะพัฒนาระบอบประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดความยั่งยืนได้นั้น ต้องปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ และค่านิยมประชาธิปไตยที่ถูกต้องให้แก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ที่เป็นกำลังสำคัญของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559)

การอยู่ร่วมกันในสังคมให้เกิดความสงบสุขร่มเย็น ทุกคนอยู่ด้วยกันโดยรู้สิทธิ เสรีภาพของตน ไม่ก้าวล่วงไป ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นไม่ใช้กำลังในการแก้ปัญหา กรณีมีความแตกต่างทางความคิดระหว่างกัน ให้รู้จักใช้เหตุผล และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่น มีความคิดเป็นของตัวเอง ไม่ถูกครอบงำ หรือการชักจูง โน้มน้าวจากผู้ไม่หวังดีหรือผู้แสวงหาผลประโยชน์ด้วยความไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม จนทำให้ความคิดผิดไปจากความถูกต้อง ซึ่งความเป็นประชาธิปไตยในประเทศไทยปรับโครงสร้างการบริหารคาดหวังให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างภราดรภาพ เสมือนเป็นพี่น้องกัน ซึ่งจะทำให้สังคมเกิดปกติสุข มีการเลือกผู้แทน การแก้ไขกฎหมาย แต่สิ่งหนึ่งที่ควรให้ความสำคัญด้วยก็คือ การศึกษาด้านค่านิยมประชาธิปไตยในตัวพลเมือง เหตุใดค่านิยมประชาธิปไตยถึงมีความสำคัญและต้องศึกษา คำตอบที่ปรากฏ คือ ค่านิยม เป็นความคิดและสิ่งที่ยึดถืออยู่ในตัวบุคคล เป็นสิ่งที่คนในสังคมเห็นว่าควรค่าแก่การปฏิบัติ ยิ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีความพยายามในการพัฒนาการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย ค่านิยมประชาธิปไตยจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเป็นตัวนำความคิดและการแสดงออก อันส่งผลต่อสถานการณ์ประชาธิปไตยในไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559)

คะนอง พิณ, จุฬารภรณ์ศิลาอาสน์, เบญจพร ประจงและวงธรรม สรณะ (2554) ได้ทำงานวิจัยด้านค่านิยมประชาธิปไตยในไทย พบว่า คนไทยมีค่านิยมประชาธิปไตยด้านประโยชน์ส่วนรวมอยู่ในระดับต่ำ แต่มองค่านิยมที่เป็นผล ประโยชน์ต่อตนเองในระดับสูง ส่วนหนึ่งมาจากการอบรมบุตรหลานให้โตไปเป็นเจ้าคนนายคน มียศถาบรรดาศักดิ์ (พนัส หันนาคินทร์, 2526) ซึ่งคำสอนดังกล่าวขัดแย้งกับเรื่องความเท่าเทียมของคนตามหลักประชาธิปไตย มีการเอาเปรียบเพื่อ

ผลประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้อง นำไปสู่ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ไม่เคารพกฎเกณฑ์ ตามหลักกฎหมาย และปัญหาอื่นๆ ที่กระทบต่อสังคมเป็นวงกว้าง ความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม รวมถึง ปัญหาความแตกต่างเรื่องความคิดทางการเมือง ที่ไม่สามารถหาจุดร่วมทางความคิดและดำเนินไปตามหลักประชาธิปไตยได้ ทำให้ประชาธิปไตยในไทยล้มลุกคลุกคลานมาตลอด 80 กว่าปี หากมองย้อนกลับไปประเทศไทยไม่ได้เป็นเพียงประเทศเดียวที่มีปัญหาในการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่ประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยหลายประเทศ ล้วนเคยผ่านปัญหาด้านการพัฒนาประชาธิปไตยมาแล้วทั้งสิ้น เช่น การพยายามประกาศแยกตัวในแคว้นกาตาลุญญาของสเปน ปัญหาผิวสีในสหรัฐอเมริกา แต่สิ่งที่ทำให้ประเทศเหล่านี้มีความพยายามแก้ไขปัญหาคือ การศึกษาถึงค่านิยมประชาธิปไตย พฤติกรรม และวัฒนธรรมของพลเมืองในทุกช่วงวัยว่าเป็นอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงมากน้อยแค่ไหน หรือต้องการอะไรเมื่อเทียบกับในอดีต และเน้นให้การศึกษาด้านประชาธิปไตยที่คาดหวังในเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตมาเป็นพลเมืองรุ่นใหม่

การเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการประชาธิปไตยใหม่นั้น มีลักษณะ เป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ (New Social Movement) ที่มุ่งเน้นการแย้งชิงพื้นที่ทางความคิด การให้ความรู้ ความจริง การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ และการท้าทายอำนาจรัฐนั้น กระตุ้นจิตสำนึกประชาธิปไตยให้แก่สังคมไทย และเตือนผู้ยึดอำนาจให้ตระหนักถึงการมีตัวตนความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ที่สะสมกันมาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 โดยการเคลื่อนไหวดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยม (constructivism) ที่พยายามจะอธิบายโครงสร้างทางสังคมว่า บรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อที่เป็นที่ยอมรับของสังคมนั้น สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยการริเริ่ม สร้างสรรค์ของปัจเจกบุคคล เพื่อสร้างเป็นบรรทัดฐานใหม่แก่สังคม ดังนั้น วัฒนธรรมดั้งเดิมของสังคมไทยที่ผูกพันอยู่กับระบบอุปถัมภ์ การใช้อำนาจเบ็ดเสร็จ ซึ่งเป็นตัวขวางกั้นการเจริญเติบโตของประชาธิปไตยนั้น ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน ดังที่ขบวนการประชาธิปไตยใหม่ ได้ต่อสู้เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกประชาธิปไตย และทวงคืนอำนาจที่ควรจะเป็นของประชาชนแก่สังคมไทย (รุ่งทิพย์ จันทรธนะกุล, 2562)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ผ่านมุมมองแนวคิดสร้างสรรค์นิยม เพื่อสังเคราะห์อุดมการณ์ประชาธิปไตยและการเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์บริบททางการเมืองและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทย ซึ่งจะทำให้รูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ก้าวไปสู่การพึ่งพาตนเองและการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 ปัญหาวิจัย

2.1 ค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) มีลักษณะอย่างไร

2.2 รูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) มีลักษณะอย่างไร

2.3 คู่มือการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) มีลักษณะอย่างไร

1.3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)

3.2 เพื่อสร้างรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)

3.3 เพื่อนำเสนอคู่มือการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การสร้างและการพัฒนากรอบความคิดทางด้านหลักการวิธีการดำเนินงาน และเกณฑ์ต่างๆ ของระบบที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และนำไปใช้กับเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1.อำนาจเป็นของประชาชน 2.สิทธิมนุษยชน 3.การใช้เหตุผลและขันติธรรม 4.การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ 5.ฉันทานุมัติ 6.กระบวนการประชาธิปไตย

ค่านิยม หมายถึง ทักษะที่บุคคลชื่นชอบ พอใจ เชื่อถือ เห็นว่ามีคุณค่า และยอมรับนำมาปฏิบัติตามแนวทางนั้น ๆ อย่างสม่ำเสมอจนเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21

อุดมการณ์ หมายถึง ค่านิยม ทศนคติ ความดีงามหรือสิ่งอันควรปฏิบัติ แต่อุดมการณ์ที่ว่านี้บุคคลแต่ละคนย่อมจะมีความแตกต่างกันไป อุดมการณ์เป็นลักษณะอย่างหนึ่งของบุคคลที่มีความเชื่อกันว่า ผู้ที่มีอุดมการณ์ย่อมจะปฏิบัติกิจการใด ๆ ได้บรรลุเป้าหมายได้มากกว่าผู้กระทำกิจการใด ๆ โดยปราศจากอุดมการณ์

ประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบการปกครองของรัฐซึ่งบริหารอำนาจรัฐมาจากเสียงข้างมากของพลเมือง โดยพลเมืองอาจใช้อำนาจของตนโดยตรงหรือผ่านผู้แทนที่ตนเลือกไปใช้อำนาจแทน

เยาวชนในศตวรรษที่ 21 หมายถึง เยาวชนไทยที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี จากนิยามของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประกอบด้วย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 166,775 คน ขอนแก่น จำนวน 237,541 คน มหาสารคาม จำนวน 136,858 คน และกาฬสินธุ์ จำนวน 121,488 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 662,662 คน

หลักพฤติกรรม (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) หมายถึง หลักธรรมของคนดีหรือหลักธรรมของสัตตบุรุษ 7 ประการ ได้แก่ 1.ธัมมัญญูตา เป็นผู้รู้จักเหตุ 2.อัตถัญญูตา เป็นผู้รู้จักผล 3.อิตถัญญูตา เป็นผู้รู้จักตน 4.มัตถัญญูตา เป็นผู้รู้จักประมาณ 5.กาลัญญูตา เป็นผู้รู้จักเวลา 6.ปริสสัญญูตา เป็นผู้รู้จักบริษัทหรือชุมชน 7.ปุคคลัญญูตา เป็นผู้รู้จักบุคคล

คู่มือ หมายถึง เอกสารประกอบการดำเนินการเกี่ยวกับรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพฤติกรรม (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย หมายถึง หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ คือ โรงเรียนในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประกอบด้วย จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนไทยที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี จากนิยามของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประกอบด้วย จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 166,775 คน ขอนแก่น จำนวน 237,541 คน มหาสารคาม จำนวน 136,858 คน และกาฬสินธุ์ จำนวน 121,488 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 662,662 คน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนไทยที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี จากนิยามของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประกอบด้วย จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973. ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่มที่ .05 ได้จำนวน 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) โดยศึกษาภายใต้กรอบการวิจัยรูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1. อำนาจเป็นของประชาชน 2. สิทธิมนุษยชน 3. การใช้เหตุผลและขันติธรรม 4. การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ 5. ฉันทานุมัติ 6. กระบวนการประชาธิปไตย และบูรณาการหลักธรรมสัปปริสธรรม 7 ประกอบด้วย 1. ธัมมัญญตา เป็นผู้รู้จักเหตุ 2. อตถัญญตา เป็นผู้รู้จักผล 3. อัตตัญญตา เป็นผู้รู้จักตน 4. มัตตัญญตา เป็นผู้รู้จักประมาณ 5. กาลัญญตา เป็นผู้รู้จักเวลา 6. ปริสัญญตา เป็นผู้รู้จักบริษัทหรือชุมชน 7. ปุคคลัญญตา เป็นผู้รู้จักบุคคล

5.3 ขอบเขตด้านสถานที่

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประกอบด้วย จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์

5.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ปีงบประมาณ 2565

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

6.1 ได้ทราบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยเยาวชนไทย

6.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) ไปใช้กับเยาวชนโดยส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยให้มีมาตรฐาน

6.3 ได้คู่มือการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) ที่มีมาตรฐานและนำไปใช้ประโยชน์กับเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) ผู้วิจัยได้เสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษาและนักวิจัยเพื่อประกอบการกำหนดกรอบแนวคิด ดังรายละเอียดของเอกสารต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมสัปปริสธรรม 7
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนในศตวรรษที่ 21
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับคู่มือ
- 2.7 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย
- 2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.9 สรุปกรอบแนวความคิด

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ

ความหมายของรูปแบบ

รูปแบบเป็นสิ่งที่สร้างและพัฒนาขึ้นไว้ เป็นแนวทางในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

คัมภีร์ สุตแท้ (2553) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้าง หรือพัฒนาขึ้นแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของเรื่องให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

ปัญญา ทองนิล (2553) ได้กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่เกิดจากทฤษฎี ประสบการณ์ การคาดการณ์ นำเสนอในรูปของข้อความหรือแผนผัง

ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล (2552:125) รูปแบบหมายถึงโครงสร้างโปรแกรม แบบจำลองหรือตัวแบบที่จำลองสภาพความเป็นจริงที่สร้างขึ้นจากการลดทอนเวลาและเทศะ พิจารณว่ามีสิ่งใดบ้างที่จะต้องนำมาศึกษาเพื่อใช้ทดแทนแนวคิดหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งโดยอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆของรูปแบบนั้น ๆ

มาลี สืบกระแส (2552: 108-109) รูปแบบมีสองลักษณะคือรูปแบบจำลองของสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น ระบบการปฏิบัติงาน และรูปแบบที่เป็นแบบจำลองของสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น รูปแบบอาจแสดงความสัมพันธ์ด้วยเส้นโยงแสดงในรูปแผนภาพหรือเขียนในรูปสมการคณิตศาสตร์ หรือสมการพยากรณ์หรือเขียนเป็นข้อความจำนวน หรือ ภาพ หรือ แผนภูมิหรือรูปสามมิติ

ทีศนา แคมมณี(2550) ได้กล่าวอธิบายความหมายของรูปแบบไว้ว่ารูปแบบ หมายถึง เครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยสร้างมาจากความคิด ประสบการณ์การใช้อุปมาอุปไมย หรือจากทฤษฎีหลักการต่างๆ และแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

วิลเลอร์ (Willer, 1967: 125) กล่าวว่ารูปแบบเป็นการสร้างมโนทัศน์ (Conceptualization) เกี่ยวกับชุดของปรากฏการณ์โดยอาศัยหลักการ (Rationale) ของระบบรูปร่าง (Formal system) และมีจุดมุ่งหมายเพื่อการทำให้เกิดความกระจ่างชัดของนิยาม ความสัมพันธ์ และประพจน์ที่เกี่ยวข้อง

พลเตอร์และพอล (Procter and Paul, 1978: 174) ให้ความหมายคำ คำนี้ไว้ใน Longman Dictionary of Contemporary English โดยสรุปแล้วจะมี 3 ลักษณะใหญ่คือ Model ที่หมายถึงสิ่งซึ่งเป็นแบบย่อส่วนของจริงความหมายนี้ตรงกับภาษาไทยว่า แบบจำลอง เช่น แบบจำลองของเรือดำน้ำ เป็นต้น Model ที่หมายถึงสิ่งของหรือคนที่นำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการบางอย่าง เช่น ครูแบบอย่างนักเดินแบบหรือแม่แบบในการวาดภาพศิลป์ เป็นต้น Model ที่หมายถึงแบบ หรือรุ่นของผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์รุ่น 864X เป็นต้น

โทสและคาร์รอล (Tosi and Carroll, 1982: 74) กล่าวไว้ว่า รูปแบบเป็นนามธรรมของจริงหรือภาพจำลองของสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะมีตั้งแต่รูปแบบอย่างง่าย ๆ ไปจนถึงรูปแบบที่มีความสลับซับซ้อนมาก ๆ และมีทั้งรูปแบบทั้งกายภาพ (Physical model) ที่เป็นแบบจำลองของวัตถุ เช่น แบบจำลองหอสมุดแห่งชาติแบบจำลองเครื่องบินขับไล่ เอฟ 16 เป็นต้น และ รูปแบบเชิงลักษณะ (Qualitative Model) ที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ด้วยภาษาหรือสัญลักษณ์ เช่น รูปแบบเชิงระบบและตามสถานการณ์ (A System/Contingency Model) ของ บราวน์และโมเบิร์ก (Brown and Moberg 1980: 56) และรูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์ ของ บุญชม ศรีสะอาด (2548) เป็นต้น และรูปแบบการบริหารซึ่งกำลังศึกษาและพัฒนาในการวิจัยครั้งนี้จะอยู่ในกลุ่มของรูปแบบประเภทหลัง คือ รูปแบบเชิงคุณลักษณะซึ่งเป็นรูปแบบในความหมายโดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงคำนี้ในวงวิชาการ

บาร์โดและฮาร์ทแมน (Bardo and Hartman, 1982: 245) ได้กล่าวถึงรูปแบบในทางสังคมศาสตร์ไว้ว่า “เป็นชุดของข้อความเชิงนามธรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เราสนใจ เพื่อใช้ในการนิยามคุณลักษณะและ/หรือ บรรยายคุณสมบัติ นั้น ๆ” Bardo และ Hartman อธิบายต่อไปว่า

รูปแบบเป็นอะไรบางอย่างที่เราพัฒนาขึ้นมา เพื่อบรรยายคุณลักษณะที่สำคัญ ๆ ของปรากฏการณ์ อย่างไม่อย่างหนึ่ง เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจรูปแบบจึงมิใช่การบรรยายหรืออธิบาย ปรากฏการณ์อย่างละเอียดทุกแง่มุม เพราะการทำเช่นนั้นจะทำให้รูปแบบมีความซับซ้อนและยุ่งยาก เกินไปในการที่จะทำความเข้าใจ ซึ่งจะทำให้คุณค่าของรูปแบบนั้นด้อยลงไปส่วนการที่จัดระบบ รูปแบบหนึ่ง ๆ จะต้องมีรายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้นๆ ควรจะมี องค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดเป็นการตายตัวทั้งนี้ก็แล้วปรากฏการณ์แต่ละอย่างและ วัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบที่ต้องการจะอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างไร

สโตนเนอร์และแวนเกิล (Stoner and Wankel, 1986: 44) ให้ทัศนะว่ารูปแบบเป็นการ จำลองความจริงของปรากฏการณ์ เพื่อให้เราได้เข้าใจความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนของ ปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้ง่ายขึ้น

โรย์ (Raj, 1996:45) ได้ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบ (Model) ในหนังสือ Encyclopedia of Psychology and Education ไว้ 2 ความหมายดังนี้ 1. รูปแบบ คือรูปย่อของ ความจริงของปรากฏการณ์ ซึ่งแสดงด้วยข้อความ จำนวน หรือ ภาพ โดยการลดทอนเวลา และเทศะ ทำให้เข้าใจความจริงของปรากฏการณ์ได้ดียิ่งขึ้น 2. รูปแบบ คือ ตัวแทนของการใช้แนวความคิดของ โปรแกรมที่กำหนดเฉพาะ โดยสรุปแล้ว รูปแบบหมายถึงแบบจำลองอย่างง่ายหรือย่อส่วน (Simplified Form) ของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ผู้เสนอรูปแบบดังกล่าวได้ศึกษาและพัฒนาขึ้นมาเพื่อ แสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น หรือในบางกรณีอาจจะใช้ประโยชน์ในการทำนาย ปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนอาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ต่อไป

กูต (Good, 2005: 177) ในพจนานุกรมการศึกษา ได้รวบรวมความหมายของรูปแบบ เอาไว้ 4 ความหมาย คือ 1. เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ 2. เป็นตัวอย่างเพื่อเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ เป็นต้น 3. เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด 4. เป็น ชุดของปัจจัยตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมตัวกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ ทางระบบสังคม อาจจะเขียนออกมา เป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือ บรรยายเป็นภาษาก็ได้

ทิงค์เอ็กซ์ิสต์ (Thinkexist, 2008:1) ได้ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบ (Model) ไว้ว่า เป็นแบบจำลองระบบการปฏิบัติงาน หรือแบบแปลนของการก่อสร้างที่วาดไว้ล่วงหน้าหรือสิ่งของที่เป็นตัวแทนแสดงความคิดของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรือสิ่งที่เตรียมเอาไว้ล่วงหน้า

อาร์ดิกชันนารี (AR Dictionary, 2008:1) ได้นิยามความหมายของ (Model) ว่าหมายถึง แบบจำลองที่เป็นสัดส่วนหรือเป็นประเภทเดียวกันกับของจริงหรือสัญลักษณ์ของการเป็นตัวแทนสิ่งใด สิ่งหนึ่งที่คาดว่าจะเกิดในอนาคต หรือแบบแผนของสิ่งที่เตรียมไว้

การให้ความหมายของรูปแบบ (Model) ในหนังสือ Encyclopedia of Psychology and Education ไว้ 2 ความหมายดังนี้

1. รูปแบบ คือ รุบย่อของความจริงของปรากฏการณ์ซึ่งแสดงด้วยข้อความจำนวนหรือภาพ โดยการลดทอนเวลาและเทศะ ทำให้เข้าใจความจริงของปรากฏการณ์ได้ดียิ่งขึ้น

2. รูปแบบ คือ ตัวแทนของการใช้แนวความคิดของโปรแกรมที่กำหนดเฉพาะ

เรย์ (Raj, 1996: 197) รูปแบบหมายถึงรุบย่อที่เลียนแบบความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยจัดระบบความคิดในเรื่องนั้น ให้ง่ายขึ้น

สารานุกรมสแตนฟอร์ดด้านปรัชญา (Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2006: 671) ได้ให้ความหมายของรูปแบบในลักษณะสอดคล้องกับการให้ความหมายของ Good ว่ารูปแบบเป็นระบบหรือโครงสร้างที่ถูกสร้างขึ้นมาจากทฤษฎีทั่วไปเพื่อพรรณนาและอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ

Husen and Postlethwaite (1994: 3895) ได้ให้ความหมายว่า รูปแบบ คือ โครงสร้างที่ถูกนำเสนอเพื่อใช้วินิจฉัยความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่สร้างมาจากเหตุการณ์การหยั่งรู้ด้วยวิธีการอุปมาอุปมัยหรือได้มาจากทฤษฎีรูปแบบจึงไม่ใช่ทฤษฎี

สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง ความสัมพันธ์ของ 2 ชุด ตัวแปร ประกอบด้วย กระบวนการปฏิบัติงานกับงานวิชาการที่มีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน

องค์ประกอบของรูปแบบ

นักการศึกษาได้อธิบายถึงองค์ประกอบของรูปแบบได้ 4 องค์ประกอบดังนี้ ฮัสเซนและโพสเล็ทเวท (Husen and Postlethwaite, 1994: 3865; ทิศนา แคมมณี, 2550: 220)

1. รูปแบบสามารถนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา สามารถทดสอบ / สังเกตได้

2. มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุอธิบายปรากฏการณ์เรื่องนั้น / ปรากฏการณ์เชิงสาเหตุที่กำลังศึกษาและอธิบายเรื่องที่กำลังศึกษา

3. รูปแบบช่วยจินตนาการสร้างความคิดรวบยอด ความสัมพันธ์ของสิ่งที่กำลังศึกษา / ช่วยสืบเสาะความรู้

4. รูปแบบมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง

จากการศึกษาตัวอย่างของรูปแบบจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ พบว่าไม่ปรากฏมีหลักเกณฑ์ที่เป็นเกณฑ์ตายตัวว่ารูปแบบนั้นต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้างอย่างไร ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของปรากฏการณ์ที่ผู้สนใจดำเนินการศึกษา ส่วนการกำหนดองค์ประกอบรูปแบบในการศึกษา และการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดองค์การและการบริหารจัดการ (The Model of Organization and Management)

ตามความคิดของ บราวน์และโมเบิร์กส์ Brown and Moberg (1980: 98) นั้น Brown และ Moberg ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (Systems Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์(Contingency Approach) และ องค์ประกอบตามรูปแบบของ Brown และ Moberg ประกอบด้วยสภาพแวดล้อม (Environment) เทคโนโลยี (Technology) โครงสร้าง (Structure) กระบวนการจัดการ(Management Process) และการตัดสินใจสั่งการ(Decision making)

Bush (มีศิลป์ ชินภักดี, 2554, หน้า 23) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบที่ใช้เป็นเกณฑ์ ในการพัฒนารูปแบบขององค์การทางการศึกษา 4 ประการ คือ เป้าหมาย โครงสร้างองค์การ สภาพแวดล้อม และภาวะผู้นำ

Gluck (2004, p. 152) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบมี 2 ส่วน คือ 1. สถาบัน (Institution) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมที่มีการกำหนดแนวปฏิบัติหน่วยย่อยของสถาบันแบ่งออกเป็นบทบาท (Role) และความคาดหวัง (Expectation) บทบาทจะเกี่ยวพันกับบุคลิกภาพของบุคคล เป็นการกล่าวถึง ลักษณะของตำแหน่งหน้าที่ และสถานะภายใต้สถาบันและเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของผู้สวมบทบาท ส่วนความคาดหวังเป็นเรื่องของเกณฑ์มาตรฐานทางสังคม หรือสถาบันที่มุ่งหวังจะได้รับจากผู้สวมบทบาท บทบาทที่สมบูรณ์ควรกำหนดความสัมพันธ์กับบทบาทอื่นๆในสถาบัน แนวคิดนี้ทำให้การกำหนดงานในแต่ละหน้าที่เป็นไปตามลำดับขั้นทำให้การดำเนินงานของสถาบันบรรลุวัตถุประสงค์ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ 2. บุคคล (Individual) เป็นรูปแบบของระบบสังคมที่มีองค์ประกอบย่อยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์การ คือ บุคลิกภาพ (Personality) และความต้องการส่วนบุคคล (Need Disposition) บุคลิกภาพมีความสำคัญต่อการวางตัวของผู้สวมบทบาท และความคาดหวังในการทำงาน ของสถาบัน

ธีระ รุญเจริญ (2550:12) ได้กล่าวว่า รูปแบบมีองค์ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1. หลักการของรูปแบบ 2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3. ระบบและกลไกของรูปแบบ 4. วิธีดำเนินการของรูปแบบ 5. แนวทางการประเมินผลรูปแบบ 6. เงื่อนไขของรูปแบบ

สมาน อัครภูมิ (2550: 10) ได้เสนอแนวคิดถึงองค์ประกอบของรูปแบบที่ดีควรประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2. ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ 3. ระบบงานและกลไกของรูปแบบ 4.วิธีการดำเนินงานของรูปแบบ 5. แนวการประเมินรูปแบบ 6.คำอธิบายประกอบรูปแบบ 7. ระบุเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

สมบูรณ์ ศิริสรรหิรัญ (2547: 354-355) ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดีผลการศึกษาพบว่ารูปแบบมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. คุณลักษณะภาวะผู้นำ ของคณบดีที่ต้องพัฒนา 2. หลักการและแนวคิดกำกับรูปแบบและวัตถุประสงค์ทั่วไปของรูปแบบ 3. กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน เนื้อหาการพัฒนา

วิธีการและกิจกรรมการพัฒนา วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและผลที่ต้องการ และ 4. แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ เงื่อนไขความสำเร็จและตัวบ่งชี้ความสำเร็จของรูปแบบ

ชนกันารถ ชื่นเชย (2550: 179-180) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่ารูปแบบมีองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ปรัชญาและหลักการของการศึกษาต่อเนื่อง 2. กลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 3. จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 4. โครงสร้างระบบบริหารของการศึกษาต่อเนื่อง 5. หลักสูตรการเรียนการสอนของการศึกษาต่อเนื่อง 6. วิธีการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 7. สื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ของการศึกษาต่อเนื่อง 8. การติดตามและประเมินผลของการศึกษาต่อเนื่อง และ 9. การเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียน

อัมพร พงษ์กึ่งสนานันท์ (2550: 274-275) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต พบว่ารูปแบบมีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษา 2. หลักสูตร 3. การจัดการเรียนรู้ 4. การประเมินผลการเรียนรู้ 5. การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และการเทียบระดับการศึกษา 6. การบริหารและการจัดการศึกษา 7. กลุ่มเป้าหมาย และ 8. การมีส่วนร่วมของพ่อแม่และชุมชน

จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม (2545) กล่าวว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐสำหรับประเทศไทยประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ เน้นบริบทและความเป็นมาของแนวคิด

ส่วนที่ 2 รูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐสำหรับประเทศไทย

ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้

ส่วนที่ 4 เงื่อนไขและข้อจำกัดของรูปแบบ

วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์ (2547) ได้แสดงองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ความนำ ประกอบด้วยแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ และอำนาจหน้าที่

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบและสาระสำคัญของการกระจายอำนาจ

ส่วนที่ 3 ยุทธศาสตร์การดำเนินงานและเงื่อนไขความสำเร็จ

ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ (2548) กล่าวว่ารูปแบบของระบบการบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการสำหรับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ 1. ภาพวาดความสำเร็จ 2. การกำหนดโครงสร้าง 3. การบริหารจัดการ 4. การติดตามกำกับ

ศักดิ์ดา สถาพรจนา (2549) ได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็น 4 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 หลักการแนวคิดของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ส่วนที่ 2 ระบบของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 3 แนวทางการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาไปใช้

ส่วนที่ 4 เงื่อนไขของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบจากแนวคิดของนักวิชาการต่างๆ สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ส่วนที่ 1 ประกอบด้วย หลักการแนวคิด ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 3 ตัวแบบหรือระบบของรูปแบบ ส่วนที่ 4 เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ

ประเภทของรูปแบบ

รูปแบบมีหลายประเภทด้วยกัน ซึ่งนักวิชาการด้านต่าง ๆ ก็ได้จัดแบ่งประเภทต่างกันออกไป สำหรับรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์นั้น (Keeves, 1988: 561-565) ได้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปมัยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบในการทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน ซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำออกจากถัง นักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบเปรียบเทียบกับน้ำที่เปิดออกจากถัง ดังนั้น นักเรียนที่คงอยู่ในระบบจึงเท่ากับนักเรียนที่เข้าสู่ระบบลบด้วยนักเรียนที่ออกจากระบบ เป็นต้น

2. Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ เช่น รูปแบบการสอนของ Joyce and Well, 1985: 41)

3. Mathematical Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยาและศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย

4. Causal Model เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่า Path Analysis และหลักการสร้าง Semantic Model โดยการนำเอาตัวแปรต่างๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เช่น The Standard Deprivation Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของบิดา มารดา สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้าน และระดับสติปัญญาของเด็ก เป็นต้น

Schwirian (อ้างถึงใน Bardo & Hardman 1982: 70-72) นักนิเวศวิทยาคนสำคัญ ได้แบ่งประเภทของรูปแบบด้วยการอธิบายลักษณะจากลักษณะของเมือง ออกเป็นรูปแบบที่อธิบายโดยพื้นที่นั้น เป็นจุดมุ่งหมายในการบรรยายลักษณะของเมืองว่า มีลักษณะเช่นไร เช่น Concentric Zone Model และ Social Area Analysis Model เป็นต้น สำหรับรูปแบบที่ใช้อธิบายคุณลักษณะ

ของประชากรเมื่อนั้น เป็นรูปแบบที่เสนอแนวคิดในการอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของประชากรเมืองต่างๆ เช่น Residential Segregation Model เป็นต้น

จอยส์และเวลล์ (Joyce and Well, 1985: 74) ได้ศึกษาและจัดแบ่งประเภทของรูปแบบตามแนวคิดหลักการหรือทฤษฎีซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนี้ ๆ และได้แบ่งกลุ่มรูปแบบการสอนเอาไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. Information–Processing Models เป็นรูปแบบการสอนที่ยึดหลักความสามารถในกระบวนการประมวลข้อมูลของผู้เรียน และแนวทางในการปรับปรุงวิธีการจัดการกับข้อมูลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. Personal Models รูปแบบการสอนที่จัดไว้ในกลุ่มนี้ ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล และการพัฒนาบุคคลเฉพาะราย โดยมุ่งเน้นกระบวนการที่แต่ละบุคคล จัดระบบปฏิบัติต่อสรรพสิ่ง (Reality) ทั้งหลาย

3. Social Interaction Models เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและบุคคลต่อสังคม

4. Behavior Models เป็นกลุ่มของรูปแบบการสอน ที่ใช้องค์ความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์เป็นหลักในการพัฒนารูปแบบ จุดเน้นที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้ ของผู้เรียนมากกว่าการพัฒนาโครงสร้างจิตวิทยา และพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้

สไตเนอร์ (Steiner, 1988: 148) ได้กล่าวถึงรูปแบบซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Practical Model or Model of) รูปแบบประเภทนี้เป็นแบบจำลองทางกายภาพ เช่น แบบจำลองรถยนต์ เครื่องบิน ภาพจำลอง

2. รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Model or Model of) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบความคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ตัวทฤษฎีเองไม่ใช่รูปแบบหรือ แบบจำลองเป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่มีโครงสร้างต่างๆที่สัมพันธ์กัน

บาร์โตและฮาร์ทแมน (Bardo and Hartman, 1982: 141) นักนิเวศวิทยาคนสำคัญท่านหนึ่ง ได้ให้ทัศนะที่น่าสนใจไว้อีกแนวหนึ่ง ซึ่งเป็นแนวคิดหรือทฤษฎีพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบ โดยแบ่งประเภทของรูปแบบ ด้วยการอธิบายลักษณะจากลักษณะของเมือง ออกเป็นรูปแบบที่อธิบายโดยลักษณะพื้นที่ และรูปแบบที่อธิบายโดยลักษณะของประชากร รูปแบบที่ใช้ในการอธิบายโดยพื้นที่นั้นมีจุดมุ่งหมายในการบรรยายลักษณะของเมืองว่าลักษณะอย่างไร เช่น Concentric Zone Model และ Social Area Analysis model เป็นต้น สำหรับรูปแบบที่ใช้อธิบายโดยคุณลักษณะของประชากรนั้น เป็นรูปแบบที่เสนอแนวคิดในการอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของประชากรของเมืองต่างๆ เช่น Residential Segregation Model และ Group Location Model เป็นต้น

ตามความคิดของสไตเนอร์ (Steiner, 1988: 215) รูปแบบแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Practical Model or Model-of) รูปแบบประเภทนี้เป็นแบบจำลองทางกายภาพ เช่น แบบจำลองรถยนต์ เครื่องบิน ภาพจำลอง

2. รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Model or Model-of) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบความคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ตัวทฤษฎีเองไม่ใช่รูปแบบหรือแบบจำลองเป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่มีโครงสร้างต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน รูปแบบตามความคิดเห็นของ คีฟ (Keeves, 1988: 178) จำแนกออกได้เป็น 5 รูปแบบคือ

1. รูปแบบคล้าย (Analogue Models) คือเป็นรูปแบบที่มีความสัมพันธ์กับระบบกายภาพ มักเป็นรูปแบบที่ใช้ในวิทยาศาสตร์กายภาพเป็นรูปแบบที่นำไปใช้อุปมากับสิ่งอื่นได้เช่นรูปแบบแบบจำลองระบบสุริยะที่เกิดขึ้นจริง ธนาคารจำลองกับระบบธนาคารที่เป็นจริงแบบจำลองการผลิตกับการผลิตจริง เป็นต้น

2. รูปแบบที่อธิบายความหมายหรือให้ความหมาย (Semantic Models) คือ เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาในการบรรยายลักษณะของรูปแบบชนิดนี้ จะใช้วิธีการอุปมาในการพิจารณาด้วยภาษา มากกว่าที่จะใช้วิธีอุปมาในการพิจารณาด้วยโครงสร้างกายภาพ

3. รูปแบบที่มีลักษณะเป็นแผนภูมิแบบแผน หรือโครงการ (Schematic Models)

4. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Models) คือเป็นรูปแบบที่กำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในรูปสมการหรือฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์

5. รูปแบบเชิงเหตุผล (Causal Models) คือเป็นรูปแบบที่มีโครงสร้างเป็นสมการเชิงเส้น ที่ประกอบด้วยตัวแปรสัมพันธ์กันเป็นเหตุและผล มีการทดสอบสมมุติฐานผลของรูปแบบจากลักษณะการแบ่งประเภทของรูปแบบของนักวิชาการต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า การแบ่งประเภทของรูปแบบตามแนวคิดที่หนึ่งนั้น บอกให้ทราบถึงลักษณะการเขียนรูปแบบที่มีลักษณะส่วนการแบ่งประเภทของรูปแบบในแบบที่สองและสามนั้น เป็นการแบ่งประเภทของรูปแบบตามแนวคิดพื้นฐานในการเสนอรูปแบบในการบรรยาย อธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ เป็นหลัก

จากที่กล่าวมาแสดงว่า รูปแบบมีหลายประเภทด้วยกัน เป็นสิ่งที่สร้างและพัฒนาขึ้นของแต่ละสาขาก็มีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เช่น รูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ ได้แบ่งออกเป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม รูปแบบที่ใช้ภาษาสื่อในการขยาย หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ รูปภาพ รูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์ เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ และรูปแบบที่นำเอาตัวแปรต่างๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เป็นต้น

คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

Keeves (1988: 560) กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ควรจะมีข้อกำหนด (Requirement) 4 ประการ คือ

1. รูปแบบ ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกันแบบรวม ๆ (Associative Relationship)
2. รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้ โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้
3. รูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย
4. รูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปร ในลักษณะใหม่ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

การตรวจสอบรูปแบบ

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบ ก็เพื่อทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วย ข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธี ซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐาน เชิงคุณลักษณะอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบโมเดลจากหลักฐานเชิงปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติ ซึ่งการตรวจสอบรูปแบบควรตรวจสอบคุณลักษณะ 2 อย่างคือ (อุทุมพร จามรมาน, 2541: 23)

1. การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้อง เหตุผลระหว่างตัวแปร
2. การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งการประมาณค่านี้ สามารถประมาณข้ามกาลเวลากลุ่มตัวอย่าง หรือสถานที่ได้ (Across Time, Samples, Sites)

Eisner (1976: 192-193) ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบ โดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยในเชิงปริมาณ โดยเชื่อว่า การรับรู้ที่เท่ากันนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้ และได้เสนอแนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ดังนี้

1. การประเมินโดยแนวทางนี้ มิได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการประเมินแบบอิงเป้าหมาย (Goal-Based Model) การตอบสนองปัญหา และความ ต้องการของผู้เกี่ยวข้อง ตามรูปแบบการประเมินแบบสนองตอบ (Responsive model) หรือ กระบวนการการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้อง กับวัตถุประสงค์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่างๆ เข้าด้วยกัน ตามวิจาร์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน
2. เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมิน โดยที่พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลป์ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดลึกซึ้ง และ ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้นิพนธ์ เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่า ไม่อาจประเมินด้วย

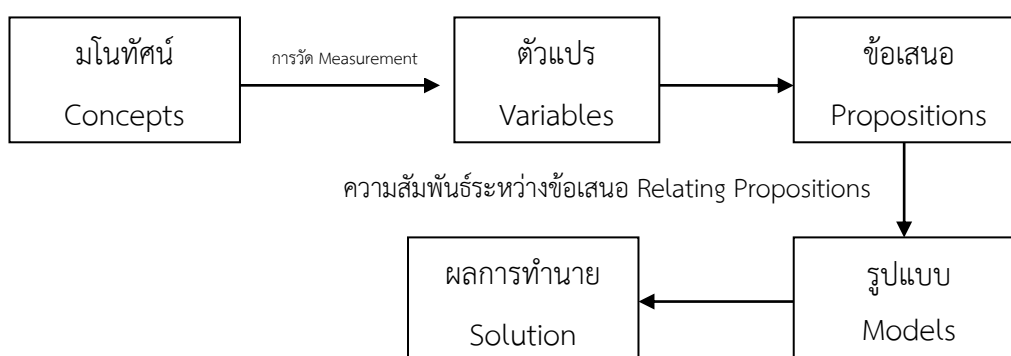
เครื่องวัดใดๆ ได้ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง ต่อมา ได้มีการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงในวงการอุดมศึกษามากขึ้น ในสาขาเฉพาะที่ต้องอาศัยผู้รู้เล่นในเรื่องนั้นจริงๆ มาเป็นผู้ประเมินผล ทั้งนี้เพราะองค์ความรู้เฉพาะสาขานั้น ผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริงๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

3. เป็นรูปแบบที่ใช้บุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือไว้ว่า ผู้ทรงคุณวุฒินั้นเที่ยงธรรมและมีดุลพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่างๆ นั้น จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

4. เป็นรูปแบบที่ยอมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงวุฒิตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่พิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ ทั้งนี้การเลือกผู้ทรงวุฒิจะเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพ ประสบการณ์และการเป็นที่เชื่อถือ (High Credit) ของวิชาชีพนั้นเป็นสำคัญ

การสร้างรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

1. การสร้างรูปแบบ คือการกำหนดมโนทัศน์เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ชี้ให้เห็นชัดเจนว่า รูปแบบเสนออะไร เสนออย่างไร เพื่อให้ได้อะไร และสิ่งที่ได้นั้นอธิบายปรากฏการณ์อะไร และนำไปสู่ข้อค้นพบอะไรใหม่ๆ (Steiner, 1969; Keeve, 1988: 172) ขั้นตอนการสร้างรูปแบบเขียนไว้ในแผนภาพที่ 1

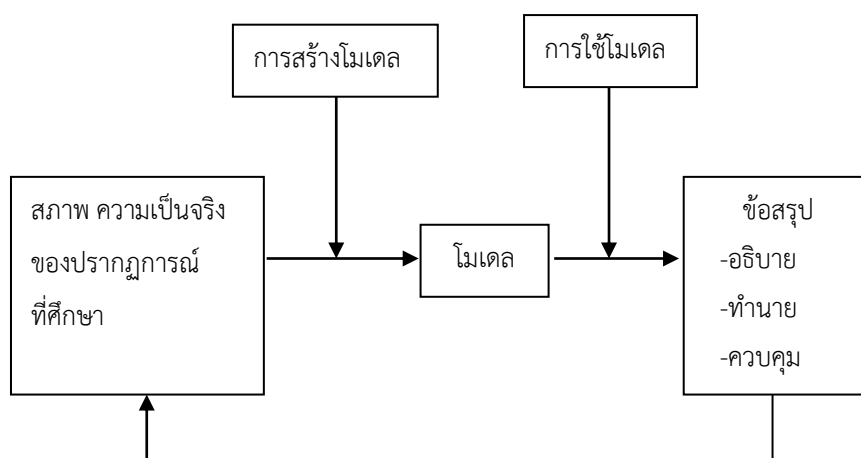

ภาพที่ 2.1 แสดงขั้นตอนการสร้างรูปแบบสร้างความสัมพันธ์

กล่าวโดยสรุป รูปแบบที่จะนำไปใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุดนั้น ต้องประกอบด้วย ลักษณะที่สำคัญ คือ มีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง สามารถทำนายผลได้ สามารถขยายความผลทำนายได้กว้างขวางขึ้น และสามารถนำไปสู่แนวคิดใหม่ ๆ ได้ สำหรับการพัฒนารูปแบบนี้ ผู้วิจัยจะต้องศึกษาแนวคิดทฤษฎีในการสร้างรูปแบบนำเอาข้อมูลที่จัดเก็บมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อกำหนด

ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบ กำหนดโครงสร้างและข้อเสนอของรูปแบบอย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่ผลสรุป เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่มุ่งหวังของการวิจัยมีการทดสอบ และปรับปรุงรูปแบบ ก่อนนำรูปแบบไปใช้งานจริง และมีการประเมินผลหลังจากการนำรูปแบบไปใช้งานจริง

มียากาวะ (2550:3) เสนอการสร้างโมเดลว่า เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ หรือสังคมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเราไม่อาจศึกษาปรากฏการณ์เรื่องนั้นโดยตรงก็ได้ แต่เราศึกษาโดยวิธีการสร้างโมเดล เพื่อหาข้อสรุปที่สามารถนำไปอธิบาย ทำนายหรือควบคุมปรากฏการณ์ที่ศึกษาดังแผนภาพที่ 2

ภาพที่ 2.2 การศึกษาปรากฏการณ์โดยวิธีการสร้างโมเดล

โมเดลที่ใช้ศึกษาค้นคว้าปรากฏการณ์ทางสังคม ต้องมีคุณสมบัติ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง มีลักษณะสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของปรากฏการณ์ของเรื่องที่ศึกษา และอีกประการหนึ่งสามารถนำไปใช้หาข้อสรุปเพื่ออธิบาย ทำนาย หรือควบคุมปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง คุณสมบัติของโมเดลทั้ง 2 ประการนี้ มีลักษณะขัดแย้งกันเองกล่าวคือ ถ้าเราสร้างโมเดลให้สอดคล้องกับสภาพความจริงของปรากฏการณ์มากเท่าใด โมเดลจะสลับซับซ้อนมากขึ้น ทำให้การนำโมเดลไปใช้มีความยุ่งยาก ในทางตรงกันข้าม ถ้าเราเน้นความสะดวกในการนำเอาโมเดลไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ ก็ต้องเขียนโมเดลให้ง่ายเข้าใจ โมเดลก็ไม่ค่อยสอดคล้องกับสภาพความจริงของปรากฏการณ์ ซึ่งทำให้การนำโมเดลไปใช้อธิบายทำนาย หรือควบคุมปรากฏการณ์ได้จำกัด จุดมุ่งหมายที่สำคัญ การสร้างโมเดล ก็เพื่อทดสอบหรือตรวจสอบโมเดลนั้น ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์

ดังนั้น โมเดลที่สร้างขึ้น จึงมีความชัดเจนและเหมาะสมกับวิธีการทดสอบ โดยปกติแล้วการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มักจะทดสอบโมเดลด้วยวิธีการทางสถิติ การสร้างโมเดล การเก็บรวบรวมข้อมูล และการทดสอบโมเดล เป็นกิจกรรมที่ต้องบูรณาการเข้าด้วยกันเนื่องจาก

โครงสร้างของโมเดลจะเป็นตัวกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ จะนำไปใช้ทดสอบโมเดล ผลของการทดสอบโมเดล ย่อมนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธโมเดลนั้น

คีฟ (Keeves, 1988: 67) ได้กล่าวถึงหลักการอย่างกว้างๆ เพื่อกำกับการสร้างรูปแบบไว้ 4 ประการ คือ

1. รูปแบบ ควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปร มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา อย่างไรก็ตาม การเชื่อมโยงแบบเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไปนั้น ก็มีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการพัฒนารูปแบบ
2. รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น จากการใช้รูปแบบ ได้ สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกต และหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้
3. รูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลในเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย
4. นอกจากคุณสมบัติต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว รูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างโมเดลใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายองค์ความรู้ในเรื่องที่เรากำลังศึกษาด้วย

การพัฒนารูปแบบ

การพัฒนารูปแบบของ Joyce and Weil (อ้างใน ทวีวรรณ อินคา, 2552: 160) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบนั้นมีสาระสำคัญคือ รูปแบบควรมีทฤษฎีรองรับ เมื่อพัฒนารูปแบบแล้ว ก่อนนำไปใช้ ต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบการพัฒนารูปแบบและมีจุดมุ่งหมาย การพัฒนารูปแบบมีสาระสำคัญดังนี้

1. รูปแบบ ควรมีทฤษฎีรองรับ
2. เมื่อพัฒนารูปแบบแล้ว ก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลาย ควรมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎี และตรวจสอบคุณภาพในเชิงการใช้ในสถานการณ์จริง และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไขอยู่เรื่อย ๆ
3. การพัฒนารูปแบบ อาจจะออกแบบให้ใช้ได้กว้างขวาง หรือเพื่อจุดประสงค์เจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้
4. การพัฒนารูปแบบ จะมีจุดมุ่งหมายหลักที่ถือว่าเป็นตัวตั้งในการพิจารณาเลือกรูปแบบไปใช้ กล่าวคือ ถ้าผู้ใช้นำรูปแบบการสอนไปใช้ตรงกับจุดมุ่งหมายหลัก ก็จะทำให้เกิดผลสูงสุด แต่ก็สามารถนำรูปแบบนั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นได้ ถ้าพิจารณาเห็นว่าเหมาะสม แต่ก็จะทำให้ได้ผลสำเร็จลดน้อยลงไป

บุญส่ง หาญพานิช (2546: 112-118) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย” โดยดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติความรู้ องค์ความรู้ และการบริหารจัดการศึกษาของไทย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการความรู้ กระบวนการจัดการความรู้ โครงสร้างพื้นฐานของการบริหารจัดการความรู้ โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์อธิการบดี และการสอบถามผู้บริหารระดับผู้อำนวยการขึ้นไป

2. การจัดทำร่างรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยนำผลสรุปจากการวิเคราะห์สาระจากการสัมภาษณ์อธิการบดี และจากการวิเคราะห์แบบสอบถามนำมาสรุปเป็นข้อค้นพบ เพื่อใช้เป็นฐานในการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย

3. การตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์ (2547: 73-84) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ” โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารและแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การศึกษาสภาพและปัญหา การจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสถานศึกษา และสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. การศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

5. การปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมบูรณ์ ศิริสรรหิรัญ (2547: 171) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะ ผู้นำของคณบดี” โดยดำเนินการวิจัยเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. การกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

3. การศึกษาและประมวลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี

5. การตรวจสอบและการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ

6. การปรับปรุงรูปแบบและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี

กฤษฎณผล จันทร์พรหม (2548: 88) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบมหาวิทยาลัย เสมือนจริงที่เหมาะสมสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย” โดยดำเนินการวิจัย เป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง โดยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา บทความวิจัย ฐานข้อมูล อินเทอร์เน็ตออนไลน์ทั้งในและ ต่างประเทศ และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเสมือนจริง

2. การสังเคราะห์รูปแบบ องค์ประกอบ โครงสร้างของรูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง โดย นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นรูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง

3. การพัฒนารูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบเดลฟายเพื่อ รวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 10 คน จำนวน 3 รอบ

4. การทดสอบความเหมาะสมของรูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริง สำหรับสถาบันอุดม ศึกษาในประเทศไทยที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 3 มาจัดทำเป็นแบบสอบถาม เพื่อนำไปสำรวจความ คิดเห็นของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา เกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบ หลังจากนั้น จึงกำหนด รูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริงที่เหมาะสมสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

ชนกันารถ ชื่นเชย (2550: 72-79) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ใน สถาบันอุดมศึกษาเอกชน” โดยดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการศึกษาต่อเนื่องสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การนำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อพัฒนาเป็นกรอบของรูปแบบ ในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

3. การศึกษาความเหมาะสมและเป็นไปได้ โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาต่อเนื่องใน สถาบันอุดมศึกษา จำนวน 19 คน โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย

4. การตรวจสอบประสิทธิภาพและความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ใน สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 3 มาจัดทำเป็นแบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้สำรวจ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบของ รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่อง หลังจากนั้นจึงกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องจาก องค์ประกอบที่พัฒนาขึ้น

พรจันท์ พรศักดิ์กุล (2550: 163-175) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” โดยดำเนินการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณ โดยการวิเคราะห์เอกสารและฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

2. การศึกษากระบวนการงบประมาณและการมีส่วนร่วมในกระบวนการงบประมาณ ของสถานศึกษาที่ดำเนินการในปัจจุบัน โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่รับผิดชอบงานงบประมาณ วิเคราะห์เอกสารงบประมาณของโรงเรียนและสอบถามความคิดเห็นของครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา

3. การจัดทำร่างรูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียน ที่บริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน

4. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบ โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

5. การปรับปรุงรูปแบบและนำเสนอรูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณการใช้โรงเรียนเป็นพื้นฐาน

อัมพร พงษ์กังสนานันท์ (2550: 108-122) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต” โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

1. การสร้างรูปแบบ ประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified Delphi Techniques)

2. การประเมินรูปแบบประกอบด้วยการประเมินรูปแบบเพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปปฏิบัติในสถานศึกษา และการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการพัฒนารูปแบบ

จากการศึกษาแนวคิดและกระบวนการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการบริหาร หมายถึง กระบวนการสร้าง การตรวจสอบคุณภาพและการประเมินการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) เพื่อให้มีประสิทธิผลและ บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิผล หมายถึง การสร้างรูปแบบการบริหารโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ซึ่งได้ใช้แนวคิดเชิงระบบในกระบวนการพัฒนารูปแบบที่ใช้ทรัพยากรการบริหารอย่างคุ้มค่าและได้ประโยชน์สูงสุด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ มหาวิทยาลัย ประกอบด้วยปัจจัยการบริหาร กระบวนการบริหารและประสิทธิผลของการบริหาร

3. การพัฒนารูปแบบที่มีประสิทธิผล แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดเชิงทฤษฎีและการปฏิบัติในการบริหารมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิผล

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิผล

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิผล โดยสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิผลโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ผู้วิจัยจะนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงรูปแบบต่อไป ซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับค่านิยม

ในส่วนนี้ผู้เขียนจะให้คำจำกัดความ พร้อมทั้งอธิบายคุณลักษณะ หน้าที่ ประเภท และแนวทางในการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดดังต่อไปนี้

ค่านิยม คือ ความเชื่อของบุคคลหรือสังคมว่า วิธีปฏิบัติหรือเป้าหมายของชีวิตหนึ่งๆ เป็นสิ่งที่ดีงาม ควรยึดถือและปฏิบัติตาม (Rokeach, 1973, p. 5) สอดคล้องกับสุนทรีย์ โคมิน และคณะ (2529, หน้า 556) ซึ่งกล่าวว่า ค่านิยมเป็นมาตรฐานในจิตใจ ที่บุคคลหรือสังคมใช้ประเมินตัดสินคุณค่าของสิ่งต่างๆ เป็นความเชื่อว่า เป้าหมาย อุดมการณ์ และวิธีปฏิบัติบางอย่างเป็นสิ่งที่ดี ควรยึดถือเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตแต่ รัชนิกร เศรษฐ์ (2532, หน้า 78) มีความเห็นว่าค่านิยมจะต้องเป็นสิ่งที่สังคมหรือคนส่วนใหญ่เห็นว่าดีงาม ตรงกับที่ กาญจนา แก้วเทพ (2552, หน้า 35) อธิบายว่า ค่านิยมคือ ทศนคติร่วมที่สังคมประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าดีหรือเลว มีคุณค่าหรือไร้คุณค่า สมพงษ์ ไหม่วิจิตร (2536, หน้า 14) จึงสรุปว่า ค่านิยมคือสิ่งที่พึงปรารถนาของคนส่วนใหญ่ แต่ถึงกระนั้นบุคคลก็มีทั้งค่านิยมส่วนตัวและรับเอาค่านิยมทางสังคมมาเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของตนด้วย

คุณลักษณะของค่านิยมประกอบด้วยความเชื่อว่า สิ่งไหนถูกหรือผิด ดีหรือเลว และพึงปรารถนาหรือไม่ เป็นที่ต้องการ มีลักษณะถาวรและเปลี่ยนแปลงยาก (Rokeach, 1973, p. 6-7) ค่านิยมทำหน้าที่เป็น ตัวกำหนดพฤติกรรม บุคลิกภาพ และวิธีปฏิบัติของคนในสังคม (สุนทรีย์ โคมิน และคณะ, 2529, หน้า 556; รัชนิกร เศรษฐ์, 2532, หน้า 78) กาญจนา แก้วเทพ (2552, หน้า 35)

จึงมองว่า ค่านิยมเป็นเข็มทิศที่ชี้้นำการ กระทำของบุคคลในสังคม ถือเป็นมาตรฐานการดำเนินชีวิต เป็นแผนงานสำหรับการตัดสินใจหรือแก้ปัญหา ความขัดแย้ง และเป็นแรงจูงใจให้เกิดการแสดง พฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ (Rokeach, 1973, p. 13-14)

ค่านิยมมี 2 ประเภท คือ 1. ค่านิยมวิถีปฏิบัติ (instrumental values) เป็นวิถีทางหรือ วิธีการที่ช่วย ให้บรรลุเป้าหมาย และ 2. ค่านิยมจุดหมายปลายทาง (terminal values) เป็น จุดมุ่งหมายที่ต้องการหรือพึงปรารถนาของชีวิต (Rokeach, 1973; สุนทรื โคมิน และสนิท สมัครการ, 2522, หน้า 17) ค่านิยมทั้งสองไม่จำเป็นต้องมีความสอดคล้องต่อกัน ค่านิยมวิถีปฏิบัติหนึ่งชุดอาจ ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมซึ่งเป็นค่านิยม จุดหมายปลายทางหลายรูปแบบได้ แต่ค่านิยมทั้งหมดล้วนส่งผล ต่อแบบแผนพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งสิ้น (Rokeach, 1973, p. 12)

2. ค่านิยมของคนไทย

สุนทรื โคมิน และสนิท สมัครการ, (2522) สุนทรื โคมิน และคณะ, (2529) รัชนิกร เศรษฐรัฐ , (2532) สมพงษ์ ไหมวิจิตร, (2536) สนิท สมัครการ, (2537) สุพัตรา สุภาพ, (2541) และบรรเทิง พาพิจิตร, (2549) ได้ศึกษาและอธิบายค่านิยมไทยไว้อย่างหลากหลายซึ่งผู้เขียนได้สังเคราะห์เป็นชุด ค่านิยมที่สำคัญของคนไทย จำนวน 10 ค่านิยม ประกอบด้วย 1. ค่านิยมการให้ความสำคัญกับตัวเอง หรือบุคคล 2. ค่านิยมเกี่ยวกับภาระ บุญคุณ 3. ค่านิยมการปรับตัวเข้ากับโอกาสและสิ่งแวดล้อม 4. ค่านิยมเกี่ยวกับความสัมพันธ์และคุณธรรม ทางสังคม 5. ค่านิยมความมั่งคั่งร่ำรวย 6. ค่านิยมการมี ความรู้ความสามารถ 7. ค่านิยมเกี่ยวกับอำนาจนิยม 8. ค่านิยมเกี่ยวกับพุทธศาสนา 9. ค่านิยมการ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์และ 10. ค่านิยมเกี่ยวกับ ความสนุกสนาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ค่านิยมการให้ความสำคัญกับตัวเองหรือบุคคล (self-centeredness and individual emphasis)

คนไทยให้ความสำคัญกับตัวเองเป็นหลัก เน้นเอาตัวรอด มุ่งสนองความต้องการของตนและการพึ่งพาผู้อื่นที่ให้ประโยชน์ได้ จึงเน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการถือศักดิ์ศรี ชอบความมี อิสระมากกว่า ความเสมอภาค (สุนทรื โคมิน และคณะ, 2529, หน้า 567-572) คนไทยจึงชอบทำ ตามใจตนเองโดยไม่คำนึงถึง กฎหมายบ้านเมือง (สนิท สมัครการ, 2537, หน้า 111; บรรเทิง พา พิจิตร, 2549, หน้า 17) ไม่ชอบให้ใครขัด ใจ มุ่งความสบายของตนและคนใกล้ชิด ก่อให้เกิดนิสัยรัก พวกพ้องและสำนึกความเป็นกลุ่มแต่ก็ยังอยู่บนพื้นฐานของประโยชน์ส่วนตนอยู่ (รัชนิกร เศรษฐรัฐ, 2532, หน้า 80-82) การสำรวจของสุนทรื โคมิน และสนิท สมัครการ (2522, หน้า 75-82) พบว่าคน ไทยมีค่านิยมมุ่งเน้นความสุขส่วนบุคคล ยกย่องตัวบุคคลมากกว่า หลักการ ไม่มานะบากบั่น มีค่านิยม ที่เกี่ยวข้อง คือ ครอบครัวยุติธรรม สุข ความภูมิใจในตัวเอง ความสำเร็จและ ชีวิตที่สุขสบาย รักอิสระ เป็นตัวของตัวเอง และการยืนหยัดในความคิดของตน ค่านิยมเหล่านี้เกิดจากวิถี เกษตรกรรมทำให้คน ไทยขาดความกระตือรือร้น ถือความสัมพันธ์และประโยชน์ส่วนตน ไม่ตรงต่อเวลา ขาดระเบียบวินัย

ชอบสบาย เน้นระบบอุปถัมภ์ ขี้ใจฉาบ และเห็นแก่ตัว (สมพงษ์ ใหม่วิจิตร, 2536) Embree (1950, p. 187) กล่าวว่าในสังคมไทยหากบุคคลใดมีเรื่องเดือดร้อนมักไม่มีใครกล้าช่วยเหลือ เพราะต่างเกรงว่าตนจะต้องเข้าไปพัวพันกับปัญหา

2. ค่านิยมเกี่ยวกับภาระบุญคุณ (debt of gratitude)

Phillips (1965, p. 93) กล่าวว่าความสัมพันธ์แบบผลประโยชน์ต่างตอบแทนมีอยู่ในจิตสำนึกคนไทยตลอดเวลา การสำรวจค่านิยมของสุนทรী โคมิน และสนิท สมัครการ (2522, หน้า 80) พบว่าความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลของคนไทยตั้งอยู่บนพื้นฐานของสำนึกความเป็นบุญคุณต่อกัน มีค่านิยมที่สอดรับ คือ ความกตัญญูรู้คุณ ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบ ในส่วนของการตอบแทน คนไทยมักแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยการให้สิ่งของหรือใส่ใจธุระของผู้อื่น ส่วนผู้รับความเอื้อเฟื้อก็ต้องหาโอกาสตอบแทนตามสมควร มิฉะนั้นจะถือว่าไร้คุณธรรม (รัชนิกร เศรษฐ, 2532, หน้า 81) ธรรมเนียมปฏิบัตินี้มีมาตั้งแต่อดีตเมื่อจะเข้าหาผู้ใหญ่ ครู อาจารย์ หรือเจ้าหน้าที่บ้านเมืองนั้นทุกคนต้องมีของฝากไปด้วยเสมอ (อนุมานราชธน, พระยา, 2553, หน้า 44) ถือเป็นกลไกการสร้างควมไว้วางใจโดยเชื่อว่าความปรารถนาดีจะได้รับการตอบรับที่ดี ผู้ให้จะกังวลกับความเหมาะสมของสิ่งของ ส่วนผู้รับจะรู้สึกติดหนี้บุญคุณซึ่งต้องหาโอกาสตอบแทน (ไชยรัตน์ เจริญสินโอสการ, 2558, หน้า 9) คนไทยส่วนใหญ่ จึงยกย่องค่านิยมความกตัญญูรู้คุณเป็นอย่างมาก (สมพงษ์ ใหม่วิจิตร, 2536; สุพัตรา สุภาพ, 2541) และเชื่อว่าคนที่ขาดความกตัญญูทกเวทีคือผู้ไร้คุณธรรม ไม่ควรคบหา และมักหาความเจริญไม่ได้ (Rabibhadana, 1979, p. 35)

3. ค่านิยมการปรับตัวเข้ากับโอกาสและสิ่งแวดล้อม (opportunity or circumstance adaptation)

สถานการณ์ จังหวะ โอกาส และสิ่งแวดล้อม เป็นตัวแปรสำคัญสำหรับการเอาตัวรอดของคนไทย (สุนทรী โคมิน และคณะ, 2529, หน้า 571) คนไทยสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี ซึ่งสะท้อนผ่านปฏิสัมพันธ์ที่เน้นความเกรงใจ การข่มใจ รักษาน้ำใจ ยืดหยุ่น เอื้ออารี และสุภาพอ่อนน้อม (สุนทรী โคมิน และ สนิท สมัครการ, 2522, หน้า 78) สนิท สมัครการ (2537, หน้า 106-109) กล่าวว่า คนไทยชอบปรับตัวเข้ากับสถานการณ์มากกว่าพยายามเอาชนะอุปสรรค ชอบโกหกและไม่ชอบผูกพันกับใครในระยะยาว ทำให้มีพฤติกรรมสงวนท่าที ไม่แสดงออกอย่างตรงไปตรงมา ชอบประจบสอพลอ และนิยมการเจรจาต่อรอง (สมพงษ์ ใหม่วิจิตร, 2536, หน้า 44-47) Van Esterik (2000, p. 36) เรียกลักษณะทางวัฒนธรรมที่เน้นการปรับตัวนี้ว่า “กาลเทศะ” ซึ่งเป็นกลยุทธ์การมีปฏิสัมพันธ์ที่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม เข้ากับสถานการณ์ และมีความ สุภาพ คนไทยจึงให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์และการแสดงออกอย่างมาก มักเลี่ยงการสนทนาที่อาจทำลายสัมพันธภาพ นิยมใช้ความสุภาพและการนิ่งเงียบเพื่อเลี่ยงสถานการณ์ที่เป็นปัญหา (Phillips, 1965)

รวมถึงไม่ชอบแสดงความคิดเห็นหรือซักถามโดยตรง เพราะกลัวอับอายขายหน้า (บรรเทิง พาพิจิตร, 2549, หน้า 17)

4. ค่านิยมเกี่ยวกับความสัมพันธ์และคุณธรรมทางสังคม (social relation and morality)

การสำรวจค่านิยมของสุนทรী โคมิน และสนธิ สมัครการ (2522, หน้า 75-82) พบว่า แม้คนไทยจะมีค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับตัวเอง แต่ก็มีค่านิยมที่ส่งเสริมความสงบสุข ความสัมพันธ์ และคุณธรรมทางสังคมด้วย ได้แก่ ค่านิยมความมั่นคงของชาติ ความเสมอภาค การมีมิตรที่ดี การช่วยเหลือผู้อื่นสันติสุข ความกว้างขวางในสังคม การมีคนรัก ความงามของธรรมชาติและศิลปะ การได้รับยกย่องในสังคม ความรับผิดชอบการมีน้ำใจ ความสะอาด และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ค่านิยมความมั่นคงของชาติเป็นสิ่งที่คนไทยให้ความสำคัญมากที่สุด โดยเฉพาะ “ชาติไทย” และ “ความเป็นไทย” ซึ่งหมายถึงความสงบสุข ยิ่งใหญ่ งดงาม สูงค่า และเป็นมรดกที่แลกมาด้วยความยากลำบาก ทำให้คนไทยยอมรับการปกครองแบบรวมศูนย์ ยินดีถูกลิดรอนสิทธิหากช่วยส่งเสริมความสงบเรียบร้อยของชาติ (สายชล สัตยานุรักษ์, 2550, หน้า 675-676) ทั้งยังเน้นความสามัคคีมากจนมองว่าความแตกต่างเป็นปัญหา และให้ความสำคัญกับหน้าที่มากกว่าสิทธิของพลเมือง (สายชล สัตยานุรักษ์, 2556, หน้า 313)

5. ค่านิยมความมั่งคั่งร่ำรวย (wealthiness)

จากการศึกษาของ บรรเทิง พาพิจิตร (2549, หน้า 20) พบว่าคนไทยมีค่านิยมความมั่งคั่งทุกคนปรารถนาและดิ้นรนเพื่อให้มีทรัพย์สินเงินทองจำนวนมาก เนื่องจากคนร่ำรวยจะได้รับการยกย่องในสังคมไทย ทั้งยังนิยมความหรูหราและควมมีหน้ามีตาจากการใช้สิ่งของที่ทันสมัยราคาแพง รัชนิกร เศรษฐ (2532, หน้า 79) อธิบายว่า คนรวยคือผู้มีอำนาจ มีเกียรติและอภิสิทธิ์ ส่งผลให้คนไทยนิยมทำตัวหรูหราฟุ้งเฟ้อเพื่อแสดงว่าตนร่ำรวย จนเกิดเป็นความโลภและอยากรวยเร็วโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ดังปรากฏเป็นพฤติกรรมการทุจริตคอร์รัปชัน การพนัน การเลี้ยงโชค และปัญหาอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินมากมาย (สนธิ สมัครการ, 2537, หน้า 114) สมพงษ์ ใหม่วิจิตร (2536) มองว่า การเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม และจากชนบทเป็นสังคมเมือง ทำให้คนไทยให้ความสำคัญกับเงินทอง การแข่งขัน วัตถุนิยม นิยมตะวันตก และ ยกย่องคนร่ำรวย

6. ค่านิยมการมีความรู้ความสามารถ (impact of being educated)

สังคมไทยมีค่านิยมยกย่องผู้มีความรู้ความสามารถ (สมพงษ์ ใหม่วิจิตร, 2536; สุพัตรา สุภาพ, 2541) ได้แก่ ค่านิยมการศึกษาสูง การมีแนวคิดกว้าง มีความคิดสร้างสรรค์ และความทะเยอทะยานทำงานหนัก (สุนทรী โคมิน และสนธิ สมัครการ, 2522, หน้า 81) คนไทยนิยมใช้การศึกษาเป็นเครื่องบ่งชี้สถานภาพทางสังคม ยึดติดกับรูปแบบมากกว่าเนื้อหา (สุนทรী โคมิน และคณะ, 2529, หน้า 571) ทำให้แต่ละคนกระเสือกกระสนเรียนให้สูง จนเกิดปัญหาการซื้อขายปริญญา

และการผลิตบัณฑิตเกินความต้องการของตลาดแรงงาน (รัชนิกร เศรษฐ์, 2532, หน้า 80) ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2557, หน้า 14) กล่าวว่า ปริญญาบัตรในสังคมไทยเป็นทุนทางวัฒนธรรมและสัญลักษณ์ซึ่งเป็นบัตรผ่านไปสู่การมีชีวิตที่ดี คนไทยจึงให้ความสำคัญกับวุฒิการศึกษามากกว่าความรู้ แต่ละสถาบันต่างแข่งขันกันเปิดหลักสูตรมากมายจนไร้คุณภาพ ถือเป็นโศกนาฏกรรมของแวดวงการศึกษาไทย

7. ค่านิยมเกี่ยวกับอำนาจนิยม (powerism)

คนไทยให้ความสำคัญกับผู้ที่มีอำนาจและปรารถนาอำนาจ โดยเฉพาะตำแหน่งทางราชการ แต่ละคนจึงส่งเสริมให้บุตรหลานรับราชการ เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ เงิน และบริวาร (รัชนิกร เศรษฐ์, 2532, หน้า 79; บรรเทิง พาพิจิตร, 2549, หน้า 20) ทั้งนี้เนื่องจากระบบศักดินาในอดีตทำให้คนไทยยกย่องบุคคลมากกว่าหลักการ อยากรับเป็นเจ้านายคน ชอบการมียศศักดิ์ ถือฐานานุรูป ส่งผลต่อการใช้อำนาจในทางมิชอบเพื่อแสวงหาความมั่งคั่งและยศตำแหน่ง (สมพงษ์ ใหม่จิตร, 2536) ซึ่งก่อให้เกิดระบบอุปถัมภ์ และความเชื่อเรื่องอำนาจที่สัมพันธ์กับบุญวาสนา บารมี และดวงชะตา (สุนทรวิวัฒน์ และคณะ, 2529, หน้า 571) สำนึกในความแตกต่างทางอำนาจ เช่นนี้ทำให้คนไทยมักนั่งเฉย มองข้าม และไม่ทักท้วงเมื่อผู้มีอำนาจกระทำความผิด ทั้งยังส่งผลต่อโครงสร้างของภาษาและการสื่อสาร ซึ่งจะอิงกับสถานะของบุคคลเสมอ (Phillips, 1965) โดยเฉพาะการใช้คำสรรพนามที่จะแตกต่างกันไปตามอายุ ตำแหน่งทางสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างกัน (Bandhamedha, 1985, p. 84) ซึ่งผู้เขียนจะอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติม ในประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารของคนไทยในภายหลัง

ค่านิยมเกี่ยวกับอำนาจนิยมยังรวมถึงการเคารพผู้อาวุโส ได้แก่ ผู้ที่มีอายุ คุณวุฒิ ชาติกำเนิด ตำแหน่ง และประสบการณ์มากกว่า (บรรเทิง พาพิจิตร, 2549, หน้า 20) เพราะเชื่อว่าการตัดสินใจของผู้อาวุโสกว่าย่อมดีกว่า คนไทยจึงปลูกฝังอบรมให้เด็กหรือผู้น้อยต้องเกรงใจ เคารพนอบ น้อมและเชื่อฟังผู้ใหญ่ (รัชนิกร เศรษฐ์, 2532, หน้า 80) ดังปรากฏในสุภาษิตคำสอนต่างๆ เช่น เดินตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด ผู้ใหญ่อาบน้ำร้อนมาก่อน ผู้มีอายุมากกว่าถือว่ามีอำนาจมากกว่า สังคมไทยจึงคาดหวังให้ผู้ใหญ่ต้องประพฤติตัวให้น่าเคารพยำเกรง สุขุม และไม่ทำตัวเหมือนเด็ก (Bandhamedha, 1985, p. 93-95)

8. ค่านิยมเกี่ยวกับพุทธศาสนา (Buddhist value)

คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จึงเป็นธรรมดาที่หลักคำสอนจะมีอิทธิพลต่อค่านิยม จากการสำรวจของสุนทรวิวัฒน์ และสนิท สัมครการ (2522, หน้า 76-79) พบค่านิยมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความสงบสุขทางใจ การฟังหลักธรรม การมีใจเมตตา รู้จักประมาณตนและรักสันโดษ มีอารมณ์สงบและสำรวม และการให้อภัย คนไทยเชื่อในเรื่องบุญกรรม จึงนิยมทำบุญมากเพื่อหวังให้ชีวิตสุขสบาย และยังเชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นิยมดูฤกษ์ยาม ดูดวง และบูชาเครื่องรางของขลัง (สุนทรวิ

โคมิน และคณะ, 2529, หน้า 571; บรรเทิง พาพิจิตร, 2549, หน้า 17-20) คำสอนเกี่ยวกับความมั่งคั่งน้อยและการข่มความโกรธ ทำให้คนไทยนิยมว่างเฉย สุขุม ใจเย็น ไม่ทะเยอทะยาน ไม่กล้าเสี่ยง และขี้สงสาร (รัชนิกร เศรษฐ, 2532, หน้า 81) รวมถึงยกย่องผู้ทำความดี ไม่ชอบการผูกพยาบาท และลืมน้อย (สุพัตรา สุภาพ, 2541) Van Esterik (2000, p. 66) ตั้งข้อสังเกตว่า หลักความสันโดษส่งผลต่อวัฒนธรรมปัจเจกนิยม การถ่อมตน ความอดกลั้น และการไม่ยุ่งกับเรื่องของผู้อื่น แต่ก็มีส่วนทำให้คนไทยไม่มีวิธีคิดแบบก้าวหน้าในเชิงธุรกิจหรือการลงทุน ทำให้พัฒนาการทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างล่าช้า (สนิท สมัครการ, 2537, หน้า 108)

9. ค่านิยมการเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ (glorification to the monarchy)

สถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยมาทุกยุคทุกสมัย ส่งผลให้คนไทยมีค่านิยม เคารพเทิดทูนและจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างมาก (สมพงษ์ ใหม่วิจิตร, 2536, หน้า 17; สุพัตรา สุภาพ, 2541) Fong (2009, p. 673-679) อธิบายว่า พระมหากษัตริย์ของไทยมีสถานะสูงส่งเหนือการเมืองเป็นเสมือนเทพเจ้าในโลกมนุษย์ และอยู่เหนือการวิพากษ์วิจารณ์ ผู้นำในยุคหลังได้สร้างระบบการเมืองแบบใหม่ โดยเชิดชูให้พระมหากษัตริย์เป็นผู้นำในระบบประชาธิปไตย เกิดเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

10. ค่านิยมเกี่ยวกับความสนุกสนาน (enjoyment)

คนไทยมีค่านิยมรักความสนุกสนานร่าเริงเป็นพื้น (สุนทรี โคมิน และสนิท สมัครการ, 2522, หน้า 79) มีค่านิยมที่เกี่ยวข้อง คือ การเน้นบริโภคปัจจุบัน ใช้จ่ายเกินตัว ไม่ชอบทำงานหนัก และใจกว้างหรือใจนักเลง (สุนทรี โคมิน และคณะ, 2529, หน้า 568) คนไทยถือว่า การเคร่งขรึมหรือจริงจังกับชีวิตเป็นเรื่องน่าเบื่อหน่าย จึงนิยมท่องเที่ยว ดูการละเล่น เสี่ยงโชค แต่งกายสวยงาม และชอบหาของแปลกใหม่มารับประทาน (บรรเทิง พาพิจิตร, 2549, หน้า 17) รวมถึงชอบใช้จ่ายฟุ่มเฟือยมากกว่าเก็บออม นิยมการพักผ่อนหย่อนใจมากกว่าทำงานหนัก ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการเติบโตอย่างก้าวกระโดด (สนิท สมัครการ, 2537, หน้า 109-115), Phillips (1965, p. 57) กล่าวว่า ทุกการละเล่นหรือประเพณีของคนไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลได้ปลดปล่อยและตอบสนองค่านิยมความรักสนุก เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรและวิถีเกษตรกรรมในอดีต ทำให้คนไทยมีเวลาว่างค่อนข้างมาก (สมพงษ์ ใหม่วิจิตร, 2536, หน้า 21) อีกทั้งวิถีการปกครองที่ประชาชนไม่จำเป็นต้องยุ่งเกี่ยวกับการเมือง จึงมีเวลาแสวงหาความสนุกรื่นเริงได้อย่างเต็มที่ (รัชนิกร เศรษฐ, 2532, หน้า 80-81)

สรุปว่าค่านิยมที่สำคัญของคนไทย ซึ่งผู้เขียนศึกษาและตรวจสอบจากผลงานการศึกษาต่างๆ ประกอบด้วยค่านิยม 10 ชุด คือ ค่านิยมการให้ความสำคัญกับตัวเองหรือบุคคล ค่านิยมเกี่ยวกับภาระบุญคุณ ค่านิยมการปรับตัวเข้ากับโอกาสและสิ่งแวดล้อม ค่านิยมเกี่ยวกับความสัมพันธ์และคุณธรรมทางสังคม ค่านิยมความมั่งคั่งร่ำรวย ค่านิยมการมีความรู้ความสามารถ ค่านิยมเกี่ยวกับ

อำนาจนิยม ค่านิยมเกี่ยวกับพุทธศาสนา ค่านิยมการเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์และค่านิยมเกี่ยวกับความสนุกสนาน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์

ความหมายของอุดมการณ์

คำนี้ใช้กันมาในภาษาอังกฤษ (Ideology) ราว 150 ปีนี้เอง โดยทั่วไป ถือกันว่าเป็นความคิดทางสังคม ซึ่งมีเนื้อหาไปในทางที่จะมีอิทธิพลต่อกิจกรรมทางการเมืองต่อคนส่วนใหญ่ (ส.ศิวกัลย์, 2546: 141)

อุดมการณ์ ประกอบด้วย คำว่า “อุดม” กับคำว่า “การณ์” “อุดม” แปลว่า สูงสุด ยิ่ง เลิศ ส่วนคำว่า “การณ์” แปลว่า เหตุ เค้ามูล สิ่งที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของคำว่า อุดมการณ์ คือ อุดมคติอันสูงส่งที่จูงใจมนุษย์ให้พยายามบรรลุถึง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 911) อุดมคติ คือ จินตนาการที่เป็นมาตรฐานแห่งความดี ความงาม และความจริงทางใดทางหนึ่ง ที่มนุษย์ยึดถือเป็นเป้าหมายแห่งชีวิตตน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า อุดมการณ์ คือ หลักการที่วางระเบียบไว้เป็นแนวปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1381)

จากความหมายเบื้องต้น จะเห็นได้ว่า ความหมายเริ่มเปลี่ยนไป สิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจน นั่นก็คือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 มองในด้านของความดี ความงามและความจริง ส่วนพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 อะไรก็ได้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

รวมความแล้ว อุดมการณ์ หมายถึง แนวความคิดที่ได้หล่อหลอมกล่อมเกล่าอย่างดีมีระเบียบเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ด้านค่านิยมที่พึงประสงค์

1. ยอมรับความแตกต่างด้านเพศ (Having Tolerance of Gender Differences) จากการศึกษาเก็บข้อมูล พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีการยอมรับความแตกต่างทางเพศที่หลากหลาย กล่าวคือ นอกจากเพศสภาพที่มีมาแต่กำเนิดแล้วนั้น การแสดงออกทางเพศที่สามก็ถูกมองว่าเป็นเรื่องส่วนตัวซึ่งไม่มีผลต่อความสามารถในด้านอื่นๆ และเป็นที่ยอมรับได้ในวัยเดียวกัน การที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาเปิดรับเพศทางเลือกมากกว่า เป็นเพราะได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกและสื่อสมัยใหม่ที่สื่อสารให้เพศที่สามมีบทบาททางสังคมมากขึ้น ตรงกับงานสำรวจของสถาบันพระปกเกล้า (2550) ซึ่งแสดงถึงสื่อที่เยาวชนมีความเชื่อมั่น และให้คุณค่ามากที่สุด คือโทรทัศน์ โดยเฉพาะในวงการบันเทิงที่วัยรุ่นมักให้ความสนใจเป็นพิเศษ ก็มีสื่อโทรทัศน์ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ที่แสดงออกถึงเพศที่สาม เช่น ละครเรื่องราวของเพศที่สาม และอิทธิพลการแต่งกายตามแฟชั่น เพราะเป็นวัยที่ และ

ยังมีคนดังหลากหลายวงการในปัจจุบันที่ออกมายอมรับ และเปิดเผยตัวว่าเป็นเพศที่สามอีกหลายคน ซึ่งบุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นแรงบันดาลใจในการเป็นต้นแบบ และมีอิทธิพลต่อการเปิดมุมมองทางความคิดวัยรุ่นให้แตกต่างไปจากยุคเดิม ความแตกต่างในการยอมรับเพศ ทางเลือกของกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ใน Generation Z (ค.ศ.1995 - ปัจจุบัน) อันเป็นยุคเทคโนโลยีและดิจิทัลเต็มตัว ยังมีความรู้ที่สืบค้นได้จากอินเทอร์เน็ตหลายงานวิจัยที่ระบุว่า เพศที่สามเป็นแค่เพียงรสนิยมและความพึงพอใจทางเพศ ซึ่งแตกต่างจากยุคเดิมในรุ่นพ่อแม่ผู้ปกครองที่อยู่ในช่วงยุค Baby Boomers (ค.ศ. 1945-1960) และ Generation X (ค.ศ.1961-1980) ที่ยังเคร่งครัดในแบบแผนประเพณี และยังพบค่านิยมแบบใหม่ในหมู่นักเรียน เป็นกระแสที่ยุยงให้เกิดการรักร่วมเพศ ชายรักชาย หญิงรักหญิง การจินตนาการให้เพศเดียวกันหรือต่างเพศมีความสัมพันธ์กันได้ โดยเริ่มเป็นกระแสมาจากการ์ตูนญี่ปุ่น ต่อมาเริ่มขยายวงกว้างมากขึ้นเรื่อย ๆ ในหมู่วัยรุ่นไทย ค่านิยมนี้ ส่วนใหญ่เกิดในกลุ่มนักเรียนหญิงไม่ค่อยพบในนักเรียนชาย และผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดยอมรับในเพศที่สามและยอมรับในบทบาทของสตรีเพศในการขึ้นเป็นผู้นำ กล่าว คือ มองความสามารถมากกว่าถือความสำคัญในเรื่องเพศ หรือการแสดงออกทางเพศสภาพ แสดงให้เห็นถึงการเห็นความสำคัญของสิทธิความเสมอภาคตามหลักประชาธิปไตย

2. มีความไว้วางใจและเชื่อมั่นผู้อื่น (Trust and Teamwork) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแสดงให้เห็นถึงความพยายามในงานต่างๆ ที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จอย่างมุ่งมั่น เช่น การทำงานกลุ่ม และมีลักษณะของความกล้าในการลงมือกระทำ และขอคำแนะนำจากครูหรือผู้ปกครอง พร้อมทั้งหาความคิดเห็นสนับสนุน จากการสอบถามในโลกออนไลน์ยังพบอีกว่า ทุกคนสามารถเป็นหัวหน้ากลุ่ม หรือเป็นผู้นำในเรื่องต่างๆ ได้ และมั่นใจว่า ตนเองจะนำพาทีมไปสู่การบรรลุเป้าหมาย ค่านิยมนี้ แสดงถึงการเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และเห็นคุณค่าของเพื่อนมนุษย์

3. ติดตามข่าวสารอยู่เสมอ (Follow and Update The News) เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคของการแข่งขัน จากกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้สังคมเป็นระบบเปิดที่ต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลในระดับสากลมากขึ้น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมองว่า การมีข้อมูล คือสิ่งที่สำคัญที่สุดในยุคนี้ที่จะรับรู้ข่าวสารและความเคลื่อนไหวที่เป็นไปในสังคม จึงต้องหมั่นหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อไม่ให้ตนเองตกกระแสหรือกลายเป็นคนล้าหลังของยุคสมัย การติดตามข่าวสารหรือติดตามกระแสในหมู่เด็กนักเรียนยังพบอีกว่า มีการทำตามหรือเลียนแบบตามคลิปวิดีโอที่เด่นดังทั้งในด้านดีและไม่ดี เช่น การพูดจาหยาบค้ายตามคลิป การดูคลิปที่ใช้ความรุนแรง การเต้นยั่วยวน คลิปโป๊ แต่ในขณะเดียวกันก็มีการส่งต่อหรือติดตามข่าวสารในด้านที่เป็นปัญหาสังคม ด้านพัฒนาความรู้หรือมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง เช่น การบันทึกเสียงการเรียน เพื่อนำมาฟังซ้ำเพื่อความเข้าใจ การทำคลิปวิดีโอประกอบรายงานเพื่อประกอบการเรียนการสอน การส่งต่อคลิปดีๆ ที่สังคมยกย่อง การฝึกภาษาต่างชาติ การรับสื่อดังกล่าวขึ้นอยู่กับการพิจารณาของผู้รับซึ่งมีความแตกต่างกันไปแล้วแต่ละบุคคล โดยการใส่ใจที่

จะเรียนรู้พัฒนาตนเองเป็นคุณลักษณะหนึ่งของการเป็นพลเมืองดี และเป็นไปตามค่านิยมประชาธิปไตย

4. การมีน้ำใจและจิตสาธารณะ (Kindness and Public Mind) ปัจจัยของจิตสาธารณะนี้ เกี่ยวพันถึงลักษณะของการเชื่อมั่น และไว้วางใจผู้อื่นหรือการชอบทำงานเป็นทีม การทำงานเป็นทีม ทำให้นักเรียนก่อปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จนเกิดเป็นความสัมพันธ์ถึงใจเขาใจเรา มีความผูกพัน และเป็นรูปแบบการสอนทางอ้อมของโรงเรียนในการให้นักเรียนคิดถึงผู้อื่น การนึกถึงผู้อื่นไม่ได้ใส่ใจแต่ผู้คนรอบตัวเท่านั้น แต่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญต่อทุกคนที่อยู่ในทีมและมีจิตสำนึกถึงสังคมรอบๆ ตัว ด้วย ความคิดดังกล่าว ยังได้มองไปถึงสภาพของสังคมว่า บุคคลทุกคนในสังคมมีความสามารถและมีความคุณค่าในตนเอง ความสามารถและคุณค่านั้น สามารถแสดงออกเป็นจิตสาธารณะเพื่อส่วนร่วมในการช่วยเหลือเปลี่ยนแปลงสังคมและโลกได้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลไม่ได้มองถึงสังคมในวงแคบ แต่มีมุมมองไปถึงระดับโลกว่า จะพัฒนาและทำให้โลกน่าอยู่ขึ้นได้อย่างไร การเก็บข้อมูลในส่วนนี้สอดคล้องกับบทความ Everything you thought you knew about millennials is wrong ของ Thomson (2017) และ บทความ Millennials aren't lazy - they're workaholics ของ Thomson (2017) ผู้นำเสนอบทความเรื่องราวของเด็กยุคใหม่ที่เกิดในช่วงโลกมั่งคั่ง มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจว่า แท้ที่จริงแล้วเป็นพวกวางแผนชีวิต บ้างงาน มองโลกในแง่ดีมีความหวังต่อชีวิต และชอบช่วยเหลือสังคม ซึ่งเป็นบทความที่ออกมาหักล้างกระแสที่มองเด็กยุคใหม่ว่าติดโซเซียล เห็นแก่ตัว และไม่มีความอดทน ระดับของการมีจิตสาธารณะยังแตกต่างกันไปในตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งหากที่บ้านของกลุ่มเป้าหมายมีการสอนและเป็นแบบอย่างในการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะสม่ำเสมอ มีการแสดงน้ำใจ บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะชอบช่วยเหลือผู้อื่น และชอบการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ

5. ค่านิยมรักชาติและภูมิใจในความเป็นชาติ (Patriotism) สำนึกหรือค่านิยมความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เกิดจากรัฐบาล ครูและผู้ปกครองที่ช่วยกันปลูกฝังให้เด็กเกิดค่านิยมรักชาติผ่านกิจกรรมต่างๆ รอบตัวเด็กอย่างแยบยล การรับรู้ว่าการรักชาติทำนุบำรุงศาสนา และเคารพต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นหน้าที่ของประชาชนคนไทยทุกคน ผ่านบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ด้านในโรงเรียน การปลูกฝังค่านิยมรักชาติจะเน้นความสำคัญและความเป็นมาของประวัติศาสตร์ยาวนานของไทยผ่านการเรียนการสอน การให้ความสำคัญต่อสถาบันหลักของชาติ ความภูมิใจในชาติไทยในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศ ค่านิยมรักชาติ ยังได้ถูกปลูกฝังกลมกลืนจากรัฐบาลทุกยุคสมัย ผ่านวาทกรรมชาตินิยม เห็นได้จากคำพูดของรัฐบาล เพลงปลุกใจ และการส่งเสริมจากทางรัฐบาลผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่สะท้อนการแสดงความเป็นชาติและการจงรักภักดี สำหรับรัฐบาลนั้น การปลูกฝังความรักชาติได้นำเสนอมาอย่างกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นเด็กหรือกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยได้โดยตรงเลยคือ ผ่านหลักสูตร รด. (รักษาดินแดง) ในผู้ที่สมัครเรียน การเรียนลูกเสือ และในทุกๆ ปีจะมีการนำเสนอคำขวัญวันเด็กอันเป็นค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ที่ต้องการให้เด็กยึดถือปฏิบัติ

ค่านิยมรักชาติ ยังแสดงออกได้อีกผ่านวัฒนธรรมประจำชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี และการนิยมไทย ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทยทั่วไป เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์งานปีใหม่ และสามารถใส่ชุดประจำชาติได้อย่างไม่เคอะเขิน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลยังหวงแหนประเทศไทยเพราะมีความสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติมาก ซึ่งสะท้อนถึงความสุขมั่นคงในชีวิต นอกจากนี้ยังมองว่าการมีศาสนาไม่ได้เป็นสิ่งสำคัญ และมีเพื่อนร่วมรุ่นหลายคนที่มีเพียงศาสนาแต่ในนามตามครอบครัวแต่ไม่ได้นับถือจริงจัง โดยเห็นว่า การกระทำที่ดีเป็นสิ่งสำคัญ จึงไม่จำเป็นต้องมีศาสนา

อุดมการณ์ประชาธิปไตย เป็นระบบความคิดความเชื่อทางการเมืองที่ให้ความสำคัญกับหลักการ ดังนี้ 1. หลักมนุษย์เป็นผู้มีสติปัญญา รู้จักเหตุผล รู้ดีรู้ชั่ว และสามารถปกครองตนเองได้ 2. หลักสิทธิ เสรีภาพ เชื่อว่าการให้สิทธิและเสรีภาพจะทำให้เกิดความก้าวหน้าของสังคม 3. หลักความเสมอภาค ความเท่าเทียม เป็นความเชื่อที่ให้ความสำคัญกับคนอื่น คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

วิถีประชาธิปไตย การนำเอาอุดมการณ์ประชาธิปไตย มาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตประจำวันและดำรงตนในสังคม เพื่อให้สังคมมีความสุขลักษณะของวิถีประชาธิปไตย รศ.วิสุทธิ์ โภธิแทน (อดีตกรรมการการเลือกตั้ง) ได้สรุปวิถีประชาธิปไตยเป็นข้อๆ ที่มีถ้อยคำคล้องจองกัน ดังนี้ 1. มีเหตุผล 2. เคารพตนเคารพท่าน 3. อดกลั้นในความแตกต่าง 4. ตกลงกันอย่างสันติวิธี 5. รู้จักมีส่วนร่วมทางการเมือง 6. ไม่ลืมนึกถึงสิทธิและหน้าที่ 7. ทำดีเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 8. มีอุดมการณ์ร่วมคือ ประชาธิปไตยแน่นอน 9. เห็นแก่ประเทศชาติ 10. พัฒนาความรู้ความสามารถของตน

เยาวชนไทยในยุคศตวรรษที่ 21

เยาวชน

เยาวชน ความหมาย ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 เยาวชน หมายถึงบุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และไม่ใช่วัยบรรลุนิติภาวะแล้วจากการจดทะเบียนสมรส ในทางกฎหมายก็ถือว่า บุคคลที่มีอายุระหว่างนี้เป็นเยาวชนและหากต้องโทษก็จะพิจารณาโทษแตกต่างจากผู้ใหญ่

ความหมายในระดับสากล โดย สหประชาชาติ ระบุว่า เยาวชน หมายถึงคนในวัยหนุ่มสาว คือ ผู้มีอายุระหว่าง 15 - 25 ปี หรือเป็นช่วงวัยหนุ่มสาวเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างการเป็นเด็กและผู้ใหญ่ เป็นช่วงที่กังวลเกี่ยวกับรูปลักษณ์และสิ่งรอบตัวมากเป็นพิเศษ

ปัจจุบันสังคมโลกและสังคมไทย กำลังก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 (คริสต์สหัสวรรษที่ 3 และเป็นคริสต์ศตวรรษปัจจุบันเริ่มนับตั้งแต่แต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2001 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 2100 หรือ พุทธศักราช 2544 ถึง 2643) ซึ่งเป็นยุคที่มีความสลับซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา บทบาทของเยาวชนยุคใหม่ที่เป็นอนาคตของชาติ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน มีทั้งด้านลบและด้านบวกที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบัน จากสภาพการ

เปลี่ยนแปลงนี้ ทำให้นึกย้อนกลับไปถึงเด็กไทยในอดีตหรือค่านิยมของคนไทยในอดีต ที่มีลักษณะสุขภาพอ่อนนุ่มมีคำว่า “ไม่เป็นไร” เป็นคำพูดติดปาก เด็กๆ จะได้รับการอบรมสั่งสอนให้รู้จักอดทน และรอคอยให้รู้จักอดเปรี้ยวไว้กินหวาน ไม่ชิงสุกก่อนห่าม วิถีชีวิตเรียบง่าย ได้รับการสืบทอดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีค่านิยม ตามบรรพบุรุษพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไปสังคมมีการเปลี่ยนแปลง การเลี้ยงลูกของพ่อแม่ยุคปัจจุบันมักกลัวลูกลำบาก ไม่สอนให้รู้จักอดทน รอคอย จึงชวนขวายหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้บุตรหลานใช้ของดีราคาแพง เพื่อไม่ให้น้อยหน้าคนอื่น ค่านิยมเหล่านี้ ไม่เพียงแต่เกิดขึ้นกับสังคมเมืองเท่านั้น สังคมชนบทก็เป็นเฉกเช่นเดียวกัน จากสภาพดังกล่าวประกอบกับโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามา มีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น เด็กในยุคปัจจุบันจึงนิยม ความรวดเร็ว ทันใจ ในทุกเรื่อง ทั้งการติดต่อสื่อสารหรือการหาข้อมูลต่าง ๆ กลายเป็นเยาวชนยุคสำเร็จรูป เนื่องจากมีการรับเอาอารยธรรมต่างประเทสมากขึ้น การยึดมั่นขนบธรรมเนียมประเพณีได้รับความสำคัญน้อยลง จะตื่นตัวให้ความสำคัญของวันวาเลนไทน์ เค้กตัดวุ้นในช่วงปีใหม่ เป็นต้น ช่องว่างระหว่างวัยสูงขึ้น เด็กยุคใหม่ จะให้ความเคารพผู้ใหญ่ลดลง ระบบอาวุโสขาดหายไปจากสังคม ด้วยเหตุที่มองว่าผู้ใหญ่มีความล่าช้า ไม่ทันสมัย ไม่ทันโลกที่เปลี่ยนแปลง การที่เด็กรู้อะไรมากกว่าผู้ใหญ่ หรือสามารถประสบความสำเร็จตั้งแต่อายุน้อย เป็นการสร้างค่านิยมแบบก้าวกระโดด เช่น ให้เด็กเติบโตสู่ตำแหน่งผู้บริหารมา ปกครองผู้ใหญ่ เป็นต้น

เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นที่สนใจของนักคิดแขนงต่าง ๆ มากมาย ทั้งในสายตาชาวโลกและชาวไทย ที่เริ่มตระหนักถึงสังคมของมนุษยชาติในอนาคต เรียกสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้แตกต่างกันออกไป อัลวิน ทอฟเฟอร์ (Alvin Toffler, 2538) เรียกยุคคลื่นที่ 3 (The Third Wave) โดยมองการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก จะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะ “ทั้งโลก” (Global) ไม่ว่าจะเป็ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยมีเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ทันสมัยเป็นตัวขับเคลื่อน นอกจากนั้น ยังถูกเรียกยุคนี้ในชื่อที่ต่าง ๆ กัน เช่น “ยุคดิจิทัลเปลี่ยนโลก” (The new Digital Age) “ยุคโลกไร้พรมแดน” (Borderless world) “ยุคโลกาภิวัตน์” (Globalization) นอกจากนี้ มีแนวความคิดที่น่าสนใจของ เจมส์ มาร์ติน (James Martin, 2553) ซึ่งปรากฏอยู่บนหนังสือของเขาที่ชื่อว่า “โลกแห่งศตวรรษที่ 21” (The Meaning of the 21 Century) เจมส์เสนอแนวคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้างในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งค่อนข้างจะเป็นทางลบ แต่เขามีเจตนาที่จะกระตุ้นให้สังคมตระหนักและหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น (ประเวศ วัชรี, 2545) เห็นว่าวิถีชีวิตของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 จะมีปัญหามากขึ้น อันเนื่องมาจากกิเลสและอวิชชา ที่จะต้องอาศัยหลักธรรมทางพุทธศาสนามาแก้ไข ปัญหา มนุษย์จะต้องเปลี่ยนไปสู่ภาวะหรือภพภูมิที่สูงกว่าเหล่านี้คือ ความกังวลใจที่นักสังเกตการณ์ตั้งข้อสังเกตขึ้น

กระแสศุกคามของโลกาวัตร์ดังกล่าว สอดรับกับที่ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2544: 19) ได้ให้นิยามความหมายของโลกาวัตร์ไว้ว่า โลกาวัตร์คือ "พัฒนาการขั้นสุดท้ายของทุนนิยมที่เปลี่ยนสิ่งต่างๆ ให้เป็นสื่อของการซื้อขายแลกเปลี่ยน จากเดิมที่เป็นทรัพยากรแรงงาน มาดักดวงเอาแม้กระทั่งวัฒนธรรมความรู้สึกคุณค่าและจิตใจของผู้คนให้เป็นสินค้าไปด้วย" ยกตัวอย่างได้จากงานของ Helena Norberg - Hodge (2545) ที่ชี้ให้เห็นว่า การเข้ามาของกระแสโลกาวัตร์และการส่งเสริมเรื่องระดับโลก ต้องแลกมาด้วยความสูญเสียของวัฒนธรรมท้องถิ่น Helena เล่าว่า เมื่อ ลาดัก หรือ "อิเบตน้อย" เริ่มเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติและเริ่มต้นกระบวนการ "พัฒนา" ในปี คศ. 1975 ขึ้น จินตภาพของความก้าวหน้าและความทันสมัยของวัฒนธรรมตะวันตก โดยเฉพาะอเมริกาถูกส่งผ่านสื่อมาอย่างมากมาย ปฏิบัติการสร้างภาพของวัฒนธรรมโลกาวัตร์ก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า "ปมด้อยทางวัฒนธรรม" ต่อเยาวชนหนุ่มสาวชาวลาดัก โดยเฉพาะวัยรุ่นชายที่เกิดความรู้สึกอับอายในรากเหง้าวัฒนธรรมของตน รู้สึกอายเป็นตัวเอง และภาษาที่ตัวเองพูด แต่ทว่ากระตือรือร้นที่จะรับวัฒนธรรมอเมริกันเข้ามาแทนที่ เพราะเห็นว่ามันคือสัญลักษณ์ของชีวิตทันสมัย

ในขณะที่ทำให้เยาวชนปฏิเสธรวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองทั้งหมดพร้อมๆ กันนั้น กระแสโลกาวัตร์และกระบวนการทำให้ทันสมัย (modernization) ได้ทำให้สายใยแห่งการพึ่งพากันของชุมชนคลายตัวลง ระยะห่างระหว่างผู้คนเพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกันกับการลดระดับของความอดกลั้นและความร่วมมือที่มีอยู่เดิม การวิวาทด่าทอและทะเลาะกันอย่างดุเดือดของผู้คนในชุมชนเพิ่มขึ้นอย่างน่าตกใจ ชาวลาดักแยกตัวออกจากกัน เฉยเมยต่อกัน ความผูกพันในครอบครัวและในชุมชนขาดสะบั้นลงอย่างสิ้นเชิง และหากย้อนกลับมามองประเทศไทย เราจะพบว่า การเข้ามาของโลกาวัตร์และแนวนโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้ทันสมัยในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดผลแก่ประเทศในสองด้าน ในด้านหนึ่งนั้นเป็นผลสำเร็จของการพัฒนามาก็คือ การขยายตัวทางเศรษฐกิจอยู่ในอัตราสูง รายได้เฉลี่ยต่อคนเพิ่มสูงขึ้น สัดส่วนของประชากรยากจนลดลงและฐานะการเงินการคลังของประเทศมีความมั่นคง

แต่ในอีกด้านหนึ่งนั้น ผลในทางกลับกันที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา ก็คือความแตกต่างของรายได้ของคนในประเทศไทยมีมากยิ่งขึ้น เกิดความเหลื่อมล้ำของสังคมในหลายๆ ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง สังคมสับสนและมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น คุณภาพชีวิตตกต่ำต้องพึ่งเทคโนโลยีนำเข้าและสินค้าประเภททุนจากต่างประเทศ ระบบการศึกษากลายเป็นแบบรวมศูนย์ที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ความสัมพันธ์ทางสังคมแตกสลาย ต่างคนต่างอยู่ ค่านิยมไทยกลายเป็นแบบตัวใครตัวมัน เยาวชนสมัยใหม่เริ่มไม่สนใจศาสนา (ภมรรัตน์ สุธรรม, 2546) มีงานบางชิ้นที่แสดงให้เห็นว่า จากการหลั่งไหลเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตกที่เรียบง่ายและไม่ซับซ้อน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ซับซ้อนลึกซึ้งและเข้าใจได้ยาก จึงส่งผลให้เกิดการละเลยและปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมุ่งความทันสมัย ไม่คำนึงถึงรากฐานประเพณีดั้งเดิม

เช่นงานของ นิเทศ ตินณะกุล (2544) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ส่งผลต่อ ประเพณีที่เคยปฏิบัติมาในอดีต แม้ว่ารูปแบบของประเพณีดังกล่าวจะยังคงได้รับการรักษาไว้เช่น เดิม แต่วัตถุประสงค์จะเปลี่ยนไป

อย่างไรก็ตาม แม้โลกจะมีการเปลี่ยนแปลงไปมากเพียงใด ความหวังของสังคมอยู่ที่เด็กยุคใหม่ เยาวชนยุคใหม่ที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนประเทศชาติไปสู่อนาคตข้างหน้า สำหรับเยาวชนไทยย่อมเป็นความหวังของประเทศไทยเช่นเดียวกัน ท่ามกลางกระแสสังคมยุคใหม่ที่ถาโถมเข้าใส่สังคมไทย รอบด้านนี้ เยาวชนไทยต้องมีการปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลง จากความคาดหวังของสังคมไทยหรือผู้ใหญ่ซึ่งมักกำหนดกรอบแนวทางให้กับเยาวชน ซึ่งเกิดการต่อต้านมาทุกยุคสมัย โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันยิ่งทวีความรุนแรง จนยากที่จะต้านทาน เกิดปัญหาเกี่ยวกับเยาวชนมากมาย ความเป็นอัตลักษณ์ของเยาวชนไทยในยุคศตวรรษที่ 21 จะเป็นไปได้ในทิศทางใดที่จะทำให้เยาวชนไทยได้ปรับตัวพัฒนาตนเองให้เข้ากับยุคสมัย มีทักษะการใช้ชีวิต สามารถนำความรู้มาแก้ปัญหา คิควิเคราะห์ มีภาวะผู้นำในตนเอง สามารถทำงานเป็นทีมได้ มีทักษะในการสื่อสารเรียนรู้นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนา มีความเสียสละรับผิดชอบต่อสังคม มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรมจริยธรรม สิ่งทีกล่าวมานี้ เป็นความคาดหวังต่อภาพอัตลักษณ์เยาวชนไทยของผู้ใหญ่และสังคมไทย สังคมจะร่วมกันสร้างภูมิคุ้มกันอย่างไรกับเยาวชน ต่อกระแสแห่งยุคศตวรรษที่ 21 ที่แทรกซึม คืบคลานเข้ามาทุกหย่อมหญ้า หากไม่เริ่มตระหนักถึงกระแสดังกล่าวเสียแต่ต้น เกรงว่าอัตลักษณ์ความเป็นเยาวชนไทยจะสูญสิ้นในยุคศตวรรษที่ 21 นี้

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมสัปปุริสธรรม 7

ความหมายของหลักสัปปุริสธรรม

สัปปุริสธรรมเป็นธรรมของสัปปุริสชน คือ คนดี หรือคนแท้ซึ่งมีคุณสมบัติความเป็นคนที่สมบูรณ์และถือเป็นคุณธรรมที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่สมบูรณ์ ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะต่างๆ ไว้ดังนี้

สัปปุริสธรรม 7 หมายถึง คุณธรรม 7 ประการที่บริบูรณ์ในผู้ใดย่อมบุคคลนั้นให้เป็นสัปปุริสชนที่เจริญด้วยคุณสมบัติควรแก่ความเคารพนับถือของชนทั้งหลาย ทำให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี และเป็นหลักปฏิบัติเพื่อทำคนให้เป็นผู้สงบสุข และความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราช (อุฎฐายี) (2509 : 12)

สัปปุริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดี ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษมี 7 ประการ คือ 1. ธัมมัญญตา รู้หลักหรือรู้จักเหตุ 2. อตถัญญตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้ เหตุผล 3. อตตัญญตา รู้จักตน 4. มัตตัญญตา รู้จักประมาณ 5. กาลัญญตา รู้จักกาลเวลา 6. ปริสัญญตา รู้จักชุมชนสังคม 7. ปุคคสัญญตา รู้จักบุคคล

คุณธรรม 7 ประการอันเป็น คุณสมบัติภายในตัวผู้นำ ซึ่งมีคุณสมบัตินี้เป็นองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันอย่างสมบูรณ์ ที่จะทำให้อำนาจสามารถจัดการ สามารถปฏิบัติการ ในภาระงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามเป้าหมาย (พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ ของพระ ธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (พระธรรมปิฎก (ปยุตฺโต .อ.ป), 2538 : 276)

หลักสัปปริสธรรม 7 หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมของคนดีบุคคลที่มีคุณธรรมประจำใจ โดยยึดเอาหลักสัปปริสธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต บุคคลที่ยึดเอาหลักสัปปริสธรรมเป็นธรรมประจำใจยังได้ชื่อว่าเป็นผู้ดีเพราะเป็นผู้มีเหตุผลมีผลในการปฏิบัติตน เมื่อบุคคลรู้จักเหตุผลแล้ว การปฏิบัติตนก็เปรียบพร้อมด้วยความดีคือ รู้จักเหตุรู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล แล้วบุคคลนั้นเป็นคนดีคือ สัตบุรุษ ในทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นคนดีเพราะเป็นผู้รักสงบ รักความเที่ยงธรรม รู้จักหน้าที่ของตน รู้จักกาลเทศะ มีเหตุผลในการทำงาน โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองคนอื่น จะสามารถบริหารงานได้อย่างราบรื่น

ในสัปปริสสูตร อุปริปัญญาสกั มัชฌิมนิกาย ปราภุทโธวาทเรื่องธรรมของคนดี (สัตบุรุษ) คนที่สมบูรณ์แบบ หรือมนุษย์โดยสมบูรณ์ ซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกที่ดีมีคุณค่าที่แท้จริงของมนุษยชาติ มีธรรมะหรือคุณสมบัติที่เรียกว่า สัปปริสธรรม 7 ประการ คือ

1. อัมมัญญตา รู้หลักการ เมื่อดำรงตำแหน่ง มีฐานะ หรือจะทำอะไรก็ตาม ต้องรู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กฎเกณฑ์กติกาที่เกี่ยวข้อง เช่น อย่างผู้ปกครองประเทศชาติก็ต้อง รู้หลักรัฐศาสตร์ และรู้กฎกติกาของรัฐ คือกฎหมาย ตั้งแต่รัฐธรรมนูญลงมา แล้วก็ยืนอยู่ในหลักการตั้งตนอยู่ในหลักการให้ได้ ชุมชน สังคม องค์กร หรือกิจการอะไรก็ตาม ก็ต้องมีหลักการ มีกฎ มีกติกา ที่ผู้นำจะต้องรู้ชัดแล้วก็ตั้งมั่นอยู่ในหลักการนั้น

2. อตถัญญตา รู้จุดหมาย ผู้นำถ้าไม่รู้จุดหมายก็ไม่รู้ว่าจะนำคนและกิจการไปไหน นอกจากรู้จุดหมาย มีความชัดเจนในจุดหมายแล้ว จะต้องมีความแน่วแน่มั่นคงที่จะไปให้ถึงจุดหมายด้วย ข้อนี้เป็นคุณสมบัติที่สำคัญมาก เมื่อใจมุ่งจุดหมาย แม้มีอะไรมากระทบกระทั่งก็ไม่หวั่นไหว อะไรไม่เกี่ยวข้อง ไม่เข้าเป้า ไม่เข้าแนวทางก็ไม่มั่ววุ่นวาย ใครจะพูดว่าค่าเหนื่อยแถมเมื่อไม่ตรงเรื่องก็ไม่มัวถือสา ไม่เก็บเป็นอารมณ์ ไม่ยุ่งกับเรื่องจุกจิกไม่เป็นเรื่อง เอาแต่เรื่องที่เขาเข้าแนวทางสู่จุดหมาย ใจมุ่งสู่เป้าหมาย อย่างชัดเจน และมุ่งมั่นแน่วแน่

3. อัตถัญญตา รู้ตน คือ ต้องรู้ว่าตนเองคือใครมีภาวะเป็นอะไร อยู่ในสถานะใด มีคุณสมบัติ มีความพร้อม มีความถนัด สติปัญญา ความสามารถอย่างไร มีกำลังแค่ไหน มีข้อแข็งข้ออ่อน จุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร ซึ่งจะต้องสำรวจตนเอง และเตือนตนเองอยู่เสมอ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงตัวเอง ให้มีคุณสมบัติความสามารถยิ่งๆ ขึ้นไป ไม่ใช่ว่าเป็นผู้นำแล้วจะเป็นคนสมบูรณ์ไม่ต้องพัฒนาตนเอง ยิ่งเป็นผู้นำก็ต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลาให้ไปได้ดียิ่งขึ้นไป

4. มัตตัญญูตา รู้ประมาณ คือ รู้จักความพอดี หมายความว่าต้องรู้จักขอบเขต ชัดขึ้นความพอเหมาะที่จะจัดทำในเรื่องต่างๆ ยกตัวอย่าง เช่น ผู้ปกครองบ้านเมืองรู้จัก ประมาณในการลงทัณฑ์ อาญา และการเก็บภาษีเป็นต้น ไม่ใช่เอาแต่จะให้ได้อย่างใจ และต้องรู้จักว่า ในการกระทำนั้นๆ หรือในเรื่องรานั้นๆ มีองค์ประกอบหรือมีปัจจัยอะไรเกี่ยวข้องบ้าง ทำแค่ไหนองค์ประกอบของมันจะพอดี ได้สัดส่วนพอเหมาะ การทำการต่างๆ ทุกอย่างต้องพอดี ถ้าไม่พอดีก็พลาด ความดีจึงจะทำให้เกิดความสำเร็จที่แท้จริง ฉะนั้นจะต้องรู้จักประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และจัดให้ลงตัวพอเหมาะพอดี

5. กาลัญญูตา รู้กาล คือ รู้จักเวลา เช่น รู้ลำดับ ระยะเวลา จังหวะ ปริมาณ ความเหมาะสมของเวลาว่า เรื่องนี้จะลงมือตอนไหนเวลาไหนจะทำอะไรอย่างไร จึงจะเหมาะ ดังจะเห็นว่าแม้แต่การพูดจาก็ต้องรู้จักกาลเวลา ตลอดจนรู้จักวางแผนงานในการใช้เวลา ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ เช่น วางแผนว่าสังคมมีแนวโน้มจะเป็นอย่างไรในเวลาข้างหน้าเท่านั้น และเหตุการณ์ทำนองนี้จะเกิดขึ้น เราจะวางแผนรับมือกับสถานการณ์นั้นอย่างไร

6. ปริสัญญูตา รู้ชุมชน คือ รู้สังคมตั้งแต่ในขอบเขตที่กว้างขวาง คือ รู้สังคมโลก รู้สังคมของประเทศชาติว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร มีปัญหาอะไร มีความต้องการโดยเฉพาะ ถ้าจะช่วยเหลือเขาก็ต้องรู้ปัญหาความต้องการของเขา แม้แต่ชุมชนย่อยๆ ถ้าเราจะช่วยเหลือเขา เราต้องรู้ความต้องการของเขาเพื่อสนองความต้องการได้ถูกต้องหรือแก้ไขปัญหามาได้ตรงจุด

7. บุคคลัญญูตา รู้บุคคล คือ รู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคนที่มาร่วมงานร่วมการร่วมไปด้วยกัน และคนที่เราไปให้บริการตามความแตกต่างเฉพาะตัว เพื่อปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสม และได้ผล ตลอดจนสามารถบริการให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการ รู้ว่าจะใช้วิธีสัมพันธ์พูดจาแนะนำติชมหรือจะให้เขายอมรับได้อย่างไร โดยเฉพาะในการใช้คน ซึ่งต้องรู้ว่าคนไหนเป็นอย่างไร มีความถนัดอัธยาศัยความสามารถอย่างไร เพื่อใช้คนให้เหมาะกับงาน

นอกจากนั้นก็รู้ประโยชน์ที่เขาพึงได้ เพราะว่าเป็นการทำงานนั้น ไม่ใช่ว่าจะเอาเขามาเป็นเพียงเครื่องมือทำงานได้ แต่จะต้องให้คนที่ทำงานทุกคนได้ประโยชน์ ได้พัฒนาตัวเอง ผู้นำควรรู้ว่าเขาควรจะได้ประโยชน์อะไร เพื่อความเจริญงอกงามแห่งชีวิตที่แท้จริงของเขาด้วย ที่กล่าวมานี้ คือ หลักธรรมที่เรียกว่า สัปปุริสธรรม 7 ประการ (ที (ไทย).ปา. 11 /331 /264) ถ้ามีคุณธรรม 7 ประการนี้ แม้จะไม่มีคุณสมบัติข้ออื่นก็เป็นผู้นำได้ เพราะรู้จักประกอบและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอที่จะจัดการให้ได้ผล สามารถจัดวางวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมให้บรรลุผลสำเร็จได้ (จ.เปรียญ) พระสามารถ อานนโท, 2548 : 33- 34)

สรุปได้ว่า หลักสัปปุริสธรรมเป็นธรรมของมนุษย์ที่นำมาพัฒนาตนเองและผู้อื่น เป็นหลักธรรมที่สร้างความยั่งยืน การไม่เบียดเบียน การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความเมตตาต่อกัน และรู้เท่าทันโลกปัจจุบัน รู้จักประมาณ ความพอดี ควรปลูกฝังเพราะเป็นหลักการของการประพฤติตนเป็นคนดี เป็นคุณสมบัติที่ดีของผู้นำ ในความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานที่ไปด้วยกันนั้น บุคคลที่เป็น

ผู้บริหารจะต้องมีธรรมชาติหรือคุณสมบัติในตัวของผู้ นำ โดยเป็นหลักธรรมสำคัญมากที่มุ่งพัฒนาตนและบุคคลในหน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อทำให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้เป็นคนตระหนักรู้ในการพัฒนาตนอย่างมีเหตุผล รู้จักประมาณการว่างตัวพอเหมาะพอดีทั้งทาง เศรษฐกิจ และสังคมรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและมีความเป็นตัวของตัวเอง

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนในศตวรรษที่ 21

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) โดยศึกษาภายใต้กรอบการวิจัยการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1. อำนาจเป็นของประชาชน 2. สิทธิมนุษยชน 3. การใช้เหตุผลและสันติธรรม 4. การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ 5. ฉันทานุมัติ 6. กระบวนการประชาธิปไตย มีนักวิชาการ นักการศึกษา และนักวิจัย ได้ให้ความหมายของแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านอำนาจเป็นของประชาชน

รุสโซเป็นผู้ให้กำเนิดแนวความคิดอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน และแนวคิดเจตนารมณ์ร่วมกันของสังคมโดยรุสโซ กล่าวว่า "เราแต่ละคนมอบร่างกายและพลังทั้งหมดที่ตนมี เข้าอยู่ภายใต้คำบัญชาสูงสุดของเจตนารมณ์ส่วนรวม และในอำนาจร่วมกันของเรา เราขอรับสมาชิกแต่ละคนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งซึ่งจะแบ่งแยกมิได้ของสังคม" (ทินพันธ์ นาคะตะ, 2541, นักคิดผู้ยิ่งใหญ่ของโลก ปรัชญาและทฤษฎีการเมือง, กรุงเทพฯ) และยังคงกล่าวต่อไปอีกว่า "สมมุติว่ารัฐประกอบด้วยคนหมื่นคน สมาชิกแต่ละคนของรัฐย่อมมีส่วนหนึ่งในหมื่นของอำนาจอธิปไตย เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจอธิปไตยนี้ ต้องนับทุกส่วนรวมกันเข้ามาทั้งหมด"

ดังนั้นรัฐจึงเป็นการรวมตัวกันของทุกๆ คนในประชาคมนั้น เจตนารมณ์ร่วมกันของทุกคนก็คืออำนาจอธิปไตยที่เป็นของทุกๆ คน ตามทัศนะของรุสโซ อำนาจอธิปไตยไม่สามารถจะจำหน่ายจ่ายโอนไปให้ผู้ใดได้ และไม่สามารถแบ่งแยกออกไปได้และจำกัดไม่ได้ เพราะอำนาจดังกล่าวเป็นของคนทุกคนในประชาคมนั้น ตรงจุดนี้เองที่มองว่ารุสโซเป็นผู้ก่อให้เกิดแนวคิดที่ว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ระบอบการปกครองที่เรียกว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทางตรง (La democratic directed) และแนวความคิดเจตนารมณ์ร่วมกัน แนวความคิดดังกล่าวของรุสโซปรากฏอยู่ในมาตรา 6 ของคำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ปี 1789 ที่กล่าวว่า กฎหมาย คือ "เจตนารมณ์ร่วมกันของประชาชน" โดยตั้งสมมุติฐานอยู่ที่ว่า การเชื่อฟังและยินยอมต่อกฎเกณฑ์ที่มาจากความยินยอมอย่างเต็มใจของแต่ละคนที่พร้อมที่จะอยู่ใต้กฎเกณฑ์ดังกล่าว และเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ความยินยอมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการร่างคำประกาศดังกล่าว และต่อคำประกาศ

ดังกล่าว ดังนั้น ความเห็นพ้องอย่างหนึ่งเดียวดังกล่าวเป็นสิ่งที่จำเป็น และแต่ละคนสามารถที่จะหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งใดๆ ที่ไม่เดินตามกฎเกณฑ์ดังกล่าวได้ ทศนคติดังกล่าวได้ทำลายอำนาจหน้าที่ที่จะต้องเป็นไปแนวทางเดียวกันของกิจกรรมทางกฎหมายและทางการเมืองของรัฐ ผลก็คือ ในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ และในทางกฎหมายระหว่างประเทศนั้น แนวความคิดเกี่ยวกับประชาชนนั้น จึงเป็นแนวความคิดที่ค่อนข้างไม่แท้จริง เพราะแนวความคิดเกี่ยวกับประชาชนดังกล่าวก็คือ ภาพรวมของแนวความคิดเรื่องชาติ (Le Mong Nguyen, 1789, Les systèmes politiques démocratiques, Paris, STH, p.26)

ในทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนนั้น ปัจเจกชนแต่ละคนได้รวมตัวกันเป็นสังคม และถือว่าแต่ละคนนั้น ต่างเป็นผู้ทรงสิทธิส่วนหนึ่งของอำนาจอธิปไตย การแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของส่วนรวมดังกล่าว อยู่ที่ปัจเจกชนแต่ละคนได้รับการปรึกษา กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การตัดสินใจทุกๆ เรื่องที่เกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยแล้ว จะต้องมีการปรึกษาหารือและสอบถามพลเมืองของรัฐ ดังนั้น แนวความคิดประชาธิปไตยทางตรงจึงเกิดขึ้น ณ ตรงนี้ ผลที่ตามมา 2 ประการก็คือ

ประการแรก การออกกฎหมายใดก็ตาม จะต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชนผู้ทรงสิทธิอำนาจอธิปไตยเสียก่อน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง กฎหมายทุกลบจะต้องได้รับการเห็นชอบจากประชาชน โดยการออกเสียงลงประชามติ รุสโซได้กล่าวไว้ว่า “โดยทุกกรณี กฎหมายที่ได้รับการยอมรับจากบรรดาสมาชิกรัฐสภาแล้วจะต้องได้รับการลงประชามติอีก กฎหมายฉบับใดที่ไม่ผ่านการยอมรับจากประชาชน ก็ถือว่ากฎหมายฉบับนั้นหาไม่มีผลไม่” วิธีการของรุสโซ่นี้ สนับสนุนการปกครองประชาธิปไตยโดยตรง la democratize directed อย่างแท้จริง จึงกล่าวได้ว่า ประชาธิปไตยในแบบของรุสโซ่นั้นเป็นประชาธิปไตยแบบบริสุทธิ์ เป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน

ประการที่สอง สมาชิกรัฐสภาจะต้องปฏิบัติตามแนวทางหรือแนวปฏิบัติของประชาชนมิเช่นนั้น อาจถูกถอนได้โดยประชาชน สมาชิกรัฐสภาเป็นเพียงผู้แทน (les mandatories) ที่ประชาชนตั้งขึ้นมาเท่านั้นและต้องปฏิบัติตัวให้เหมาะสมกับเจตนารมณ์ของปวงชน

จากเหตุสองประการดังกล่าวข้างต้น ในความเห็นของรุสโซ ประชาชนเป็นผู้บัญญัติกฎหมายและรัฐสภาเป็นแค่เพียงเครื่องอุปกรณ์ของประชาชนเท่านั้น แนวความคิดอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนได้รับการยอมรับและอยู่ในโครงสร้างกฎหมายของรัฐ ปัจเจกชนแต่ละคนเป็นเจ้าของสิทธิในการเลือกตั้ง (droit de suffrage) และรวมถึงการกำหนดแนวทางของกิจกรรมสาธารณะอีกด้วย การออกเสียงทางการเมือง ถือว่าเป็นสิทธิอันหนึ่งที่ใช้โดยพลเมืองแต่ละคน สำหรับการลงคะแนนในการตัดสินใจทุกๆ เรื่องที่รู้จักกันดีภายใต้นิยามของคำว่า “กฎหมาย” แต่แนวคิดของการมีส่วนร่วมของมหาชนต่อการตัดสินใจ ทำให้เห็นถึงการกีดกันในสังคมเพราะว่า แนวคิดนี้ชักนำให้เกิดการแบ่งแยกทางการเมืองในสังคมที่เห็นด้วยกับเสียงส่วนใหญ่ที่มีอำนาจอยู่เหนือเสียงส่วนน้อย

และยิ่งไปกว่านั้น การจำกัดขอบเขตของการใช้สิทธิในการเลือกตั้งต่อการออกกฎหมายนั้น ไม่ตอบสนองต่อความเป็นตรรกะของทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ความเป็นตรรกะดังกล่าว ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่าพลเมืองทุกๆ คนและพลเมืองแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการตัดสินใจ ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนในปัจจุบันก็คือ การลงประชามติ แต่อย่างไรก็ตาม การลงประชามติที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญของฝรั่งเศส ก็ไม่ได้รับการเสนอจากประชาชนโดยตรง กล่าวคือ ประชาชนไม่ได้เป็นผู้ริเริ่มในการที่จะให้มีการลงประชามติดังกล่าวอย่างแท้จริง มีรัฐผู้น้อยมากที่ยอมให้ประชาชนเข้าแทรกแซงโดยตรงในการกำหนดทิศทางและกิจกรรมทางการเมือง ผลก็คือ ประชาชนไม่สามารถใช้อำนาจที่แตกต่างไปถึงอำนาจอธิปไตยของประชาชนได้โดยตรง ดังนั้นประชาชนจึงต้องมอบการใช้อำนาจดังกล่าวของตนไปยังผู้แทนของตน ในกรณีนี้ จึงเกิดทฤษฎีการเป็นผู้แทนเกิดขึ้น (la theories de la representation) ซึ่งรุสโซเห็นว่าเป็นผู้แทนดังกล่าวนี้ ต้องทำตามประชาชนที่เลือกตนมา (le mandate imperative) และสามารถถูกถอดถอนโดยประชาชนได้เมื่อพบว่ากระทำการใดๆ ที่เป็นปฏิปักษ์กับเจตนารมณ์ส่วนรวมหรือเจตนารมณ์ของประชาชน ประชาชนจึงเป็นผู้ที่แต่งตั้งและถอดถอนผู้แทนของตน ดังนั้นสัญญาประชาคมในความเห็นของรุสโซ เป็นพันธสัญญาระหว่างผู้แทนของประชาชนกับประชาชน ผู้แทนของประชาชนดังกล่าว ไม่ใช่เป็นผู้แทนของประชาชนคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นผู้แทนของประชาชนทั้งประเทศ ซึ่งแสดงออกทางเจตนารมณ์ส่วนรวม ดังได้ปรากฏในคำประกาศสิทธิมนุษยชนปี 1789 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงกลไกดังกล่าวว่า นักปฏิวัติในปี 1789 นั้น ได้แต่งตั้งตนเองเป็นผู้แทนของประชาชนชาวฝรั่งเศสและได้ประกาศว่า ผู้แทนดังกล่าวได้รวมตัวกันอยู่ในสถานะนิติบัญญัติแห่งชาติ

สรุป อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนตามแนวความคิดของรุสโซ แสดงให้เห็นถึงการขัดแย้งทางผลประโยชน์ทางการเมืองในอดีตของฝรั่งเศสอย่างแท้จริง แต่ในปัจจุบัน ทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนเห็นว่า การเลือกตั้งต้องมีลักษณะเป็นการทั่วไป (le suffrage universal) เพราะว่า การเลือกตั้งเป็นสิทธิของประชาชนทุกคนโดยให้เหตุผล แต่ทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติเห็นว่า การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน เจตนารมณ์ของชาติแสดงผ่านโดยทางผู้แทนรัฐสภาที่กระทำการในนามของชาติ และชาติจะเป็นผู้กำหนดบุคคลที่มีหน้าที่ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเอง (le suffrage restraint)

2. ด้านสิทธิมนุษยชน

ความหมายของ "สิทธิมนุษยชน"

มีผู้ให้คำนิยาม "สิทธิมนุษยชน" ไว้หลายความหมาย เช่น

จากปฏิญญาสากลว่าด้วย "สิทธิมนุษยชน" (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) ข้อ 1 ที่ระบุไว้ว่า บุคคลชอบที่จะมีสิทธิและเสรีภาพมีที่ระบุไว้ในปฏิญญานี้ ทั้งนี้ โดยไม่มีการจำแนกความแตกต่างในเรื่องใดๆ เช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเห็นทาง

การเมืองหรือทางอื่นใด ชาติหรือสังคมอันเป็นที่มาเดิม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นใด นอกจากนี้ การจำแนกข้อแตกต่างโดยอาศัยมูลฐานแห่งสถานะทางการเมืองทางตุลาณาหรือทางเรื่องระหว่าง ประเทศของประเทศ หรือดินแดนซึ่งบุคคลสังกัดจะทำมิได้ ทั้งนี้ไม่ว่าดินแดนดังกล่าวจะเป็นเอกราช อยู่ในความพิทักษ์ มิได้ปกครองตนเองหรืออยู่ภายใต้การจำกัดแห่งอธิปไตยอื่นใด

หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนได้รับอย่างเสมอภาคกัน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้ อย่างสันติสุข มีศักดิ์ศรี มีเสรีภาพ มิไม่ตรีจิต และมีความเมตตาต่อกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างใน เรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา สถานภาพทางกาย หรือสุขภาพ

หมายถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทยหรือสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็น ภาคี

หมายถึง สิทธิของความเป็นมนุษย์ ผู้ที่เป็นมนุษย์ย่อมมีสิทธิดังกล่าว ตั้งแต่เกิดจนตายโดย ปราศจากข้อจำกัดทางกฎหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มนุษย์เท่ากันที่มีสิทธินี้ และสิทธินี้เกิดขึ้นโดยติด ตัวมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย

หมายถึง สิทธิของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครอง โดยหลักบังคับของกฎหมายภายใต้หลักการ เกียรติศักดิ์ สิทธิที่เท่าเทียมกัน ความเสมอภาค ที่จะเป็นการส่งเสริมให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างมี ความสุข

หมายถึง สิทธิที่ทุกคนมีอยู่ในฐานะเป็นมนุษย์ ทั้งสิทธิในการดำรงชีวิตอยู่ในส่วนบุคคลและ สิทธิในการอยู่ร่วมกันในสังคม สิทธิในความเป็นมนุษย์นั้น มีทั้งสิทธิตามกฎหมายและสิทธิที่มีอยู่โดย ไม่ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของกฎหมาย แต่เป็นสิทธิที่เกิดจากมาตรฐานเพื่อความถูกต้อง ความเป็นธรรม หรือความยุติธรรม แต่เดิมสิทธิมนุษยชนจะกล่าวถึงในชื่ออื่น เช่น สิทธิในธรรม สิทธิในธรรมชาติ เป็นต้น

หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความเท่าเทียมกันในแง่ศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์และสิทธิ เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา และสถานภาพทางกายและสุขภาพรวมทั้งความเชื่อทางการเมือง หรือความเชื่อ อื่นๆที่ขึ้นกับพื้นฐานทางสังคม สิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายทอดหรือโอนให้แก่ผู้อื่นได้

ลักษณะของสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ

ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. สิทธิพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน (Primary Right) มนุษย์ที่เกิดมาในโลก ต่างมีความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
2. สิทธิส่วนบุคคล (Personal Right) เป็นสิทธิส่วนตัวของบุคคลที่ผู้อื่นจะล่วงละเมิดมิได้ เป็นพื้นที่ส่วนตัวของแต่ละบุคคล

3. สิทธิของพลเมือง (Civil Right) เป็นสิทธิของประชาชนในฐานะที่เป็นพลเมืองแห่งรัฐ เป็นสิทธิที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายของรัฐ ซึ่งสิทธิพลเมือง ได้แก่

3.1 สิทธิทางสังคม (Social Right) เป็นสิทธิของประชาชนทางสังคมที่จะได้รับบริการจากสังคม ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม เช่น สิทธิการเข้าถึงการบริการสาธารณะ เป็นต้น

3.2 สิทธิทางสวัสดิการสังคม (Social Welfare Right) เป็นสิทธิของประชาชนทุกคนที่จะได้รับสวัสดิการทางสังคม เช่น สิทธิการได้รับการศึกษา เป็นต้น

3.3 สิทธิทางวัฒนธรรม (Cultural Right) ได้แก่ สิทธิเข้าร่วมในพิธีกรรม ประเพณีวัฒนธรรมของประชาคมในด้านศิลปะต่างๆ

ความสำคัญของสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชนมีความสำคัญในฐานะที่เป็นอารยธรรมโลก (World Civilization) ของมนุษย์ ที่พยายามวางระบบความคิดเพื่อให้คนทั่วโลกเกิดความระลึกรู้ คำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ตั้งแต่ยอมรับความเป็นมนุษย์ ศักดิ์ศรี ชาติกำเนิด สิทธิต่างๆ ที่มีพื้นฐานมาจากความชอบธรรม ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งสิทธิตั้งแต่กำเนิด โดยให้ความสำคัญกับคำว่าชีวิต (Life) (ชะวัชชัย ภาติณฺฐ, 2548 : 3) นอกจากนี้แล้ว สิทธิมนุษยชนยังมีความสำคัญในแง่ของการเป็นหลักประกันของความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ และสภาวะโลกปัจจุบันเรื่องของสิทธิมนุษยชนก็ไม่ใช่เรื่องประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นเรื่องที่สังคมทั่วโลกต้องให้ความสำคัญ เพราะประเทศไทยในฐานะที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ผูกพันตามพันธกรณีแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ และที่สำคัญเรื่องของสิทธิมนุษยชนยังได้ถูกนำไปใช้ในทางการเมือง เศรษฐกิจระหว่างประเทศ เช่น การละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่า ทำให้สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปคว่ำบาตรทางการทูต การงดการทำการค้าด้วย หรือกรณีการส่งกองกำลังทหารของสหประชาชาติ เพื่อเข้าไปยุติการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ในบอสเนีย เฮอร์เซโกวีนา และในโคโซโวของอดีตประเทศยูโกสลาเวีย เป็นต้น (กุ่มพล พลวัน, 2547:2-3) ด้วยสาเหตุและความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น เราจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชน เพราะมีความสำคัญทั้งในด้านสังคมโลกและการสร้างประชาธิปไตยในสังคมไทย

สิทธิมนุษยชนจะครอบคลุมสิทธิต่างๆ ในการดำรงชีวิตของมนุษย์

เพื่อให้มีชีวิตที่ดีในสังคม ดังนี้

- สิทธิในชีวิต ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน มนุษย์สามารถมีชีวิตอยู่ได้และได้รับการคุ้มครองให้ปลอดภัยได้รับการตอบสนองตามความต้องการขั้นพื้นฐานของชีวิต ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย ทุกชีวิตล้วนมีคุณค่าด้วยกันทั้งสิ้น ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือเพื่อการดำรงชีวิตอยู่เป็นพิเศษจากผู้อื่น เช่น คนพิการ คนชรา ฯลฯ ดังนั้นคนทุกคนควรปฏิบัติต่อบุคคลด้วยโอกาส ให้ความสำคัญ ให้ออกัสและให้ความช่วยเหลือตามสมควร เพื่อให้ทุกชีวิตมีความเท่าเทียมกันมากที่สุด

- สิทธิในการดำเนินชีวิตและพัฒนาตนเองตามแนวทางที่ถูกต้อง คนในสังคมต้องให้โอกาสกับคนที่เคยกระทำไม่ถูกต้อง ให้โอกาสคนเหล่านี้ได้รับการอบรมแก้ไขและพัฒนาตนเองใหม่ ให้สามารถมีชีวิตที่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น

- สิทธิในการยอมรับนับถือ หมายถึง การที่บุคคลพึงปฏิบัติต่อกันด้วยการยอมรับซึ่งกันและกัน ให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีและคุณค่าของชีวิตด้วยความเท่าเทียมกัน

สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

พัฒนาการการต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิมนุษยชนในสังคมนั้นมีมายาวนาน สถานการณ์สำคัญของสังคมไทยที่ถือว่าเป็นมิติการต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพ ตั้งแต่ในยุคเริ่มเปิดประเทศ ภายหลังสนธิสัญญาเบาริง, เหตุการณ์ร.ศ.103 ที่ชนชั้นสูงบางกลุ่มเรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงการปกครอง เหตุการณ์ร.ศ.130 ที่คณะทหารหนุ่มก่อการกบฏเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง การปฏิวัติ 2475 ที่ปรากฏพร้อมหลัก 6 ประการของปรีดี พนมยงค์ ซึ่งกล่าวถึงหลักสิทธิ ความเสมอภาคและความเป็นอิสระเสรีภาพ การต่อสู้ในยุคเผด็จการทหารนับหลังจากรัฐประหาร 2490 จนถึงยุคของระบบปฏิวัติของจอมพลสฤษดิ์ นับตั้งแต่ปี 2501 เรื่อยมา (จรัญ โฆษณานันท์, 2545: 519) ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าแม้ไทยจะให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ตั้งแต่ปี 2491 แต่แนวคิดสิทธิมนุษยชนแบบอุดมการณ์เสรีนิยมตะวันตก ก็เติบโตอย่างเชื่องช้าในสังคมไทย ท่ามกลางบริบททางการเมืองที่ล่าช้าและเป็นเผด็จการ แม้จะมีการต่อสู้และเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพอย่างเข้มข้น เช่น ในช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 หลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งต่อมา เรื่องของมนุษยชนเป็นปรากฏการณ์ความสนใจและมีการถกเถียงกันอย่างมาก จนกระทั่งมีการก่อตั้งคณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนขึ้น เพื่อศึกษากฎหมายหรือร่าง พ.ร.บ.ที่แย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือขัดต่อสิทธิมนุษยชน ทั้งปัญหาภายในและภายนอกประเทศ ในสมัยของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ แต่ก็ล้มเหลวเพราะความไม่ต่อเนื่องของอายุของสภาผู้แทนราษฎร และความเป็นอิสระและความเป็นกลางในการทำงาน รวมทั้งเรื่องผลประโยชน์ทางการเมืองและแม้ภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 ที่ถือได้ว่า เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงครั้งสำคัญของไทย ซึ่งชัยชนะของประชาชนมีผลผลักดันสร้างสำนึกสิทธิมนุษยชนที่จริงจังในสังคมไทย และการสร้างกลไกต่างๆ เพื่อป้องกันอำนาจเผด็จการทางทหาร และรัฐบาลของนายอานันท์ ปันยารชุน ได้บริหารประเทศได้นำประเทศเข้าสู่สมาชิกของกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง จนถึงการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้น ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ที่ดูจะเป็นความหวังของผู้ด้อยโอกาสหรือผู้ไร้อำนาจที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นหนึ่งกลไกสำคัญของรัฐที่มีบทบาทในระดับหนึ่งในด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย ซึ่งยังมีอาชีพอื่นอีกที่ทำหน้าที่นี้ เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภา เป็นต้น แต่ดูเหมือนรากเหง้าและปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ยังดำรงอยู่ในสังคมไทย อันเป็นผลมาจากหลายสาเหตุ

เช่น ระบบเศรษฐกิจการเมืองแบบเผด็จการ อำนาจนิยม ระบบทุนนิยม หรือวิถีพัฒนาที่มีได้เอาความเป็นมนุษย์และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นที่ตั้ง วัฒนธรรมความเชื่อที่ล้าหลังจนก่อมายุคตติพิตๆ ที่ไม่ศรัทธาคคุณค่าความเป็นมนุษย์และความเท่าเทียม เป็นผลให้เกิดความรุนแรงและสนับสนุนการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนจนฝังรากลึกมาถึงปัจจุบัน (จรัญ โฆษณานันท์, 2545: 522-526)

สังคมไทยปัจจุบันเน้นความสำคัญของภาคเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหรือระบบตลาดได้ครอบงำเศรษฐกิจโลก และภายใต้ระบบตลาดเศรษฐกิจทุนนิยมดังกล่าว ได้ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มาพร้อมกับเศรษฐกิจในระบบตลาด ภายใต้เงื่อนไขของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้น โดยในที่นี้จะขอกกล่าวถึงสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นผลมาจากการพยายามก้าวไปสู่ความทันสมัย รัฐบาลได้ใช้กฎหมายโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดกับชุมชน เห็นได้จากการจัดการทรัพยากรในภาคอีสาน เช่น การประกาศเขตวนอุทยานกับที่ดินทำกินของชาวบ้าน การให้สัมปทานป่าแก่กลุ่มอิทธิพลภายนอกชุมชน ด้วยการส่งเสริมการปลูกพืชพาณิชย์และการพัฒนาอุตสาหกรรม (เสนห์ จามริก, 2546: 35-40)

ตัวอย่างหนึ่งของการละเมิดสิทธิมนุษยชน คือ กรณีเขื่อนปากมูล ที่หลังจากการสร้างเขื่อนได้ทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไป ระบบนิเวศที่ลุ่มน้ำมูลก็ถูกเปลี่ยนแปลง เกิดวิกฤตในการทำมาหากิน ชาวบ้านบางส่วนต้องอพยพไปใช้แรงงานที่อื่น จำนวนป่าลดน้อยลง ชาวบ้านจับปลาไม่ได้พอเพียงแก่การเลี้ยงชีพ ทั้งที่เมื่อก่อนระบบนิเวศนี้สมบูรณ์ ปลามีมาก ชาวบ้านจึงจับปลาขายและเป็นรายได้เลี้ยงครอบครัว (ชลธิรา สัตยวัฒน์, 2550: 154-164)

นอกจากนี้แล้วยังมีกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอื่นๆ อีก เช่น การฆ่าตัดตอนปราบปรามยาเสพติดในสมัยรัฐบาลทักษิณ ปัญหาการค้าประเวณี การก่อการร้าย และความยากจนเป็นต้น ยังเป็นปัญหาของสังคมไทยจนปัจจุบัน

สิทธิ เป็นเสมือนทั้งเกราะในการคุ้มกันประชาชนให้พ้นจากภัยคุกคามของกำลังอิทธิพลและอำนาจที่ไม่ยุติธรรม และเป็นเสมือนกุญแจให้ประชาชนสามารถใช้ไขไปสู่ประโยชน์ด้านต่างๆ ได้ โดยในที่นี้ จะเน้นเฉพาะสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติรับรองไว้ ซึ่งมีขอบเขตครอบคลุมถึงผลประโยชน์จากโอกาสและทางเลือกอันพึงมีพึงกระทำและพึงได้ โดยที่สิ่งนั้นไม่ถูกโต้แย้งและขัดขวางโดยกฎหมายของภาครัฐเจ้าหน้าที่รัฐ และคนอื่นๆ ทั้งนี้ โดยที่ประชาชนมีอิสระตามเสรีภาพในการใช้สิทธินั้นได้ตามเจตจำนงอิสระของตนเอง หรือตามความสามารถในการตกลงใจของตนเองได้ด้วยไม่อยู่ภายใต้การบังคับกะเกณฑ์โดยอิทธิพลอย่างอื่น ทั้งนี้ สามารถจำแนกสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประชาชน ออกได้เป็น 3 ส่วนดังนี้ คือ สาระสำคัญของสิทธิ พันธะของรัฐที่มีต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน และการใช้ประโยชน์จากสิทธิเสรีภาพของประชาชนสาระสำคัญของสิทธิ ได้แก่

1. สิทธิเสรีภาพในความเป็นมนุษย์ เป็นสิทธิเสรีภาพ เกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ความคิด จิตใจ และความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งถือเป็นสิทธิจะอยู่จะเป็น หรือเป็นสิทธิที่ติดมากับตัวของประชาชน

ทั้งหลาย ตั้งแต่เกิดมาเป็นคน โดยที่รัฐไม่อาจปฏิเสธความเป็นคน และศักดิ์ศรีความเป็นคนของประชาชนด้วยการกระทำที่เป็นการล่วงล้ำเกินคุณความหรือละเมิดได้ เช่น การไม่ถูกลงโทษด้วยวิธีโหดร้ายไร้มนุษยธรรม การมีเสรีภาพในเคหสถานส่วนตัว เสรีภาพการเดินทาง การนับถือศาสนา การสื่อสารคมนาคม การแสดงความคิดเห็น การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และการเลือกถิ่นที่อยู่ เป็นต้น (ตามมาตรา 4 มาตรา 26 และมาตรา 28) ที่กล่าวว่าเป็นสิทธิที่จะอยู่จะเป็น หรือเป็นสิทธิที่ติดมากับตัวประชาชน ก็เพราะเป็นสิทธิที่เป็นส่วนควบติดอยู่กับความเป็นคนตามธรรมชาติ โดยที่ทุกคนมีอยู่เหมือนกัน รัฐไม่อาจเข้าไปแทรกแซงให้เกิดความแตกต่าง หรือสูญสิ้นสิทธิอันเป็นเสมือนองค์ประกอบของชีวิตจิตใจ และร่างกายนั้นได้ ดังนั้น สิทธิเสรีภาพในความเป็นมนุษย์ จึงเป็นสิทธิของคนที่ไม่ให้รัฐกระทำซึ่งอาจเรียกสิทธิแบบนี้ได้ว่า เป็นสิทธิที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐ

2. สิทธิเสรีภาพในความเป็นพลเมือง เป็นสิทธิเสรีภาพเกี่ยวกับการที่สามารถเรียกร้องความต้องการขั้นพื้นฐานจากรัฐ ในฐานะที่เป็นราษฎรของรัฐได้ ซึ่งรัฐมีหน้าที่ให้การสนองตอบในรูปของบริการสาธารณะ ถือเป็นสิทธิที่จะเรียกขอได้ จะรับเอาได้ หรือเป็นสิทธิที่ตามมากับตัวโดยที่ออกขึ้นมาจากความ เป็นพลเมืองหรือเป็นราษฎรของรัฐ โดยที่รัฐไม่อาจจะปฏิเสธความรับผิดชอบหรือความช่วยเหลือด้วยการเพิกเฉย ไม่กระทำการตอบสนองตามความเรียกร้องต้องการของประชาชน ซึ่งรัฐมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองได้ เช่น

- สิทธิในการรับการศึกษา (ตามมาตรา 43)
- สิทธิของผู้บริโภค
- เสรีภาพในการชุมนุม
- เสรีภาพในการรวมตัวเป็นหมู่คณะ
- สิทธิการรับข้อมูลข่าวสารจากรัฐ
- เสรีภาพการจัดตั้งพรรคการเมือง
- สิทธิการรับบริการสาธารณสุข
- สิทธิการฟ้องหน่วยราชการ
- สิทธิมีส่วนร่วมกับรัฐ
- สิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง
- สิทธิในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายและข้อบัญญัติท้องถิ่น
- สิทธิการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่น

ทั้งนี้ ในการใช้สิทธิเสนอกฎหมายนั้นมีขอบเขตจำกัดเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพตามหมวด 3 และเกี่ยวกับนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามหมวด 5 เท่านั้น เป็นต้น

ที่กล่าวว่าเป็นสิทธิที่จะเรียกขอได้ หรือจะรับเอาได้ หรือเป็นสิทธิที่ตามมากับตัวโดยที่ออกขึ้นมาจากความ เป็นพลเมืองของรัฐ เพราะเป็นสิทธิที่ขึ้นอยู่กับความเป็นพลเมืองของรัฐ โดยที่การ

ได้รับความยุติธรรมจากการใช้สิทธิสำคัญกว่าการได้รับประโยชน์จากสิทธิที่เท่ากัน เช่น พลเมืองที่เด็กได้รับสิทธิการศึกษาภาคบังคับฟรี แต่พลเมืองที่เป็นผู้ใหญ่ได้รับสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง และสมัครรับเลือกตั้ง ขณะที่พลเมืองที่ด้อยโอกาสจะได้รับสิทธิการสงเคราะห์จากรัฐ ทั้งที่คนปกติทั่วไปไม่ได้รับสิทธิดังกล่าว

ดังนั้น สิทธิเสรีภาพในความเป็นพลเมือง จึงเป็นสิทธิของพลเมืองที่ไม่จำเป็นว่าทุกคนจะต้องได้รับประโยชน์เท่ากัน แต่หากเป็นสิทธิอะไรของใครก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องรับผิดชอบในการสนองตอบต่อการใช้สิทธินั้น กล่าวคือ พลเมืองที่เป็นเด็กย่อมสามารถเรียกร้องการศึกษาฟรี ในภาคบังคับจากรัฐได้เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ก็ย่อมสามารถเรียกร้องการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้ ดังนั้น สิทธิเสรีภาพของพลเมืองจึงเป็นสิทธิที่สงวนไว้ให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดหาให้ประชาชน หรือบังคับให้รัฐจะต้องกระทำซึ่งอาจเรียกสิทธิแบบนี้ได้ว่า เป็นสิทธิที่เป็นปฏิฐานกับรัฐ

3. สิทธิในความเสมอภาค เป็นสิทธิเสรีภาพเกี่ยวกับการได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันจากรัฐ หรือการไม่เลือกปฏิบัติ เว้นแต่การเลือกปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้ผู้เสียเปรียบ ผู้ด้อยโอกาส ได้รับสิทธิโอกาสเท่าเทียมกับคนอื่นได้ ซึ่งถือเป็นสิทธิที่จะมีจะเหมือนหรือเป็นสิทธิ เสรีภาพที่ดำรงอยู่นอกตัวของประชาชน (มาตรา 30) โดยที่รัฐไม่อาจปฏิเสธความเป็นกลาง หรือความเป็นธรรมด้วยการละเลยเพิกเฉยไม่ยื่นมือเข้าไปช่วย หรือหยิบยื่นโอกาสอันพึงมีพึงได้ให้กับประชาชนได้รับอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยที่ไม่มีใครได้เปรียบเสียเปรียบ เพราะความแตกต่างตามธรรมชาติ และเพราะการกระทำหรือละเว้นการกระทำของรัฐที่ไม่เท่าเทียมกัน เช่น

- การเสมอกันในกฎหมาย
- การไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน
- การได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ
- การได้รับความคุ้มครองโดยรัฐ และ
- สิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ เป็นต้น

ที่กล่าวว่า เป็นสิทธิที่จะมีจะเหมือนหรือเป็นสิทธิเสรีภาพที่ดำรงอยู่นอกตัวของประชาชน ก็เพราะเป็นสิทธิที่ช่วยชดเชย ความแตกต่างตามธรรมชาติของคนให้ได้รับโอกาสและศักยภาพใหม่เพิ่มขึ้น โดยที่รัฐเป็นฝ่ายช่วยเสริมสร้างหรือเกื้อหนุนให้มีความเสมอเหมือนกัน โดยที่ไม่จำเป็นว่าทุกคนจะต้องได้รับประโยชน์ที่เท่ากันจากการได้รับสิทธินั้น เช่น คนทั่วไปย่อมได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายเท่าเทียมกันในการขอแจ้งจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเพื่อประกอบธุรกิจ แต่ไม่จำเป็นว่าทุกคนจะประสบความสำเร็จหรือร่ำรวยได้เท่าเทียมกันจากการประกอบธุรกิจนั้น

ดังนั้น สิทธิในความเสมอภาคจึงเป็นสิทธิที่รัฐให้หลักประกันในการได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน แต่รัฐไม่ต้องผูกพันว่าทุกคนจะต้องเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการใช้สิทธินั้นให้ได้เท่ากันเสมอไป สิทธิในความเสมอภาค จึงเป็นสิทธิที่กำหนดให้รัฐดำรงฐานะของความเป็นคนกลางในการถือ

ดุลยระหว่างความแตกต่างกัน ตามธรรมชาติของคนกับความเท่าเทียมกันตามกฎหมายและการปฏิบัติของรัฐ เพื่ออุดช่องว่างไม่ให้ความแตกต่างนั้นเป็นเหตุให้เกิดเงื่อนไขของความไม่ยุติธรรมขึ้นในสังคม แต่ประโยชน์จากความยุติธรรมนั้น เป็นสิ่งที่แต่ละคนต้องสร้างต่อขึ้นมาให้ตัวเองในภายหลังหรือไปหาเอาได้ข้างหน้า เมื่อรัฐได้ช่วยสร้างหลักประกันความยุติธรรมให้แล้ว ซึ่งอาจเรียกสิทธิแบบนี้ได้ว่าเป็นสิทธิที่เป็นพันธะของรัฐ

สำหรับความสำคัญของสิทธิมนุษยชน ในยุคโบราณซึ่งเต็มไปด้วยความยากลำบาก ทุกหนแห่งมีความไม่เสมอภาคกัน มนุษย์ถูกแบ่งเป็นชนชั้น ชนชั้นล่างจะถูกเอารัดเอาเปรียบและถูกปฏิบัติเฉกเช่นเดียวกับสิ่งของ สิทธิถูกสงวนไว้สำหรับขุนนางซึ่งเป็นชนชั้นสูงเท่านั้นต่อมามนุษย์เริ่มมีความเป็นตัวของตัวเอง มีเหตุมีผลมากขึ้น จึงเริ่มมีแนวคิดใหม่ๆว่า สิทธิซึ่งแต่เดิมเฉพาะชนชั้นสูงเท่านั้นจึงจะมีได้ สมควรที่จะมอบให้กับประชาชนทุกคน ดังนั้นจึงเกิดแนวคิดที่ว่า “สิทธิ คือ อำนาจหรือประโยชน์ที่บุคคลพึงมีพึงได้ มีกฎหมายรับรองไว้ และสิทธิจะได้อามาตั้งแต่กำเนิดไม่มีใครสามารถพรากเอาไปได้”

สิทธิที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ คือ “สิทธิมนุษยชน” มีเนื้อหาเน้นหนักไปที่เรื่องของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค รวมไปถึงเสรีภาพในด้านต่างๆ เป็นต้น สิทธิมนุษยชนนั้นประกอบไปด้วย

1. สิทธิในชีวิตและร่างกาย เริ่มตั้งแต่เมื่อคลอดและอยู่รอดเป็นทารก
2. สิทธิที่จะไม่ถูกระงับหรือทำทารุณกรรม คือ ไม่ถูกระงับอย่างโหดร้าย ฆาตกรรม
3. สิทธิที่จะไม่ถูกระงับหรือทำเยี่ยงทาส คือ ไม่ถูกปฏิบัติเฉกเช่นสิ่งของ
4. สิทธิที่จะไม่ถูกลงโทษ หรือถูกกล่าวหาด้วยกฎหมายย้อนหลัง

ไม่เพียงเท่านั้น สิทธิมนุษยชนได้ถูกกล่าวถึงในปฏิญญาสากลที่โด่งดังไปทั่วโลก นั่นคือปฏิญญาสากลว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีเนื้อหาดังนี้

ข้อ 1 มนุษย์ทั้งหลายทั้งหลายเกิดมามีอิสระเสรี เท่าเทียมกันทั้งศักดิ์ศรีและสิทธิ ทุกคนได้รับการประสิทธิ์ประสาทเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันอย่างฉันพี่น้อง

ข้อ 2 บุคคลชอบที่จะมีสิทธิและเสรีภาพตามที่ระบุไว้ในปฏิญญานี้ ทั้งนี้โดยไม่มี การจำแนกความแตกต่างในเรื่องใดๆ เช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเห็นทางการเมือง หรือทางอื่นใด ชาติหรือสังคมอันเป็นที่มาเดิม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นใด

นอกจากนี้การจำแนกข้อแตกต่าง โดยอาศัยมูลฐานแห่งสถานะทางการเมือง ทางศาสนาหรือทางเรื่องระหว่างประเทศของประเทศ หรือดินแดนซึ่งบุคคลสังกัดจะทำมิได้ ทั้งนี้ไม่ว่าดินแดนดังกล่าวจะเป็นเอกราช อยู่ในความพิทักษ์ มิได้ปกครองตนเอง หรืออยู่ภายใต้การจำกัดแห่งอธิปไตยอื่นใด

ข้อ 3 บุคคลมีสิทธิในการดำเนินชีวิต ในเสรีธรรมและในความมั่นคงแห่งร่างกาย

ข้อ 4 บุคคลใดจะถูกบังคับให้เป็นทาส หรืออยู่ในภาวะจำยอมใดๆมิได้ การเป็นทาสและการค้าทาสจะมิได้ทุกรูปแบบ

ข้อ 5 บุคคลใดจะถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือลงทัณฑ์ซึ่งทารุณโหด ไร้มนุษยธรรม หรือเหยียดหยามเกียรติมิได้

ข้อ 6 ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับ การยอมรับว่าเป็นบุคคลในกฎหมายไม่ว่า ณ ที่ใดๆ

ข้อ 7 ทุกคน ต่างเสมอกันในกฎหมายและชอบที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ ทุกคนชอบที่จะได้รับการคุ้มครองอย่างเสมอหน้าจากการเลือกปฏิบัติใดๆ อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญานี้ และต่อการยุยงส่งเสริมให้เกิดการเลือกปฏิบัติเช่นนั้น

ข้อ 8 บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างได้ผล โดยศาลแห่งชาติซึ่งมีอำนาจเนื่องจากการกระทำใดๆ อันละเมิดต่อสิทธิขั้นมูลฐาน ซึ่งตนได้รับจากรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย

ข้อ 9 บุคคลใดจะถูกจับ กักขัง หรือเนรเทศโดยพลการมิได้

ข้อ 10 บุคคลชอบที่จะเท่าเทียมกันอย่างบริบูรณ์ ในอันที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมและเปิดเผย โดยศาลที่เป็นอิสระและ ไร้อคติ ในการวินิจฉัยชี้ขาดสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนข้อที่ตนถูกกล่าวหาใดๆ ทางอาญา

ข้อ 11 บุคคลที่ถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่า มีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้รับหลักประกันทั้งหมดที่จำเป็นในการต่อสู้คดี

บุคคลใดจะถูกถือว่ามีความผิดอันมีโทษทางอาญาใดๆ ด้วยเหตุที่ตนได้กระทำหรือละเว้นการกระทำใดๆ ซึ่งกฎหมายของประเทศหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่ได้กระทำนั้นมิได้ถูกระบุว่ามีความผิดทางอาญามีได้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นหนักกว่าโทษที่ใช้อยู่ในขณะที่การกระทำ ความผิดทางอาญานั้นเกิดขึ้นมิได้

ข้อ 12 การเข้าไปสอดแทรกโดยพลการในกิจส่วนตัว ครอบครัว เคหะสถาน การส่งข่าวสาร ตลอดจนการโจมตีต่อเกียรติยศและ ชื่อเสียงของบุคคลนั้นจะทำได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายจากการสอดแทรก และการโจมตีดังกล่าว

ข้อ 13 บุคคลมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการเคลื่อนย้ายและในถิ่นที่อยู่ภายในขอบเขตดินแดนของแต่ละรัฐ บุคคลมีสิทธิที่จะเดินทางออกนอกประเทศใดๆ รวมทั้งของตนเอง และมีสิทธิที่จะกลับสู่บ้านเกิดเมืองนอน

ข้อ 14 บุคคลมีสิทธิที่จะแสวงหาและพักพิงในประเทศอื่นๆ เพื่อลี้ภัยจากการถูกกดขี่ข่มเหง สิทธินี้จะถูกกล่าวอ้างมิได้ในกรณีการฟ้องคดี ซึ่งโดยจากความจริงเกิดจากความผิดที่ไม่ใช่เรื่องทางการเมือง หรือจากการกระทำที่ขัดต่อความมุ่งประสงค์และหลักการของสหประชาชาติ

ข้อ 15 บุคคลมีสิทธิในการถือสัญชาติ การถอนสัญชาติโดยผลการ หรือปฏิเสธสิทธิที่จะเปลี่ยนสัญชาติ ของบุคคลใดนั้น จะกระทำมิได้

ข้อ 16 ชายหญิงเมื่อเจริญวัยบริบูรณ์แล้ว มีสิทธิที่จะสมรสและสร้างครอบครัว โดยไม่มีการจำกัดใดๆ เนื่องจาก เชื้อชาติ สัญชาติ หรือศาสนา บุคคล ชอบที่จะมีสิทธิเท่าเทียมกันในเรื่องการสมรส ในระหว่างการสมรส และในการขาดจากการสมรส

การสมรสจะกระทำได้โดยการยินยอมอย่างเสรี และเต็มใจของคู่ที่ตั้งใจจะกระทำการสมรส ครอบครัวยุคใหม่ กลุ่มซึ่งเป็นหน่วยทางธรรมชาติและพื้นฐานทางสังคม และชอบที่จะได้รับความคุ้มครองโดยสังคมและรัฐ

ข้อ 17 บุคคลมีสิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สินโดยลำพังตนเอง และโดยการร่วมกับผู้อื่น การยึดเอาทรัพย์สินของบุคคลใดไปเสียโดยผลการจะกระทำมิได้

ข้อ 18 บุคคลมีเสรีภาพทางความคิด มโนธรรม และศาสนา สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะเปลี่ยนศาสนา หรือความเชื่อ และเสรีภาพที่จะแสดงให้ศาสนาหรือความเชื่อประจักษ์ในรูปแบบการสั่งสอน การปฏิบัติกิจ การเคารพสักการะบูชา สวดมนต์ และพิธีกรรม ไม่ว่าจะโดยลำพังตนเอง หรือร่วมกับผู้อื่นในประชาคม ในที่สาธารณะหรือในที่ส่วนตัว

ข้อ 19 บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพในความเห็น และการแสดงออกสิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะยึดมั่นในความคิดเห็นโดยปราศจากการสอดแทรก และที่จะแสวงหารับ ตลอดจนการแจ้งข่าว รวมทั้งความคิดเห็นโดยผ่านสื่อใดๆ โดยมีต้องคำนึงถึงเขตแดน

ข้อ 20 บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพในการชุมนุม และสมาคมโดยสงบการบังคับให้บุคคลเป็นเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมจะกระทำมิได้

ข้อ 21 บุคคลมีสิทธิที่จะเข้าร่วมในรัฐบาลของตนไม่ว่าจะโดยหรือผู้แทนที่ผ่านการเลือกอย่างเสรี บุคคลมีสิทธิที่จะเข้าถึงการบริการสาธารณะในประเทศของตน เจตจำนงของประชาชน จะเป็นฐานอำนาจของรัฐบาล เจตจำนงนี้จะแสดงออกโดยการเลือกตั้ง เป็นครั้งเป็นคราวอย่างแท้จริง โดยการให้สิทธิออกเสียงอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมและโดยการลงคะแนนลับ หรือโดยวิธีการลงคะแนนอย่างเสรี

ข้อ 22 ในฐานะสมาชิกของสังคม ด้วยความเพียรพยายามของชาติตลอดจนความร่วมมือระหว่างประเทศ และโดยสอดคล้องกับการจัดระเบียบและทรัพยากรของแต่ละรัฐบุคคลมีสิทธิในความมั่นคงทางสังคม และชอบที่จะได้รับผลแห่งสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจำเป็นต่อศักดิ์ศรีและการพัฒนาบุคลิกภาพ อย่างเสรีของตน

ข้อ 23 บุคคลมีสิทธิที่จะทำงาน และเลือกงานอย่างเสรี และมีสภาวะการทำงานที่ยุติธรรม และพอใจ ที่จะได้รับการคุ้มครองจากการว่างงาน บุคคลมีสิทธิที่จะรับค่าตอบแทนเท่ากัน สำหรับการทำงานที่เท่ากัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติใดๆ บุคคลที่ทำงานมีสิทธิในรายได้ซึ่งยุติธรรม และเอื้อ

ประโยชน์เพื่อเป็นประกันสำหรับตนเอง และครอบครัวให้การดำรงชีวิตมีค่าควรแก่ศักดิ์ศรี ของมนุษย์ และถ้าจำเป็นก็ชอบที่จะได้รับการคุ้มครองทางสังคมอื่นๆ เพิ่มเติม บุคคลมีสิทธิที่จะก่อตั้งและเข้าร่วม สหภาพแรงงาน เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของตน

ข้อ 24 บุคคลมีสิทธิในการพักผ่อนและเวลาว่าง รวมทั้งการจำกัดเวลาทำงานที่ชอบด้วย เหตุผล และมีวันหยุดเป็นครั้งคราวที่ได้รับค่าตอบแทน

ข้อ 25 บุคคลมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี สำหรับตนเองครอบครัว รวมทั้งอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาลและบริการทางสังคมที่ จำเป็น และสิทธิในความมั่นคงในกรณีว่างงาน เจ็บป่วย ทูพพลภาพ เป็นหม้าย วยชรา หรือการขาด ปัจจัยในการเลี้ยงชีพ อันใดในเหตุการณ์อันเกิดจากที่ตนควบคุมได้ มารดาและบุตรชอบที่จะได้รับ การดูแลและความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เด็กทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นบุตรในหรือนอกสมรส ย่อมได้รับการ คุ้มครอง ทางสังคมเช่นเดียวกัน

ข้อ 26 บุคคลมีสิทธิในการศึกษา การศึกษาจะเป็นสิ่งที่ให้ประโยชน์โดยไม่คิดมูลค่า อย่าง น้อยที่สุดในชั้นประถมศึกษา และขั้นพื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาให้เป็นการศึกษาภาคบังคับ ชั้นเทคนิค และประกอบอาชีพเป็นการศึกษาที่ต้องจัดให้มีโดยทั่ว ๆ ไป ชั้นสูงสุดเป็นชั้นที่จะเปิดให้ทุกคนเท่ากัน ตามความสามารถ การศึกษาจะมุ่งไปทางการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์อย่างเต็มที่ เพื่อเสริมพลัง การเคารพสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานให้แข็งแกร่ง และมุ่งเสริมความเข้าใจ ชันติและ มิตรภาพระหว่างประชาชาติ กลุ่มเชื้อชาติและศาสนา และจะมุ่งขยายกิจกรรมของสหประชาชาติเพื่อ อำนวยสันติภาพ ผู้ปกครองมีสิทธิก่อนผู้อื่นที่จะเลือกชนิดของการศึกษา สำหรับบุตรหลานของตน

ข้อ 27 บุคคลมีสิทธิที่จะเข้าร่วมการใช้ชีวิตทางวัฒนธรรมในประชาคมอย่างเสรี ที่จะพึง พอใจในศิลปะและมีส่วนในความคืบหน้า และผลประโยชน์ทางวิทยาศาสตร์ บุคคลมีสิทธิในการได้รับ การคุ้มครองประโยชน์ทางด้านศิลปกรรม และทางวัตถุอันเป็นผลได้จากการประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์ วรรณกรรม และศิลปะที่ตนเป็นเจ้าของ

ข้อ 28 บุคคลชอบที่จะได้รับประโยชน์จากระเบียบสังคมและระหว่างประเทศ อันจะอำนวย ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพบรรดาที่ได้ระบุไว้ในปฏิญญานี้ทำได้อย่างเต็มที่

ข้อ 29 บุคคลมีหน้าที่ต่อประชาคมอันเป็นที่เดียวซึ่งบุคลิกภาพของตนจะพัฒนาได้อย่างเสรี เต็มความสามารถ ในการใช้สิทธิและเสรีภาพบุคคลต้องอยู่ภายใต้เพียงเช่นที่จำกัดโดยกฎหมายเฉพาะ เพื่อความมุ่งประสงค์ ให้ได้มาซึ่งการยอมรับ และเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น เพื่อให้ สอดคล้องกับข้อกำหนดของศีลธรรม ความสงบเรียบร้อยของประชาชน และสวัสดิการโดยทั่วๆ ไป ใน สังคมประชาธิปไตย สิทธิและเสรีภาพเหล่านี้มีว่าด้วยกรณีใด จะใช้ขัดกับความมุ่งประสงค์และ หลักการ ของสหประชาชาติไม่ได้

ข้อ 30 ข้อความต่างๆตามปฏิญญานี้ ไม่เปิดช่องที่จะแปลความได้ว่า ให้สิทธิใดๆ แก่รัฐ กลุ่มชนหรือบุคคลใดๆ ที่จะประกอบกิจกรรม หรือกระทำการใดๆ อันมุ่งต่อการทำลายสิทธิและเสรีภาพใดๆ ที่ได้ระบุไว้ในบทบัญญัติฉบับนี้

จะเห็นได้ว่า สิทธิมนุษยชนนั้นเป็นสิทธิที่ทุกคนมีอยู่กับตน แต่เรากลับไม่ทราบว่ามันคืออะไร มีที่มาอย่างไร และมีประโยชน์อย่างไรทั้ง ๆ ที่เป็นสิ่งที่ทุกคนมีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ดังนั้นข้าพเจ้าจึงมีความเห็นว่าเราควรที่จะมาศึกษาในด้านสิทธิมนุษยชนนี้ให้มากขึ้น เพราะเป็นสิทธิที่ทุกคนมีและเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเป็นอย่างมาก หากเรามีความรู้ในเรื่องของสิทธิมนุษยชน ข้าพเจ้ามั่นใจว่า จะต้องมีประโยชน์กับทุกท่านอย่างแน่นอน

สิทธิมนุษยชน (Human Rights) คือแนวคิดที่มีรากฐานมากจากความเชื่อ ปรัชญา คำสอนทางศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรมของสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ ในโลกที่เชื่อว่า มนุษย์ที่เกิดมาทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ เช่น ทุกศาสนามีบัญญัติห้ามการทำลายชีวิตมนุษย์ นอกจากนั้นยังมีปรัชญาความเชื่อในวัฒนธรรมตะวันตกที่ว่า มนุษย์มีสิทธิโดยธรรมชาติในฐานะที่เกิดเป็นมนุษย์ โดยมนุษย์มีความชอบธรรมในด้านจริยธรรมที่จะรักษาชีวิตของตนเอง มีอิสระทางความคิด และเชื่อว่าแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันในด้านใดด้านหนึ่ง ทุกคนมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมกัน

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้สิ้นสุดลง แนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนดังกล่าวได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากประชาคมโลกได้ตระหนักถึงความโหดร้ายทารุณของสงครามและการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การกระทำย่ำยีต่อสตรี เด็ก และคนชราที่มนุษย์ได้กระทำร่วมกัน ซึ่งผลจากสงครามนี้ นำไปสู่การพัฒนากฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (International Human Rights Laws) ซึ่งเป็นหลักการข้อตกลง ระบบ และกลไกด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นมาตรฐาน และได้รับการยอมรับในระดับสากล เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนทุกคนในโลกนี้ ดังในปัจจุบันความเชื่อและแนวคิดว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมกัน จึงได้รับการคุ้มครองโดยหลักการและกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ รวมถึงกฎหมายในระดับประเทศ เช่น รัฐธรรมนูญของประเทศต่างๆซึ่งบัญญัติหลักการสิทธิมนุษยชนไว้ด้วย

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights- UDHR) เป็นพื้นฐานของหลักการสิทธิมนุษยชน ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายในระดับประเทศของประเทศต่างๆ สิทธิมนุษยชนที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจำแนกกว้างๆ ได้เป็น 2 ส่วนคือ สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งรวมถึงสิทธิในชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงของบุคคล อิสราภาพจากความเป็นทาสและการถูกทรมาน ความเสมอภาคในทางกฎหมาย สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เสรีภาพในทางความคิด การนับถือศาสนา การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น ส่วนอีกด้านหนึ่งคือสิทธิในทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงสิทธิในการทำงาน สิทธิทางการศึกษา สิทธิทางอาหาร และสิทธิที่จะได้รับบริการทางด้านสาธารณสุข เป็นต้น

ลักษณะเฉพาะของสิทธิมนุษยชนที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนคือ

1. เป็นสิทธิที่ติดตัวมากับความเป็นมนุษย์ (inherent) หมายถึงเมื่อคนเกิดมาก็มีสิทธิมนุษยชนติดตัวมาด้วย
2. เป็นสิทธิที่เป็นสากล (universal) คือเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคนเหมือนกันไม่ว่าจะมีเชื้อชาติ เพศ หรือนับถือศาสนาใด ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มาจากพื้นฐานสังคมหรือการเมืองอย่างไร มนุษย์ทุกคนเกิดมามีอิสระเสรี มีความเท่าเทียมกันในสิทธิและศักดิ์ศรี
3. เป็นสิทธิที่ไม่สามารถถูกพรากไป หรือยกให้แก่กันได้ (inalienable) คือไม่มีใครจะมาพรากเอาสิทธิมนุษยชนไปจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ ถึงแม้ว่ากฎหมายของประเทศ จะไม่ยอมรับรับรองสิทธิมนุษยชน หรือแม้จะละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ตาม ประชาชนของประเทศนั้นก็ยังมีสิทธิมนุษยชนอยู่
4. เป็นสิทธิที่ไม่ถูกแยกออกจากกัน (indivisible) กล่าวคือ สิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองภายใต้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งประกอบด้วยสิทธิสองส่วนคือ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมนั้น จะต้องไม่ถูกแยกออกจากกัน สิทธิทั้งสองส่วนนี้จะต้องได้รับการเคารพ ปกป้อง และเติมเต็ม (ทำให้เกิดขึ้น) เพื่อที่จะให้บุคคลทุกคนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี

นอกจากนั้นปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้ระบุหลักการที่สำคัญไว้ เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติคือ หลักความเสมอภาค (Equality) และการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination) ซึ่งหมายถึงการที่ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันไม่ว่าจะมีความแตกต่างด้านเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเชื่อทางการเมือง สถานภาพทางการเมืองหรือสถานภาพอื่นๆ

กระบวนการจัดการด้านสิทธิมนุษยชน กรอบการจัดการด้านสิทธิมนุษยชน (Human Rights Management Framework)

การจัดการด้านสิทธิมนุษยชน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การกำหนดนโยบายด้านสิทธิมนุษยชน
2. การจัดทำกระบวนการตรวจสอบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence – HRDD) ที่รวมถึงการประเมินความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชน
3. การประเมินผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน และกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ รวมถึงการฟื้นฟูผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งในระยะด่วนและระยะยาว
4. การติดตามและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน
5. การสร้างความตระหนักให้กับผู้มีส่วนได้เสียในการป้องกันการละเมิดด้านสิทธิมนุษยชนที่อาจเกิดขึ้น หรือดังภาพการจัดการด้านสิทธิมนุษยชนด้านล่าง

3. ด้านการใช้เหตุผลและขันติธรรม

มนุษย์เกิดมาพร้อมกับการดำรงอยู่เพื่อเอาตัวรอดและพยายามรักษาเผ่าพันธุ์ของตนเองไว้ให้นานที่สุด ผ่านกระบวนการต่างๆ ที่ถูกสั่งสมอบรมความรู้เพื่อและความท้าทายต่อยากลำบากต่างๆ มากมายจนทำให้มนุษย์เกิด ความเข้มแข็งและอดทนต่อทุกสภาพอากาศก็เพราะสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่การรอดพ้นจากภัยต่างๆ เฉกเช่นเดียวกันการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย การศึกษา ให้ประสบผลสำเร็จ การประกอบอาชีพต่างๆ เป็นต้น ล้วนแต่ต้องอาศัยความอดทนอย่างมากที่จะนำไปสู่ ความสำเร็จได้ในอนาคตก็เป็นผลหรืออานิสงส์จากความอดทนอดกลั้นทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นแนวคิดเรื่องความอดทนจะสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาดังมีคำอธิบายดังต่อไปนี้

ขันติ หมายถึง ความอดทน อดกลั้น ต่อความหนักและความร้ายแรงทั้งหลาย ตั้งหน้าทำหน้าที่การทำงาน ด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย นอกจากมีข้อแตกต่างขัดแย้งทาง อุปนิสัย การอบรม และยังคงต้องมีความอดทนต่อความลำบากตรากตรำและเรื่องหนักใจต่างๆ ในการประกอบกิจการงานอาชีพ เป็นต้น มีสติอดกลั้นคิดอุบายใช้ปัญญาหาทางแก้ไขเหตุการณ์ให้ลุล่วงไปด้วยดีและอีกคำหนึ่งที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ได้แก่ ทมะ หมายถึง การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว ฝึกหัดตัดนิสัย ปรับปรุงตนให้ เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา การรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ ข่มใจระงับความรู้สึกต่อเหตุบกพร่องของกันและกัน รู้จักฝึกฝนปรับปรุงตน แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับนิสัยและอัธยาศัยให้กลมกลืนกันและสามารถให้เข้าหากันได้ไม่เป็นคนตื้อด้านเอาแต่ใจและอารมณ์ของตน คนที่ขาดธรรมข้อนี้ ย่อมปล่อยให้ข้อแตกต่างปลีกย่อยทางอุปนิสัยและการอบรม กลายเป็นเหตุแตกแยกสามัคคีใหญ่โต จนไม่สามารถแก้ไขได้พระธรรมปิฎก. (ป.อ. ปยุตโต), 2546 : 113-114) ทางด้านพระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธีได้อธิบายความหมายว่า “ขันติ” หมายถึงความอดทน คือ ภาวะที่ยอมอดทนอดกลั้นต่อการถูก กระทบกระทั่งได้อย่างสันติ เช่น อดทนต่อความลำบากทางกาย เช่น ทนหิว ทนร้อน ทนกระหาย ทนต่อความ เจ็บปวด ทนต่อฝนตก รดตาด อดทนต่อความลำบากทางใจ เช่น ทนต่อภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ทนต่อเสียงติฉินนินทา คำว่า ประชดประเทียด ทนต่อนักการเมืองที่ตนไม่ชอบ ทนต่อสภาพแวดล้อมที่อึดอัดน่าเบื่อหน่าย และทนต่อการยั่วเย้าเร้าให้หลงของกิเลส เช่น รูปสวยเร้าให้อยากดู เสียงเพราะเร้าให้อยากฟัง กลิ่นหอมเร้าให้อยากดม รส อร่อยเร้าให้อยากลิ้ม สัมผัสนุ่มนวลเข้าให้อยากเคลียคลอ เป็นต้น (พระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี, 2551: 175-176)

หลักขันติธรรมปรากฏอยู่ในหมวดธรรมของขรรวาสธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมของผู้ครองเรือนในหัวข้อ ขรรวาสที่จมปลักไม่รู้จักใช้ขรรวาสธรรม ว่าขรรวาสที่จมปลักอยู่ในอวิชา ของขรรวาสนั้นไม่มีขรรวาสธรรม อย่างที่ พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ 4 อย่างนี้ เป็นขรรวาสธรรม ขรรวาสจะต้องมีธรรม 4 ประการนี้ เป็นเครื่องดำรงความเป็นขรรวาส ไม่ให้เกิดโทษทุกข์ใด ๆ

และเกิดความเจริญ และตรัสว่าเป็นธรรมสำหรับฆราวาส อย่างยิ่ง ไม่มีธรรมอื่นยิ่งกว่าสำหรับความเป็นฆราวาส นี้ขอให้เอามาทำไว้ในใจนักร่น้อยหนึ่งว่า พระพุทธเจ้าทรงทำประกาศท่านองทำว่าไม่เชื่อ ก็ไปถามสมณะพราหมณ์เหล่าอื่นดูเถิด ว่าสำหรับฆราวาสนั้น มีธรรมะไหนที่มันยิ่งไปกว่า สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ นี้ฆราวาสส่วนมากยังไม่รู้ว่า นี่เป็นฆราวาสธรรมที่ต้องมี สัจจะ คือจริงใจ ในสิ่งที่จะต้องทำหรือต้องมีโดยเฉพาะ ทมะ คือการบังคับตัวเองให้ทำได้ ขันติ คืออดกลั้น อดทน เมื่อมันเหน็ดเหนื่อย ยุ่งยากลำบากเจ็บปวดขึ้นมา และจาคะ คอยระบายนความกตัตนของความกตัตนของกิเลสเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ฆราวาสที่มีฆราวาสธรรมนี้ก็จะได้รับผลของความเป็นฆราวาส ในความเป็นฆราวาสโดยสมบูรณ์ และยิ่งไปกว่านั้น จะเป็นฆราวาสที่เลื่อนขั้นตัวเองอยู่เสมอ นี้หมายความว่า ถ้าอยากจะทำปลุกอยู่ในความเป็นฆราวาส ก็มีทางที่จะทำให้ ดีที่สุดได้คือ มีฆราวาสธรรม แต่ถ้าอยากจะทำยกถอนตัวออกมาเสียจากความเป็นฆราวาส ก็ยังใช้ฆราวาสธรรมอีกนั่นแหละ สมกับที่ตรัสว่า เป็นธรรมสำหรับฆราวาส (พุทธทาสภิกขุ (เจือม อินทปญโญ), 2530: 8-9.)

นอกจากนั้นแล้วยังสามารถจำแนกขันต้ออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ตีติกาขันติ (ขันต้ออด) หมายถึง ความอดทน หักห้ามจิตใจไม่ให้ไหลไปตามกระแสแห่งอำนาจฝ่ายต่ำ ซึ่งมีความทะยานอยาก เพราะอำนาจของความ โลก เป็นสิ่งยั่ว ล่อลวงจิตใจให้ตกลงไปสู่หลุมพรางแห่งความชั่ว อดทนต่อความโกรธในขณะที่เกิดอารมณ์ร้อนรุ่ม และอดทนต่อความหลง ธิติขันติหรือตบขันติ (ขันติทนหรือมั่นคง) หมายถึงความอดทนต่อความตรากตรำในการทำงานทั่วไป เช่น ทนต่อความทิวกระหาย เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า ความหนาว ความร้อน อดทนต่อความลำบากอัน เกิดจากเวทนา คืออาการเจ็บป่วย ความไม่สบายกาย เมื่อประสบกับสถานการณ์ที่ไม่เอื้อประโยชน์แก่ความสุข เหล่านี้สามารถดำรงมั่นอยู่ในภาวะปกติได้ เรียกว่าเป็นความอดทนมั่นคงดุจดั่งแผ่นดินและ อธิว่าสนขันติ (ขันติ ยับยั้ง) หมายถึง รู้จักยับยั้งชั่งใจ ไม่ท้อถอย อดทนต่อพฤติกรรมล่วงเกินถากถางหรือคำกล่าวดูหมิ่นของบุคคลหลาย ระดับ เช่น ผู้ที่กล่าวลบหลู่ดูแคลนผู้ที่เสมอกันโดยแสดงกิริยาว่าจาบจาบประมาทซึ่งใช้คำพูดให้เกิดความเสียหายและ ผู้น้อยซึ่งแสดงอาการเหยียดหยามก็สามารถอดทน โดยไม่มีการโต้ตอบบุคคลเหล่านั้นเพื่อรักษามิตรภาพอันดีเอาไว้ (สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมธโร), 2539: 486-488)

เพราะฉะนั้นขันติธรรมจึงเป็นหลักในการดำเนินชีวิตขั้นพื้นฐานประการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการตอบสนองความต้องการในการสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่บุคคลผู้ปฏิบัติในลักษณะที่เป็นอุดมมงคลหรือความเจริญ สูงสุดสำหรับชีวิต ดังข้อความที่ท้าวสักกะเทวดาได้กล่าวยกย่องประโยชน์ของขันติว่า "ประโยชน์ทั้งหลายอยู่ที่ ความสำเร็จ แต่ประโยชน์ที่ยิ่งกว่าขันติไม่มี" นั่นก็คือกิจกรรมใดๆ ของมนุษย์ไม่อาจหลีกเลี่ยงความอดทนไปได้ กล่าวคือ หลักคำสอนเรื่องขันติทั้ง 3 ประเภทนี้ ส่งผลแห่งความสำเร็จทั้งในระดับโลกียะและโลกุตระ ในระดับโลกียะขันติมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในหลายด้าน นับตั้งแต่ความอดทนอดกลั้นปฏิบัติฝึกฝนอบรมตน เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นใน

สังคมอย่างมีความสุข สำหรับระดับโลกุตระ ชั้นดีเป็นเครื่องมือสำคัญที่จำเป็นต่อการประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อขัดเกลาพฤติกรรมอันแสดงออกทางกาย วาจา ใจให้อยู่ในกรอบของความถูกต้อง ทำให้มีจิตใจที่เข้มแข็ง ละกิเลสต่างๆ ได้ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เกิดราคะ โทสะ โมหะ ไม่เบียดเบียนตนเองเกิดจิตใจที่เป็นกุศลอัน จะน้อมนำตนไปสู่ความดีสูงสุด คือ พระนิพพาน (พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ ป.ศ. 9), 2546: 227)

กล่าวได้ว่า หลักชั้นดีธรรม เป็นหลักธรรมที่สามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ หลากหลายซึ่งใน กระบวนการฝึกฝนอบรมย่อมจะต้องใช้ความอดทนในการพัฒนาตนเองอย่างสูง จนกว่าจะประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งหาก มองโดยหลักความเป็นจริงการศึกษาไม่ว่าจะในระบบหรือนอก ระบบก็ตามผู้เรียนจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต้องอาศัย เวลานั้นมากไม่ต่ำกว่า 18 ปีเป็นอย่างน้อยทั้งนี้ก็ ขึ้นอยู่เหตุปัจจัยต่างๆ เข้ามาประกอบเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จนั้นๆ บางรายเฉพาะศึกษาในระดับ ปริญญาตรีก็จะจบตามหลักเกณฑ์ก็ได้ใช้เวลาถึง 8 ปีเต็มและในที่สุดก็อาจจะไม่ การศึกษานั้น ๆ แต่กระนั้น หากผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการฝึกฝนอบรมด้วยหลักชั้นดีธรรมมาเป็นอย่างดีแล้วย่อมทำให้เกิดความมั่นใจอย่างที่สุดว่าจะสามารถประสบผลสำเร็จได้ไม่ยากเพราะถึงแม้ว่าจะยากหรือไม่ยาก ก็ตามแต่ สามารถอดใจรอได้และรักษาวิถีการดำเนินชีวิตของตนเองให้มีสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีความสุขตามอัตภาพใน สังคมนั้นๆ ดังนั้น การฝึกฝนอบรมความสำเร็จก็เพื่อวางเป้าหมายของผู้เรียน ให้ชัดเจนและดำเนินกิจกรรมไปสู่ เป้าหมายที่กำหนดไว้

ชั้นดี เป็นภาษาบาลี หมายถึง การรักษาภาวะปกติของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกกระทบกระทั่ง ด้วยสิ่งที่น่าพอใจ หรือ ไม่น่าพอใจก็ตาม ในภาษาไทย ชั้นดี หมายถึง ความอดทน

อด เป็นอาการ ที่อยากจะได้ แต่ไม่ได้ **ทน** เป็นอาการ ที่ไม่อยากจะ แต่ต้องได้

ดังนั้น ชั้นดี ความอดทน อดกลั้น ที่พระพุทธเจ้าทรงสอน จึงหมายถึง อดทนในสิ่งที่ควร อดทนด้วยความเต็มใจและพอใจ คือ อดทน ในการละ หลีกเลียงจากความชั่ว

อดทน ทำความดีต่อไปในทุกสถานการณ์

อดทน รักษาใจให้ผ่องใส ไม่เศร้าหมอง

ความอดทน จึงเปรียบเสมือนการขุดขุมทรัพย์อันมีค่ามหาศาล

บุคคลผู้มีความอดทน ย่อมไม่มีอันตรายแก่ใครๆ มีแต่จะนำประโยชน์สุขมาให้แก่บุคคลผู้ ที่คบหาเสวนาด้วยอย่างเดียว เพราะบุคคลผู้มีความอดทน ย่อมเป็นผู้มีมงคลคือ เหตุแห่งความเจริญใน ตนอยู่แล้ว จะประกอบกิจการทุกสิ่งล้วนทำด้วยปัญญาอันประกอบด้วยเหตุผลทั้งสิ้น อีกทั้งเป็นผู้หนักแน่น ไม่หวั่นไหวได้ง่าย

ส่วนบุคคลผู้ที่ไม่มีความอดทน ย่อมตรงกันข้าม คือ เมื่อได้ประสบกับอารมณ์ที่ไม่น่าพอใจ เข้า ก็อาจจะแสดงกิริยาอาการอันไม่งาม ไม่น่าชมออกมาได้ตลอดเวลา ทุกโอกาส สถานที่ และเมื่อเป็น

เช่นนี้ การประกอบกิจการทุกอย่าง หรือการคบหาสมาคมกัน เพื่อที่จะให้เกิดประโยชน์สุขต่อกันนั้น ก็ย่อมจะถึงกาลเสื่อมเสียไป

ขันติธรรม คือ ความอดทน ท่านจำแนกไว้ 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 อดทนต่อความยากลำบาก หมายความว่า อดทนต่อทุกขเวทนาที่เกิดจากความเจ็บไข้ได้ป่วย เพราะทุกชีวิตที่เกิดมาแล้ว ย่อมไม่พ้นจากความแก่ ความเจ็บและความตายไปได้ จำต้องประสบพบกับบุคคลทุกประเภท ไม่ว่าจะยากจน หรือ ร่ำรวยก็ตาม ล้วนแล้วแต่ได้พบด้วยกันทั้งนั้น

ประการที่ 2 อดทนต่อความตรากตรำ หมายความว่า อดทนต่อความทุกข์ยากจากการทำงาน เพราะคนทุกคนจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ก็เพราะอาศัยอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งบุคคลจะได้สิ่งเหล่านี้มาเป็นเครื่องเลี้ยงชีวิต ก็จะต้องขยันประกอบอาชีพการงาน แต่ถ้าบุคคลเป็นผู้เกียจคร้าน ไม่ประกอบการทำงาน ก็จะมีความเป็นอยู่อย่างลำบาก หากมีความขยันหมั่นเพียร ไม่เกียจคร้านแล้ว ก็จะสามารถหาทรัพย์ได้ ดังพุทธพจน์ที่ว่า **“บุคคลผู้มีหน้าที่ หมั่นขยันทำสมควร ย่อมหาทรัพย์ได้”**

เมื่อมีหน้าที่การงานแล้ว ควรเป็นผู้ขยันหมั่นเพียร ทำให้เหมาะสมกับหน้าที่ ไม่ทอดทิ้งการทำงานที่ได้รับมอบหมาย แต่ควรเพียรพยายามทำให้เต็มกำลังความสามารถและสติปัญญา การประกอบอาชีพการงานนั้น ย่อมประสบกับอุปสรรค ท่านที่มีปัญญาสามารถ ต้องการที่จะได้รับประโยชน์และความสุข ก็ไม่ควรทอดทิ้งหรือทอดถอนใจ ควรใช้ความอดทนเป็นเบื้องหน้า ก็จะสำเร็จลุล่วงไปได้

ประการที่ 3 อดทนต่อความเจ็บใจ หมายความว่า อดทนต่อความโกรธที่มากกระทบกระทั่ง เพราะบุคคลทุกคน จะอยู่คนเดียวลำพังไม่ได้ ต้องอาศัยอยู่ร่วมกัน เป็นหมู่คณะเป็นครอบครัว ตลอดถึงเป็นประเทศชาติ บุคคลอยู่ร่วมกันเช่นนี้ บางครั้งอาจมีความกระทบกระทั่งกัน ทะเลาะวิวาทบาดหมางกันบ้าง เพราะต่างก็มีกิเลสอยู่ด้วยกันทั้งนั้น ถ้าหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขาดความอดทนแล้ว ความทะเลาะวิวาทบาดหมาง ก็จะแตกแยกแผ่ขยายกว้างออกไป จนทำให้เสียหายหน้าที่การงานได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ ประโยชน์สุขก็จะไม่เกิดขึ้น

ธรรมะที่คู่กับขันติก็คือ โสรัจจะ ที่ท่านแปลว่า ความเสงี่ยม ตามศัพท์นั้นแปลว่าความยินดีหรือความรื่นรมย์ของใจ พุดง่ายๆ ก็คือความสบายใจ อันทำให้กายและวาจาที่สบาย เป็นปกติเรียบร้อยดีงาม โสรัจจะดังที่กล่าวนี้ พุดง่ายๆ ในทางปฏิบัติก็คือทำให้ใจให้สบาย โดยที่ฝึกที่จะระบายนสิ่งที่อึดอยู่ในใจนั้น ให้ออกไปจากใจ ให้สงบไปจากใจ

ในขณะที่ปฏิบัติในขันตินั้น ถ้าไม่มีโสรัจจะคือการทำให้สบายนี้มาประกอบด้วย ก็จะรู้สึกว่าเป็นขันติที่เป็นทุกข์ ดังเช่นเมื่อกระทบกับคำจาบจ้วงล่วงเกิน ก็ปฏิบัติทำขันติคือความอดทนเอาไว้ แต่ว่ายังมีความเจ็บใจ ยังมีความโกรธ ความขี้ใจน้อยอยู่ในใจ แต่ก็พยายามที่จะกลั้นเอาไว้ ดังที่เรียกว่า

อดกลั้น อยากรที่จะโต้ตอบเขาออกไปทันที อยากรที่จะทำร้ายเขาออกไปทันที ด้วยอำนาจของโทสะ หรือความเจ็บใจ แต่ก็กลั้นเอาไว้ไม่ทำออกไป

เมื่อเป็นดังนี้ โทสะหรือความเจ็บใจที่มีอยู่ในใจนั้น ก็ทำให้เกิดความเครียดขึ้น แสดงออก ทางหน้าทางตาเช่นตาแดงหูแดง แสดงออกทางกิริยาเช่นแสดงอาการฮึดฮัด หรือว่าหยิบเอาสิ่งของที่ ใกล้มือขว้างปาออกไป ได้แก่วกก็ขว้างแก้วออกไป ได้จามก็ขว้างจามออกไป เป็นการทดแทนที่จะวิ่ง ออกไปทำร้ายเขา ก็ทำร้ายพัสดุดังๆ แทน เหล่านี้เพราะเหตุที่ว่าจิตใจยังมีความเจ็บใจ ยังมีโทสะที่ กลุ่มกัลดอยู่ เป็นขันติที่เป็นทุกข์ และเป็นขันติที่ทำให้ใจไม่สบาย ต้องกลั้นเอาไว้ต้องเดือดร้อนต้อง กระสับกระส่าย ดังเช่นที่กล่าวมาเมื่อเป็นดังนี้ก็ต้องมีโสรัจจะเข้ามาช่วย คือทำให้ใจให้สบาย ระบายเอา ความเจ็บใจ ระบายเอาความโกรธนั้นออกไปเสีย ไม่เก็บเอาไว้ให้เกิดความซึ่งเครียด

เพราะฉะนั้น โสรัจจะนี่จึงเป็นธรรมที่คู่กันกับขันติ เป็นขันติข้อหนึ่ง เป็นโสรัจจะข้อหนึ่ง ที่ ท่านเรียกว่าเป็นธรรมะที่ทำให้งาม เพราะว่าผู้ที่มีขันติโสรัจจะอยู่ดังนี้ ย่อมทำให้จิตใจก็งาม กายวาจา ก็งาม เพราะสามารถที่จะรับยับยั้งเหตุแห่งทุกข์ต่างๆ ไว้ได้ ทั้งทำให้จิตใจให้สบาย คือสบายดี เหมือน อย่างไม่ได้ถูกกระทบกระทั่งอะไรด้วย กายวาจาก็ดีด้วยปราศจากอาการที่เป็นวิกลวิกลต่างๆ จึงเป็น ธรรมะที่ทำให้งาม นี่เป็นขันติที่เป็นปฏิบัติทั่วไป

4. ด้านการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่

หมายถึง บุคคลที่ประกอบกันขึ้นเป็นรัฐบาล นั้นถ้าหากไม่ได้รับเลือกตั้งจากราษฎรโดยตรง แล้ว ก็ต้องเป็นคณะบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากเสียงข้างมากของผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามา โดยการออกกฎหมาย การวินิจฉัยปัญหา หรือการตัดสินใจในนโยบายต่าง ๆ ต้องเป็นไปตามความเห็น ขอบของเสียงข้างมากของผู้แทนในสภา

ในระบบประชาธิปไตยมิได้หมายความว่าเพียงการยึดหลักเสียงข้างมากเท่านั้น แต่จะต้องมี หลักประกันสำหรับเสียงข้างน้อยด้วย นั่นคือ สิทธิขั้นพื้นฐานของเสียงข้างน้อยจะต้องได้รับการเคารพ เป็นเสียงข้างมากจะละเมิดหรือก้าวท้าวสิทธิของเสียงข้างน้อยจึงถือเป็นการใช้ “ กฎหมู่ ”

นอกจากนี้ความเห็นหรือทัศนะของเสียงข้างน้อยจะต้องได้รับการรับฟัง เพราะในระบบ ประชาธิปไตยนั้นต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายหรือผู้ที่มีความคิดเห็นแตกต่างได้เผยแพร่ทัศนะหรือ แนวความคิดของเขา

ทัศนะหรือความคิดเห็นที่ปราศัยต่อเสียงข้างมากหรือตกเป็นเสียงข้างน้อยนั้นไม่ได้ หมายความว่า จะต้องสูญหายไปโดยสิ้นเชิง แต่อาจจะกลับมาเป็นทัศนะที่ได้รับการยอมรับหรือเป็น เสียงข้างมากในโอกาสต่อไปได้

วิถีชีวิตประชาธิปไตย

ลักษณะสำคัญของวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย อาจจำแนกได้ดังนี้

1. เคารพเหตุผลมากกว่าบุคคล โดยไม่ศรัทธาบุคคลใดถึงขั้นปฐนียบุคคล (แต่ก็ต้องกตัญญูต่อญาติผู้ใหญ่และผู้มีพระคุณ) จะต้องไม่เคร่งครัดเรื่องระบบอาวุโส (แต่ก็ต้องให้ความเคารพผู้อาวุโส) ประชาธิปไตยจะดำเนินไปได้ด้วยดีก็ต่อเมื่อมีการรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย เพื่อค้นหาเหตุผลและความถูกต้องที่แท้จริงเพราะเหตุผลเท่านั้น ที่จะจรรโลงให้ประชาธิปไตยดำเนินไปได้และประชาธิปไตยเชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล

2. รู้จักการประนีประนอม คือ ยอมรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ไม่นิยมความรุนแรง ต้องรู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ยึดมั่นหรือตั้งต้นแต่ความคิดเห็นของตนเองโดยไม่ยอมผ่อนปรนแก้ไข และต้องยอมเปลี่ยนแปลงแก้ไขความคิดเห็นของตนเองเมื่อผู้อื่นมีความคิดเห็นที่ดีกว่า ประชาธิปไตย โดยพื้นฐานไม่ปรารถนาให้มีการใช้กำลังและการล้มล้างด้วยวิธีการรุนแรง เพราะถ้ามีการใช้กำลังและความรุนแรงแล้ว ก็แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ไม่มีหรือไม่ใช่เหตุผล ซึ่งก็ขัดกับหลักความเชื่อขั้นมูลฐานของประชาธิปไตยที่ถือว่ามนุษย์มีเหตุผล

3. มีระเบียบวินัย คือ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอ และช่วยทำให้กฎหมายของบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์โดยไม่ยอมให้ผู้ใดมาละเมิดตามอำเภอใจ แต่ถ้ามีความรู้สึกว่าการใช้กฎหมายไม่เป็นธรรม ก็ต้องหาทางเรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎหมายนั้น มิใช่ฝ่าฝืนหรือไม่ยอมรับ การใช้เสรีภาพเกินขอบเขตจนละเมิดหรือก้าวก่ายในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ย่อมทำให้เกิดความไม่สงบขึ้นในสังคม เพราะสังคมที่ไม่มีการจำกัดในเรื่องสิทธิเสรีภาพเลยนั้นหาใช้สังคมประชาธิปไตยไม่แต่เป็นสังคมอนาธิปไตยที่เปรียบเสมือนไม่มีรัฐบาล ไม่มีกฎหมาย ไร้ระเบียบวินัยทางสังคมโดยสิ้นเชิง

4. มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งเกิดขึ้นจากความรู้สึกของคนในสังคมว่า ตนเป็นเจ้าของประเทศ และประเทศเป็นของทุกคน โดยสำนึกว่า การที่ตนได้รับการศึกษา สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพและดำรงชีวิตอยู่ได้ก็เพราะสังคมอันเป็นส่วนรวมของทุกคน ดังนั้นจึงต้องมีหน้าที่ทำประโยชน์ให้เป็นการตอบแทน นอกจากนี้ลักษณะวิถีชีวิตประชาธิปไตยยังมีอีกหลายประเด็น เช่น ต้องเป็นคนหนักแน่นไม่หุบเบา, ต้องไม่เชื่ออะไรร, มีทัศนคติที่ดีต่อคนอื่น, ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น, เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, มีน้ำใจเป็นนักกีฬาคือรู้แพ้รู้ชนะ เป็นต้น

เสียงข้างมากในระบอบประชาธิปไตย เป็นคะแนนเสียงที่สมาชิกในสังคมที่มีมากเกินกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนสมาชิกทั้งหมด หรือของจำนวนสมาชิกในที่ประชุม นั้น เพื่อวินิจฉัยหรือลงมติสนับสนุนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เสียงข้างมากในการประชุม หมายถึง เสียงข้างมากในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร การประชุมวุฒิสภา และการประชุมคณะกรรมการรวมทั้งเสียงข้างมากในการออกเสียงประชามติของ ประชาชน โดยเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรมีความชอบธรรมตามรัฐธรรมนูญที่จะจัดตั้งรัฐบาลเพื่อบริหาร ราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามที่ได้หาเสียงไว้กับประชาชนและตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ และในสวนของการ ตรากฎหมาย ก็ต้องอาศัย

เสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรเช่นเดียวกัน เพราะการลงมติรับหลักการร่าง พระราชบัญญัติทุก ครั้งจะใช้เวลาเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้ ในรัฐสภาต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาหรือ อังกฤษ มีการ กำหนดตำแหน่งผู้นำฝ่ายเสียงข้างมาก (Majority Leader) ซึ่งในประเทศไทยไม่มีตำแหน่งนี้ มีเพียง ประธานวิปรัฐบาล (Chief Whip) ทำหน้าที่ประสานงานทางการเมืองในฝ่ายพรรคร่วมรัฐบาลเท่านั้น ส่วนเสียงข้างน้อยในการประชุม (Minority) หมายถึง เสียงข้างน้อยในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร การประชุมวุฒิสภา การประชุมรัฐสภา และการประชุมคณะกรรมการธิการ ซึ่งการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ยึดเอาเสียงข้างมากเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามเสียงข้างน้อย ก็มิอาจจะถูกกลืนหรือถูกมองข้ามไป ในประเทศไทยและต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและอังกฤษ มีการกำหนดให้มีผู้นำเสียงข้างน้อย (Minority Leader) ซึ่งในประเทศไทย รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ผู้นำ เสียงข้างน้อยดำรงตำแหน่งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร (Leader of the Opposition) เพื่อ เป็นหลักในการตรวจสอบรัฐบาล นอกจากนี้ ในการประชุมคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา โดยเฉพาะการประชุมพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติในวาระที่สอง มติของ คณะกรรมการธิการต้องมาจากกรรมการเสียงข้างมากซึ่งรายงานต่อสภา แต่กรรมการเสียงข้างน้อย ที่แพ้การลงมติต่อกรรมการเสียงข้างมาก ก็ยังมีสิทธิที่จะสงวนขอที่เห็นแตกต่างไปจากกรรมการ เสียงข้างมาก เพื่อให้ที่ประชุมสภาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง และตัดสินใจในขั้นสุดท้ายได้เพื่อดูว่าที่ประชุม จะเห็นด้วยกับกรรมการเสียงข้างมาก หรือเห็นด้วยกับกรรมการเสียงข้างน้อย ข้อเสนอของ กรรมการเสียงข้างน้อยดังกล่าวนี้ เรียกว่า สงวนความเห็นซึ่งถือเป็นสิทธิของฝ่ายเสียงข้างน้อย (Minority Right) (คณิน บุญสุวรรณ, ปทานุกรมศัพท์รัฐสภาและการเมืองไทย, พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2544 หน้า 992-994.)

5. ด้านฉันทานุมัติ (Consent)

ฉันทานุมัติ หรืออำนาจอันชอบธรรมในการปกครองของรัฐบาลเกิดจากความยินยอมเป็น แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ ในด้านการป้องกันสิทธิเสรีภาพของมนุษย์โดยรัฐนั้นต้องมา จากการยินยอมของคนในสังคม เพื่อให้รัฐบาลมาทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในด้านต่างๆ เมื่อมนุษย์มารวมตัวกันเกิดเป็นสังคมแล้วพวกเขาก็ได้ร่วมกันทำสัญญาหรือที่เรียกว่าสัญญาประชาคม เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันในการจัดตั้งสังคมและผู้ปกครองขึ้นมา สังคมและผู้ปกครองจะทำหน้าที่ใน การช่วยปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพสังคมของมนุษย์ จอห์น ล็อก (John Locke) นักคิดที่กล่าวถึง สัญญาประชาคมเห็นว่าสังคมและรัฐบาลเกิดขึ้นมาเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิในชีวิตและทรัพย์สินของ มนุษย์ที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ สังคมจึงเกิดขึ้นจากความยินยอมของสมาชิกที่เข้ามาอยู่ร่วมกันใน สังคม และมีผู้มาใช้อำนาจทางสังคมที่หมายถึงสิทธิในกรออกกฎหมายรวมไปถึงบทลงโทษเพื่อใช้ใ นการปกป้องผลประโยชน์ของบุคลากรและส่วนรวมหรือสาธารณประโยชน์ อำนาจนี้ต้องเป็นอำนาจที่ ได้รับความยินยอมเท่านั้น

อุดมการณ์เสรีนิยมจะต้องตั้งอยู่บน “ฉันทานุมัติของผู้ที่อยู่ใต้การปกครอง” (consent of the governed) หมายความว่าความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับคนในสังคมที่ปรากฏออกมาในรูปของกฎ กติกา ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายที่รัฐใช้บังคับแก่ผู้คนทั้งหลายในสังคมต้องได้รับความเห็นชอบโดย สมาชิกของสังคม

ลักษณะเช่นนี้ทำให้ลัทธิเสรีนิยมมีแนวโน้มเข้าได้ดีกับการปกครองแบบประชาธิปไตย (Democracy) การเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปในระบบการเมือง (representation)

หลักฉันทานุมัติสนับสนุนให้ประชาชนจัดตั้งสมาคมหรือองค์กรที่เป็นตัวแทนหรือสนับสนุน ผลประโยชน์ของแต่ละกลุ่ม เพราะภายใต้กลุ่มก้อนเหล่านี้ได้กลั่นกรองรวบรวมคนที่มีความคิด ใกล้เคียงหรือตรงกันเข้าอยู่ด้วยกัน กลุ่มเป็นตัวแทนช่วยให้การแสดงความคิดเห็นมีประสิทธิภาพ เช่น สมาคมแม่บ้าน กลุ่มชาวไร่ชาวนา ชมรมอนุรักษ์ป่า

6. ด้านกระบวนการประชาธิปไตย

แนวคิดเรื่องประชาธิปไตย ได้รับการสนใจจากสังคมโลกอีกครั้ง จนกระทั่งถูกนำมาปฏิบัติ ให้เป็นรูปธรรมในประเทศต่างๆ และแพร่หลายออกไปทั่วทุกมุมโลก ซึ่งมีวิวัฒนาการและการพัฒนา อย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตสมัยกรีกโบราณจนถึงปัจจุบัน (อมร รักษาสัตย์ และคณะ, 2539, หน้า 10-13 และ จักรพันธ์ ชูเพชร, 2552, หน้า 122) นักวิชาการชาวไทย และชาวต่างประเทศได้ให้นิยาม ความหมายที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย เอาไว้แตกต่างกันออกไปหรือคล้ายคลึงกันขึ้นอยู่กับมุมมอง แนวคิดและทัศนคติของนักวิชาการแต่ละท่าน ในที่นี้ผู้เขียนขอนำเสนอนิยามความหมายที่เกี่ยวกับ ประชาธิปไตย จากนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ Campbell (2008, pp. 4-5) ศาสตราจารย์วุฒิกุณ (Adjunct Professor) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวียนนาได้กล่าวว่า คำว่า “Democracy” (ประชาธิปไตย) มีรากศัพท์จากภาษากรีกโบราณ คือ “demos” แปลว่า ประชาชน และ “kratos” แปลว่า อำนาจ เมื่อรวมกันแล้วให้ความหมายว่า อำนาจของประชาชน (rule by the people) และ โกวิท วงศ์สุรวัดน์ (2543, หน้า 72-73) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ได้ให้ ทัศนะเพิ่มเติมว่า หลักการขั้นพื้นฐานของประชาธิปไตยก็คือ การยอมรับนับถือความสำคัญและ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล ความเสมอภาคและ เสรีภาพของบุคคลในการดำเนินชีวิตส่วน Stephen (2004, pp. 169-170) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์สอนเกี่ยวกับการเมืองปกครองหลายมหา วิทยาลัยในประเทศอังกฤษ เช่น มหาวิทยาลัยบอร์นัม (Bournemouth of University) มหาวิทยาลัยเอ็กซีเตอร์ (University of Exeter) เป็นต้น ได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมว่าในระบบการ ปกครองแบบประชาธิปไตย ประชาชนจะมี โอกาสเลือกผู้ที่จะมาปกครองโดยอิสระและได้กล่าวถึง ประธานาธิบดีอัมบราฮัม ลินคอล์น จากสหรัฐอเมริกาว่า ได้กล่าวสุนทรพจน์ (The Gettysburg Address) ในวันที่ 19 พฤษภาคม ค.ศ.1863 เกี่ยวกับรัฐบาลในระบบการปกครองแบบ

ประชาธิปไตย มีใจความว่าเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน (government of the people, by the people, for the people)

ในขณะที่ ฌ็องฌัก อุนตรงจิตร (2550, หน้า 105) ได้กล่าวเกี่ยวกับประชาธิปไตยไว้อย่างน่าสนใจว่า คำว่าประชาธิปไตยเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยกรีก แต่ประชาธิปไตยในสมัยกรีกมีความแตกต่างจากประชาธิปไตยในสมัยปัจจุบัน คำว่า ประชาธิปไตย มาจากภาษาอังกฤษว่า Democracy แปลว่า การปกครองโดยประชาชน (rule by people) หรือเรียกอีกประการหนึ่งได้ว่า popular sovereignty คือ อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน จากที่กล่าวไปจะเห็นได้ว่านักวิชาการทั้งสี่ท่านมีแนวคิดที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับประชาธิปไตย คือประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจหรืออำนาจเป็นของประชาชน

Ranney นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์อดีตประธาน สมาคมรัฐศาสตร์แห่งสหรัฐอเมริกา (1993 อ้างใน บุญอริ ยีหมะ, 2550, หน้า 110) ได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมไว้อย่างน่าสนใจว่า ประชาธิปไตย หมายถึง รูปแบบการปกครองและประกอบไปด้วยหลักพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่

1. หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน คือ อำนาจสูงสุดในการตัดสินใจเป็นของประชาชนทุกคนไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
2. หลักความเสมอภาคทางการเมือง พลเมืองทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วมหรือตัดสินใจทางการเมือง
3. หลักการฟังความคิดเห็นของประชาชน คือ การตัดสินใจของรัฐบาลมาจากการรับฟังหรือคำนึงถึงความต้องการของประชาชนทุกคนไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งว่าต้องการสิ่งใดไม่ต้องการสิ่งใด
4. หลักเสียงข้างมาก เป็นการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาล หากกรณีใดความต้องการของประชาชนมีความแตกต่างกันไม่เป็นเอกฉันท์รัฐบาล ต้องตัดสินใจบนพื้นฐานของคนส่วนใหญ่หรือเสียงข้างมาก

สำหรับ Smith (1974 อ้างใน อมร รักษาสัตย์ และคณะ, 2539, หน้า 29) ได้ให้นิยามเกี่ยวกับประชาธิปไตยเพิ่มเติมให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยได้กล่าวว่า ประชาธิปไตย คือ การปกครองโดยประชาชน ในทางปฏิบัติ หมายถึง อำนาจในการตัดสินใจประเด็น ปัญหาสำคัญของนโยบายสาธารณะต้องขึ้นอยู่กับคนจำนวนมากในสังคม และในการตัดสินใจนั้น ทุกๆ คนสามารถออกเสียงได้เพียงเสียงเดียวไม่มีผู้ใดสามารถออกเสียงได้เกินหนึ่งเสียง ประชาชนใช้อำนาจโดยตรง เช่น การลงมติยืนยัน เป็นต้น หรือโดยอ้อมผ่านสถาบันตัวแทนซึ่งอำนาจของประชาชนจะถูกจำกัดอยู่ที่บัตรเลือกตั้งที่จะบังคับความรับผิดชอบให้เกิดแก่ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจ รวมถึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคิดเรื่อง ความเสมอภาคทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ การเลือกตั้ง อย่างสม่ำเสมอ ศักดิ์ศรีของมนุษย์ สิทธิของเสียงส่วนน้อย รวมถึงการได้รับบริการของรัฐและสังคมอย่างเท่าเทียมกัน

กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 13) ได้ กล่าวว่า การปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นที่นิยมของประชากรจำนวนมากในโลก และได้รับการยอมรับว่าเป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุด ซึ่งมีจุดเด่น คือ สอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่ในสังคม การปกครองแบบประชาธิปไตย ยึดถือหลักสำคัญในการปกครอง ได้แก่ มนุษย์มีความเท่าเทียมกัน มนุษย์มีเหตุผล สามารถที่จะปกครองตนเองได้มนุษย์มีสิทธิ เสรีภาพ และต้องการมีหลักประกันในการใช้โดยสมบูรณ์

Sodaro (2004, cited in Campbell, 2008, pp.5-6) ศาสตราจารย์ด้านรัฐศาสตร์ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์ ได้กล่าวว่าในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยประชาชนมีสิทธิที่จะเลือกผู้ปกครองได้ด้วยการเลือกตั้ง เช่น การเลือกตั้งรัฐบาลหรือผู้ทำหน้าที่บริหารประเทศ นอกจากนี้ ประชาชนยังสิทธิ เสรีภาพและอิสระในการดำเนินชีวิต แต่ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่ได้กำหนดไว้โดยประชาธิปไตยนั้นมีหลักพื้นฐานอยู่ 3 ประการ ได้แก่ ความเสมอภาค ความมีเสรีภาพหรืออิสระ และถูกควบคุมโดยรัฐบาลหรือกฎหมาย

Eremenko (2011, p. 1) นักวิชาการ มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ โรงเรียนอุดมศึกษา เศรษฐศาสตร์รัสเซีย (Russia) ได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่อยู่บนพื้นฐานของระบบที่มีผู้แทนที่ถูกเลือกโดยประชาชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สิทธิเสรีภาพ ของประชาชน รวมถึงมีสิทธิในการแสดงออกต่างๆ เพื่อเรียกร้องบางสิ่งบางอย่างที่ต้องการจากรัฐบาลของพวกเขา เช่น ในแถบสหภาพยุโรปประชาชนเข้าร่วมกระบวนการทางการเมืองภายใต้ระบอบการปกครอง แบบประชาธิปไตยผ่านทางกิจกรรมต่างๆ เช่น การเลือกตั้ง การประท้วง การคว่ำบาตร เป็นต้น จากที่ได้กล่าวไปสามารถสรุปได้ว่า ประชาธิปไตยมีนิยาม ความหมายหรือคำจำกัดความ ดังต่อไปนี้

1. อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนหรือประชาชนมีอำนาจสูงสุดในรัฐ
2. ประชาชนในสังคมมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
3. ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตโดยอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด
4. ประชาชนแสดงอำนาจในการปกครองผ่านทางกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นและอำนวยความสะดวกโดย รัฐบาล เช่น การเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติการ เสนอร่างกฎหมายการชุมนุมตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อเรียกร้องบางอย่างจากรัฐบาล เป็นต้น

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับคู่มือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดของนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า คู่มือ คือ หนังสือ เอกสาร ตำรา ที่แต่งขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มุ่งหวังให้ผู้อ่าน กับผู้ใช้คู่มือเข้าใจ และสามารถดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ด้วยตนเอง

นุตติ รุ่งสว่าง 2543, หน้า 24 ได้กล่าวไว้ว่า คู่มือที่ดีควรมีดังนี้ 1. ด้านรูปแบบ มีขนาดรูปเล่ม เหมาะสม ตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน มีรูปภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหาและการนำเสนอ กิจกรรม แต่ละขั้นตอนมีความชัดเจน 2. ด้านเนื้อหา ของคู่มือควรมีวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ชัดเจนเหมาะสม เข้าใจง่าย เนื้อหาความรู้มีความเหมาะสมตรงกับความต้องการและความจำเป็น 3. ด้านการนำไปใช้ มีการกำหนดขั้นตอนการศึกษาคู่มือไว้ชัดเจน

ปราณี กรณวงษ์, 2546: 10 ให้ความหมายว่า คู่มือเป็นหนังสือที่ใช้ควบคู่ไปกับการกระทำ สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใช้อำนาจนำไปศึกษา ทำความเข้าใจและปฏิบัติตามให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

เยาวภา อู่สารัตถ์, 2547: 61 ให้ความหมายว่า คู่มือเป็นหนังสือที่เขียนเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ผู้ใช้เครื่องมือได้ศึกษาทำความเข้าใจและง่ายต่อการปฏิบัติตามได้ในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

คณิต จิตเจริญทวีโชค, 2548: 43 ให้ความหมายว่า คู่มือเป็นหนังสือที่เขียนขึ้นมา เพื่อให้ความรู้กับผู้อ่านในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมุ่งหวังให้ผู้อ่านได้ศึกษาทำความเข้าใจ ด้วยตนเองและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้เป็นแนวทางดำเนินการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ 2549:16 อธิบายว่าวิธีปฏิบัติงาน/วิธีการทำงาน (Work Instruction) เป็นเอกสารที่มีรายละเอียด วิธีการทำงานเฉพาะหรือแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ เป็นข้อมูลเฉพาะ มีคำแนะนำในการทำงานและรวมทั้งวิธีที่องค์กรใช้ในการปฏิบัติงานโดยละเอียด

ณิชภา เจริญรุ่งเรืองชัย 2547, หน้า 3 ได้กล่าวไว้ว่า คู่มือ ควรประกอบด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ 1. การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2. การวางแผน 3. การดำเนินงานตามแผน และ 4. การประเมินผลอีกทั้งมีตัวอย่าง แบบฟอร์มต่าง ๆ ทุกขั้นตอนของการปฏิบัติผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำคู่มือไปใช้ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด โดยมี ความคิดเห็นเฉลี่ย 4.81

อร่าม เสือเดช 2549: 5 ให้ความหมายว่า คู่มือ เป็นหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำ สิ่งใดสิ่งหนึ่งแก่ผู้ใช้โดย มุ่งหวังให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้เข้าใจและสามารถดำเนินการเรื่องนั้น ด้วยตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ปรัชญา ศิริภูรี 2550:23 กล่าวถึง คู่มือการปฏิบัติงานว่า เป็นเอกสารที่ถูกจัดเตรียมขึ้นสำหรับพนักงาน โดยคู่มือการปฏิบัติงานจะประกอบด้วย หัวข้อต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. สรุปขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งหมดของระบบ
2. Flowchart ของระบบงาน (Details System Flowchart)
3. วิธีการจัดติดตั้งระบบ (Job Program Setup Instructions)

4. ขั้นตอนการสำรองข้อมูลและระบบงาน (Backup Procedure)
5. ขั้นตอนการเรียกคืนข้อมูลเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ (Recovery and Restart Procedure)

สรุปได้ว่า คู่มือ (manual) หมายถึง หนังสือ เอกสาร ตำรา สมุด เป็นรูปเล่มเล็กกะทัดรัด ขนาดพกพา มีความสวยงาม ที่ใช้ควบคู่กับการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ตามวัตถุประสงค์ โดยใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่ายต่อการรับรู้ มีภาพประกอบ และมีแนวทางรายละเอียดสามารถปฏิบัติได้ เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้อง และควรเป็นคู่มือที่ดีที่ประกอบไปด้วย รูปแบบ เนื้อหา และการนำไปทดลองใช้ ปฏิบัติเกิดทักษะและเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติ โดยมีขั้นตอนและแนวทางการพัฒนาคู่มือ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือ มีดังนี้

1. การวางแผน
2. การเตรียมข้อมูล
3. การทดสอบคู่มือ

แนวทางการพัฒนาคู่มือ มีดังนี้

1. ควรศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น
2. สำรวจ วิเคราะห์ และรายละเอียดการเขียนเนื้อหาในการให้ความรู้
3. มีกระบวนการพัฒนาคู่มือ โดยการออกแบบรูปเล่ม ภาพประกอบ และมีผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเพื่อความเหมาะสมของคู่มือ
4. มีการนำคู่มือไปใช้กับกลุ่มทดลอง

ประเภทของคู่มือ

ระดับ เรื่องมาลัย (2542: 98) อธิบายเกี่ยวกับประเภทของคู่มือว่า คู่มือแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. คู่มือการสอนหรือคู่มือการจัดกิจกรรม เป็นคู่มือที่ให้เนื้อหาสาระความรู้และคุณธรรมในโรงเรียน คู่มือการอบรมหน้าเสาธง คู่มือการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน เป็นต้น
2. คู่มือหนังสือเรียน เป็นคู่มือที่จัดทำขึ้นควบคู่กับหนังสือเรียน
3. คู่มือการใช้สื่อ หรือนวัตกรรมเป็นการเผยแพร่ผลงานของครูเพื่อให้ผู้อื่นนำไปใช้ ให้ถูกต้องจึงต้องจัดทำคู่มือการใช้ การจัดทำสื่อชุดการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นต้น

ปราณี รุณวงษ์ (2546: 11) อธิบายเกี่ยวกับประเภทของคู่มือว่า คู่มือแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. คู่มือเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร เป็นคู่มือที่เสนอแนะแนวทางเทคนิค วิธีการสอน การใช้สื่อหรือนวัตกรรมที่สัมพันธ์กับวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือระดับชั้นเรียนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้น ๆ

2. คู่มือการจัดกิจกรรมการสอนทั่วไป เป็นคู่มือที่เสนอแนะแนวทางหรือเทคนิค วิธีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. คู่มือโดยตรง เช่น คู่มือการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน คู่มือการจัดกิจกรรมโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน

จากแนวคิดเกี่ยวกับ “ประเภทของคู่มือ” สรุปได้ว่า คู่มือแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. คู่มือที่ใช้กับการเรียนการสอนโดยตรงตามหลักสูตร เป็นคู่มือที่แนะนำแนวทางการสอน หรือเทคนิคการสอน วิธีการสอน วิธีการใช้สื่อหรือนวัตกรรม ที่สัมพันธ์และตรงตามรายวิชาในหลักสูตร

2. คู่มือที่ใช้กับกิจกรรมเฉพาะกิจ เป็นคู่มือที่แนะนำแนวทางการจัดกิจกรรม เฉพาะกิจการให้ความรู้เฉพาะเรื่อง วิธีปฏิบัติงานเฉพาะเรื่อง

องค์ประกอบของคู่มือ

ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ และ คนอื่น ๆ (2535: 89) ได้สรุปองค์ประกอบของการจัดทำคู่มือไว้ 6 ส่วน ดังนี้

1. คำชี้แจงการใช้คู่มือ
2. เนื้อหาสาระ และกระบวนการหรือขั้นตอน
3. คำชี้แจงเกี่ยวกับการเตรียมการที่จำเป็นต่าง ๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ
4. ความรู้เสริมหรือแบบฝึกหัด หรือแบบฝึกปฏิบัติเพื่อช่วยในการฝึกฝน
5. ปัญหาและคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา
6. แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ

มนตรี ชมชื่น (2548: 61) ได้สรุปแนวคิดองค์ประกอบของคู่มือไว้ว่า คู่มือที่ดีนั้นต้องมีแหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านหรือผู้ใช้ในการค้นคว้าเรื่องต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งและง่ายต่อความเข้าใจโดยประกอบไปด้วย

1. คำชี้แจงในการใช้คู่มือ
2. เนื้อหาของเรื่องที่จะค้นคว้าในทุกด้าน
3. วิธีการนำไปใช้
4. การแนะนำแหล่งความรู้อ้างอิงต่าง ๆ

จากแนวคิดเกี่ยวกับ “องค์ประกอบของคู่มือ” สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่ดีของคู่มือต้องมี องค์ประกอบ ดังนี้

1. คำแนะนำในการใช้คู่มือ
2. เนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องที่จะปฏิบัติตามคู่มือ
3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็น
4. แนะนำแหล่งความรู้อ้างอิงที่เป็นประโยชน์

แนวทางการพัฒนาคู่มือ

ปรีชา ช่างขวัญยืน และคนอื่น ๆ (2539: 132-134) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาคู่มือไว้ว่าจะต้องเน้นแนวปฏิบัติเป็นสำคัญ วิธีการจัดกิจกรรมนั้นจะต้องเขียนไว้ให้สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้และควรแสดงภาพ แผนภูมิ แผนผัง เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้ง่ายส่วนการเขียนคู่มือต้องใช้ภาษาที่ผู้อ่านได้รับความรู้และความเข้าใจ ดังนั้นคู่มือจึงต้องมีความชัดเจนมีรายละเอียดครอบคลุมประเด็นที่น่าสงสัยไว้ทั้งหมด เพื่อที่ผู้อ่านจะได้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน

พิศุจน์ มีไพล่ (2549: 1-130) ได้จัดทำคู่มือการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีสตอรีไลน์สำหรับครู ผู้สอนในโรงเรียนอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นการเสนอแนะแนวทางวิธีการบูรณาการหลักสูตรและวิธีการบูรณาการการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน สรุปประเด็นสำคัญ เกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือไว้ ดังนี้

1. นำเสนอรายละเอียดต่าง ๆ ไว้ตามลำดับ
2. เข้าใจง่าย มีตัวอย่างประกอบ มีแผนภาพประกอบการอธิบาย
3. มีการทดลองนำไปปฏิบัติเพื่อช่วยให้เกิดทักษะและเข้าใจอย่างยั่งยืน

จากการศึกษา “การพัฒนาคู่มือ” สรุปได้ว่า การพัฒนาคู่มือที่ดีนั้น เน้นการวางแผน เตรียมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา คู่มือ แหล่งเรียนรู้ และจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระ ใช้ภาษา ที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ข้อมูลละเอียดครบถ้วน เน้นการปฏิบัติอธิบายการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจนสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้ และมีการทดลองนำไปปฏิบัติงานจริง อีกทั้งยังสามารถปรับปรุงให้สอดคล้องกับระเบียบ วิธีและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปในอนาคต

2.7 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

7.1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ.2546 และวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2546 เห็นชอบให้จัดตั้งกลุ่มจังหวัดรวม 19 กลุ่มจังหวัด การบริหารงานของกลุ่มจังหวัดในระยะเริ่มต้นพบปัญหาสำคัญ 3 ประการคือ 1. ปัญหาไม่มีงบประมาณในการบริหารงาน 2. ขาดบุคลากร และ 3. ไม่มีความชัดเจนเกี่ยวกับองค์กรรับผิดชอบ จึงให้การบริหารงานกลุ่มจังหวัดไม่บรรลุผลตาม เป้าหมายที่กำหนดซึ่งนำไปสู่การจัดตั้งเป็นสำนักกักการบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด

เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2549 รองนายกรัฐมนตรี (นายโฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์) ประธานสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาระบบราชการประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างและระบบบริหารของ ส่วนราชการต่าง ๆ ซึ่งข้อคิดเห็นของส่วนราชการและจังหวัดที่สำนักงาน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้รับในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดส่วนราชการในภูมิภาค ซึ่งรวมถึงราชการบริหารส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค มีประเด็นข้อเสนอว่า การจัดกลุ่มจังหวัดดังกล่าวไม่เหมาะสม ควรมีการทบทวนการจัดกลุ่มและการจัดจังหวัดภายในกลุ่มจังหวัดใหม่ เพื่อให้เกิดศักยภาพ และการพัฒนาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

มติที่ประชุม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ครั้งที่ 13/2550 เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ.2550 ได้เห็นชอบให้มีการปรับปรุงการจัดกลุ่มจังหวัดและการกำหนดจังหวัดที่เป็น ศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มจังหวัด และการจัดตั้งสำนักกักการบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดเพื่อเป็นกลไกในการดำเนินงานของกลุ่มจังหวัด

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม และร้อยเอ็ด โดยมีจังหวัดขอนแก่นเป็นศูนย์กลางการบริหารงานกลุ่มจังหวัด

7.2 ข้อมูลการปกครอง

กลุ่มจังหวัดประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม และร้อยเอ็ด ระดับอำเภอรวม 77 อำเภอ 660 ตำบล 8,304 หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนจังหวัด 4 แห่ง 85 เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล 635 แห่ง มีพื้นที่ 31,422.27 ตารางกิโลเมตร โดยจังหวัดขอนแก่นมีพื้นที่มากที่สุด รองลงมาเป็นจังหวัดร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม ตามลำดับ เมื่อพิจารณาความหนาแน่นของประชากร พบว่า จังหวัดมหาสารคามมีความหนาแน่นประชากรมากที่สุด รองลงมาเป็นขอนแก่น ร้อยเอ็ด และกาฬสินธุ์ ตามลำดับ

7.3 ข้อมูลด้านสังคม

1) ด้านประชากร ในปีพ.ศ.2559 กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางมีประชากรทั้งสิ้น 5.05 ล้าน คน โดยจังหวัดขอนแก่นมีประชากรมากที่สุด จำนวน 1.80 ล้านคน รองลงมาเป็นจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1.31 ล้านคน จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 0.99 ล้านคน และจังหวัดมหาสารคามมีประชากร น้อยที่สุด จำนวน 0.96 ล้านคน ตามลำดับ (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2559 (ทะเบียนราษฎร,2559))

7.4 ด้านการศึกษา

สภาพการศึกษาของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ถือได้ว่ามีความพร้อมในการเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาค โดยมีสถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา ที่พร้อมจะให้บริการทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ โดยมีสถาบันการศึกษาที่สำคัญ เช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญชยาเขตอีสาน มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ อำเภอบ้านไผ่ รวมถึงสถาบันอุดมศึกษาของภาคเอกชน เช่น มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยเอเชียบัตินิต เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสถาบันกวดวิชาของภาคเอกชน ซึ่งมีการเปิดสอนทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศจำนวนมาก รวมถึงยังเป็นที่ตั้งของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค 6 ขอนแก่นที่พร้อมจะสนับสนุนให้กับภาคแรงงาน

7.5 ด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด) เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ ทั้งด้านการค้า การบริการ การขนส่ง และเป็นเมืองอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ประกอบกับมีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก และปัจจุบันมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง ค่าครองชีพจึงสูงตามไปด้วย ประชากรว่างงานขาดรายได้ จึงส่งผลให้รายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย และปัญหายาเสพติดที่มีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มของเยาวชนซึ่งเป็นเป็นกลุ่มเสี่ยงที่สำคัญ ปัญหาเสพติดจึงส่งผลให้เกิดปัญหาอาชญากรรมตามมาจากข้อมูลจะพบว่าตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2556-2558 กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประสบกับปัญหาอาชญากรรมที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดย เป็นประเภทความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินจำนวนที่รับแจ้งมากที่สุดคือ การลักทรัพย์ ฉ้อโกง กรรโชกทรัพย์ ส่วนประเภทความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเพศ ที่มีจำนวนรับแจ้งมากที่สุดคือ ทำร้ายร่างกาย

7.6 ผลการพัฒนาของกลุ่มจังหวัด

ข้อมูลสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา แผนพัฒนาของกลุ่มจังหวัด เป็นแผนที่มุ่งเน้นการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มจังหวัด และนำไปสู่การ

กระตุ้นให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชนและสร้างรายได้ให้กลุ่มจังหวัด การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางในช่วงที่ผ่านมา ตามแผนพัฒนาของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง พ.ศ.2557-2560 ซึ่งประกอบด้วย 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพการผลิต การแปรรูป การค้าพืชเศรษฐกิจให้มีความเข้มแข็ง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการค้า การบริการ การลงทุน และพัฒนาอุตสาหกรรมให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัด

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

โดยมีจุดเน้นการพัฒนาเพื่อเพิ่มผลิตภาพพืชเศรษฐกิจหลักของกลุ่มจังหวัดให้ได้มาตรฐาน ได้แก่ ข้าว อ้อยโรงงาน และมันสำปะหลัง และการพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการค้า การลงทุน การบริการ ควบคู่ไปกับการพัฒนาเพื่อยกระดับการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัด ซึ่งเป็นผลให้เศรษฐกิจกลุ่มจังหวัดขยายตัวในระดับปานกลาง แต่ยังไม่มีความเสถียรภาพ และมีปัญหาที่สำคัญต้องได้รับการพัฒนาเพื่อยกระดับการผลิตและบริการเดิมให้มีขีดความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้น โดยใช้ประโยชน์จากศักยภาพของพื้นที่ เพื่อเพิ่มศักยภาพให้มีขีดความสามารถทางการแข่งขันในและนอกภูมิภาค

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง (กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์) ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ทิศทางการพัฒนาของประเทศไทย และวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องของกลุ่มจังหวัด โดยวิเคราะห์ศักยภาพ สถานการณ์และโอกาสในการพัฒนากลุ่มจังหวัด ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศโดยใช้ห่วงโซ่มูลค่า ศักยภาพของกลุ่มจังหวัดเพื่อต่อยอดการพัฒนาและกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์/การพัฒนากลุ่มจังหวัด ซึ่งได้วิเคราะห์และสังเคราะห์จึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ได้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. วิสัยทัศน์การพัฒนาของกลุ่มจังหวัด
2. เป้าหมายการพัฒนา
3. ตัวชี้วัด
4. ประเด็นยุทธศาสตร์เป้าหมาย ตัวชี้วัด กลยุทธ์ และแผนงาน

มีรายละเอียดดังนี้

1. วิสัยทัศน์พัฒนากลุ่มจังหวัด

“กลุ่มจังหวัดที่มีความน่าอยู่และทันสมัย (Smart Cluster)”

คำอธิบายวิสัยทัศน์

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางในระยะ 20 ปี จะเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีความน่าอยู่และทันสมัย (Smart Cluster) กล่าวคือ มีเศรษฐกิจแห่งอนาคตที่เติบโตอย่างยั่งยืน นักธุรกิจและผู้ประกอบการมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง บนพื้นฐานจากทรัพยากรของกลุ่มจังหวัด โดยการใช้ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการลงทุนการผลิตสินค้าและบริการมูลค่าสูง ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมทั้งภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคการบริการ สามารถตอบสนองและเชื่อมโยงความต้องการของตลาดในอนาคตทั้งภายในและภายนอกประเทศได้อย่างโดดเด่น รวมถึงทรัพยากรมนุษย์ ชุมชนและสังคมในกลุ่มจังหวัดมีศักยภาพบนฐานความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม สามารถพึ่งพาตนเองและจัดการตนเองได้อย่างชาญฉลาด มีความสุข มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและมีความเป็นสากล

2. เป้าหมายการพัฒนา

เพื่อก้าวไปสู่วิสัยทัศน์และการพัฒนากลุ่มจังหวัดที่พึงปรารถนาในระยะ 20 ปีจึงได้กำหนดเป้าหมายหลักในการพัฒนากลุ่มจังหวัดไว้ดังนี้ “เศรษฐกิจเข้มแข็งและเติบโต ประชาชนมีความสุข ภายใต้อากาศและความเท่าเทียมกันในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี”

ภายใต้กรอบเป้าหมายการพัฒนาดังต่อไปนี้

1. เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพรองรับการเปลี่ยนแปลง
2. เป็นศูนย์กลางด้านการลงทุน โลจิสติกส์ โครงสร้างพื้นฐานการค้าด้วยระบบดิจิทัล
3. เป็นศูนย์กลางด้านเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรที่มีมูลค่าสูง
4. เป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรมบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดยุคดิจิทัล
5. เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
6. เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีการบริหารจัดการภาครัฐด้วยระบบที่ทันสมัยและมีธรรมาภิบาล

3. ตัวชี้วัด

1. ยกระดับคุณภาพชีวิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกช่วงวัยและทั่วถึงอย่างชาญฉลาด
2. มีการยกระดับความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในด้านการผลิต และการตลาด ด้วยเศรษฐกิจดิจิทัล
3. ผลิตภัณฑ์มวลรวมของกลุ่มจังหวัดเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 9 ต่อปี
4. มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและยั่งยืน
5. มีการบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ อย่างทันสมัยเป็นธรรมและเป็นสากล

4. ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด กลยุทธ์ และแผนงาน

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพรองรับการเปลี่ยนแปลง (Smart Citizen)

ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการพัฒนา (Smart Infrastructure)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาความเจริญเติบโตด้านธุรกิจและการลงทุน (Smart Business and Investment)

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมและยกระดับด้านเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรที่มีมูลค่าสูง (Smart Agriculture)

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Smart Eco-system)

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการภาครัฐด้วยระบบที่ทันสมัยและมีธรรมาภิบาล (Smart Governance)

2.8 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.8.1 ผลงานวิจัยในประเทศ

เปรมศักดิ์ แก้วมรกฏ (2560) วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่นในสังคมพหุวัฒนธรรม: กรณีศึกษา อำเภอกะทือ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาเดิมและอาศัยอยู่ในอำเภอกะทือ จังหวัดสงขลา ตั้งแต่เกิดเป็นครั้งแรกหนึ่งเป็นเพศชาย ศาสนาอิสลาม มีอาชีพเป็นนักศึกษา การศึกษา ปริญญาตรี อายุเฉลี่ย 22 ปี สถานะภาพโสด ด้านลักษณะการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่น จะเป็นไปได้ในรูปแบบของการพูดคุยเรื่องการเมืองโดยส่วนใหญ่ มีการพูดคุยประเด็นการเมืองบ่อยครั้ง ชักชวนบุคคลอื่นไปเลือกตั้ง แต่ที่เป็นหลักคือการไปเลือกตั้งโดยส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะมีความตั้งใจ และเห็นว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญด้านบรรยากาศทางการเมืองมีส่วนร่วม ที่จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ถ้าสถานการณ์บ้านเมืองปกติสงบ จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมมาก แต่ในปัจจุบันสถานการณ์บ้านเมืองไม่ได้เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนขาดการมีส่วนร่วม ด้านลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่วัยรุ่นพึงประสงค์ได้แก่ 1. ต้องการพื้นที่เพื่อใช้ในการแสดงออกทางการเมือง เช่นเปิดเวทีให้วัยรุ่นมาเสวนาเกี่ยวกับการเมือง 2. การเลือกตั้งเพราะวัยรุ่นเชื่อว่าการเลือกตั้งเป็นการมีส่วนร่วมที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย 3. มีส่วนร่วมในการเลือกผู้ปกครองระดับท้องถิ่นด้วยตนเอง เช่นเลือกนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่น ได้แก่ 1. ครอบครัวสถาบันครอบครัวมีส่วนอย่างมากที่ได้ช่วยในการสร้างจิตสำนึกทางการเมือง

ให้กับสมาชิกจึงควรปลูกฝังให้วัยรุ่นเห็นความสำคัญของการเมือง โดยผ่านทางบุคคลในครอบครัว 2 โรงเรียนมีส่วนในการให้ความรู้และควรจะบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองลงไปเป็นหลักสูตรตั้งแต่ระดับพื้นฐานเพื่อจะได้ซึมซับ 3. ชุมชนยังมีส่วนสนับสนุนค่อนข้างน้อยจึงจำเป็นที่จะต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองขึ้นมา เพื่อให้เกิดค่านิยมให้วัยรุ่นในการวางแผนสิทธิของตน 4. ศาสนา มีส่วนสนับสนุนค่อนข้างต่ำจำเป็นต้องปลูกฝังเรื่องความดีหรือสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการเลือกผู้นำที่ดี 5. หน่วยงานทางการปกครองมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้าง เพราะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงและต้องทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจจะผ่านทางนโยบายต่างๆ ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของวัยรุ่น ได้แก่ 1. การศึกษา ที่ยังไม่ทั่วถึงโดยเฉพาะในหมู่บ้านที่ห่างไกล วัยรุ่นยังขาดความเข้าใจเรื่องการเมือง 2. ยาเสพติด การติ่มน้ำใบกระท่อมในหมู่บ้านขาดความกระตือรือร้น ทำให้ทำตัวนิ่งเฉยจนขาดความสนใจในเรื่องบ้านเมือง 3. สภาพเศรษฐกิจ ครอบครัวรายได้ไม่พอเลี้ยงชีพทำให้วัยรุ่นสนใจแต่เรื่องปากท้องและทำงาน 4. การพนันฟุตบอลแพร่หลาย 5. เกรงกลัวอันตรายจนไม่กล้าเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ทางการเมือง เพราะกลัวจะต้องเป็นเป้าหมายของฝ่ายตรงข้าม

สัญญา เคนาภูมิ, เสาวลักษณ์ โทศลกิตติอัมพร (2561) การพัฒนาวิถีประชาธิปไตยด้วยกระบวนการเสริมสร้างอุดมการณ์แบบ ประชาธิปไตยฐานคติหุ้นส่วนทางการเมืองในจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1. การค้นหารูปแบบเชิงทฤษฎีหุ้นส่วนทางการเมือง พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของภาคประชาชนถือแนวทางการพัฒนาการเมืองแบบ ประชาธิปไตยอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตามก็ตีหลักแห่งความเป็น เจ้าของในการมีส่วนร่วมทางการเมืองยังไม่ลึกเพียงพอที่จะมีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางการเมืองเท่าที่ควร หุ้นส่วนทางการเมืองจึงเป็นประเด็นน่าพิจารณาให้มากขึ้น ทั้งนี้หุ้นส่วนทางการเมือง หมายถึง การที่บุคคลหรือองค์กรได้เข้าร่วมแรงร่วมใจอย่างเป็นเจ้าของดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง จำแนกออกเป็นสองมิติ ได้แก่ 1. หุ้นส่วนทางการเมืองมิติปัจเจกชน เช่น ความรับรู้อย่างเข้าใจการเมือง ความรู้สึกต่อการเมือง ความตระหนักในคุณค่าต่อการเมือง ความรู้สึกเป็นเจ้าของการเมือง รักและวางแผนรูปแบบการเมือง อุดมการณ์ทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง อุปนิสัยทางการเมือง เป็นต้น และ 2. หุ้นส่วนทางการเมือง มิติปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและหรือองค์กร เช่น การรับรู้ร่วมทางการเมือง จิตวิทยาร่วมทางการเมือง ความเป็นเจ้าของการเมืองร่วม อุดมการณ์ทางการเมืองร่วม การแสวงหาแนวร่วมทางการเมือง การรวมตัวทางการเมือง การเคลื่อนไหวทางการเมืองร่วม การควมรวมเป็นหนึ่งเดียว การกลมกลืนเป็นเอกภาพ การขยายผลแนวร่วมทางการเมือง เป็นต้น 2. กระบวนการเสริมสร้างอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยฐานคติหุ้นส่วนทางการเมือง พบว่า อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้หากประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงมากขึ้นเท่าใด ก็ย่อมหมายถึงพัฒนาการทางการเมือง

แบบประชาธิปไตยมีมากขึ้นเท่านั้น พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีฐานคติมาจากการเห็นคุณค่าการเมืองตลอด จนถึงความรู้สึกเป็นเจ้าของการเมือง ซึ่งเรียกว่า “อุดมการณ์ทางการเมือง ฐานคติ หุ่นส่วนทางการเมือง” เพื่อนำพาอพยพขับเคลื่อนพฤติกรรมทางการเมืองของภาคประชาชนให้เข้าใจอุดมคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เป็นไปได้มากขึ้น จึงจำเป็นต้องสร้างเสริมอุดมการณ์ทางการเมือง แบบประชาธิปไตยฐานคติหุ่นส่วนทางการเมือง ซึ่งมีแนวทางดำเนินการดังต่อไปนี้ 1. การพัฒนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาปัจเจกบุคคล ได้แก่ แนวทางการจูงใจ เช่น ความตระหนักในคุณค่าของประชาธิปไตย ความตระหนักในวิถีประชาธิปไตย ความตระหนักรับผิดชอบเป็นหนึ่งในส่วนได้ส่วนเสีย ความมีวินัยในตนเอง แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางการผลักดันหรือการกดดัน เช่น วิถีประชาหรือวิถีชาวบ้าน จารีต กฎหมาย 2. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน โรงเรียน สถาบันศาสนา สถาบันรัฐ สถาบันเอกชน 3. การออกแบบและปฏิรูปโครงสร้างและกลไกของรัฐ ได้แก่ สถาบันนิติบัญญัติ จำเป็นต้องบัญญัติเป็นข้อกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศในประเด็นที่เอื้อต่อวิถีประชาธิปไตย สถาบันบริหารการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ หรือ การจัดการบริการสาธารณะโดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายสาธารณะที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ประชาธิปไตย และสถาบันตุลาการ ตุลาการวิวัฒน์ จำเป็นต้องตัดสินบนพื้นฐานของหลักการทั้งหลักนิติธรรมและหลักนิติรัฐไปพร้อมๆ กันศาลต้องผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรมอย่างแท้จริงศาลจะต้องไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและ 4. การเข้าร่วมประชาคมระหว่างประเทศการสร้างแนวทางร่วมระดับภูมิภาคเพื่อให้เกิดแรงสนับสนุน หรือหรือแรงกดดันให้การดำเนินการภายในประเทศเป็นไปในทิศทางแบบสากล จะเป็นการป้องกันกลุ่มบุคคล ที่อาจจะแอบอ้างให้เข้าทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารทางอ้อมอย่างหนึ่งได้ 3. รูปแบบการพัฒนาวิถีประชาธิปไตยด้วยกระบวนการเสริมสร้างอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยฐานคติหุ่นส่วนทางการเมือง ประกอบด้วย 1. การพัฒนากำหนดนโยบายแห่งรัฐ การแนวนโยบายในลักษณะการสร้างบรรยากาศและการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย กระบวนการกล่อมเกลாத่าง สังคม รัฐ-บ-ว-ร (รัฐ ครอบครัว ศาสนา และ การศึกษา) การขับเคลื่อนประชาธิปไตยบนฐานทฤษฎีเชิงพหุ ด้วยการสร้างบรรทัดฐานทางสังคมที่มีเสถียรภาพ ได้แก่ การกล่อมเกล้าจากสถาบันรัฐ การกล่อมเกล้าจากสถาบันครอบครัว การกล่อมเกล้าจากสถาบันศาสนาการกล่อมเกล้าจากสถาบันการศึกษา 2. การพัฒนา ตนเอง ดำเนินการดังต่อไปนี้ พัฒนาความรู้และความเข้าใจ พัฒนาเจตคติพัฒนาอุดมการณ์ พัฒนาความเป็นหุ่นส่วนทางการเมือง 3. การพัฒนาเครือข่ายภาคประชาสังคม ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อมุ่งให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของการเมืองร่วมกัน ฝึาคอยเอาใจใส่ภารกิจของรัฐร่วมกัน และ 4. การเข้าร่วมทำสัญญาประชาคมกับองค์กรระหว่างประเทศ โดยมีเป้าหมายมุ่งให้เกิดแรงกดดันและความรับผิดชอบ เช่น สิทธิมนุษยชน การส่งผู้ร้ายข้ามแดนอาชญากรสงคราม

อัจฉรา อยุทศิริกุล (2561) การศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัศึกษามีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคุณลักษณะด้านพลเมืองที่มีความรับผิดชอบเป็นลำดับหนึ่ง ด้านพลเมืองที่มีส่วนร่วมเป็นลำดับสอง และด้านพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมเป็นลำดับสาม สามารถแสดงรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้ 1. นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ด้านพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในรายคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก โดยพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ฉันไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดเพื่อรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล 2. นักเรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยด้านพลเมืองที่มีส่วนร่วมในรายคุณลักษณะอยู่ในระดับมาก ทุกคุณลักษณะโดยพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ฉันใช้สิทธิลงคะแนนเสียงในกิจกรรมเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนของโรงเรียน 3. นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยด้านพลเมืองที่มุ่งเน้นความเป็นธรรมอยู่ในระดับมาก โดยพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ฉันจะปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ถึงแม้บุคคลอื่นจะไม่เห็นด้วยก็ตาม และนักเรียนมีคุณลักษณะอยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 พฤติกรรม คือ ฉันติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน เพื่อสอบถามปัญหาความไม่เป็นธรรมทางสังคม และฉันเสนอแนะแนวทาง ในการบริหารจัดการปัญหาความไม่เป็นธรรมทางสังคมในชุมชน

ไอยธร เทพทอง, กันกกาญจน์ อนุแก่นทราย (2562) ค่านิยมประชาธิปไตยของเยาวชนไทย: กรณีศึกษานักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดนนทบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค่านิยมประชาธิปไตยของเยาวชนไทย กลุ่มเป้าหมายใน การศึกษา ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม ช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2559 อายุระหว่าง 14-18 ปีจำนวน 1,328 คน การวิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มคณะกรรมการนักเรียน จำนวน 41 คน และเลือกสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 คน ผลการศึกษาพบค่านิยมประชาธิปไตย เยาวชนไทยที่พึงประสงค์ดังนี้ 1. ยอมรับความแตกต่างทางเพศ 2. ความไว้วางใจและเชื่อมั่นผู้อื่น 3. ติดตามข่าวสาร 4. มีน้ำใจและจิตสาธารณะ และ 5. รักษาติและภูมิใจในความเป็นชาติ ค่านิยม ประชาธิปไตยของเยาวชนไทยที่ไม่พึงประสงค์และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย พบดังต่อไปนี้ 1. ความสัมพันธ์อำนาจแนวดิ่ง 2. ค่านิ่งผลตอบแทน 3. ให้คุณค่าต่อวัตถุนิยม และ 4. ขาดระเบียบ วินัย และไม่เคารพกฎหมาย

2.8.2 ผลงานวิจัยต่างประเทศ

มิลบาร์ท และ โกเอล (Milbrath และ Goel, 1977) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วม ทางการเมือง ซึ่งพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วงอายุระหว่าง 40-50 ปี แต่มีส่วนร่วมทางการเมืองที่ลดลงเมื่ออายุเกือบ 60 ปี อนึ่ง ในช่วงคน

หนุ่มสาวที่ยังโสดมักจะปลีกตัวออกจากการเป็นส่วนหนึ่งกับชุมชนของตน และไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นทางการ แต่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองนอกระบบ เช่น การเดินขบวนประท้วง และก่อการจลาจล นอกจากนี้บุคคลที่มีการศึกษาสูง มีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงขึ้นด้วย ซึ่งการศึกษามีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในรูปแบบกิจกรรมรณรงค์หาเสียง การสื่อสารกับชุมชน ส่วนรายได้นั้น หากบุคคลมีรายได้สูงขึ้นเพียงใด ยังมีแนวโน้มที่จะให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นเท่านั้น

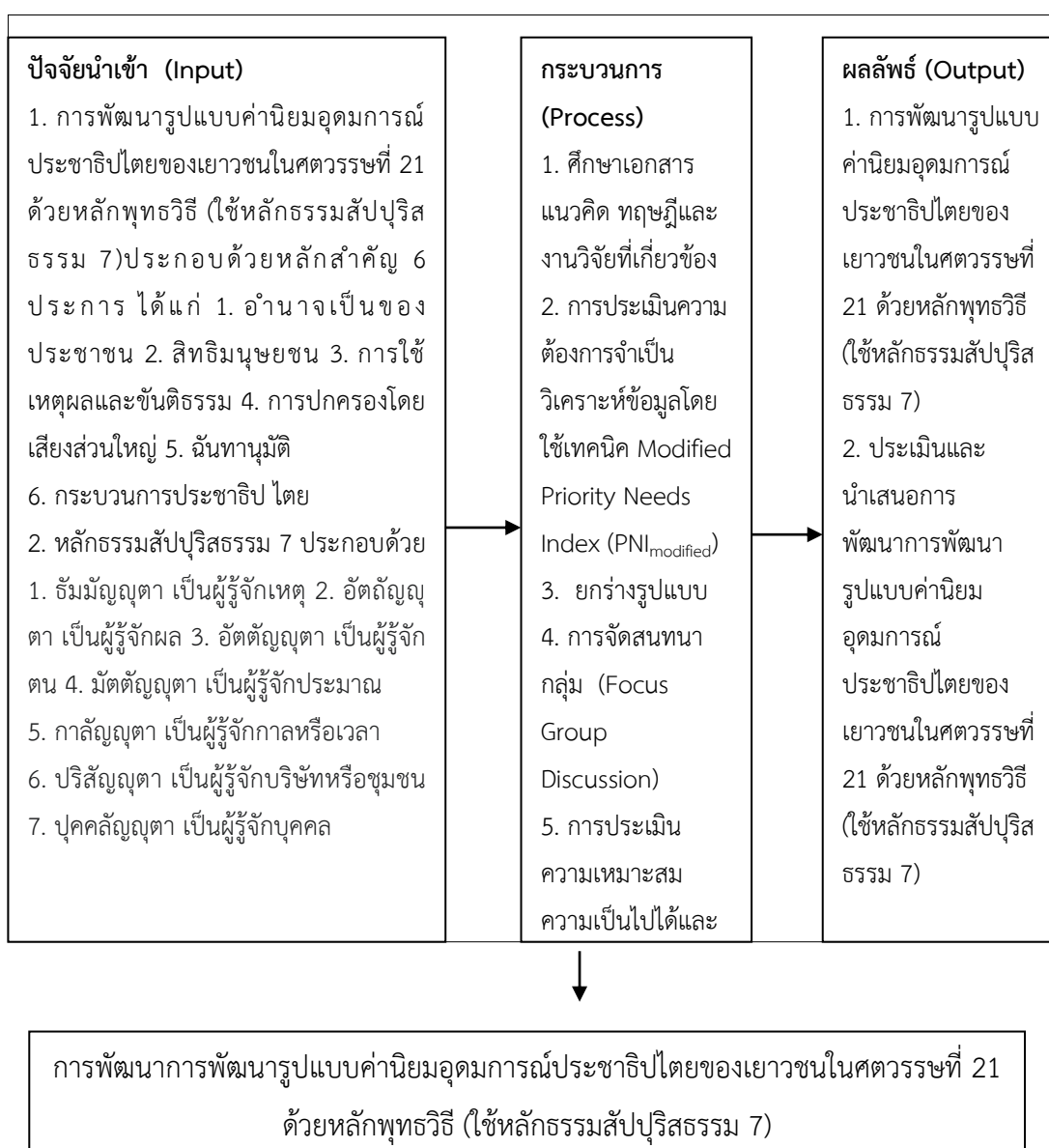
จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า มีตัวแปรที่สำคัญที่สามารถนำมาใช้กับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ทำให้ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการพัฒนารูปแบบค่านิยมของคนไทย ให้มีประสิทธิประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

2.9 สรุปกรอบแนวความคิด

1. การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1. อำนาจเป็นของประชาชน 2. สิทธิมนุษยชน 3. การใช้เหตุผลและขันติธรรม 4. การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ 5. ฉันทานุมัติ 6. กระบวนการประชาธิปไตย ส่วนค่านิยมเป็นสิ่งที่บุคคลในสังคมเห็นว่ามีความควรค่า การปฏิบัติและยึดถือ มีทั้งรูปแบบที่ดีและไม่ดี ในหนึ่งบุคคลสามารถมีได้มากกว่าหนึ่งค่านิยมและมีที่มาจากประสบการณ์ในชีวิตที่ได้รับ ทั้งยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (โสภา ชูพิกุลชัย ขปีลมันน์, 2531, น. 18) ผู้ที่มีค่านิยมประชาธิปไตยจึงต้องมีความเชื่อในระบอบประชาธิปไตยว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าปฏิบัติตนให้ดำรงอยู่ในกฎเกณฑ์ของประชาธิปไตยและแสดงออกได้ถึงลักษณะการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (ยุทธพงศ์วงศ์วิช, 2540, น. 19-21) คือ 1. ประชาชนต้องมีจิตใจต้องการการปกครองระบอบประชาธิปไตยมากกว่าการปกครองแบบ ระบอบอื่น และมองว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน 2. เชื่อมั่นในศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ในตนเองและผู้อื่น มีความเสมอภาคใน โอกาส เพศ การเมือง การศึกษา การรักษาพยาบาล เศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลพัฒนาศักยภาพที่แตกต่างได้อย่างเท่าเทียม ยอมรับความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับตนเองและมีความอดทนอดกลั้นจากความหลากหลาย ในพฤติกรรม 3. เคารพในกฎหมายและกฎเกณฑ์ตามประชาธิปไตย มีการรับฟังเสียงข้างมาก และคุ้มครอง เสียงข้างน้อยเพื่อเป็นหลักประกันว่าการกระทำนั้นเป็นไปเพื่อแก้ปัญหาและเพื่อผลประโยชน์ของคน ส่วนใหญ่ รวมถึงต้องทำตามหลักข้อตกลงที่ต้องปฏิบัติตามของทั้งสองฝ่ายอย่างยุติธรรม และไม่กระทำการละเมิดต่อผู้อื่น 4. มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการติดตามข่าวสารและแสดงความคิดเห็น 5. มีสำนึกในสิทธิและหน้าที่พลเมืองของตน มีการ

บำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมและเห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากสิ่งที่ทำ 6. มองโลกในแง่ดีไว้ใจว่าผู้อื่นก็มีความสามารถ เชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่หรือสถาบันของรัฐ เพราะการเมืองเป็นเรื่องของความไว้วางใจ ความร่วมมือกันและใฝ่ฝันในสันติภาพ 7. วิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและเป็นไปในทางสร้างสรรค์

2. หลักธรรมสัปปริสธรรม 7 ประกอบด้วย 1. อัมมัญญาตา เป็นผู้รู้จักเหตุ 2. อัตถัญญาตา เป็นผู้รู้จักผล 3. อัตตัญญาตา เป็นผู้รู้จักตน 4. มัตตัญญาตา เป็นผู้รู้จักประมาณ 5. กาลัญญาตา เป็นผู้รู้จักกาลหรือเวลา 6. ปริสัจญญาตา เป็นผู้รู้จักบริษัทหรือชุมชน 7. ปุคคัลัญญาตา เป็นผู้รู้จักบุคคล

ภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) ครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) (Creswell, 2015) เป็นการออกแบบการวิจัยโดยมีการดำเนินการวิจัย 2 ระยะ เริ่มต้นใน ระยะแรกด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพมากำหนดข้อความหรือตัวแปรหรือแบบวัดในการออกแบบเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ ในระยะที่สอง ดังนี้

3.1 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7)

ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร จำนวน 9 คน เพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์ประกอบ และตัวชี้วัดการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7)

ขั้นที่ 3 สรุปผลการศึกษาขององค์ประกอบและตัวชี้วัดเพื่อสร้างข้อความหรือตัวแปรหรือแบบวัดในการออกแบบเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณในระยะที่สอง เพื่อนำไปสร้างเครื่องมือและเก็บข้อมูล

1. ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนไทยที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประกอบด้วยจังหวัด ร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ ได้จำนวน 662,662 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนไทยที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประกอบด้วย จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และ

กาฬสินธุ์ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane,1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่มที่ .05 ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ คำนวณได้ 399.75 คน ผู้วิจัยมีความประสงค์จะให้มียังจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สูงขึ้น จึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมี 2 ชุด

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check - list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการวัดแบบลิเคิทสเกล Likert (1970) ตั้งแต่ระดับปฏิบัติ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ชุดที่ 2 เป็นแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check - list)

ตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการวัดแบบลิเคิทสเกล Likert (1970) ตั้งแต่ระดับปฏิบัติ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ วิเคราะห์โดยใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) โดยการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 นำผลการสำรวจจากระยะที่ 1 มาร่างและตรวจสอบการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ขั้นที่ 2 การประเมินการพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปบุริสธรรม 7) โดยการประชาพิจารณ์จากความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ขั้นที่ 3 จัดทำคู่มือเพื่อการพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปบุริสธรรม 7)

มีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัดการพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปบุริสธรรม 7)

ขั้นตอนการวิจัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปบุริสธรรม 7) เพื่อกำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้

ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปบุริสธรรม 7) ด้วยการศึกษาและวิเคราะห์ จากแนวคิดทฤษฎีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์มาเป็นการพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปบุริสธรรม 7) ได้แก่

1. รูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1. อำนาจเป็นของประชาชน 2. สิทธิมนุษยชน 3. การใช้เหตุผลและขันติธรรม 4. การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ 5. ฉันทานุมัติ 6. กระบวนการประชาธิปไตย ส่วนค่านิยมเป็นสิ่งที่บุคคลในสังคมเห็นว่ามีคุณค่าควรแก่การปฏิบัติและยึดถือ มีทั้งรูปแบบที่ดีและไม่ดี ในหนึ่งบุคคลสามารถมีได้มากกว่าหนึ่งค่านิยมและมีที่มาจากประสบการณ์ในชีวิตที่ได้รับ ทั้งยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง (โสภา ชูพิกุลชัย ชปีลมันน์, 2531, น. 18) ผู้ที่มีค่านิยมประชาธิปไตยจึงต้องมีความเชื่อในระบอบประชาธิปไตยว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าปฏิบัติตนให้ดำรงอยู่ในกฎเกณฑ์ของประชาธิปไตยและแสดงออกได้ถึงลักษณะการมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (ยุทธพงศ์ วงศ์วิช, 2540, น. 19-21) คือ 1. ประชาชนต้องมีจิตใจต้องการการปกครองระบอบประชาธิปไตยมากกว่าการปกครองแบบระบอบอื่น และมองว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน 2. เชื่อมั่นในศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ในตนเองและผู้อื่นมีความเสมอภาคในโอกาส เพศ การเมือง การศึกษา การรักษาพยาบาล เศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลพัฒนาศักยภาพที่แตกต่างได้อย่างเท่าเทียม ยอมรับความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับตนเองและมีความอดทนอดกลั้นจากความหลากหลาย ในพฤติกรรม 3. เคารพใน

กฎหมายและกฎเกณฑ์ตามประชาธิปไตย มีการรับฟังเสียงข้างมาก และคุ้มครองเสียงข้างน้อยเพื่อเป็นหลักประกันว่าการกระทำนั้นเป็นไปเพื่อแก้ปัญหาและเพื่อผลประโยชน์ของคน ส่วนใหญ่รวมถึงต้องทำตามหลักข้อตกลงที่ต้องปฏิบัติตามของทั้งสองฝ่ายอย่างยุติธรรม และไม่กระทำการละเมิดต่อผู้อื่น 4. มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการติดตามข่าวสารและแสดงความคิดเห็น 5. มีสำนึกในสิทธิและหน้าที่พลเมืองของตน มีการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมและเห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากสิ่งที่ทำ 6. มองโลกในแง่ดีไว้ใจว่าผู้อื่นก็มีความสามารถ เชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่หรือสถาบันของรัฐเพราะการเมืองเป็นเรื่องของความไว้วางใจ ความร่วมมือกันและใฝ่ฝันในสันติภาพ 7. วิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและเป็นไปในทางสร้างสรรค์

2. หลักธรรมสัปปริสธรรม 7 ประกอบด้วย 1. ฉัมมัญญุตตา เป็นผู้รู้จักเหตุ 2. อตถัญญุตตา เป็นผู้รู้จักผล 3. อตตัญญุตตา เป็นผู้รู้จักตน 4. มัตตัญญุตตา เป็นผู้รู้จักประมาณ 5. กาลัญญุตตา เป็นผู้รู้จักกาล 6. ปริสัญญุตตา เป็นผู้รู้จักบริษัท 7. ปุคคัลัญญุตตา เป็นผู้รู้จักบุคคล

ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร จำนวน 9 คน เพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์ประกอบ และตัวชี้วัดการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7)

ขั้นที่ 3 สรุปผลการศึกษาขององค์ประกอบและตัวชี้วัดเพื่อสร้างข้อคำถามหรือตัวแปรหรือแบบวัดในการออกแบบเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณในระยะที่สอง เพื่อนำไปสร้างเครื่องมือและเก็บข้อมูล

1. ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนไทยที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประกอบด้วย จังหวัด ร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ ได้จำนวน 662,662 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนไทยที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประกอบด้วย จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่มที่ .05 ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณตามสูตรของทาโร ยามาเน่ คำนวณได้ 399.75 คน ผู้วิจัยมีความประสงค์จะให้มียังจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สูงขึ้น จึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมี 2 ชุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมี 2 ชุด

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check - list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการวัดแบบลิเคิทสเกล Likert (1970) ตั้งแต่ระดับปฏิบัติ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ชุดที่ 2 เป็นแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check - list)

ตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการวัดแบบลิเคิทสเกล Likert (1970) ตั้งแต่ระดับปฏิบัติ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ วิเคราะห์โดยใช้ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ระยะที่ 2 การการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ร่างรูปแบบและประเมินการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน (SWOT Analysis) ซึ่งจะครอบคลุมขอบเขตของปัจจัยที่กว้างด้วยการระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ทำให้มีข้อมูลในการกำหนดทิศทางหรือเป้าหมายที่จะถูกสร้าง และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) การยกกร่างรูปแบบและประเมินการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) มีรายละเอียดดังนี้

1. การหาค่า PNI_{modified} การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) ที่มีค่า PNI_{modified} มากกว่าหรือเท่ากับ ค่าเฉลี่ยรวม มาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค SWOT ในรูป TOWS Matrix
2. วิเคราะห์โอกาส อุปสรรค จุดแข็ง จุดอ่อน มาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค SWOT ในรูป TOWS Matrix
3. นำข้อมูลจากข้อ 1 และ 2 มาสังเคราะห์เป็นการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7)
4. นำร่างการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) นำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้เสนอแนะในส่วนที่บกพร่องแล้วปรับปรุงแก้ไข

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนไทยที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประกอบด้วย จังหวัด ร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ ได้จำนวน 662,662 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนไทยที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประกอบด้วย จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่มที่ .05 ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณตามสูตรของทาโร ยามาเน่ คำนวณได้ 399.75 คน ผู้วิจัยมีความประสงค์จะให้มียังมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สูงขึ้น จึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมี 2 ชุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

เกณฑ์การให้คะแนนตอนที่ 2

5	หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ	มากที่สุด
4	หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ	มาก
3	หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ	ปานกลาง
2	หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ	น้อย
1	หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัพบุรีธรรม 7)

3.2 นำร่างแบบสอบถามการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัพบุรีธรรม 7) ไปเรียนปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและนำข้อเสนอแนะมาแก้ไขปรับปรุงให้

3.3 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC : Index of Item-Objective Congruence) โดยให้ประเมินเป็น 3 ระดับ คือ (+1) แน่ใจว่าสอดคล้อง (0) ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง และ (-1) แน่ใจว่าไม่สอดคล้องแล้วนำมาหาค่า IOC (สมนึก ภัททิยธนี, 2546 : 230-231)

3.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับบุคลากรในสถานศึกษากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ใน 4 จังหวัด คือ ยโสธร มุกดาหาร บุรีรัมย์ นครราชสีมา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจังหวัดละ 10 คน จำนวน 40 คน

3.6 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน จำนวน 40 ชุด มาตรวจให้คะแนนแล้วนำไปหาความเที่ยงตรงโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 99-100)

3.7 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ไปยังสถานศึกษากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ใน 4 จังหวัด คือ ขอนแก่น กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : PNI_{modified}) โดยการเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย และไม่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมของค่า PNI นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เป็นการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปติสธรรม 7)

ขั้นที่ 2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปติสธรรม 7) ที่ได้จากข้อมูลในขั้นที่ 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 ท่าน ดังนี้

1. ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน โดยเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1.1 เป็นนักวิชาการหรือผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน

1.2 นักการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง 4 จังหวัด จำนวน 4 คน

1.3 ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิพากษ์ คือ คู่มือการสนทนากลุ่ม เรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปติสธรรม 7) โดยการนำผลจากขั้นที่ 1 ในระยะที่ 2 มาสร้างเป็นแนวทางสำหรับให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้สนทนากลุ่มเพื่อหาข้อสรุปของรูปแบบ

3. การดำเนินการสนทนากลุ่ม

3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือเชิญและส่งถึงผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 คน พร้อมเอกสารคู่มือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม และรายละเอียด วัน เวลา สถานที่ในการสนทนากลุ่ม

3.2 จัดการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 คน ได้วิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะในส่วนที่บกพร่องของรูปแบบ พร้อมกับบันทึกข้อมูลไว้เพื่อนำไปแก้ไข

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์แล้วสรุปเป็นประเด็นตามข้อสรุปข้อเสนอแนะ

4.2 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากข้อ 4.1 ไปปรับปรุงรูปแบบและประเมินการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปติสธรรม 7) ให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 3 การประเมินการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปติสธรรม 7) โดยใช้แบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบ

มาตรฐานค่า 5 ระดับ โดยกลุ่มมีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 10 คน ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตามเกณฑ์คือ

1.1 เป็นนักวิชาการหรือผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน

1.2 นักการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง 4 จังหวัด จำนวน 4 คน

1.3 ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 4 คน

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. เพื่อประเมินตรวจสอบ ยืนยัน รับรอง จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยผู้วิจัยจัดทำแบบประเมินตรวจสอบ ยืนยัน รับรอง เพื่อได้การพัฒนาแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน

2. วิธีดำเนินการวิจัย

ขอความอนุเคราะห์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นบุคลากรในโรงเรียนกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง เพื่อประเมินตรวจสอบ ยืนยัน รับรอง โดยแบบประเมินผู้วิจัยได้ออกแบบประเมิน 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 121) ดังต่อไปนี้

4.51 - 5.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	มากที่สุด
3.51 - 4.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	มาก
2.51 - 3.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	ปานกลาง
1.51 - 2.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	น้อย
1.00 - 1.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

3. ได้การพัฒนาแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ที่พัฒนาขึ้นแล้ว เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาค่านิยมของคนไทยต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ร้อยละ (Percentage) จากสูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 104)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. ค่าคะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean = \bar{X}) ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 105)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

N แทน จำนวนคนในกลุ่ม

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation=S.D.) ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 106)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนนของแต่ละคน

N แทน จำนวนคะแนนหรือจำนวนคนทั้งหมด

\sum แทน ผลรวม

4. จัดลำดับความสำคัญของค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Priority Needs Index; PNI_{modified}) และในกรณีที่ค่า PNI เท่ากันจะพิจารณาจากค่า PNI_{modified} ประกอบค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) คำนวณโดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{ค่า } PNI_{\text{modified}} = (I-D)/D$$

เมื่อ I = สภาพการดำเนินการที่คาดหวัง

D = สภาพการดำเนินการปัจจุบัน

5. หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ α	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
K	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปติสธรรม 7) เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปติสธรรม 7) 2. เพื่อสร้างรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปติสธรรม 7) 3. เพื่อนำเสนอคู่มือการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปติสธรรม 7) ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การยกร่างรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปติสธรรม 7) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย 6 ประการ ได้แก่

1. อำนาจเป็นของประชาชน
2. สิทธิมนุษยชน
3. การใช้เหตุผลและขันติธรรม
4. การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่

5. ฉันทานุมัติ

6. กระบวนการประชาธิปไตย

ดังแสดงในตารางที่ 4.1 การยกร่างกลยุทธ์

1. ร่างรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลัก
พุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ร่างการพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21
ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)

รูปแบบ	ที่	ตัวชี้วัด
1. ด้านอำนาจเป็นของประชาชน		
	1	อำนาจอธิปไตยถือเป็นอำนาจสูงสุดของประชาชนอันเป็นหัวใจของประชาธิปไตย
	2	หลักเสรีภาพนั้นเป็นการที่บุคคลกระทำสิ่งใดก็ได้ที่เหมาะสมกับตนเองและค่านึงว่าจะกระทบหรือละเมิดผู้อื่น
	3	การใช้อำนาจในการตัดสินใจเด็ดขาด รวดเร็วมีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองในปัจจุบัน
	4	การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมทำให้ได้ผู้แทนที่ถูกต้องตามแนวคิดของประชาธิปไตย
	5	ประชาธิปไตยต้องคำนึงถึงเสียงส่วนใหญ่ของประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากที่สุด
	6	รัฐบาลที่มีการบริหารประเทศที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นสิ่งสำคัญในระบบประชาธิปไตย
	7	นักการเมืองไทยจะมีนายทุนเป็นผู้อุปถัมภ์ถือว่าไม่ใช่เรื่องเสียหายต่อระบอบประชาธิปไตย

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รูปแบบ	ที่	ตัวชี้วัด
2. ด้านสิทธิมนุษยชน		
	8	เยาวชนไทยมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนได้รับอย่างเสมอภาคกันเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุข
	9	เยาวชนไทยมีสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทยหรือสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี
	10	เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ
	11	เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐ
	12	เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต
3. ด้านการใช้เหตุผลและขั้นศีลธรรม		
	13	เยาวชนไทยมีความตระหนักในกระบวนการใช้เหตุผลและขั้นศีลธรรมที่ต้องใช้ความอดทนในการพัฒนาตนเองอย่างสูง
	14	เยาวชนไทยคำนึงถึงความสำเร็จจากการใช้เหตุผลและขั้นศีลธรรมเพื่อวางเป้าหมายของชีวิตให้ชัดเจนและดำเนินกิจกรรมไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้
	15	เยาวชนไทยมีเหตุผลและขั้นศีลธรรมสามารถรักษาภาวะปกติของตนไว้ได้ไม่ว่าจะถูกกระทบกระทั่ง ด้วยสิ่งที่น่าพอใจหรือไม่น่าพอใจก็ตาม
	16	เยาวชนไทยมีความอดทนต่อทุกขเวทนาที่เกิดจากความเจ็บไข้ได้ป่วย
	17	เยาวชนไทยมีความอดทนต่อความทุกข์ยากจากการทำงาน

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รูปแบบ	ที่	ตัวชี้วัด
4. ด้านการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่		
	18	เยาวชนไทยสามารถที่จะรับยับยั้งเหตุแห่งทุกข์ต่างๆ ไว้ได้ ทั้งทำจิตใจให้สบาย คือสบายดี เหมือนอย่างไม่ได้ถูก กระทบกระทั่งอะไรด้วยกายวาจา
	19	การจะตัดสินใจใดๆ ต้องเกิดจากการปรึกษาหารือของ สมาชิก ในกลุ่มเป็นการปกครองโดยประชาชนส่วนใหญ่จึง ให้ความสำคัญกับหลักการเสียงข้างมาก
	20	การจะตัดสินใจใดๆ ต้องเกิดจากการปรึกษาหารือของ สมาชิก ในกลุ่มเป็นการปกครองโดยประชาชนส่วนใหญ่จึง ให้ความสำคัญกับหลักการเสียงข้างมาก
	21	ยึดหลักการดำเนินการเป็นรูปธรรม เช่น การลงคะแนน เสียง เลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับคะแนนสูงสุดจะ เป็น ผู้ที่ได้รับเลือก หรือในการออกเสียงประชามติ
	22	ยอมรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ไม่นิยม ความรุนแรง
	23	ปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอ และช่วย ทำให้กฎหมายของบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์
	24	ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งเกิดขึ้นจากความรู้สึกของ คนในสังคม ว่าตนเป็นเจ้าของประเทศและประเทศเป็น ของคนทุกคน

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รูปแบบ	ที่	ตัวชี้วัด
5. ด้านฉันทานุมัติ		
	25	อำนาจอันชอบธรรมในการปกครองของรัฐบาลเกิดจากความยินยอมเป็นแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ
	26	การป้องกันสิทธิเสรีภาพของมนุษย์โดยรัฐนั้นต้องมาจากการยินยอมของคนในสังคม เพื่อให้รัฐบาลมาทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ
	27	การมารวมตัวกันเกิดเป็นสังคมได้ร่วมกันทำสัญญาหรือที่เรียกว่าสัญญาประชาคม เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันในการจัดตั้งสังคมและผู้ปกครองขึ้นมา
	28	ผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองมาก มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มากกว่าผู้ที่ไม่สนใจทางการเมือง
6. ด้านกระบวนการประชาธิปไตย		
	29	ท่านเข้าใจว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน คือ อำนาจสูงสุดในการตัดสินใจเป็นของประชาชนทุกคนไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
	30	ท่านเข้าใจว่าประชาชนในสังคมมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
	31	ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตโดยอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด
	32	ประชาชนแสดงอำนาจในการปกครองผ่านทางกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นและอำนวยความสะดวกโดย รัฐบาล เช่น การเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติการเสนอร่างกฎหมาย การชุมนุมตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อเรียกร้องบางอย่างจากรัฐบาล เป็นต้น

2. ผลการประเมินความเหมาะสม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาขององค์ประกอบรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7)

ผลการประเมินความเหมาะสม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาขององค์ประกอบการพัฒนา รูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) ตามกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้เป็นการตรวจสอบ และประเมินความเหมาะสม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อนำมาสังเคราะห์สรุปเป็นองค์ประกอบในการวิจัยได้แก่ 1. อำนาจเป็นของประชาชน 2. สิทธิมนุษยชน 3. การใช้เหตุผลและขันติธรรม 4. การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ 5. ฉันทานุมัติ 6. กระบวนการประชาธิปไตย และสร้างแบบประเมินความเหมาะสม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งหมด 5 คน ประกอบด้วย 1.พระครูสมุห์ศิลาศักดิ์ สุเมธ, ดร., 2.พระครูสีลสรวิชัย, ดร., 3.พระครูปลัด สุริยะ ขวนปญโญ, ดร., 4. รองศาสตราจารย์ ดร.โส วิทย์ บำรุงภักดิ์ และ 5.รองศาสตราจารย์ ดร.สำเร็จ ยุธชัย ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 การประเมินความเหมาะสม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาขององค์ประกอบรูปแบบค่านิยม อุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรม สัปปริสธรรม 7)

องค์ประกอบรูปแบบค่านิยมของ คนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตย	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ (n = 5)					
	เหมาะสม		ไม่แน่ใจ		ไม่เหมาะสม	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. ด้านอำนาจเป็นของประชาชน	5	100	0	0	0	0
2. ด้านสิทธิมนุษยชน	4	80	1	20	0	0
3. ด้านการใช้เหตุผลและขันติธรรม	4	80	1	20	0	0
4. ด้านการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่	4	80	1	20	0	0
5. ด้านฉันทานุมัติ	4	80	1	20	0	0
6. ด้านกระบวนการประชาธิปไตย	5	100	0	0	0	0

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ในภาพรวมผลประเมินความเหมาะสม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ขององค์ประกอบรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) พบว่า มีความเหมาะสม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาในระดับร้อยละ 90 เมื่อพิจารณาด้านที่มีความเหมาะสม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาในระดับร้อยละ 100 ได้แก่ ด้านอำนาจเป็นของประชาชน, ด้านกระบวนการประชาธิปไตย ส่วนด้านที่มีความเหมาะสม เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาในระดับร้อยละ 80 ได้แก่ ด้านสิทธิมนุษยชน, ด้านการใช้เหตุผลและขันติธรรม, ด้านการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่, ด้านฉันทานุมัติ โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะให้ปรับนิยามศัพท์ทุกตัวแปร

2. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นต่อรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)

การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ผู้วิจัยใช้สูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) ซึ่งเป็นดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ใช้หลักการประเมิน ความแตกต่างและเป็นสูตรที่ นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2541) ได้ปรับสูตรการคำนวณมาจากค่าดัชนี PNI โดยการหาค่าผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวัง (I) กับค่าเฉลี่ย ของสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (D) แล้วหารด้วยค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (D) เพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนที่จะนำมาจัดลำดับ โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับสภาพปัจจุบันแล้วจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นตามค่า $PNI_{Modified}$ โดยใช้สูตรในการคำนวณ

$$PNI_{Modified} = (I - D) / D$$

เมื่อ $PNI_{Modified}$	หมายถึง	ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
I = Importance	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพที่คาดหวัง คือระดับความต้องการ
D = Degree of Success	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพปัจจุบัน

จากการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผลและการจัดลำดับความต้องการจำเป็น ยึดตามกรอบแนวคิดของ นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2550 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2550) ได้กำหนดค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ไว้ว่า รายการที่มีค่าน้อย .30 หรือ 30% ที่มีความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา ก่อน ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักกรรมสัปปุริสธรรม 7) ปรากฏดังตารางที่ 4.3 – 4.10

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. เพศชาย	292	73.00
2. เพศหญิง	108	27.00
	400	100.00
ระดับการศึกษา		
1. มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.	62	15.50
2. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส.	167	41.75
3. ปริญญาตรี	171	42.75
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 292 คน คิดเป็นร้อยละ 73.00 เพศหญิง จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส. จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 41.75 ปริญญาตรี จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.75 มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช. จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชน ในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)

รูปแบบค่านิยมของ คนไทยอุดมการณ์	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. ด้านอำนาจเป็น ของประชาชน	3.17	0.84	ปาน กลาง	4.09	0.70	มาก	0.29	3
2. ด้านสิทธิ มนุษยชน	3.16	0.76	ปาน กลาง	3.79	0.80	มาก	0.20	6
3. ด้านการใช้ เหตุผลและขันติ ธรรม	3.39	0.65	ปาน กลาง	4.12	0.67	มาก	0.22	5
4. ด้านการ ปกครองโดยเสียง ส่วนใหญ่	3.15	0.79	ปาน กลาง	3.91	0.72	มาก	0.24	4
5. ด้านฉันทานุมัติ	2.88	0.85	น้อย	3.94	0.64	มาก	0.37	2
6. ด้านกระบวนการ ประชาธิปไตย	2.74	0.87	น้อย	3.84	0.81	มาก	0.40	1
รวม	3.08	0.79	ปาน กลาง	3.95	0.72	มาก	0.28	-

จากตารางที่ 4.4 พบว่า สภาพปัจจุบันของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} =3.08, S.D.=0.79) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการใช้เหตุผลและขันติธรรม (\bar{X} =3.39, S.D.=0.65) รองลงมา คือ ด้านอำนาจเป็นของประชาชน (\bar{X} =3.17, S.D.=0.84) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกระบวนการประชาธิปไตย (\bar{X} =2.74, S.D.=0.87)

สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =3.95, S.D.=0.72)

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการใช้เหตุผลและชั้นดีธรรม ($\bar{X}=4.12$, S.D.=0.67) รองลงมา คือ ด้านอำนาจเป็นของประชาชน ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.70) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสิทธิมนุษยชน ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.80)

ความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) มีความต้องการจำเป็นโดยมีค่า PNI_{modified} อยู่ระหว่าง 0.40-0.20 รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีความ PNI_{modified} มากกว่า .30 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านกระบวนการประชาธิปไตย ($PNI_{\text{modified}}=0.40$) รองลงมา คือ ด้านฉันทานุมัติ ($PNI_{\text{modified}}=0.37$)

ผู้วิจัยได้นำผล PNI_{modified} มาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้

1. ด้านกระบวนการประชาธิปไตย
2. ด้านฉันทานุมัติ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ข้อประกอบของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ทั้ง 6 ด้าน เนื่องจากได้ผ่านพิจารณาคูณภาพจากผู้เชี่ยวชาญมาแล้ว 1. ด้านกระบวนการประชาธิปไตย , 2. ด้านฉันทานุมัติ , 3. ด้านอำนาจเป็นของประชาชน , 4. ด้านการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ , 5. ด้านการใช้เหตุผลและชั้นดีธรรม , 6. ด้านสิทธิมนุษยชน

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านอำนาจเป็นของประชาชน

ด้านอำนาจเป็นของประชาชน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. อำนาจอธิปไตย ถือเป็นอำนาจสูงสุด ของประชาชนอื่น เป็นหัวใจของ ประชาธิปไตย	3.86	0.67	มาก	4.16	0.58	มาก	0.08	7

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ด้านอำนาจเป็นของ ประชาชน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
2. หลักเสรีภาพนั้นเป็น การที่บุคคลกระทำสิ่ง ใดก็ได้ที่เหมาะสมกับ ตนเองและคำนึงว่าจะ กระทบหรือละเมิด ผู้อื่น	2.87	0.62	ปาน กลาง	4.03	0.60	มาก	0.40	3
3. การใช้อำนาจในการ ตัดสินใจเด็ดขาด รวดเร็วมีความจำเป็น ในการแก้ไขปัญหา บ้านเมืองในปัจจุบัน	2.75	0.71	ปาน กลาง	4.39	0.64	มาก	0.60	1
4. การเลือกตั้งที่ บริสุทธิ์ยุติธรรมทำให้ ได้ผู้แทนที่ถูกต้องตาม แนวคิดของ ประชาธิปไตย	3.36	0.85	ปาน กลาง	4.21	0.65	มาก	0.25	4
5. ประชาธิปไตยต้อง คำนึงถึงเสียงส่วนใหญ่ ของประชาชน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ แก่ส่วนรวมมากที่สุด	3.45	0.99	ปาน กลาง	3.97	0.79	มาก	0.15	6
6. รัฐบาลที่มีการ บริหารประเทศที่ โปร่งใส ตรวจสอบได้	3.10	1.05	ปาน กลาง	3.86	0.86	มาก	0.25	4

เป็นสิ่งสำคัญในระบอบ
ประชาธิปไตย

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ด้านอำนาจเป็นของ ประชาชน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
7. นักการเมืองไทยจะมี นายทุนเป็นผู้อุปถัมภ์ ถือว่าไม่ใช่เรื่องที่ เสียหายต่อระบอบ ประชาธิปไตย	2.83	0.97	ปาน กลาง	3.98	0.75	มาก	0.41	2
รวม	3.17	0.84	ปาน กลาง	4.09	0.70	มาก	0.29	-

จากตารางที่ 4.5 พบว่า สภาพปัจจุบันของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านอำนาจเป็นของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.17$, S.D.=0.84) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อำนาจอิปไตยถือเป็นอำนาจสูงสุดของประชาชนอันเป็นหัวใจของประชาธิปไตย ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.67) รองลงมา คือ ประชาธิปไตยต้องคำนึงถึงเสียงส่วนใหญ่ของประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากที่สุด ($\bar{X}=3.45$, S.D.=0.99) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การใช้อำนาจในการตัดสินใจเด็ดขาด รวดเร็วมีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองในปัจจุบัน ($\bar{X}=2.75$, S.D.=0.71)

สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านอำนาจเป็นของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.70) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้อำนาจในการตัดสินใจเด็ดขาด รวดเร็วมีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองในปัจจุบัน ($\bar{X}=4.39$, S.D.=0.64) รองลงมา คือ การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมทำให้ได้ผู้แทนที่ถูกต้องตามแนวคิดของประชาธิปไตย ($\bar{X}=4.21$, S.D.=0.65) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ รัฐบาลที่มีการบริหารประเทศที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นสิ่งสำคัญในระบอบประชาธิปไตย ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.86)

ความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านอำนาจเป็นของประชาชน มีความต้องการจำเป็นโดยมีค่า $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.60-0.08 รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า $PNI_{modified}$ มากกว่า .30 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้อำนาจในการตัดสินใจเด็ดขาด รวดเร็วมีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองในปัจจุบัน ($PNI_{modified} = 0.60$) รองลงมา คือนักการเมืองไทยจะมีนายทุนเป็นผู้อุปถัมภ์ถือว่าไม่ใช่เรื่องที่เสียหายต่อระบอบประชาธิปไตย ($PNI_{modified} = 0.41$) และหลักเสรีภาพนั้นเป็นการที่บุคคลกระทำสิ่งใดก็ได้ที่เหมาะสมกับตนเองและคำนึงว่าจะกระทบหรือละเมิดผู้อื่น ($PNI_{modified} = 0.40$) ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้นำผล $PNI_{modified}$ มาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้

1. การใช้อำนาจในการตัดสินใจเด็ดขาด รวดเร็วมีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองในปัจจุบัน
2. นักการเมืองไทยจะมีนายทุนเป็นผู้อุปถัมภ์ถือว่าไม่ใช่เรื่องที่เสียหายต่อระบอบประชาธิปไตย
3. หลักเสรีภาพนั้นเป็นการที่บุคคลกระทำสิ่งใดก็ได้ที่เหมาะสมกับตนเองและคำนึงว่าจะกระทบหรือละเมิดผู้อื่น

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านสิทธิมนุษยชน

ด้านสิทธิมนุษยชน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. เยาวชนไทยมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนได้รับอย่างเสมอภาคกันเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุข	3.20	0.75	ปานกลาง	3.62	0.91	มาก	0.13	4

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ด้านสิทธิมนุษยชน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
2. เยาวชนไทยมีสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือตามกฎหมายไทยหรือสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี	2.29	0.80	น้อย	3.08	1.22	น้อย	0.34	1
3. เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ	3.03	0.71	ปานกลาง	4.05	0.55	มาก	0.34	1
4. เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐ	3.40	0.85	ปานกลาง	4.11	0.64	มาก	0.21	3
5. เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต	3.90	0.68	มาก	4.09	0.68	มาก	0.05	5
รวม	3.16	0.76	ปานกลาง	3.79	0.80	มาก	0.20	-

จากตารางที่ 4.6 พบว่า สภาพปัจจุบันของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านสิทธิมนุษยชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.16$, S.D.=0.76) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ($\bar{X}=3.90$, S.D.=0.68) รองลงมา เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐ ($\bar{X}=3.40$, S.D.=0.85) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เยาวชนไทยมีสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทยหรือสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี ($\bar{X}=2.29$, S.D.=0.80)

สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านสิทธิมนุษยชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.80) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐ ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.64) รองลงมา คือ เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.68) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เยาวชนไทยมีสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทยหรือสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี ($\bar{X}=3.08$, S.D.=1.22)

ความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านสิทธิมนุษยชน มีความต้องการจำเป็นโดยมีค่า PNI_{modified} อยู่ระหว่าง 0.34-0.05 รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า PNI_{modified} มากกว่า .30 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เยาวชนไทยมีสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทยหรือสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ($PNI_{\text{modified}} = 0.34$)

ผู้วิจัยได้นำผล PNI_{modified} มาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้

1. เยาวชนไทยมีสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทยหรือสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี
2. เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชน ในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักกรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านการใช้เหตุผล และขันติธรรม

ด้านการใช้เหตุผล และขันติธรรม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. เยาวชนไทยมี ความตระหนักใน กระบวนการใช้ เหตุผลและขันติ ธรรมที่ต้องใช้ความ อดทนในการพัฒนา ตนเองอย่างสูง	3.02	0.61	ปาน กลาง	4.22	0.69	มาก	0.40	1
2. เยาวชนไทย คำนึงถึงความสำเร็จ จากการใช้เหตุผล และขันติธรรมเพื่อ วางเป้าหมายของ ชีวิตให้ชัดเจนและ ดำเนินกิจกรรมไปสู่ เป้าหมายที่กำหนด ไว้	3.94	0.69	มาก	4.29	0.60	มาก	0.09	5
3. เยาวชนไทยมี เหตุผลและขันติ ธรรมสามารถรักษา ภาวะปกติของตนไว้ ได้ไม่ว่าจะถูก กระทบกระทั่ง ด้วย สิ่งที่น่าสนใจ	3.39	0.55	ปาน กลาง	4.04	0.76	มาก	0.19	4

หรือไม่น่าพอใจก็
ตาม

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ด้านการใช้เหตุผล และขั้นติธรรม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
4. เยาวชนไทยมี ความอดทนต่อ ทุกขเวทนาที่เกิด จากความเจ็บไข้ได้ ป่วย	2.99	0.66	ปาน กลาง	3.99	0.62	มาก	0.33	3
5. เยาวชนไทยมี ความอดทนต่อความ ทุกข์ยากจากการ ทำงาน	3.01	0.65	ปาน กลาง	4.09	0.66	มาก	0.36	2
6. เยาวชนไทย สามารถที่จะรับ ยับยั้งเหตุแห่งทุกข์ ต่างๆ ไว้ได้ ทั้งทำ จิตใจให้สบาย คือ สบายดี เหมือนอย่าง ไม่ได้ถูก กระทบกระทั่งอะไร ด้วยกายวาจา	3.98	0.71	มาก	4.12	0.66	มาก	0.04	6
รวม	3.39	0.65	ปาน กลาง	4.12	0.67	มาก	0.22	-

จากตารางที่ 4.7 พบว่า สภาพปัจจุบันของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของ
เยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) ด้านการใช้เหตุผลและขั้นติ
ธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.39$, $S.D.=0.65$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เยาวชนไทยสามารถที่จะ
รับยับยั้งเหตุแห่งทุกข์ต่างๆ ไว้ได้ ทั้งทำจิตใจให้สบาย คือสบายดี เหมือนอย่างไม่ได้ถูกกระทบกระทั่ง

อะไรด้วยกายวาจา ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.71) รองลงมา คือ เยาวชนไทยคำนึงถึงความสำเร็จจากการใช้เหตุผลและขั้นตอนธรรมเพื่อวางเป้าหมายของชีวิตให้ชัดเจนและดำเนินกิจกรรมไปสู่ เป้าหมายที่กำหนดไว้ ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.69) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เยาวชนไทยมีความอดทนต่อทุกขเวทนาที่เกิดจากความเจ็บไข้ได้ป่วย ($\bar{X}=2.99$, S.D.=0.66)

สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) ด้านการใช้เหตุผลและขั้นตอนธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$, S.D.=0.69) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เยาวชนไทยคำนึงถึงความสำเร็จจากการใช้เหตุผลและขั้นตอนธรรมเพื่อวางเป้าหมายของชีวิตให้ชัดเจนและดำเนินกิจกรรมไปสู่ เป้าหมายที่กำหนดไว้ ($\bar{X}=4.29$, S.D.=0.60) รองลงมา คือ เยาวชนไทยมีความตระหนักในกระบวนการใช้เหตุผลและขั้นตอนธรรมที่ต้องใช้ความอดทนในการพัฒนาตนเองอย่างสูง ($\bar{X}=4.22$, S.D.=0.69) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เยาวชนไทยมีความอดทนต่อทุกขเวทนาที่เกิดจากความเจ็บไข้ได้ป่วย ($\bar{X}=3.99$, S.D.=0.62)

ความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) ด้านการใช้เหตุผลและขั้นตอนธรรม มีความต้องการจำเป็นโดยมีค่า PNI_{modified} อยู่ระหว่าง 0.40-0.04 รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า PNI_{modified} มากกว่า .30 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เยาวชนไทยมีความตระหนักในกระบวนการใช้เหตุผลและขั้นตอนธรรมที่ต้องใช้ความอดทนในการพัฒนาตนเองอย่างสูง ($PNI_{\text{modified}}=0.40$) เยาวชนไทยมีความอดทนต่อความทุกข์ยากจากการทำงาน ($PNI_{\text{modified}}=0.36$) เยาวชนไทยมีความอดทนต่อทุกขเวทนาที่เกิดจากความเจ็บไข้ได้ป่วย ($PNI_{\text{modified}}=0.33$)

ผู้วิจัยได้นำผล PNI_{modified} มาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้

1. เยาวชนไทยมีความตระหนักในกระบวนการใช้เหตุผลและขั้นตอนธรรมที่ต้องใช้ความอดทนในการพัฒนาตนเองอย่างสูง
2. เยาวชนไทยมีความอดทนต่อความทุกข์ยากจากการทำงาน
3. เยาวชนไทยมีความอดทนต่อทุกขเวทนาที่เกิดจากความเจ็บไข้ได้ป่วย

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชน ในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านการปกครอง โดยเสียงส่วนใหญ่

ด้านการปกครองโดย เสียงส่วนใหญ่	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. เคารพเหตุผล มากกว่าบุคคลการที่ ประชาชนใช้มติของ ประชาชนส่วนใหญ่ เป็นหลักในการทำงาน	2.60	0.81	ปาน กลาง	3.85	0.78	มาก	0.48	2
2. การจะตัดสินใจใดๆ ต้องเกิดจากการ ปรึกษาหารือของ สมาชิก ในกลุ่มเป็น การปกครองโดย ประชาชนส่วนใหญ่จึง ให้ความสำคัญกับ หลักการเสียงข้างมาก	2.57	0.82	ปาน กลาง	4.01	0.68	มาก	0.56	1
3. ยึดหลักการ ดำเนินการเป็น รูปธรรม เช่น การ ลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง ผู้สมัครรับ เลือกตั้งที่ได้รับคะแนน สูงสุดจะเป็น ผู้ที่ได้รับ เลือก หรือในการออก เสียงประชามติ	3.56	0.72	มาก	3.94	0.70	มาก	0.11	6

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ด้านการปกครองโดย เสียงส่วนใหญ่	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปล ผล	\bar{X}	S.D.	แปล ผล		
4. ยอมรับการแก้ไข ปัญหาความขัดแย้ง ด้วยสันติวิธี ไม่นิยม ความรุนแรง	2.94	0.76	ปาน กลาง	3.80	0.73	มาก	0.29	5
5. ปฏิบัติตาม กฎหมายของ บ้านเมืองอย่าง สม่ำเสมอ และช่วยทำ ให้กฎหมายของ บ้านเมืองมีความ ศักดิ์สิทธิ์	3.04	0.75	ปาน กลาง	4.01	0.70	มาก	0.32	4
6. ความรับผิดชอบต่อ ส่วนรวม ซึ่งเกิดขึ้น จากความรู้สึกของคน ในสังคมว่า ตนเป็น เจ้าของประเทศ และ ประเทศเป็นของคน ทุกคน	2.79	0.90	ปาน กลาง	3.86	0.72	มาก	0.38	3
รวม	3.15	0.79	ปาน กลาง	3.91	0.72	มาก	0.24	-

จากตารางที่ 4.8 พบว่า สภาพปัจจุบันของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.15$, S.D.=0.79) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ยึดหลักการดำเนินการเป็นรูปธรรม เช่น การลงคะแนนเสียง เลือกกู้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับคะแนนสูงสุดจะ

เป็นผู้ที่ได้รับเลือก หรือในการออกเสียงประชามติ ($\bar{X}=3.56$, S.D.=0.72) รองลงมา คือ ปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอ และช่วยทำให้กฎหมายของบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์ ($\bar{X}=3.04$, S.D.=0.75) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจะตัดสินใจใดๆ ต้องเกิดจากการปรึกษาหารือของสมาชิก ในกลุ่มเป็นการปกครองโดยประชาชนส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับหลักการเสียงข้างมาก ($\bar{X}=2.57$, S.D.=0.82)

สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.72) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจะตัดสินใจใดๆ ต้องเกิดจากการปรึกษาหารือของสมาชิก ในกลุ่มเป็นการปกครองโดยประชาชนส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับหลักการเสียงข้างมาก ($\bar{X}=4.01$, S.D.=0.68) รองลงมา คือ ปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอ และช่วยทำให้กฎหมายของบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์ ($\bar{X}=4.01$, S.D.=0.70) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ยอมรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ไม่นิยมความรุนแรง ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.73)

ความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ มีความต้องการจำเป็นโดยมีค่า PNI_{modified} อยู่ระหว่าง 0.56-0.11 รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า PNI_{modified} มากกว่า .30 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ การจะตัดสินใจใดๆ ต้องเกิดจากการปรึกษาหารือของสมาชิก ในกลุ่มเป็นการปกครองโดยประชาชนส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับหลักการเสียงข้างมาก ($PNI_{\text{modified}}=0.56$) เคารพเหตุผลมากกว่าบุคคลการที่ประชาชนใช้มติของประชาชนส่วนใหญ่เป็นหลักในการทำงาน ($PNI_{\text{modified}}=0.48$) ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งเกิดขึ้นจากความรู้สึกของคนในสังคมว่าตนเป็นเจ้าของประเทศ และประเทศเป็นของคนทุกคน ($PNI_{\text{modified}}=0.38$) ปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอ และช่วยทำให้กฎหมายของบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์ ($PNI_{\text{modified}}=0.32$)

ผู้วิจัยได้นำผล PNI_{modified} มาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้

1. การจะตัดสินใจใดๆ ต้องเกิดจากการปรึกษาหารือของสมาชิก ในกลุ่มเป็นการปกครองโดยประชาชนส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับหลักการเสียงข้างมาก
2. เคารพเหตุผลมากกว่าบุคคลการที่ประชาชนใช้มติของประชาชนส่วนใหญ่เป็นหลักในการทำงาน
3. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งเกิดขึ้นจากความรู้สึกของคนในสังคมว่า ตนเป็นเจ้าของประเทศ และประเทศเป็นของคนทุกคน

4. ปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอ และช่วยทำให้กฎหมายของบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านฉันทานุมัติ

ด้านฉันทานุมัติ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
1. อำนาจอันชอบธรรมในการปกครองของรัฐบาลเกิดจากความยินยอมเป็นแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ	3.19	0.86	ปานกลาง	4.06	0.59	มาก	0.27	4
2. การป้องกันสิทธิเสรีภาพของมนุษย์โดยรัฐนั้นต้องมาจากการยินยอมของคนในสังคม เพื่อให้รัฐบาลมาทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ	2.54	0.90	ปานกลาง	3.68	0.71	มาก	0.45	1
3. การมารวมตัวกันเกิดเป็นสังคมได้ร่วมกันทำสัญญาหรือที่เรียกว่าสัญญาประชาคม เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันในการจัดตั้งสังคมและผู้ปกครองขึ้นมา	2.91	0.81	ปานกลาง	3.99	0.59	มาก	0.37	3

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ด้านฉันทานุมัติ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
4. ผู้ที่มีความสนใจ ทางการเมืองมาก มี แนวโน้มที่จะเข้าไป มีส่วนร่วมทางการ เมือง มากกว่าผู้ที่ไม่ สนใจทางการเมือง	2.88	0.81	ปาน กลาง	4.02	0.68	มาก	0.40	2
รวม	2.88	0.85	ปาน กลาง	3.94	0.64	มาก	0.37	-

จากตารางที่ 4.9 พบว่า สภาพปัจจุบันของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านฉันทานุมัติ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.88$, S.D.=0.85) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อำนาจอันชอบธรรมในการปกครองของรัฐบาลเกิดจากความยินยอมเป็นแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ ($\bar{X}=3.19$, S.D.=0.86) รองลงมา คือ การมารวมตัวกันเกิดเป็นสังคมได้ร่วมกันทำสัญญาหรือที่เรียกว่าสัญญาประชาคม เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันในการจัดตั้งสังคมและผู้ปกครองขึ้นมา ($\bar{X}=2.91$, S.D.=0.81) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การป้องกันสิทธิเสรีภาพของมนุษย์โดยรัฐนั้นต้องมาจากการยินยอมของคนในสังคม เพื่อให้รัฐบาลมาทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ($\bar{X}=2.54$, S.D.=0.90)

สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านฉันทานุมัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.64) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อำนาจอันชอบธรรมในการปกครองของรัฐบาลเกิดจากความยินยอมเป็นแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ ($\bar{X}=4.06$, S.D.=0.59) รองลงมา คือ ผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองมาก มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มากกว่าผู้ที่ไม่สนใจทางการเมือง ($\bar{X}=4.02$, S.D.=0.68) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การป้องกันสิทธิเสรีภาพของมนุษย์โดยรัฐนั้นต้องมาจากการยินยอมของคนในสังคม เพื่อให้รัฐบาลมาทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ($\bar{X}=3.68$, S.D.=0.71)

ความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักทฤษฎี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านฉันทานุมัติ มีความต้องการจำเป็นโดยมีค่า $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.45-0.27 รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า $PNI_{modified}$ มากกว่า .30 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ การป้องกันสิทธิเสรีภาพของมนุษย์โดยรัฐนั้นต้องมาจากการยินยอมของคนในสังคม เพื่อให้รัฐบาลมาทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ($PNI_{modified} = 0.45$) ผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองมาก มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มากกว่าผู้ที่ไม่สนใจทางการเมือง ($PNI_{modified} = 0.40$) การมารวมตัวกันเกิดเป็นสังคมได้ร่วมกันทำสัญญาหรือที่เรียกว่าสัญญาประชาคม เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันในการจัดตั้งสังคมและผู้ปกครองขึ้นมา ($PNI_{modified} = 0.37$)

ผู้วิจัยได้นำผล $PNI_{modified}$ มาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้

1. การป้องกันสิทธิเสรีภาพของมนุษย์โดยรัฐนั้นต้องมาจากการยินยอมของคนในสังคม เพื่อให้รัฐบาลมาทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ
2. ผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองมาก มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มากกว่าผู้ที่ไม่สนใจทางการเมือง
3. การมารวมตัวกันเกิดเป็นสังคมได้ร่วมกันทำสัญญาหรือที่เรียกว่าสัญญาประชาคม เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันในการจัดตั้งสังคมและผู้ปกครองขึ้นมา

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชน ในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านกระบวนการประชาธิปไตย

ด้านกระบวนการ ประชาธิปไตย	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	(\bar{X})	S.D.	แปลผล	(\bar{X})	S.D.	แปลผล		
1. ท่านเข้าใจว่า อำนาจอธิปไตยเป็น ของปวงชน คือ อำนาจสูงสุดในการ ตัดสินใจเป็นของ ประชาชนทุกคนไม่ เฉพาะกลุ่มใดกลุ่ม หนึ่ง	2.94	0.78	ปาน กลาง	3.94	0.62	มาก	0.34	4
2. ท่านเข้าใจว่า ประชาชนในสังคมมี ความเสมอภาคและ เท่าเทียมกัน	2.61	0.81	ปาน กลาง	3.88	0.87	มาก	0.49	1
3. ประชาชนมีสิทธิ และเสรีภาพในการ ดำเนินชีวิตโดยอยู่ ภายใต้ขอบเขตที่ กฎหมายกำหนด	2.73	0.94	ปาน กลาง	3.71	0.88	มาก	0.36	3

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ด้านกระบวนการ ประชาธิปไตย	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	(\bar{X})	S.D.	แปลผล	(\bar{X})	S.D.	แปลผล		
4. ประชาชนแสดง อำนาจในการ ปกครองผ่านทาง กิจกรรมต่างๆ ที่จัด ขึ้นและอำนวยความสะดวก สะดวกโดย รัฐบาล เช่น การเลือกตั้ง การออกเสียง ประชามติการ เสนอ ร่างกฎหมายการ ชุมนุมตามที่ กฎหมายกำหนดเพื่อ เรียกร้องบางอย่าง จากรัฐบาล เป็นต้น	2.70	0.95	ปาน กลาง	3.83	0.87	มาก	0.42	2
รวม	2.74	0.87	ปาน กลาง	3.84	0.81	มาก	0.40	-

จากตารางที่ 4.10 พบว่า สภาพปัจจุบันของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านกระบวนการประชาธิปไตย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.74$, S.D.=0.87) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ท่านเข้าใจว่าอำนาจอิทธิพลเป็นของปวงชน คือ อำนาจสูงสุดในการตัดสินใจเป็นของประชาชนทุกคนไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ($\bar{x}=2.91$, S.D.=0.78) รองลงมา คือ ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตโดยอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด ($\bar{x}=2.73$, S.D.=0.94) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านเข้าใจว่าประชาชนในสังคมมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ($\bar{x}=2.61$, S.D.=0.81)

สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านกระบวนการประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.84$, S.D.=0.81) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านเข้าใจว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน คือ อำนาจสูงสุดในการตัดสินใจเป็นของประชาชนทุกคนไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ($\bar{x}=3.94$, S.D.=0.62) รองลงมา คือ ท่านเข้าใจว่าประชาชนในสังคมมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ($\bar{x}=3.88$, S.D.=0.87) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตโดยอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด ($\bar{x}=3.71$, S.D.=0.88)

ความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านกระบวนการประชาธิปไตย มีความต้องการจำเป็นโดยมีค่า $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.49-0.34 รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า $PNI_{modified}$ มากกว่า .30 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ท่านเข้าใจว่าประชาชนในสังคมมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ($PNI_{modified}=0.49$) ผู้ประชาชนแสดงอำนาจในการปกครองผ่านทางกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นและอำนวยความสะดวกโดยรัฐบาล เช่น การเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติการ เสนอร่างกฎหมายการชุมนุมตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อเรียกร้องบางอย่างจากรัฐบาล เป็นต้น ($PNI_{modified}=0.42$) ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตโดยอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด ($PNI_{modified}=0.36$) ท่านเข้าใจว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน คือ อำนาจสูงสุดในการตัดสินใจเป็นของประชาชนทุกคนไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ($PNI_{modified}=0.34$)

ผู้วิจัยได้นำผล $PNI_{modified}$ มาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้

1. ท่านเข้าใจว่าประชาชนในสังคมมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
2. ประชาชนแสดงอำนาจในการปกครองผ่านทางกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นและอำนวยความสะดวกโดยรัฐบาล เช่น การเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติการ เสนอร่างกฎหมายการชุมนุมตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อเรียกร้องบางอย่างจากรัฐบาล เป็นต้น
3. ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตโดยอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด
4. ท่านเข้าใจว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน คือ อำนาจสูงสุดในการตัดสินใจเป็นของประชาชนทุกคนไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

3. ผลการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)

จากการยกย่องรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) โดยการศึกษาศาภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ดังปรากฏในตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.11 ผลยกย่องการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้
ด้านอำนาจเป็นของประชาชน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้อำนาจในการตัดสินใจเด็ดขาด รวดเร็วมีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองในปัจจุบัน 2. นักการเมืองไทยจะมีนายทุนเป็นผู้อุปถัมภ์ถือว่าไม่ใช่เรื่องเสียหายต่อระบอบประชาธิปไตย 3. หลักเสรีภาพนั้นเป็นการที่บุคคลกระทำการสิ่งใดก็ได้ที่เหมาะสมกับตนเองและคำนึงว่าจะกระทบหรือละเมิดผู้อื่น
ด้านสิทธิมนุษยชน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เยาวชนไทยมีสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทยหรือสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี 2. เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ
ด้านการใช้เหตุผลและขันติธรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. เยาวชนไทยมีความตระหนักในกระบวนการใช้เหตุผลและขันติธรรมที่ต้องใช้ความอดทนในการพัฒนาตนเองอย่างสูง 2. เยาวชนไทยมีความอดทนต่อความทุกข์ยากจากการทำงาน 3. เยาวชนไทยมีความอดทนต่อทุกขเวทนาที่เกิดจากความเจ็บไข้ได้ป่วย

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้
<p data-bbox="300 477 697 573">ด้านการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่</p> <p data-bbox="300 1032 475 1070">ด้านฉันทานุมัติ</p>	<ol data-bbox="719 477 1393 1458" style="list-style-type: none"> 1. การจะตัดสินใจใดๆ ต้องเกิดจากการปรึกษาหารือของสมาชิก ในกลุ่มเป็นการปกครองโดยประชาชนส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับหลักการเสียงข้างมาก 2. เคารพเหตุผลมากกว่าบุคคลการที่ประชาชนในชั้นดีของประชาชนส่วนใหญ่เป็นหลักในการทำงาน 3. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งเกิดขึ้นจากรู้สึกของคนในสังคมว่า ตนเป็นเจ้าของประเทศ และประเทศเป็นของคนทุกคน 4. ปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอ และช่วยให้กฎหมายของบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์ 1. การป้องกันสิทธิเสรีภาพของมนุษย์โดยรัฐนั้นต้องมาจากการยินยอมของคนในสังคม เพื่อให้รัฐบาลมาทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ 2. ผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองมาก มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มากกว่าผู้ที่ไม่สนใจทางการเมือง 3. การมารวมตัวกันเกิดเป็นสังคมได้ร่วมกันทำสัญญาหรือที่เรียกว่าสัญญาประชาคม เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันในการจัดตั้งสังคมและผู้ปกครองขึ้นมา

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้
ด้านกระบวนการประชาธิปไตย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ท่านเข้าใจว่าประชาชนในสังคมมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน 2. ประชาชนแสดงอำนาจในการปกครองผ่านทางกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นและอำนวยความสะดวกโดย รัฐบาล เช่น การเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติการ เสนอร่างกฎหมายการประชุมตามทีกฎหมายกำหนดเพื่อเรียกร้องบางอย่างจาก รัฐบาล เป็นต้น 3. ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตโดยอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด 4. ท่านเข้าใจว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน คือ อำนาจสูงสุดในการตัดสินใจเป็นของประชาชนทุกคนไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7)

1. ผู้วิจัยได้นำร่างที่พัฒนาขึ้นจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พิจารณาและเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ผลการประเมินความสอดคล้องรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7)

ข้อที่	ผลการประเมิน					รวม	IOC	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
2	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
3	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
4	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
5	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
6	1	1	0	1	1	4	0,80	ใช้ได้
7	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
8	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
9	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
10	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
11	1	0	1	1	1	4	0.80	ใช้ได้
12	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
13	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
14	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
15	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
16	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
17	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
18	1	1	1	0	1	4	0.80	ใช้ได้
19	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
20	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้

หาคุณภาพรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธรวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ ว่ามีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00

2. นำผลการสำรวจจากระยะที่ 1 มาร่างและตรวจสอบรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธรวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธรวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้ทรงคุณวุฒิ

จากรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธรวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ตามที่นำเสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ซึ่งในการสนทนากลุ่มรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธรวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) พร้อมทั้งรายละเอียดในการปฏิบัติให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทำการพิจารณาถึง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เข้าร่วมการพิจารณามี 5 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย

1. พระครูสมุห์ศิลาศักดิ์ สุเมโธ, ดร.
2. พระครูสีลสรราชิคุณ, ดร.
3. พระครูปลัดสุริยะ ชวนปญโญ, ดร.
4. รศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์
5. รศ.ดร.สำเร็จ ยุธชัย

ที่ประชุมที่ได้พิจารณาและอภิปรายอย่างกว้างขวาง รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) ดังเสนอไว้ในตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ผลการสนทนากลุ่มรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7)

รูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยก่อนสนทนากลุ่ม	ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ	ข้อเสนอแนะหลังสนทนากลุ่ม
1. ด้านอำนาจเป็นของประชาชน	ไม่เห็นด้วย	<u>เพิ่มเติมหลักธรรม</u> <u>แก้ไขเป็น</u> ด้านอำนาจเป็นของประชาชน (ธัมมัญญา)
1. การใช้อำนาจในการตัดสินใจเด็ดขาดรวดเร็วมีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองในปัจจุบัน	ไม่เห็นด้วย	<u>เพิ่มเติม “ผู้นำมี”</u> <u>แก้ไขเป็น</u> ผู้นำมีการใช้อำนาจในการตัดสินใจเด็ดขาด รวดเร็วมีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองในปัจจุบัน
2. นักการเมืองไทยจะมีนายทุนเป็นผู้อุปถัมภ์ถือว่าไม่ใช่เรื่องที่เสียหายต่อระบอบประชาธิปไตย	เห็นด้วย	-
3. หลักเสรีภาพนั้นเป็นการที่บุคคลกระทำสิ่งใดก็ได้ที่เหมาะสมกับตนเองและคำนึงว่าจะกระทบหรือละเมิดผู้อื่น	เห็นด้วย	-
2. ด้านสิทธิมนุษยชน	ไม่เห็นด้วย	<u>เพิ่มเติมหลักธรรม</u> <u>แก้ไขเป็น</u> ด้านสิทธิมนุษยชน (มัตตัญญา)
1. เยาวชนไทยมีสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทยหรือสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี	เห็นด้วย	-

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

รูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ ประชาธิปไตยก่อนสนทนากลุ่ม	ความเห็น ของ ผู้ทรงคุณวุฒิ	ข้อเสนอแนะหลังสนทนากลุ่ม
2. เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับความ ช่วยเหลือจากรัฐ	เห็นด้วย	-
3. ด้านการใช้เหตุผลและขันติธรรม	ไม่เห็นด้วย	<u>เพิ่มเติมหลักธรรม</u> <u>แก้ไขเป็น</u> ด้านการใช้เหตุผลและขันติธรรม (อัตตัญญูตา)
1. เยาวชนไทยมีความตระหนักใน กระบวนการใช้เหตุผลและขันติธรรมที่ ต้องใช้ความอดทนในการพัฒนาตนเอง อย่างสูง	เห็นด้วย	-
2. เยาวชนไทยมีความอดทนต่อความ ทุกข์ยากจากการทำงาน	เห็นด้วย	-
3. เยาวชนไทยมีความอดทนต่อ ทุกขเวทนาที่เกิดจากความเจ็บไข้ได้ป่วย	เห็นด้วย	-
4. ด้านการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่	ไม่เห็นด้วย	<u>เพิ่มเติมหลักธรรม</u> <u>แก้ไขเป็น</u> ด้านการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ (บุคคลัญญูตา)
1. การจะตัดสินใจใดๆ ต้องเกิดจากการ ปรึกษาหารือของสมาชิก ในกลุ่มเป็น การปกครองโดยประชาชนส่วนใหญ่จึง ให้ความสำคัญกับหลักการเสียงข้างมาก	เห็นด้วย	-
2. เคารพเหตุผลมากกว่าบุคคลการที่ ประชาชนใช้มติของประชาชนส่วนใหญ่ เป็นหลักในการทำงาน	เห็นด้วย	-

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

รูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ ประชาธิปไตยก่อนสนทนากลุ่ม	ความเห็น ของ ผู้ทรงคุณวุฒิ	ข้อเสนอแนะหลังสนทนากลุ่ม
3. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่ง เกิดขึ้นจากความรู้สึกของคนในสังคมว่า ตนเป็นเจ้าของประเทศ และประเทศ เป็นของคนทุกคน	เห็นด้วย	-
4. ปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมือง อย่างสม่ำเสมอ และช่วยให้กฎหมาย ของบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์	เห็นด้วย	-
5. ด้านฉันทานุมัติ	ไม่เห็นด้วย	<u>เพิ่มเติมหลักธรรม</u> <u>แก้ไขเป็น</u> ด้านฉันทานุมัติ (อัตถัญญตา)
1. การป้องกันสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ โดยรัฐนั้นต้องมาจากการยินยอมของคน ในสังคม เพื่อให้รัฐบาลมาทำหน้าที่ใน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ	เห็นด้วย	-
2. ผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองมาก มี แนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เมือง มากกว่าผู้ที่ไม่สนใจทางการเมือง	เห็นด้วย	-
3. การมารวมตัวกันเกิดเป็นสังคมได้ ร่วมกันทำสัญญาหรือที่เรียกว่าสัญญา ประชาคม เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันใน การจัดตั้งสังคมและผู้ปกครองขึ้นมา	เห็นด้วย	-
6. ด้านกระบวนการประชาธิปไตย	ไม่เห็นด้วย	<u>เพิ่มเติมหลักธรรม</u> <u>แก้ไขเป็น</u> ด้านกระบวนการประชาธิปไตย (กาลัญญตา)
1. ท่านเข้าใจว่าประชาชนในสังคมมี ความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน	เห็นด้วย	-

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

รูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ ประชาธิปไตยก่อนสนทนากลุ่ม	ความเห็น ของ ผู้ทรงคุณวุฒิ	ข้อเสนอแนะหลังสนทนากลุ่ม
2. ประชาชนแสดงอำนาจในการ ปกครองผ่านทางกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น และอำนวยความสะดวกโดย รัฐบาล เช่น การเลือกตั้ง การออกเสียง ประชามติการ เสนอร่างกฎหมายการ ชุมนุมตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อ เรียกร้องบางอย่างจากรัฐบาล เป็นต้น	เห็นด้วย	-
3. ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการ ดำเนินชีวิตโดยอยู่ภายใต้ขอบเขตที่ กฎหมายกำหนด	เห็นด้วย	-
4. ท่านเข้าใจว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของ ปวงชน คือ อำนาจสูงสุดในการตัดสินใจ เป็นของประชาชนทุกคนไม่เฉพาะกลุ่ม ใดกลุ่มหนึ่ง	เห็นด้วย	-

จากการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้มีการวิพากษ์ประเด็นการสนทนากลุ่มตัวอย่าง
หลากหลายสรุป ได้ดังนี้

1. ด้านอำนาจเป็นของประชาชน (ธัมมัญญาตา)
 1. ผู้นำมีการใช้อำนาจในการตัดสินใจเด็ดขาด รวดเร็วมีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหา
บ้านเมืองในปัจจุบัน
 2. นักการเมืองไทยจะมีนายทุนเป็นผู้อุปถัมภ์ถือว่าไม่ใช่เรื่องที่เสียหายต่อระบอบ
ประชาธิปไตย
 3. หลักเสรีภาพนั้นเป็นการที่บุคคลกระทำสิ่งใดก็ได้ที่เหมาะสมกับตนเองและคำนึงว่า
จะกระทบหรือละเมิดผู้อื่น
2. ด้านสิทธิมนุษยชน (มัตตัญญาตา)

1. เยาวชนไทยมีสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทยหรือสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี
2. เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ
3. ด้านการใช้เหตุผลและชั้นติธรรม (อัตถ์ญญา)
 1. เยาวชนไทยมีความตระหนักในกระบวนการใช้เหตุผลและชั้นติธรรมที่ต้องใช้ความอดทนในการพัฒนาตนเองอย่างสูง
 2. เยาวชนไทยมีความอดทนต่อความทุกข์ยากจากการทำงาน
 3. เยาวชนไทยมีความอดทนต่อทุกขเวทนาที่เกิดจากความเจ็บไข้ได้ป่วย
4. ด้านการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ (บุคคลัญญา)
 1. การจะตัดสินใจใดๆ ต้องเกิดจากการปรึกษาหารือของสมาชิก ในกลุ่มเป็นการปกครองโดยประชาชนส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับหลักการเสียงข้างมาก
 2. เคารพเหตุผลมากกว่าบุคคลการที่ประชาชนใช้มติของประชาชนส่วนใหญ่เป็นหลักในการทำงาน
 3. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งเกิดขึ้นจากความรู้สึกของคนในสังคมว่า ตนเป็นเจ้าของประเทศ และประเทศเป็นของคนทุกคน
 4. ปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอ และช่วยทำให้กฎหมายของบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์
5. ด้านฉันทานุมัติ (อัตถ์ญญา)
 1. การป้องกันสิทธิเสรีภาพของมนุษย์โดยรัฐนั้นต้องมาจากการยินยอมของคนในสังคม เพื่อให้รัฐบาลมาทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ
 2. ผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองมาก มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่สนใจทางการเมือง
 3. การมารวมตัวกันเกิดเป็นสังคมได้ร่วมกันทำสัญญาหรือที่เรียกว่าสัญญาประชาคม เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันในการจัดตั้งสังคมและผู้ปกครองขึ้นมา
6. ด้านกระบวนการประชาธิปไตย (กาลัญญา)
 1. ท่านเข้าใจว่าประชาชนในสังคมมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
 2. ประชาชนแสดงอำนาจในการปกครองผ่านทางกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นและอำนวยความสะดวกโดยรัฐบาล เช่น การเลือกตั้งการออกเสียงประชามติการ เสนอร่างกฎหมายการชุมนุมตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อเรียกร้องบางอย่างจากรัฐบาล เป็นต้น
 3. ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตโดยอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

4. ท่านเข้าใจว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน คือ อำนาจสูงสุดในการตัดสินใจเป็นของประชาชนทุกคนไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

3. การประเมินรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)

ผลการประเมินรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) โดยผู้เชี่ยวชาญที่ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน จำนวน 40 คน ประเมินคุณภาพของรูปแบบใน 2 ด้าน คือ ด้านความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ ผลการประเมินปรากฏดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 ผลการประเมินรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)

รูปแบบค่านิยมของคน ไทยอุดมการณ์ ประชาธิปไตย	ความเหมาะสม				ความเป็นประโยชน์			
	\bar{X}	S.D.	แปล ผล	อันดับ	\bar{X}	S.D.	แปล ผล	อันดับ
1. ด้านอำนาจเป็นของ ประชาชน (ธัมมัญญุต)	3.64	0.59	มาก	2	4.23	0.89	มาก	2
2. ด้านสิทธิมนุษยชน (มัตตัญญุต)	3.45	0.54	ปาน กลาง	5	4.16	0.84	มาก	3
3. ด้านการใช้เหตุผลและ ขันติธรรม(อิตตัญญุต)	3.34	1.01	ปาน กลาง	6	4.15	1.01	มาก	4
4. ด้านการปกครองโดย เสียงส่วนใหญ่ (ปุคคัลญุต ตา)	3.52	0.79	มาก	4	4.05	0.94	มาก	5
5. ด้านฉันทานุมัติ (อิตถัญญุต)	3.75	0.41	มาก	1	4.25	0.84	มาก	1
6. ด้านกระบวนการ ประชาธิปไตย (กาลัญญุต)	3.54	0.46	มาก	3	4.00	1.01	มาก	6
รวม	3.54	0.63	มาก	-	4.14	0.92	มาก	-

จากตารางที่ 4.14 ผลการประเมินความเหมาะสมรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X}=3.54$, S.D.=0.63) โดยด้านที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 5 ด้านฉันทานุมัติ (อรรถัญญตา) ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.41) รองลงมา คือ กลยุทธ์ที่ 5 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X}=3.54$, S.D.=0.46) ด้านที่ 1 ด้านอำนาจเป็นของประชาชน (ธัมมัญญตา) ($\bar{X}=3.64$, S.D.=0.59) ด้านที่ 6 ด้านกระบวนการประชาธิปไตย(กาลัญญตา) ($\bar{X}=3.54$, S.D.=0.46) ส่วน ด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 3 การใช้เหตุผลและขันติธรรม(อรรถัญญตา) ($\bar{X}=3.34$, S.D.=1.01)

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์รูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) อยู่ในระดับมากทุกด้าน($\bar{X}=4.14$, S.D.=0.92) โดยด้านที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 5 ด้านฉันทานุมัติ (อรรถัญญตา) ($\bar{X}=4.25$, S.D.=0.84) รองลงมา คือ ด้านที่ 1 ด้านอำนาจเป็นของประชาชน (ธัมมัญญตา) ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.89) ด้านที่ 2 ด้านสิทธิมนุษยชน (มัตตัญญตา) ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.84) ด้านที่ 3 ด้านการใช้เหตุผลและขันติธรรม (อรรถัญญตา) ($\bar{X}=4.15$, S.D.=1.01) ส่วน กลยุทธ์ที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 6 ด้านกระบวนการประชาธิปไตย(กาลัญญตา) ($\bar{X}=4.00$, S.D.=1.01)

4.15 จัดทำคู่มือเพื่อการพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)

ในการจัดทำคู่มือเพื่อการพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) โดยการนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพจากตอนที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือเพื่อการพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) คู่มือฉบับนี้ประกอบด้วย ส่วนประกอบต่าง ๆ และเนื้อหาสาระ ด้านรูปแบบและการใช้ภาษา ด้านการออกแบบด้านรูปเล่ม ด้านประโยชน์ความเป็นไปได้ จากการนำคู่มือไปใช้

เมื่อได้พัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำเนื้อหาสาระตามที่ได้มีการปรับแก้ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ผลการตรวจสอบคู่มือโดยให้ ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พิจารณาความเหมาะสม ความสอดคล้อง และความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ ของเนื้อหาในคู่มือ วิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นความเหมาะสมของคู่มือรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของ
เยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ดัชนี ความ สอดคล้อง	ความสอดคล้อง	
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		สอดคล้อง	ไม่ สอดคล้อง
ด้านเนื้อหา									
1.	ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	✓	-
2.	ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	✓	-
3.	การเรียบเรียงเนื้อหาที่เข้าใจง่าย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	✓	-
4.	เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของคู่มือ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	✓	-
ด้านรูปแบบและการใช้ภาษา									
5.	มีความชัดเจนของภาพและความเหมาะสมของภาษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	✓	-
6.	การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสมตามหลักวิชาการ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	✓	-
7.	ความน่าสนใจและเทคนิคที่ใช้ในชิ้นงาน	+1	0	+1	+1	+1	1.00	✓	-

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ดัชนี ความ สอดคล้อง	ความสอดคล้อง	
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		สอดคล้อง	ไม่ สอดคล้อง
8.	การจัดวาง องค์ประกอบ เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	✓	-
ด้านการออกแบบ									
9.	ความเหมาะสม ของขนาด ตัวอักษร	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	✓	-
10.	ความชัดเจนของ ภาพประกอบ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	✓	-
11.	ความเหมาะสม ของภาพประกอบ	+1	+1	0	+1	+1	0.80	✓	-
ด้านรูปเล่ม									
12.	ความเหมาะสม ของขนาดเล่ม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	✓	-
13.	รูปเล่มของคู่มือ ดึงดูดความสนใจ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	✓	-
ด้านประโยชน์จากการนำคู่มือไปใช้									
14.	การดำเนินงาน ตามคู่มือมี ประโยชน์ต่อฝ่าย การบริหารกิจการ นักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	✓	-

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ดัชนี ความ สอดคล้อง	ความสอดคล้อง	
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		สอดคล้อง	ไม่ สอดคล้อง
15.	การนำคู่มือไปใช้ จะทำให้ สถานศึกษามี ความมั่นใจในการ พัฒนาคุณภาพ การศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	✓	-
16.	การดำเนินการ ตามคู่มือมีความ ชัดเจนและผลที่ได้ จากการ กำหนดการตาม คู่มือแต่ละขั้นตอน มีประโยชน์ สำหรับ สถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	✓	-
17.	ข้อมูลที่ได้จากการ ปฏิบัติตามคู่มือจะ เป็นแนวทางใน การพัฒนา คุณภาพการศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	✓	-

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ดัชนี ความ สอดคล้อง	ความสอดคล้อง	
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		สอดคล้อง	ไม่ สอดคล้อง
ด้านความเป็นไปได้									
18.	คู่มือสามารถนำไปใช้ในสถานศึกษาได้จริง โดยเนื้อหาสาระและประโยชน์ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	✓	-
19.	คู่มือนี้สามารถยอมรับได้สามารถนำไปใช้ได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	✓	-
20.	คู่มือมีความเป็นไปได้ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะนำคู่มือไปใช้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	✓	-

จากตารางที่ 4.15 ผลการประเมินคู่มือโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของคู่มือเพื่อการพัฒนาแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคู่มือ (IOC) นั้น พบว่า ความสอดคล้องของคู่มือ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 - 1.00 แสดงว่าคู่มือมีความเหมาะสมและสอดคล้อง สามารถนำไปใช้ได้

วิเคราะห์การประเมินความเหมาะสมของคู่มือเพื่อการพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์
ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความเหมาะสมของคู่มือเพื่อ
การพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชน ในศตวรรษที่ 21
ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) โดยรวม

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	อันดับ
1. ด้านเนื้อหา	4.45	0.55	มาก	5
2. ด้านรูปแบบและการใช้ภาษา	4.45	0.53	มาก	4
3. ด้านการออกแบบ	4.40	0.61	มาก	6
4. ด้านรูปเล่ม	4.48	0.62	มาก	3
5. ด้านประโยชน์จากการนำคู่มือไปใช้	4.57	0.51	มากที่สุด	1
6. ด้านความเป็นไปได้	4.49	0.54	มาก	2
รวม	4.47	0.51	มาก	-

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ระดับความเหมาะสมของคู่มือเพื่อการพัฒนาารูปแบบค่านิยม
อุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)
โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.51) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านประโยชน์จากการนำ
คู่มือไปใช้ ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.51) รองลงมา คือ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.54) และด้าน
ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการออกแบบ ($\bar{X}=4.40$, S.D.=0.61)

ตารางที่ 4.17 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความเหมาะสมของคู่มือเพื่อการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านเนื้อหา

ด้านเนื้อหา	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	อันดับ
1. ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา	4.38	0.65	มาก	3
2. ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	4.58	0.58	มากที่สุด	1
3. การเรียบเรียงเนื้อหาที่เข้าใจง่าย	4.29	0.69	มาก	4
4. เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของคู่มือ	4.54	0.59	มากที่สุด	2
รวม	4.45	0.63	มาก	

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ระดับความเหมาะสมของคู่มือเพื่อการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านเนื้อหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D.=0.63) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา ($\bar{X} = 4.58$, S.D.=0.58) รองลงมา คือ เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของคู่มือ ($\bar{X} = 4.54$, S.D.=0.59) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การเรียบเรียงเนื้อหาที่เข้าใจง่าย ($\bar{X} = 4.29$, S.D.=0.69)

ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความเหมาะสมของคู่มือเพื่อการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านรูปแบบและการใช้ภาษา

ด้านรูปแบบและการใช้ภาษา	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	อันดับ
1. มีความชัดเจนของภาพและความเหมาะสมของภาษา	4.54	0.66	มากที่สุด	1
2. การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสมตามหลักวิชาการ	4.42	0.65	มาก	3
3. ความน่าสนใจและเทคนิคที่ใช้ในชิ้นงาน	4.33	0.56	มาก	4
4. การจัดวางองค์ประกอบเหมาะสม	4.50	0.59	มาก	2
รวม	4.45	0.62	มาก	

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ระดับความเหมาะสมของคู่มือเพื่อการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านรูปแบบและการใช้ภาษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D.=0.62) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีความชัดเจนของภาพและความเหมาะสมของภาษา ($\bar{X} = 4.54$, S.D.=0.66) รองลงมา คือ การจัดวางองค์ประกอบเหมาะสม ($\bar{X} = 4.50$, S.D.=0.59) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความน่าสนใจและเทคนิคที่ใช้ในชิ้นงาน ($\bar{X} = 4.33$, S.D.=0.56)

ตารางที่ 4.19 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความเหมาะสมของคู่มือเพื่อการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านการออกแบบ

ด้านการออกแบบ	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	อันดับ
1. ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร	4.42	0.65	มาก	1
2. ความชัดเจนของภาพประกอบ	4.38	0.65	มาก	3
3. ความเหมาะสมของภาพประกอบ	4.42	0.72	มาก	2
รวม	4.40	0.67	มาก	

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ระดับความเหมาะสมของคู่มือเพื่อการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านการออกแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D.=0.67) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร ($\bar{X} = 4.42$, S.D.=0.65) รองลงมา คือ ความเหมาะสมของภาพประกอบ ($\bar{X} = 4.42$, S.D.=0.72) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความชัดเจนของภาพประกอบ ($\bar{X} = 4.38$, S.D.=0.65)

ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความเหมาะสมของคู่มือเพื่อการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านรูปเล่ม

ด้านรูปเล่ม	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	อันดับ
1. ความเหมาะสมของขนาดเล่ม	4.46	0.72	มาก	2
2. รูปเล่มของคู่มือดึงดูดความสนใจ	4.50	0.66	มาก	1
รวม	4.48	0.69	มาก	

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ระดับความเหมาะสมของคู่มือเพื่อการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านรูปเล่ม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D.=0.69) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ รูปเล่มของคู่มือดึงดูดความสนใจ ($\bar{X} = 4.50$, S.D.=0.66) รองลงมา คือ ความเหมาะสมของขนาดเล่ม ($\bar{X} = 4.46$, S.D.=0.72)

ตารางที่ 4.21 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความเหมาะสมของคู่มือเพื่อการพัฒนาแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านประโยชน์จากการนำคู่มือไปใช้

ด้านประโยชน์จากการนำคู่มือไปใช้	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	อันดับ
1. การดำเนินงานตามคู่มือมีประโยชน์ต่อฝ่ายการบริหารกิจการนักเรียน	4.50	0.66	มาก	4
2. การนำคู่มือไปใช้จะทำให้สถานศึกษามีความมั่นใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.58	0.50	มากที่สุด	2
3. การดำเนินการตามคู่มือมีความชัดเจนและผลที่ได้จากการกำหนดการตามคู่มือแต่ละขั้นตอนมีประโยชน์สำหรับสถานศึกษา	4.58	0.65	มากที่สุด	3
4. ข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติตามคู่มือจะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.63	0.49	มากที่สุด	1
รวม	4.57	0.58	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ระดับความเหมาะสมของคู่มือเพื่อการพัฒนาแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านประโยชน์จากการนำคู่มือไปใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.57$, S.D.=0.58) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติตามคู่มือจะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.63$, S.D.=0.49) รองลงมา คือ การนำคู่มือไปใช้จะทำให้สถานศึกษามีความมั่นใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.58$, S.D.=0.50) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การดำเนินงานตามคู่มือมีประโยชน์ต่อฝ่ายการบริหารกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.50$, S.D.=0.66)

ตารางที่ 4.22 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความเหมาะสมของคู่มือเพื่อการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านความเป็นไปได้

ด้านความเป็นไปได้	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	อันดับ
1. คู่มือสามารถนำไปใช้ในสถานศึกษาได้จริง โดยเนื้อหาสาระและประโยชน์ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ได้	4.58	0.65	มากที่สุด	1
2. คู่มือนี้สามารถยอมรับได้	4.38	0.65	มาก	3
3. มีความเป็นไปได้ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะนำคู่มือไปใช้	4.50	0.59	มาก	2
รวม	4.49	0.63	มาก	

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ระดับความเหมาะสมของคู่มือเพื่อการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D.=0.63) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ คู่มือสามารถนำไปใช้ในสถานศึกษาได้จริง โดยเนื้อหาสาระและประโยชน์ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ได้ ($\bar{X} = 4.58$, S.D.=0.65) รองลงมา คือ มีความเป็นไปได้ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะนำคู่มือไปใช้ ($\bar{X} = 4.50$, S.D.=0.59) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คู่มือนี้สามารถยอมรับได้ ($\bar{X} = 4.38$, S.D.=0.65)

คู่มือการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชน ในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7)

ส่วนที่ 1 หลักการและเหตุผล

เพื่อศึกษาค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7)

ส่วนที่ 3 สารระสำคัญ

แนวคิดเกี่ยวกับคู่มือและการพัฒนาคู่มือ

คู่มือเป็นหนังสือหรือตำราที่เรียบเรียงเนื้อหาสาระจากเอกสารหรือตำราทางวิชาการต่าง ๆ แล้วนำมาเขียนใหม่ เมื่ออ่านแล้วทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ควบคู่ไปกับการดำเนินกรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระในคู่มือนั้น

ความหมายของคู่มือ

ในการดำเนินกิจกรรมจะต้องใช้สื่อและสื่อที่สำคัญคือคู่มือเพราะคู่มือจะเป็นสิ่งที่กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้เนื้อหาวิธีการ สื่อ ตลอดจนการวัดผลสำเร็จของการดำเนินงาน ความหมายของคู่มือนั้นมีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

คัมภีร์ สุตเท (2553 : 80) ได้สรุปความหมายของคู่มือไว้ว่า คู่มือ หมายถึง หนังสือตำรา เอกสารแนะนำหรือเป็นสื่อที่ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติควบคู่กันไปกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีเนื้อหาสาระสั้น ๆ ที่ผู้อ่านสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันทีจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

กนกวรรณ ศรินิมิตรกุล (2553 : 12) ได้ให้ความหมายในการจัดทำคู่มือไว้ว่า ต้องคำนึงถึงคู่มือที่สร้างขึ้นมานั้นมีความจำเป็นอย่างไร โดยคู่มือครูเป็นแหล่งของความรู้ของผู้ศึกษาและที่สำคัญคือจะเป็นตัวช่วยให้มีความเข้าใจมากขึ้นและสามารถที่จะนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องมากขึ้นในการเขียนคู่มือนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเท่านั้นที่จะเป็นผู้สร้างและผู้ใช้คู่มือ ก็ไม่จำเป็นอีกต่อไป ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญจะมีส่วนร่วมอย่างมากในการให้คำแนะนำต่าง ๆ เช่น การแก้ไขการยกตัวอย่าง เป็นต้น

สุรัสวดี จินดาเนตร (2553 : 24) สรุปความหมายของคู่มือว่า คู่มือเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการของผู้ใช้ ให้สามารถดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกันให้มากที่สุดและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

สิริกัร ประสบสุข (2555 : 82) ได้สรุปความหมายของคู่มือไว้ว่า คู่มือหมายถึงหนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใ้คู่มือได้ศึกษาทำความเข้าใจและง่ายต่อการปฏิบัติตามได้ในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกันมากที่สุด และทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและทักษะ ที่ใกล้เคียงกัน

จากความหมายของคู่มือดังกล่าวพอสรุปได้ว่า คู่มือเป็นหนังสือ ตำรา เอกสาร แนะนำ ที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใ้คู่มือได้ศึกษาทำความเข้าใจและนำไปปฏิบัติงานได้ทันที จนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกันมากที่สุด ทำให้นักเรียนนักศึกษาที่มีความรู้ความสามารถตลอดจนทักษะใกล้เคียงกัน

ประเภทของคู่มือ

มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้อธิบายประเภทของคู่มือ ดังนี้

สิริกัร ประสบสุข (2555 : 83 - 85) อธิบายว่าโดยทั่วไปหนังสือคู่มือที่พบกัน มี 3 ประเภท ได้แก่

1. คู่มือครู (Teacher's Manual or Handbook) เป็นหนังสือที่ให้แนวทางและคำแนะนำแก่ครูเกี่ยวกับสาระ วิธีการ กิจกรรม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งข้อมูลอ้างอิงต่าง ๆ ปกติมักใช้ควบคู่กับตำราเรียนหรือหนังสือเรียน เช่น คู่มือจัดกิจกรรมบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัย คู่มือ ปฏิบัติการนิเวศวิทยา เป็นต้น

2. คู่มือเรียนแบบฝึกปฏิบัติ (Student's Manual or Workbook) คือ หนังสือ ที่ผู้เรียนใช้ควบคู่กับตำราที่เรียนปกติจะประกอบไปด้วยสาระ คำสั่ง แบบฝึกหัด ปัญหาหรือคำถามที่ว่าง สำหรับเขียนคำตอบและการทดสอบ ปัจจุบันคู่มือผู้เรียนไม่เพียงแต่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ควบคู่กับหนังสือ ตำราเท่านั้น แต่อาจจะใช้เป็นคู่มือสำหรับการศึกษาควบคู่ไปกับสื่ออื่น ๆ ที่ทำหน้าที่แทนครูหรือ ตำรา เช่น บทเรียน วิดีทัศน์บทเรียนทางไกล ภาพยนตร์หรือบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

3. คู่มือทั่วไปเป็นหนังสือที่ให้ข้อความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยมุ่งหวังให้ผู้อ่าน หรือผู้ใ้มีความเข้าใจ และสามารถดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ด้วยตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม กล่าวสรุปได้ว่า คู่มือไม่ว่าจะมีกี่ประเภท ส่วนมากจะเกี่ยวกับการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมเป็นคู่มือที่เสนอแนะแนวทาง เทคนิคในการดำเนินการสอนหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้ในการจัดทำคู่มือส่วนประกอบที่สำคัญๆ ที่สามารถปฏิบัติงานได้

ลักษณะของคู่มือที่ดี

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงลักษณะของคู่มือที่ดีไว้ดังเช่น การเขียนคู่มือจำเป็นต้องมีความชัดเจน ให้รายละเอียดครอบคลุมประเด็นที่น่าสงสัยไว้ ทั้งหมด เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งการเขียนคู่มือจำเป็นต้องครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ (จิราพร โสทรโยม, 2555 : 40) ดังนี้

1. ควรระบุให้ชัดเจนว่าคู่มือนั้นเป็นคู่มือสำหรับใคร ใครเป็นผู้ใ้

2. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ต้องการให้ผู้ใช้ได้อะไรบ้าง
 3. ควรมีส่วนนำที่จูงใจผู้เข้าว่าคู่มือนี้ช่วยผู้ใช้ได้อย่างไร ผู้ใช้ได้รับประโยชน์อะไรบ้าง
 4. ควรมีส่วนที่ให้หลักการหรือความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้ใช้ในการใช้เครื่องมือ เพื่อให้การใช้ คู่มือ
 เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

5. ควรมีส่วนที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้เกี่ยวกับการเตรียมตัว การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์และสิ่ง
 จำเป็นในการดำเนินการตามที่คู่มือแนะนำ

6. ควรมีส่วนที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้เกี่ยวกับขั้นตอนหรือกระบวนการในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
 ดังนี้

6.1 เนื้อหาสาระที่ให้นั้นควรมีความถูกต้อง สามารถช่วยให้ผู้ใช้คู่มือทำสิ่งนั้นได้สำเร็จให้
 ข้อมูลรายละเอียดเพียงพอที่จะช่วยให้ผู้ใช้คู่มือสามารถทำสิ่งนั้น ๆ ได้สำเร็จ

6.2 ขั้นตอนการทำจะต้องมีการเรียงลำดับอย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้สามารถทำ
 สิ่งนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและประหยัด

6.3 ภาษาที่ใช้จะต้องสามารถสื่อให้ผู้ใช้เข้าใจตรงกับผู้เขียน ไม่คลุมเครือหรือทำให้ ผู้ใช้
 เกิดความเข้าใจผิดและภาษาที่ใช้จะต้องช่วยให้ผู้ใช้เกิดความเข้าใจง่าย หากสิ่งใดมีความยากและ
 ซับซ้อน ควรเขียนให้เข้าใจง่าย โดยใช้เทคนิคอื่น ๆ ประกอบ เช่น ภาพ ตารางเปรียบเทียบอุปมา
 อุปไมย การยกตัวอย่าง การใช้สีจำแนก เป็นต้น

6.4 ควรให้คำแนะนำและชี้แจงเหตุผลเกี่ยวกับสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ เช่น เคล็ดลับ
 หรือเทคนิควิธีต่าง ๆ ที่ช่วยให้กระทำสิ่งนั้น ๆ สำเร็จได้ดี รวมทั้งการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่มักเกิดขึ้นจาก
 การทำสิ่งนั้น ๆ ข้อมูลนี้มีจะมาจากความรู้และประสบการณ์ของผู้เขียน ซึ่งมีคุณค่าต่อผู้ใช้งาน

7. ควรมีคำถามหรือกิจกรรมให้ผู้ใช้คู่มือทำเพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการอ่าน หรือ
 ปฏิบัติตามกิจกรรมที่เสนอแนะและเว้นที่ว่างสำหรับผู้ใช้คู่มือในการเขียนคำตอบรวมทั้งมีคำถามหรือ
 แนวในการตอบไว้ให้ด้วย ถ้าผู้เขียนสามารถคาดคะเนคำตอบของผู้ใช้คู่มือได้ก็ควรอธิบายไว้ด้วยว่า
 คำตอบอะไรถูกผิดด้วยเหตุใด ก็ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้คู่มือ

8. ควรใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการช่วยให้ผู้ใช้คู่มือได้โดยสะดวก เช่น การจัดรูปเล่ม ขนาด การ
 เลือกตัวอักษร ขนาดของตัวอักษร การใช้ตัวดำ การใช้สี การใช้ภาพ การใช้การตีกรอบ การเน้น
 ข้อความบางตอน เป็นต้น

9. ควรใช้แหล่งอ้างอิงที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ซึ่งอาจจะเป็นบรรณานุกรม รายชื่อ ชมรม
 รายชื่อสื่อ รายชื่อสถาบัน รายชื่อบุคคล เป็นต้น

กนกวรณ ศิรินิมิตรกุล (2553 : 15 - 20) ได้แยกลักษณะคู่มือที่ดีเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านเนื้อหา เนื้อหาสาระหรือรายละเอียดในคู่มือ ควรตรงกับเรื่องที่ศึกษาและไม่ยาก
 เกินไปจนทำให้ไม่มีผู้สนใจจะหยิบอ่าน การดำเนินการกับเนื้อหาควรให้ความเหมาะสมกับพื้นความรู้

ผู้ที่ศึกษาข้อมูลที่มีในคู่มือ ผู้อ่านสามารถประยุกต์ใช้ได้เนื้อหาควรจะเหมาะสมที่จะอ้างอิงได้ควรมีกรณีตัวอย่างประกอบในบางเรื่อง เพื่อจะได้ทำความเข้าใจง่ายและควรมีการปรับปรุงเนื้อหาของคู่มือให้ทันสมัยเสมอ

2. ด้านรูปแบบตัวอักษรที่ใช้ควรมีตัวโตและมีรูปแบบที่ชัดเจน อ่านง่ายเหมาะสมกับผู้ใช้ควรมีภาพหรือตัวอย่างการประกอบเนื้อหา ลักษณะการจัดรูปเล่มควรทำให้น่าสนใจ การใช้ภาษาให้เข้าใจง่ายเหมาะสมกับผู้ใช้คู่มือและระบบการนำเสนอควรเป็นระบบจากง่ายไปหายากหรือเป็นเรื่อง ๆ ให้ชัดเจน

3. ด้านการนำเอาไปใช้ควรระบุขั้นตอนวิธีการใช้คู่มือให้ชัดเจน มีแผนภูมิตาราง ตัวอย่างประกอบให้สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง มีข้อมูลเพื่อสามารถให้ประสานงานต่าง ๆ ได้สะดวกรวดเร็ว และบอกสิทธิประโยชน์และข้อควรปฏิบัติให้เข้าใจง่าย

สรุปได้ว่าคู่มือที่ดีต้องมีลักษณะดังนี้ มีเนื้อหาเหมาะสมตรงกับเรื่องที่ศึกษา ถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาสาระของคู่มือนั้น การจัดข้อมูลเรียงลำดับนำเสนอเป็นขั้นตอนที่เข้าใจง่ายช่วยให้สามารถดำเนินการตามแนวทางและขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดีและรายละเอียดของคู่มือชัดเจนไม่ยากเกินไป

องค์ประกอบของคู่มือ

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคู่มือ

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2544) ได้ศึกษาและจัดทำคู่มือครูประกอบการสอนหลักสูตรการใช้โปรแกรมประมวลผลของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยมีองค์ประกอบดังนี้ ปก คำนำ สารบัญ คำแนะนำการใช้คู่มือ ใบเตรียมการสอน ได้แก่ วัตถุประสงค์ วิธีการสอน หัวข้อหลักสูตร สื่อการสอน แบบฝึกหัดตามใบงาน การวัดผลจากใบงาน/ใบทดสอบ ใบข้อมูล/เนื้อหาตามหัวข้อวิชาเรียงตามลำดับ และใบงาน

กนกวรรณ ศิรินิมิตรกุล (2553 : 25 - 30) กล่าวถึง องค์ประกอบของคู่มือว่าควรประกอบด้วย รายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้

1. คำชี้แจงการใช้คู่มือ โดยครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของคู่มือ ความรู้พื้นฐานที่จำเป็น ในการใช้คู่มือ วิธีการใช้และคำแนะนำ

2. เนื้อหาสาระ ปกติจะมีการให้เนื้อหาสาระโดยมีคำชี้แจงหรือคำอธิบายประกอบและ อาจมีการวิเคราะห์เนื้อหาสาระให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจที่กระจ่าง

3. การเตรียมการ ประกอบด้วย รายละเอียดเกี่ยวกับการเตรียมสถานที่ วัสดุ สื่อ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่จำเป็น การเตรียมวัสดุ และการติดต่อประสานงานที่จำเป็น

4. กระบวนการ วิธีการ กิจกรรม ส่วนนี้นับว่าเป็นส่วนสำคัญของคู่มือ จำเป็นต้องให้ ข้อมูลหรือรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้ คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีดำเนินการ คำแนะนำและตัวอย่าง

เกี่ยวกับกิจกรรมที่จะช่วยให้บรรลุผล คำถาม ตัวอย่าง แบบฝึกหัด แบบฝึกปฏิบัติและสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งควรทำและไม่ควรทำ ซึ่งมักจะมาจากประสบการณ์ของผู้เขียน ฯลฯ

5. การวัดและประเมินผล คู่มือที่ดีควรจะให้คำแนะนำที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน การวัดและประเมินผล นับเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกองค์ประกอบหนึ่งที่คู่มือจำเป็นต้องให้รายละเอียดต่าง ๆ เช่น เครื่องมือวัดผล วิธีวัดผลและเกณฑ์การประเมินผลคู่มือครู อาจเสนอแนะเกณฑ์ในการประเมินผล หรือให้คำแนะนำในการพัฒนาเกณฑ์เพื่อประเมินด้วย

6. ความรู้เสริม คู่มือที่ดีจะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้และสามารถคาดคะเนได้ ว่าผู้ใช้มักจะประสบปัญหาในเรื่องใด และจัดหาหรือจัดทำข้อมูลที่จะช่วยส่งเสริมความรู้อันจะทำให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. ปัญหาและคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา

8. แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ

การเขียนคู่มือว่าเป็นกระบวนการเขียนตำราหรือเอกสารวิชาการ ข้อควรคำนึงในการเขียนหนังสือคู่มือ ประเด็นต่าง ๆ ควรครอบคลุมรายละเอียดต่าง ๆ เนื่องจากในบางครั้งผู้อ่านไม่สามารถสอบถามกับผู้เขียนได้โดยตรงจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงประเด็นดังต่อไปนี้ ควรระบุให้ชัดเจนว่าคู่มือนี้เป็นคู่มือสำหรับใครใครเป็นผู้ใช้กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้ใช้ได้ทำอะไรบ้าง ควรมีส่วนนำที่จูงใจผู้ใช้ว่าคู่มือนี้จะช่วยผู้ใช้ได้อย่างไรผู้ที่จะได้รับประโยชน์อะไรควรมีส่วนที่ให้หลักการหรือความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้ใช้คู่มือ เพื่อให้ผู้ใช้คู่มือเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและควรมีส่วนที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้ เกี่ยวกับการเตรียมตัว การเตรียมเครื่องมือ วัสดุและสิ่งจำเป็นในการดำเนินการที่คู่มือแนะนำ

คู่มือที่ดีนั้นควรมีลักษณะในประเด็นหลัก ๆ ดังนี้ 1. ด้านเนื้อหา ต้องถูกต้องและ ครอบคลุมสาระของคู่มือ 2. การจัดลำดับข้อมูลนำเสนอเป็นขั้นตอนเข้าใจง่าย 3. รายละเอียด ของคู่มือชัดเจนเข้าใจง่าย 4. ผู้ใดอ่านแล้วสามารถนำไปปฏิบัติได้ และ 5. รูปแบบคู่มือสวยงามและ ทนต่อการใช้งาน

สรุปได้ว่าคู่มือ หมายถึง หนังสือ ตำรา เอกสารแนะนำหรือเป็นสื่อที่ให้ความรู้ที่ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติของผู้ใช้สามารถดำเนินการกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยจะช่วยให้เข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติอย่างมีมาตรฐานมากที่สุดและบรรลุตามเป้าหมาย

การพัฒนาคู่มือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดของนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า คู่มือ คือ หนังสือ เอกสาร ตำรา ที่แต่งขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มุ่งหวังให้ผู้อ่านกับผู้ใช้คู่มือเข้าใจ และสามารถดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ด้วยตนเอง

นุติ รุ่งสว่าง (2543, หน้า 24) ได้กล่าวไว้ว่า คู่มือที่ดีควรมีดังนี้ 1) ด้านรูปแบบ มีขนาดรูปเล่ม เหมาะสม ตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน มีรูปภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหาและการนำเสนอ

กิจกรรม แต่ละขั้นตอนมีความชัดเจน 2. ด้านเนื้อหา ของคู่มือควรมีวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ชัดเจน เหมาะสม เข้าใจง่าย เนื้อหาความรู้มีความเหมาะสมตรงกับความต้องการและความจำเป็น 3) ด้านการนำไปใช้ มีการกำหนดขั้นตอนการศึกษาคู่มือไว้ชัดเจน

นิชาภา เจริญรุ่งเรืองชัย (2547, หน้า 3) ได้กล่าวไว้ว่า คู่มือ ควรประกอบด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ 1. การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2. การวางแผน 3. การดำเนินงานตามแผน และ 4. การประเมินผลอีกทั้งมีตัวอย่าง แบบฟอร์มต่าง ๆ ทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำคู่มือไปใช้ มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด โดยมีความคิดเห็นเฉลี่ย 4.81

แนวทางการพัฒนาคู่มือ มีดังนี้

1. ควรศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น
2. สำรวจ วิเคราะห์ และรายละเอียดการเขียนเนื้อหาในการให้ความรู้
3. มีกระบวนการพัฒนาคู่มือ โดยการออกแบบรูปเล่ม ภาพประกอบ และมีผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเพื่อความเหมาะสมของคู่มือ
4. มีการนำคู่มือไปใช้กับกลุ่มทดลอง

สรุปได้ว่า คู่มือ (manual) หมายถึง หนังสือ เอกสาร ตำรา สมุด เป็นรูปเล่มเล็กกะทัดรัด ขนาดพกพา มีความสวยงาม ที่ใช้ควบคู่กับการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ตามวัตถุประสงค์ โดยใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่ายต่อการรับรู้ มีภาพประกอบ และมีแนวทางรายละเอียดสามารถปฏิบัติได้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้อง และควรเป็นคู่มือที่ดีที่ประกอบไปด้วย รูปแบบ เนื้อหา และการนำไปทดลองใช้ ปฏิบัติเกิดทักษะและเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติ โดยมีขั้นตอนและแนวทางการพัฒนาคู่มือ ดังต่อไปนี้ การวางแผน การเตรียมข้อมูล การทดสอบคู่มือ

ส่วนที่ 4 องค์ประกอบ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปบุริสธรรม 7) โดยศึกษาภายใต้กรอบการวิจัยรูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1. อำนาจเป็นของประชาชน 2. สิทธิมนุษยชน 3. การใช้เหตุผลและขันติธรรม 4. การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ 5. ฉันทานุมัติ 6. กระบวนการประชาธิปไตย มีนักวิชาการ นักการศึกษา และนักวิจัย ได้ให้ความหมายของแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านอำนาจเป็นของประชาชน

รุสโซเป็นผู้ให้กำเนิดแนวความคิดอำนาจธิปไตยเป็นของปวงชน และแนวคิดเจตนารมณ์ร่วมกันของสังคม โดยรุสโซ กล่าวว่า "เราแต่ละคนมอบร่างกายและพลังทั้งหมดที่ตนมี เข้าอยู่ภายใต้

คำบัญชาสูงสุดของเจตนารมณ์ส่วนรวม และในอำนาจร่วมกันของเรา เราขอรับสมาชิกแต่ละคนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งซึ่งจะแบ่งแยกมิได้ของสังคม" (ทินพันธ์ นาคะตะ, 2541, นักคิดผู้ยิ่งใหญ่ของโลก ปรัชญาและทฤษฎีการเมือง, กรุงเทพฯ) และยังคงกล่าวต่อไปอีกว่า “สมมุติว่ารัฐประกอบด้วยคนหมื่นคน สมาชิกแต่ละคนของรัฐย่อมมีส่วนหนึ่งในหมื่นของอำนาจอธิปไตย เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจอธิปไตยนี้ ต้องนับทุกส่วนรวมกันเข้ามาทั้งหมด”

ดังนั้นรัฐจึงเป็นการรวมตัวกันของทุกๆ คนในประชาคมนั้น เจตนารมณ์ร่วมกันของทุกคนก็คืออำนาจอธิปไตยที่เป็นของทุกๆ คน ตามทัศนะของรูสโซ อำนาจอธิปไตยไม่สามารถจะจำหน่ายจ่ายโอนไปให้ผู้ใดได้ และไม่สามารถแบ่งแยกออกไปได้และจำกัดไม่ได้ เพราะอำนาจดังกล่าวเป็นของคนทุกคนในประชาคมนั้น ตรงจุดนี้เองที่มองว่ารูสโซเป็นผู้ก่อให้เกิดแนวคิดที่ว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ระบอบการปกครองที่เรียกว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยทางตรง (la democratic directed) และแนวความคิดเจตนารมณ์ร่วมกัน แนวความคิดดังกล่าวของรูสโซ ปรากฏอยู่ในมาตรา 6 ของคำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ปี 1789 ที่กล่าวว่า กฎหมาย คือ“เจตนารมณ์ร่วมกันของประชาชน” โดยตั้งสมมุติฐานอยู่ที่ว่า การเชื่อฟังและยินยอมต่อกฎเกณฑ์ที่มาจากความยินยอมอย่างเต็มใจของแต่ละคนที่พร้อมที่จะอยู่ใต้กฎเกณฑ์ดังกล่าว และเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ความยินยอมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในการร่างคำประกาศดังกล่าว และต่อคำประกาศดังกล่าว ดังนั้น ความเห็นพ้องอย่างหนึ่งเดียวดังกล่าวเป็นสิ่งที่จำเป็น และแต่ละคนสามารถที่จะหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งใดๆ ที่ไม่เดินตามกฎเกณฑ์ดังกล่าวได้ ทศคนคิดดังกล่าวได้ทำลายอำนาจหน้าที่ที่จะต้องเป็นไปแนวทางเดียวกันของกิจกรรมทางกฎหมายและทางการเมืองของรัฐ ผลก็คือในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ และในทางกฎหมายระหว่างประเทศนั้น แนวความคิดเกี่ยวกับประชานนั้น จึงเป็นแนวความคิดที่ค่อนข้างไม่แท้จริง เพราะแนวความคิดเกี่ยวกับประชานดังกล่าวก็คือภาพรวมของแนวความคิดเรื่องชาติ (Le Mong Nguyen, 1789, Les systèmes politiques démocratiques, Paris, STH, p.26)

ในทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของประชานนั้น ปัจเจกชนแต่ละคนได้รวมตัวกันเป็นสังคมและถือว่าแต่ละคนนั้น ต่างเป็นผู้ทรงสิทธิส่วนหนึ่งของอำนาจอธิปไตย การแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของส่วนรวมดังกล่าว อยู่ที่ปัจเจกชนแต่ละคนได้รับการปรึกษา กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การตัดสินใจทุกๆ เรื่องที่เกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยแล้ว จะต้องมีการปรึกษาหารือและสอบถามพลเมืองของรัฐ ดังนั้น แนวความคิดประชาธิปไตยทางตรงจึงเกิดขึ้น ณ ตรงนี้ ผลที่ตามมา 2 ประการก็คือ

ประการแรก การออกกฎหมายใดก็ตาม จะต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชนผู้ทรงสิทธิอำนาจอธิปไตยเสียก่อน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง กฎหมายทุกฉบับจะต้องได้รับการเห็นชอบจากประชาชน โดยการออกเสียงลงประชามติ รูสโซได้กล่าวไว้ว่า “โดยทุกกรณี กฎหมายที่ได้รับการยอมรับจากบรรดาสมาชิกรัฐสภาแล้วจะต้องได้รับการลงประชามติอีก กฎหมายฉบับใดที่ไม่ผ่านการยอมรับจากประชาชน ก็ถือว่ากฎหมายฉบับนั้นห้ามมิผลไม่” วิธีการของรูสโซนี้ สนับสนุนการปกครอง

ประชาธิปไตยโดยตรง la démocratie directe อย่างแท้จริง จึงกล่าวได้ว่า ประชาธิปไตยในแบบของ
 รุสโซ่นั้นเป็นประชาธิปไตยแบบบริสุทธ์ เป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อ
 ประชาชน

ประการที่สอง สมาชิกรัฐสภาจะต้องปฏิบัติตามแนวทางหรือแนวปฏิบัติของประชาชนมี
 เช่นนั้น อาจถูกถอนได้โดยประชาชน สมาชิกรัฐสภาเป็นเพียงผู้แทน (les mandataires) ที่ประชาชน
 ตั้งขึ้นมาเท่านั้นและต้องปฏิบัติตัวให้เหมาะสมกับเจตนารมณ์ของปวงชน

จากเหตุสองประการดังกล่าวข้างต้น ในความเห็นของรุสโซ ประชาชนเป็นผู้บัญญัติ
 กฎหมายและรัฐสภาเป็นแค่เพียงเครื่องอุปกรณ์ของประชาชนเท่านั้น แนวความคิดอำนาจอธิปไตย
 เป็นของประชาชนได้รับการยอมรับและอยู่ในโครงสร้างกฎหมายของรัฐ ปัจจุบันแต่ละคนเป็น
 เจ้าของสิทธิในการเลือกตั้ง (droit de suffrage) และรวมถึงการกำหนดแนวทางของกิจกรรมสาธารณะ
 อีกด้วย การออกเสียงทางการเมือง ถือว่าเป็นสิทธิอันหนึ่งที่ใช้โดยพลเมืองแต่ละคน สำหรับการ
 ลงคะแนนในการตัดสินใจทุกๆ เรื่องที่รู้จักกันดีภายใต้ नियามของคำว่า “กฎหมาย” แต่แนวคิดของการ
 มีส่วนร่วมของมหาชนต่อการตัดสินใจ ทำให้เห็นถึงการกดขี่อยู่ในที่ เพราะว่า แนวคิดนี้ชักนำให้เกิด
 การแบ่งแยกทางการเมืองในสังคมที่เห็นด้วยกับเสียงส่วนใหญ่ที่มีอำนาจอยู่เหนือเสียงส่วนน้อย และ
 ยิ่งไปกว่านั้น การจำกัดขอบเขตของการใช้สิทธิในการเลือกตั้งต่อการออกกฎหมายนั้น ไม่ตอบสนอง
 ต่อความเป็นธรรมชาติของทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ความเป็นธรรมะดังกล่าวตั้งอยู่บน
 สมมุติฐานที่ว่าพลเมืองทุกๆ คนและพลเมืองแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการ
 ตัดสินใจ ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนในปัจจุบันก็คือ การลงประชามติ แต่อย่างไรก็ตาม การลง
 ประชามติที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญของฝรั่งเศส ก็ไม่ได้รับการเสนอจากประชาชนโดยตรง กล่าวคือ
 ประชาชนไม่ได้เป็นผู้ริเริ่มในการที่จะให้มีการลงประชามติดังกล่าวอย่างแท้จริง มีรัฐอยู่น้อยมากที่ยอม
 ให้ประชาชนเข้าแทรกแซงโดยตรงในการกำหนดทิศทางและกิจกรรมทางการเมือง ผลก็คือ ประชาชน
 ไม่สามารถใช้อำนาจที่แตกต่างออกไปถึงอำนาจอธิปไตยของประชาชนได้โดยตรง ดังนั้นประชาชนจึง
 ต้องมอบการใช้อำนาจอธิปไตยของตนไปยังผู้แทนของตน ในกรณีนี้ จึงเกิดทฤษฎีการเป็นผู้แทน
 เกิดขึ้น (la théorie de la représentation) ซึ่งรุสโซ่เห็นว่า ผู้แทนดังกล่าวนั้น ต้องทำตามประชาชน
 ที่เลือกตนมา (le mandat impératif) และสามารถถูกถอดถอนโดยประชาชนได้เมื่อพบว่ากระทำ
 การใดๆ ที่เป็นปฏิปักษ์กับเจตนารมณ์ส่วนรวมหรือเจตนารมณ์ของประชาชน ประชาชนจึงเป็นผู้ที่
 แต่งตั้งและถอดถอนผู้แทนของตน ดังนั้นสัญญาประชาคมในความเห็นของรุสโซ่ เป็นพันธสัญญา
 ระหว่างผู้แทนของประชาชนกับประชาชน ผู้แทนของประชาชนดังกล่าว ไม่ใช่เป็นผู้แทนของ
 ประชาชนคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นผู้แทนของประชาชนทั้งประเทศ ซึ่งแสดงออกทางเจตนารมณ์ส่วนรวม
 ดังได้ปรากฏในคำประกาศสิทธิมนุษยชนปี 1789 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงกลไกดังกล่าวว่า นักปฏิวัติในปี

1789 นั้น ได้แต่งตั้งตนเองเป็นผู้แทนของประชาชนชาวฝรั่งเศสและได้ประกาศว่า ผู้แทนดังกล่าวได้รวมตัวกันอยู่ในสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สรุป อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนตามแนวความคิดของรูโซ่ แสดงให้เห็นถึงการขัดแย้งทางผลประโยชน์ทางการเมืองในอดีตของฝรั่งเศสอย่างแท้จริง แต่ในปัจจุบัน ทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนเห็นว่า การเลือกตั้งต้องมีลักษณะเป็นการทั่วไป (le suffrage universel) เพราะว่า การเลือกตั้งเป็นสิทธิของประชาชนทุกคนโดยให้เหตุผล แต่ทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติเห็นว่า การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน เจตนาารมณ์ของชาติแสดงผ่านโดยทางผู้แทนรัฐสภาที่กระทำการในนามของชาติ และชาติจะเป็นผู้กำหนดบุคคลที่มีหน้าที่ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเอง (le suffrage restraint)

2. ด้านสิทธิมนุษยชน

ความหมายของ "สิทธิมนุษยชน"

มีผู้ให้คำนิยาม "สิทธิมนุษยชน" ไว้หลายความหมาย เช่น

จากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) ข้อ 1 ที่ระบุไว้ว่า บุคคลชอบที่จะมีสิทธิและเสรีภาพที่ระบุไว้ในปฏิญญานี้ ทั้งนี้โดยไม่มีการจำแนกความแตกต่างในเรื่องใดๆ เช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเห็นทางการเมือง หรือทางอื่นใด ชาติหรือสังคมอันเป็นที่มาเดิม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นใด นอกจากนี้ การจำแนกข้อแตกต่างโดยอาศัยมูลฐานแห่งสถานะทางการเมืองทางตุลาการหรือทางเรื่องระหว่างประเทศของประเทศ หรือดินแดนซึ่งบุคคลสังกัดจะทำได้ ทั้งนี้ไม่ว่าดินแดนดังกล่าวจะเป็นเอกราชอยู่ในความพิทักษ์ มิได้ปกครองตนเองหรืออยู่ภายใต้การจำกัดแห่งอธิปไตยอื่นใด

หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนได้รับอย่างเสมอภาคกัน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุข มีศักดิ์ศรี มีเสรีภาพ มีไม่ตรีจิต และมีความเมตตาต่อกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา สถานภาพทางกาย หรือสุขภาพ

หมายถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทยหรือสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี

หมายถึง สิทธิของความเป็นมนุษย์ ผู้ที่เป็นมนุษย์ย่อมมีสิทธิดังกล่าว ตั้งแต่เกิดจนตายโดยปราศจากข้อจำกัดทางกฎหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มนุษย์เท่านั้นที่มีสิทธินี้ และสิทธินี้เกิดขึ้นโดยติดตัวมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย

หมายถึง สิทธิของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครอง โดยหลักบังคับของกฎหมายภายใต้หลักการเกียรติศักดิ์ สิทธิที่เท่าเทียมกัน ความเสมอภาค ที่จะเป็นการส่งเสริมให้มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

หมายถึง สิทธิที่ทุกคนมีอยู่ในฐานะเป็นมนุษย์ ทั้งสิทธิในการดำรงชีวิตอยู่ในส่วนบุคคลและสิทธิในการอยู่ร่วมกันในสังคม สิทธิในความเป็นมนุษย์นั้น มีทั้งสิทธิตามกฎหมายและสิทธิที่มีอยู่โดยไม่ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของกฎหมาย แต่เป็นสิทธิที่เกิดจากมาตรฐานเพื่อความถูกต้อง ความเป็นธรรม หรือความยุติธรรม แต่เดิมสิทธิมนุษยชนจะกล่าวถึงในชื่ออื่น เช่น สิทธิในธรรม สิทธิในธรรมชาติ เป็นต้น

หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความเท่าเทียมกันในแง่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิ เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษาศาสนา และสถานภาพทางกายและสุขภาพรวมทั้งความเชื่อทางการเมือง หรือความเชื่ออื่นๆที่ขึ้นกับพื้นฐานทางสังคม สิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายทอดหรือโอนให้แก่ผู้อื่นได้

ลักษณะของสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ

ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. สิทธิพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน (Primary Right) มนุษย์ที่เกิดมาในโลก ต่างมีความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
2. สิทธิส่วนบุคคล (Personal Right) เป็นสิทธิส่วนตัวของบุคคลที่ผู้อื่นจะล่วงละเมิดมิได้ เป็นพื้นที่ส่วนตัวของแต่ละบุคคล
3. สิทธิของพลเมือง (Civil Right) เป็นสิทธิของประชาชนในฐานะที่เป็นพลเมืองแห่งรัฐ เป็นสิทธิที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายของรัฐ ซึ่งสิทธิพลเมือง ได้แก่
 - 3.1 สิทธิทางสังคม (Social Right) เป็นสิทธิของประชาชนทางสังคมที่จะได้รับการจากสังคม ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม เช่น สิทธิการเข้าถึงการบริการสาธารณะ เป็นต้น
 - 3.2 สิทธิทางสวัสดิการสังคม (Social Welfare Right) เป็นสิทธิของประชาชนทุกคนที่จะได้รับสวัสดิการทางสังคม เช่น สิทธิการได้รับการศึกษา เป็นต้น
 - 3.3 สิทธิทางวัฒนธรรม (Cultural Right) ได้แก่ สิทธิเข้าร่วมในพิธีกรรม ประเพณี วัฒนธรรม ของประชาคมในด้านศิลปะต่างๆ

ความสำคัญของสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชนมีความสำคัญในฐานะที่เป็นอารยธรรมโลก (World Civilization) ของมนุษย์ ที่พยายามวางระบบความคิดเพื่อให้คนทั่วโลกเกิดความตระลึกรู้ คำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ตั้งแต่ยอมรับความเป็นมนุษย์ ศักดิ์ศรี ชาติกำเนิด สิทธิต่างๆ ที่มีพื้นฐานมาจากความชอบธรรม ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งสิทธิตั้งแต่กำเนิด โดยให้ความสำคัญกับคำว่าชีวิต (Life) (ชะวักชัย ภาติณรุ, 2548 : 3) นอกจากนี้แล้ว สิทธิมนุษยชนยังมีความสำคัญในแง่ของการเป็นหลักประกันของความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ และสภาวะโลกปัจจุบันเรื่องของสิทธิมนุษยชนก็ไม่ใช่เรื่องประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นเรื่องที่สังคมทั่วโลกต้องให้ความสำคัญ เพราะประเทศไทยในฐานะที่เป็น

สมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ผูกพันตามพันธกรณีแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ และที่สำคัญเรื่องของสิทธิมนุษยชนยังได้ถูกนำไปใช้ในทางการเมือง เศรษฐกิจระหว่างประเทศ เช่น การละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่า ทำให้สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปคว่ำบาตรทางการทูต การงดการทำการค้าด้วยหรือกรณีการส่งกองกำลังทหารของสหประชาชาติ เพื่อเข้าไปยุติการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ในบอสเนีย เฮอร์เซโกวีนา และในโคโซโวของอดีตประเทศยูโกสลาเวีย เป็นต้น (กุมพล พลวัน, 2547:2-3) ด้วยสาเหตุและความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น เราจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชน เพราะมีความสำคัญทั้งในด้านสังคมโลกและการสร้างประชาธิปไตยในสังคมไทย

สิทธิมนุษยชนจะครอบคลุมสิทธิต่างๆ ในการดำรงชีวิตของมนุษย์

เพื่อให้มีชีวิตที่ดีในสังคม ดังนี้

- สิทธิในชีวิต ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน มนุษย์สามารถมีชีวิตอยู่ได้และได้รับการคุ้มครองให้ปลอดภัยได้รับการตอบสนองตามความต้องการขั้นพื้นฐานของชีวิต ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย ทุกชีวิตล้วนมีคุณค่าด้วยกันทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือเพื่อการดำรงชีวิตอยู่เป็นพิเศษจากผู้อื่น เช่น คนพิการ คนชรา ฯลฯ ดังนั้นคนทุกคนควรปฏิบัติต่อบุคคลด้วยโอกาส ให้ความสำคัญ ให้ออกาสและให้ความช่วยเหลือตามสมควร เพื่อให้ทุกชีวิตมีความเท่าเทียมกันมากที่สุด

- สิทธิในการดำเนินชีวิตและพัฒนาตนเองตามแนวทางที่ถูกต้อง คนในสังคมต้องให้ออกาสกับคนที่เคยกระทำไม่ถูกต้อง ให้ออกาสคนเหล่านี้ได้รับการอบรมแก้ไขและพัฒนาตนเองใหม่ ให้สามารถมีชีวิตที่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น

- สิทธิในการยอมรับนับถือ หมายถึง การที่บุคคลพึงปฏิบัติต่อกันด้วยการยอมรับซึ่งกันและกัน ให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีและคุณค่าของชีวิตด้วยความเท่าเทียมกัน

สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

พัฒนาการการต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิมนุษยชนในสังคมนั้นมีมายาวนาน สถานการณ์สำคัญของสังคมไทยที่ถือว่าเป็นมิติการต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพ ตั้งแต่ในยุคเริ่มเปิดประเทศ ภายหลังสนธิสัญญาเบาริ่ง, เหตุการณ์ร.ศ.103 ที่ชนชั้นสูงบางกลุ่มเรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงการปกครอง เหตุการณ์ร.ศ. 130 ที่คณะทหารหนุ่มก่อการกบฏเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง

การปฏิวัติ 2475 ที่ปรากฏพร้อมหลัก 6 ประการของปรีดี พนมยงค์ ซึ่งกล่าวถึงหลักสิทธิ ความเสมอภาคและความเป็นอิสระเสรีภาพ การต่อสู้ในยุคเผด็จการทหารนับหลังจากรัฐ ประหาร 2490 จนถึงยุคของระบบปฏิวัติของจอมพลสฤษดิ์ นับตั้งแต่ปี 2501 เรื่อยมา (จรัญ โฆษณานันท์, 2545: 519) ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าแม้ไทยจะให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนตั้งแต่ปี 2491 แต่แนวคิดสิทธิมนุษยชนแบบอุดมการณ์เสรีนิยมตะวันตก ก็เติบโตอย่างแข็งแกร่งในสังคมไทย ท่ามกลางบริบททางการเมืองที่ล่าหลังเป็นเผด็จการ แม้จะมีการต่อสู้และเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพอย่างเข้มข้น

เช่น ในช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 หลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งต่อมา เรื่องของ มนุษยชนเป็นปรากฏการณ์ความสนใจและมีการถกเถียงกันอย่างมากระทั่งมีการก่อตั้ง คณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนขึ้น เพื่อศึกษากฎหมายหรือร่าง พ.ร.บ.ที่แย้งต่อ รัฐธรรมนูญหรือขัดต่อสิทธิมนุษยชน ทั้งปัญหาภายในและภายนอกประเทศ ในสมัยของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ แต่ก็ล้มเหลวเพราะความไม่ต่อเนื่องของอายุของสภาผู้แทนราษฎร และความเป็นอิสระและความเป็นกลางในการทำงาน รวมทั้งเรื่องผลประโยชน์ทางการเมืองและแม้ภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 ที่ถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงครั้งสำคัญของไทย ซึ่งชัยชนะของประชาชนมีผลผลักดันสร้างสำนึกสิทธิมนุษยชนที่จริงจังในสังคมไทย และการสร้างกลไกต่างๆ เพื่อป้องกันอำนาจเผด็จการทางทหาร และรัฐบาลของนายอานันท์ ปันยารชุน ได้บริหารประเทศได้นำประเทศเข้าสู่สมาชิกของกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง จนถึงการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้น ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ที่ดูจะเป็นความหวังของผู้ด้อยโอกาสหรือผู้ไร้อำนาจที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นหนึ่งกลไกสำคัญของรัฐที่มีบทบาทในระดับหนึ่งในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย ซึ่งยังมีอาชีพอื่นอีกที่ทำหน้าที่นี้ เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภา เป็นต้น แต่ดูเหมือน รากเหง้าและปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ยังดำรงอยู่ในสังคมไทย อันเป็นผลมาจากหลายสาเหตุ เช่น ระบบเศรษฐกิจการเมืองแบบเผด็จการ อำนาจนิยม ระบบทุนนิยม หรือวิถีพัฒนาที่มีได้เอาความเป็นมนุษย์และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นที่ตั้ง วัฒนธรรมความเชื่อที่ล้าหลังจนก่อมาายาคติผิดๆ ที่ไม่ศรัทธาคคุณค่าความเป็นมนุษย์และความเท่าเทียม เป็นผลให้เกิดความรุนแรงและสนับสนุนการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนจนฝังรากลึกมาถึงปัจจุบัน (จรัญ โฆษณานันท์, 2545: 522-526)

สังคมไทยปัจจุบันเน้นความสำคัญของภาคเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นเศรษฐกิจแบบทุนนิยม หรือระบบตลาดได้ครอบงำเศรษฐกิจโลก และภายใต้ระบบตลาดเศรษฐกิจทุนนิยมดังกล่าว ได้ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มาพร้อมกับเศรษฐกิจในระบบตลาด ภายใต้เงื่อนไขของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้น โดยในที่นี้จะขอกกล่าวถึงสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นผลมาจากการพยายามก้าวไปสู่ความทันสมัย รัฐบาลได้ใช้กฎหมายโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดกับชุมชน เห็นได้จากการจัดการทรัพยากรในภาคอีสาน เช่น การประกาศเขตวนอุทยานกับที่ดินทำกินของชาวบ้าน การให้สัมปทานป่าแก่กลุ่มอิทธิพลภายนอกชุมชน ด้วยการส่งเสริมการปลูกพืชพาณิชย์และการพัฒนาอุตสาหกรรม (เสนห์ จามริก, 2546: 35-40)

ตัวอย่างหนึ่งของการละเมิดสิทธิมนุษยชน คือ กรณีเขื่อนปากมูล ที่หลังจากการสร้างเขื่อนได้ ทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไป ระบบนิเวศที่ลุ่มน้ำมูลก็ถูกเปลี่ยนแปลง เกิดวิกฤตในการทำมาหากิน ชาวบ้านบางส่วนต้องอพยพไปใช้แรงงานที่อื่น จำนวนป่าลดน้อยลง ชาวบ้านจับปลาไม่ได้

พอเพียงแก่การเลี้ยงชีพ ทั้งที่เมื่อก่อนระบบนิเวศนี้สมบูรณ์ ปลามีมากชาวบ้านจึงจับปลาขายและเป็นรายได้เลี้ยงครอบครัว (ชลธิรา สัตยาวัฒนา, 2550: 154-164)

นอกจากนี้แล้วยังมีกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอื่นๆ อีก เช่น การฆ่าตัดตอนปราบปรามยาเสพติดในสมัยรัฐบาลทักษิณ ปัญหาการค้าประเวณี การก่อการร้าย และความยากจนเป็นต้น ยังเป็นปัญหาของสังคมไทยจนปัจจุบัน

สิทธิ เป็นเสมือนทั้งเกราะในการคุ้มกันประชาชนให้พ้นจากภัยคุกคามของกำลังอิทธิพลและอำนาจที่ไม่ยุติธรรม และเป็นเสมือนกุญแจให้ประชาชนสามารถใช้ไปสู่ประโยชน์ด้านต่างๆ ได้ โดยในที่นี้ จะเน้นเฉพาะสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติรับรองไว้ ซึ่งมีขอบเขตครอบคลุมถึงผลประโยชน์จากโอกาสและทางเลือกอันพึงมีพึงกระทำและพึงได้ โดยที่สิ่งนั้นไม่ถูกโต้แย้งและขัดขวางโดยกฎหมายของค้ำจุนที่รัฐ และคนอื่นๆ ทั้งนี้ โดยที่ประชาชนมีอิสระตามเสรีภาพในการใช้สิทธินั้นได้ตามเจตจำนงอิสระของตนเอง หรือตามความสามารถในการตกลงใจของตนเองได้ด้วยไม่อยู่ภายใต้การบังคับกะเกณฑ์โดยอิทธิพลอย่างอื่น ทั้งนี้ สามารถจำแนกสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประชาชน ออกได้เป็น 3 ส่วนดังนี้ คือ สาระสำคัญของสิทธิ พันธะของรัฐที่มีต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน และการใช้ประโยชน์จากสิทธิเสรีภาพของประชาชนสาระสำคัญของสิทธิได้แก่

1. สิทธิเสรีภาพในความเป็นมนุษย์ เป็นสิทธิเสรีภาพ เกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ความคิด จิตใจ และความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งถือเป็นสิทธิจะอยู่จะเป็น หรือเป็นสิทธิที่ติดมากับตัวของประชาชนทั้งหลาย ตั้งแต่เกิดมาเป็นคน โดยที่รัฐไม่อาจปฏิเสธความเป็นคน และศักดิ์ศรีความเป็นคนของประชาชนด้วยการกระทำที่เป็นการล่วงล้ำเกินคุกคามหรือละเมิดได้ เช่น การไม่ถูกลองโทษด้วยวิธีโหดร้ายไร้มนุษยธรรม การมีเสรีภาพในเคหสถานส่วนตัว เสรีภาพการเดินทาง การนับถือศาสนา การสื่อสารคมนาคม การแสดงความคิดเห็น การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และการเลือกถิ่นที่อยู่ เป็นต้น (ตามมาตรา 4 มาตรา 26 และมาตรา 28) ที่กล่าวว่าเป็นสิทธิที่จะอยู่จะเป็น หรือเป็นสิทธิที่ติดมากับตัวประชาชน ก็เพราะเป็นสิทธิที่เป็นส่วนควบติดอยู่กับความเป็นคนตามธรรมชาติ โดยที่ทุกคนมีอยู่เหมือนกัน รัฐไม่อาจเข้าไปแทรกแซงให้เกิดความแตกต่าง หรือสูญสิ้นสิทธิอันเป็นเสมือนองค์ประกอบของชีวิตจิตใจ และร่างกายนั้นได้ ดังนั้น สิทธิเสรีภาพในความเป็นมนุษย์ จึงเป็นสิทธิของคนที่ไม่ให้รัฐกระทำซึ่งอาจเรียกสิทธิแบบนี้ได้ว่า เป็นสิทธิที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐ

2. สิทธิเสรีภาพในความเป็นพลเมือง เป็นสิทธิเสรีภาพเกี่ยวกับการที่สามารถเรียกร้องความต้องการขั้นพื้นฐานจากรัฐ ในฐานะที่เป็นราษฎรของรัฐได้ ซึ่งรัฐมีหน้าที่ให้การสนองตอบในรูปของบริการสาธารณะ ถือเป็นสิทธิที่จะเรียกขอได้ จะรับเอาได้ หรือเป็นสิทธิที่ตามมากับตัวโดยที่ออกขึ้นมาจากความเป็นพลเมืองหรือเป็นราษฎรของรัฐ โดยที่รัฐไม่อาจจะปฏิเสธความรับผิดชอบหรือ

ความช่วยเหลือด้วยการเพิกเฉย ไม่กระทำการตอบสนองตามความเรียกร้องต้องการของประชาชน ซึ่งรัฐมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองได้ เช่น

- สิทธิในการรับการศึกษา (ตามมาตรา 43)
- สิทธิของผู้บริโภค
- เสรีภาพในการชุมนุม
- เสรีภาพในการรวมตัวเป็นหมู่คณะ
- สิทธิการรับข้อมูลข่าวสารจากรัฐ
- เสรีภาพการจัดตั้งพรรคการเมือง
- สิทธิการรับบริการสาธารณสุข
- สิทธิการฟ้องหน่วยราชการ
- สิทธิมีส่วนร่วมกับรัฐ
- สิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง
- สิทธิในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายและข้อบัญญัติท้องถิ่น
- สิทธิการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่น

ทั้งนี้ ในการใช้สิทธิเสนอกฎหมายนั้นมีขอบเขตจำกัดเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพตามหมวด 3 และเกี่ยวกับนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามหมวด 5 เท่านั้น เป็นต้น

ที่กล่าวว่าเป็นสิทธิที่จะเรียกขอได้ หรือจะรับเอาได้ หรือเป็นสิทธิที่ตามมากับตัวโดยที่ออกขึ้นมาจากความเป็นพลเมืองของรัฐ เพราะเป็นสิทธิที่ขึ้นอยู่กับความเป็นพลเมืองของรัฐ โดยที่การได้รับความยุติธรรมจากการใช้สิทธิสำคัญกว่าการได้รับประโยชน์จากสิทธิที่เท่ากัน เช่น พลเมืองที่เด็กได้รับสิทธิการศึกษาภาคบังคับฟรี แต่พลเมืองที่เป็นผู้ใหญ่ได้รับสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง และสมัครรับเลือกตั้ง ขณะที่พลเมืองที่ด้อยโอกาสจะได้รับสิทธิการสงเคราะห์จากรัฐ ทั้งที่คนปกติทั่วไปไม่ได้รับสิทธิดังกล่าว

ดังนั้น สิทธิเสรีภาพในความเป็นพลเมือง จึงเป็นสิทธิของพลเมืองที่ไม่จำเป็นว่าทุกคนจะต้องได้รับประโยชน์เท่ากัน แต่หากเป็นสิทธิอะไรของใครก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องรับผิดชอบในการสนองตอบต่อการใช้สิทธินั้น กล่าวคือ พลเมืองที่เป็นเด็กย่อมสามารถเรียกร้องการศึกษาฟรีในภาคบังคับจากรัฐได้เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ ก็ย่อมสามารถเรียกร้องการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้ ดังนั้น สิทธิเสรีภาพของพลเมืองจึงเป็นสิทธิที่สงวนไว้ให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดทำให้ประชาชน หรือบังคับให้รัฐจะต้องกระทำซึ่งอาจเรียกสิทธิแบบนี้ได้ว่า เป็นสิทธิที่เป็นปฏิฐานกับรัฐ

3. สิทธิในความเสมอภาค เป็นสิทธิเสรีภาพเกี่ยวกับการได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันจากรัฐ หรือการไม่เลือกปฏิบัติ เว้นแต่การเลือกปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้ผู้เสียเปรียบ ผู้ด้อยโอกาส ได้รับสิทธิโอกาสเท่าเทียมกับคนอื่นได้ ซึ่งถือเป็นสิทธิที่จะมีจะเหมือนหรือเป็นสิทธิ เสรีภาพที่ดำรงอยู่นอกตัว

ของประชาชน (มาตรา 30) โดยที่รัฐไม่อาจปฏิเสธความเป็นกลาง หรือความเป็นธรรมด้วยการละเลย เพิกเฉยไม่ยื่นมือเข้าไปช่วย หรือหยิบบั้นโอกาสอันพึงมีพึงได้ให้กับ ประชาชนได้รับอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยที่ไม่มีใครได้เปรียบเสียเปรียบ เพราะความแตกต่างตามธรรมชาติ และเพราะการกระทำ หรือละเว้นการกระทำของรัฐที่ไม่เท่าเทียมกัน เช่น

- การเสมอกันในกฎหมาย
- การไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน
- การได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ
- การได้รับความคุ้มครองโดยรัฐ และ
- สิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ เป็นต้น

ที่กล่าวว่า เป็นสิทธิที่จะมีจะเหมือนหรือเป็นสิทธิเสรีภาพที่ดำรงอยู่นอกตัวของประชาชน ก็ เพราะเป็นสิทธิที่ช่วยชดเชย ความแตกต่างตามธรรมชาติของคนให้ได้รับโอกาสและศักยภาพใหม่ เพิ่มขึ้น โดยที่รัฐเป็นฝ่ายช่วยเสริมสร้างหรือเกื้อหนุนให้มีความเสมอเหมือนกัน โดยที่ไม่จำเป็นว่าทุกคนจะต้องได้รับประโยชน์ที่เท่ากันจากการได้รับสิทธินั้น เช่น คนทั่วไปย่อมได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายเท่าเทียมกันในการขอแจ้งจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเพื่อประกอบธุรกิจ แต่ไม่จำเป็นว่าทุกคนจะประสบความสำเร็จหรือร่ำรวยได้เท่าเทียมกันจากการประกอบธุรกิจนั้น

ดังนั้น สิทธิในความเสมอภาคจึงเป็นสิทธิที่รัฐให้หลักประกันในการได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน แต่รัฐไม่ต้องผูกพันว่าทุกคนจะต้องเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการใช้สิทธินั้นให้ได้เท่ากันเสมอไป

สิทธิในความเสมอภาค จึงเป็นสิทธิที่กำหนดให้รัฐดำรงฐานะของความเป็นคนกลางในการถือดุลยระหว่างความแตกต่างกัน ตามธรรมชาติของคนกับความเท่าเทียมกันตามกฎหมายและการปฏิบัติของรัฐ เพื่ออุดช่องว่างไม่ให้ความแตกต่างนั้นเป็นเหตุให้เกิดเงื่อนไขของความไม่ยุติธรรมขึ้นในสังคม แต่ประโยชน์จากความยุติธรรมนั้น เป็นสิ่งที่แต่ละคนต้องสร้างต่อขึ้นมาให้ตัวเองในภายหลังหรือไปหาเอาได้ข้างหน้า เมื่อรัฐได้ช่วยสร้างหลักประกันความยุติธรรมให้แล้ว ซึ่งอาจเรียกสิทธิแบบนี้ได้ว่าเป็นสิทธิที่เป็นพันธะของรัฐ

สำหรับความสำคัญของสิทธิมนุษยชน ในยุคโบราณซึ่งเต็มไปด้วยความยากลำบาก ทุกหนแห่งมีความไม่เสมอภาคกัน มนุษย์ถูกแบ่งเป็นชนชั้น ชนชั้นล่างจะถูกเอารัดเอาเปรียบและถูกปฏิบัติเฉกเช่นเดียวกับสิ่งของ สิทธิถูกสงวนไว้สำหรับขุนนางซึ่งเป็นชนชั้นสูงเท่านั้นต่อมามนุษย์เริ่มมีความเป็นตัวของตัวเอง มีเหตุมีผลมากขึ้น จึงเริ่มมีแนวคิดใหม่ๆว่า สิทธิซึ่งแต่เดิมเฉพาะชนชั้นสูงเท่านั้นจึงจะมีได้ สมควรที่จะมอบให้กับประชาชนทุกคน ดังนั้นจึงเกิดแนวคิดที่ว่า “สิทธิ คือ อำนาจหรือประโยชน์ที่บุคคลพึงมีพึงได้ มีกฎหมายรับรองไว้ และสิทธิจะได้มาตั้งแต่กำเนิดไม่มีใครสามารถพรากเอาไปได้”

สิทธิที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ คือ “สิทธิมนุษยชน” มีเนื้อหาเน้นหนักไปที่เรื่องของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค รวมไปถึงเสรีภาพในด้านต่างๆ เป็นต้น สิทธิมนุษยชนนั้นประกอบไปด้วย

1. สิทธิในชีวิตและร่างกาย เริ่มตั้งแต่เมื่อคลอดและอยู่รอดเป็นทารก
2. สิทธิที่จะไม่ถูกระงับหรือทำทารุณกรรม คือ ไม่ถูกระงับอย่างโหดร้าย ผิดมนุษย์
3. สิทธิที่จะไม่ถูกระงับหรือทำเยี่ยงทาส คือ ไม่ถูกปฏิบัติเฉกเช่นสิ่งของ
4. สิทธิที่จะไม่ถูกล่วงโทษ หรือถูกกล่าวหาด้วยกฎหมายย้อนหลัง

ไม่เพียงเท่านั้น สิทธิมนุษยชนได้ถูกกล่าวถึงในปฏิญญาสากลที่โด่งดังไปทั่วโลก นั่นคือปฏิญญาสากลว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีเนื้อหาดังนี้

ข้อ 1 มนุษย์ทั้งหลายทั้งหลายเกิดมามีอิสระเสรี เท่าเทียมกันทั้งศักดิ์ศรีและสิทธิ ทุกคนได้รับการประสิทธิ์ประสาทเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันอย่างฉันพี่น้อง

ข้อ 2 บุคคลชอบที่จะมีสิทธิและเสรีภาพตามที่ระบุไว้ในปฏิญญานี้ ทั้งนี้โดยไม่มี การจำแนกความแตกต่างในเรื่องใดๆ เช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเห็นทางการเมือง หรือทางอื่นใด ชาติหรือสังคมอันเป็นที่มาเดิม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นใด

นอกจากนี้การจำแนกข้อแตกต่าง โดยอาศัยมูลฐานแห่งสถานะทางการเมือง ทางตุลาการ หรือทางเรื่องระหว่างประเทศของประเทศ หรือดินแดนซึ่งบุคคลสังกัดจะทำมิได้ ทั้งนี้ไม่ว่าดินแดนดังกล่าวจะเป็นเอกราช อยู่ในความพิทักษ์ มิได้ปกครองตนเอง หรืออยู่ภายใต้การจำกัดแห่งอธิปไตยอื่นใด

ข้อ 3 บุคคลมีสิทธิในการดำเนินชีวิต ในเสรีธรรมและในความมั่นคงแห่งร่างกาย

ข้อ 4 บุคคลใดจะถูกบังคับให้เป็นทาส หรืออยู่ในภาวะจำยอมใดๆมิได้ การเป็นทาสและการค้าทาสจะมีไม่ได้ทุกรูปแบบ

ข้อ 5 บุคคลใดจะถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือลงทัณฑ์ซึ่งทารุณโหด ไร้มนุษยธรรม หรือเหยียดหยามเกียรติมิได้

ข้อ 6 ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับ การยอมรับว่าเป็นบุคคลในกฎหมายไม่ว่า ณ ที่ใดๆ

ข้อ 7 ทุกคน ต่างเสมอกันในกฎหมายและชอบที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ ทุกคนชอบที่จะได้รับการคุ้มครองอย่างเสมอหน้าจากการเลือกปฏิบัติใดๆ อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญานี้ และต่อการยุยงส่งเสริมให้เกิดการเลือกปฏิบัติเช่นนั้น

ข้อ 8 บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างได้ผล โดยศาลแห่งชาติซึ่งมีอำนาจเนื่องจากการกระทำใดๆ อันละเมิดต่อสิทธิขั้นมูลฐาน ซึ่งตนได้รับจากรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย

ข้อ 9 บุคคลใดจะถูกจับ กักขัง หรือเนรเทศโดยพลการมิได้

ข้อ 10 บุคคลชอบที่จะเท่าเทียมกันอย่างบริบูรณ์ ในอันที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมและเปิดเผย โดยศาลที่เป็นอิสระและ ไร้อคติ ในการวินิจฉัยชี้ขาดสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนข้อที่ตนถูกกล่าวหาใดๆ ทางอาญา

ข้อ 11 บุคคลที่ถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่า มีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้รับหลักประกันทั้งหมดที่จำเป็นในการต่อสู้คดี

บุคคลใดจะถูกถือว่ามีความผิดอันมิโทษทางอาญาใดๆ ด้วยเหตุที่ตนได้กระทำหรือละเว้นการกระทำใดๆ ซึ่งกฎหมายของประเทศหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่ได้กระทำนั้นมิได้ถูกระบุว่ามีความผิดทางอาญามีได้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นหนักกว่าโทษที่ใช้อยู่ในขณะที่การกระทำ ความผิดทางอาญานั้นเกิดขึ้นมิได้

ข้อ 12 การเข้าไปสอดแทรกโดยพลการในกิจส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน การส่งข่าวสาร ตลอดจนการโจมตีต่อเกียรติยศและ ชื่อเสียงของบุคคลนั้นจะทำได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายจากการสอดแทรก และการโจมตีดังกล่าว

ข้อ 13 บุคคลมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการเคลื่อนย้ายและในถิ่นที่อยู่ภายในขอบเขตดินแดนของแต่ละรัฐ บุคคลมีสิทธิที่จะเดินทางออกนอกประเทศใดๆ รวมทั้งของตนเอง และมีสิทธิที่จะกลับสู่บ้านเกิดเมืองนอน

ข้อ 14 บุคคลมีสิทธิที่จะแสวงหาและพักพิงในประเทศอื่นๆ เพื่อลี้ภัยจากการถูกกดขี่ข่มเหง สิทธินี้จะถูกกล่าวอ้างมิได้ในกรณีการฟ้องคดี ซึ่งโดยจากความจริงเกิดจากความผิดที่ไม่ใช่เรื่องทางการเมือง หรือจากการกระทำที่ขัดต่อความมุ่งประสงค์และหลักการของสหประชาชาติ

ข้อ 15 บุคคลมีสิทธิในการถือสัญชาติ การถอนสัญชาติโดยพลการ หรือปฏิเสธสิทธิที่จะเปลี่ยนสัญชาติ ของบุคคลใดนั้น จะกระทำมิได้

ข้อ 16 ชายหญิงเมื่อเจริญวัยบริบูรณ์แล้ว มีสิทธิที่จะสมรสและสร้างครอบครัว โดยไม่มีการจำกัดใดๆ เนื่องจาก เชื้อชาติ สัญชาติ หรือศาสนา บุคคล ชอบที่จะมีสิทธิเท่าเทียมกันในเรื่องการสมรส ในระหว่างการสมรส และในการขาดจากการสมรส

การสมรสจะกระทำได้โดยการยินยอมอย่างเสรี และเต็มใจของคู่ที่ตั้งใจจะกระทำการสมรส ครอบครัวคือ กลุ่มซึ่งเป็นหน่วยทางธรรมชาติและพื้นฐานทางสังคม และชอบที่จะได้รับความคุ้มครองโดยสังคมและรัฐ

ข้อ 17 บุคคลมีสิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สินโดยลำพังตนเอง และโดยการร่วมกับผู้อื่น การยึดเอาทรัพย์สินของบุคคลใดไปเสียโดยพลการจะกระทำมิได้

ข้อ 18 บุคคลมีเสรีภาพทางความคิด มโนธรรม และศาสนา สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะเปลี่ยนศาสนา หรือความเชื่อ และเสรีภาพที่จะแสดงให้ศาสนาหรือความเชื่อประจักษ์ในรูปแบบการ

สั่งสอน การปฏิบัติกิจ การเคารพสักการะบูชา สวดมนต์ และพิธีกรรม ไม่ว่าจะโดยลำพังตนเอง หรือร่วมกับผู้อื่นในประชาคม ในที่สาธารณะหรือในที่ส่วนตัว

ข้อ 19 บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพในความเห็น และการแสดงออกสิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะยึดมั่นในความคิดเห็นโดยปราศจากการสอดแทรก และที่จะแสวงหารับ ตลอดจนการแจ้งข่าว รวมทั้งความคิดเห็นโดยผ่านสื่อใดๆ โดยมีต้องคำนึงถึงเขตแดน

ข้อ 20 บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพในการชุมนุม และสมาคมโดยสงบการบังคับให้บุคคลเป็นเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมจะกระทำมิได้

ข้อ 21 บุคคลมีสิทธิที่จะเข้าร่วมในรัฐบาลของตนไม่ว่าจะโดยหรือผู้แทนที่ผ่านการเลือกอย่างเสรี บุคคลมีสิทธิที่จะเข้าถึงการบริการสาธารณะในประเทศของตน เจตจำนงของประชาชน จะเป็นฐานอำนาจของรัฐบาล เจตจำนงนี้จะแสดงออกโดยการเลือกตั้ง เป็นครั้งเป็นคราวอย่างแท้จริง โดยการให้สิทธิออกเสียงอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมและโดยการลงคะแนนลับ หรือโดยวิธีการลงคะแนนอย่างเสรี

ข้อ 22 ในฐานะสมาชิกของสังคม ด้วยความเพียรพยายามของชาติตลอดจนความร่วมมือระหว่างประเทศ และโดยสอดคล้องกับการจัดระเบียบและทรัพยากรของแต่ละรัฐบุคคลมีสิทธิในความมั่นคงทางสังคม และชอบที่จะได้รับผลแห่งสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจำเป็นต่อศักดิ์ศรีและการพัฒนาบุคลิกภาพ อย่างเสรีของตน

ข้อ 23 บุคคลมีสิทธิที่จะทำงาน และเลือกงานอย่างเสรี และมีสภาวะการทำงานที่ยุติธรรมและพอใจ ที่จะได้รับการคุ้มครองจากการว่างงาน บุคคลมีสิทธิที่จะรับค่าตอบแทนเท่ากัน สำหรับการทำงานที่เท่ากัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติใดๆ บุคคลที่ทำงานมีสิทธิในรายได้ซึ่งยุติธรรม และเอื้อประโยชน์เพื่อเป็นประกันสำหรับตนเอง และครอบครัวให้การดำรงชีวิตมีค่าควรแก่ศักดิ์ศรี ของมนุษย์ และถ้าจำเป็นก็ชอบที่จะได้รับการคุ้มครองทางสังคมอื่นๆ เพิ่มเติม บุคคลมีสิทธิที่จะก่อตั้งและเข้าร่วมสหภาพแรงงาน เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของตน

ข้อ 24 บุคคลมีสิทธิในการพักผ่อนและเวลาว่าง รวมทั้งการจำกัดเวลาทำงานที่ชอบด้วยเหตุผล และมีวันหยุดเป็นครั้งคราวที่ได้รับค่าตอบแทน

ข้อ 25 บุคคลมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับตนเองครอบครัว รวมทั้งอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาลและบริการทางสังคมที่จำเป็น และสิทธิในความมั่นคงในกรณีว่างงาน เจ็บป่วย ทูพพลภาพ เป็นหม้าย วยชรา หรือการขาดปัจจัยในการเลี้ยงชีพ อันใดในพฤติการณ์อันเกิดจากที่ตนควบคุมได้ มารดาและบุตรชอบที่จะได้รับการดูแลและความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เด็กทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นบุตรในหรือนอกสมรส ย่อมได้รับการคุ้มครอง ทางสังคมเช่นเดียวกัน

ข้อ 26 บุคคลมีสิทธิในการศึกษา การศึกษาจะเป็นสิ่งที่ให้ประโยชน์โดยไม่คิดมูลค่า อย่างน้อยที่สุดในชั้นประถมศึกษา และขั้นพื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาให้เป็นการศึกษาภาคบังคับ ชั้นเทคนิค และประกอบอาชีพเป็นการศึกษาที่ต้องจัดให้มีโดยทั่ว ๆ ไป ชั้นสูงสุดเป็นชั้นที่จะเปิดให้ทุกคนเท่ากันตามความสามารถ การศึกษาจะมุ่งไปทางการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์อย่างเต็มที่ เพื่อเสริมพลังการเคารพสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานให้แข็งแกร่ง และมุ่งเสริมความเข้าใจ ชันติและมิตรภาพระหว่างประชาชาติ กลุ่มเชื้อชาติและศาสนา และจะมุ่งขยายกิจกรรมของสหประชาชาติเพื่อดำรงสันติภาพ ผู้ปกครองมีสิทธิก่อนผู้อื่นที่จะเลือกชนิดของการศึกษา สำหรับบุตรหลานของตน

ข้อ 27 บุคคลมีสิทธิที่จะเข้าร่วมการใช้ชีวิตทางวัฒนธรรมในประชาคมอย่างเสรี ที่จะพึงพอใจในศิลปะและมีส่วนในความคืบหน้า และผลประโยชน์ทางวิทยาศาสตร์ บุคคลมีสิทธิในการได้รับการคุ้มครองประโยชน์ทางด้านศีลธรรม และทางวัตถุอันเป็นผลได้จากการประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์ วรรณกรรม และศิลปะที่ตนเป็นเจ้าของ

ข้อ 28 บุคคลชอบที่จะได้รับประโยชน์จากระเบียบสังคมและระหว่างประเทศ อันจะอำนวยความสะดวกในการใช้สิทธิและเสรีภาพบรรดาที่ได้รับไว้ใน ปฏิญญานี้ทำได้อย่างเต็มที่

ข้อ 29 บุคคลมีหน้าที่ต่อประชาคมอันเป็นที่เดียวซึ่งบุคลิกภาพของตนจะพัฒนาได้อย่างเสรีเต็มความสามารถ ในการใช้สิทธิและเสรีภาพบุคคลต้องอยู่ภายใต้เพียงเช่นที่จำกัดโดยกฎหมายเฉพาะเพื่อความมุ่งประสงค์ ให้ได้มาซึ่งการยอมรับ และเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของศีลธรรม ความสงบเรียบร้อยของประชาชน และสวัสดิการโดยทั่วๆ ไป ในสังคมประชาธิปไตย สิทธิและเสรีภาพเหล่านี้มีว่าด้วยกรณีใด จะใช้ขัดกับความมุ่งประสงค์และหลักการ ของสหประชาชาติไม่ได้

ข้อ 30 ข้อความต่างๆตามปฏิญญานี้ ไม่เปิดช่องที่จะแปลความได้ว่า ให้สิทธิใดๆ แก่รัฐ กลุ่มชนหรือบุคคลใดๆ ที่จะประกอบกิจกรรม หรือกระทำการใดๆ อันมุ่งต่อการทำลายสิทธิและเสรีภาพใดๆ ที่ได้รับไว้ในบทบัญญัติฉบับนี้

จะเห็นได้ว่า สิทธิมนุษยชนนั้นเป็นสิทธิที่ทุกคนมีอยู่กับตน แต่เรากลับไม่ทราบว่ามันคืออะไร มีที่มาอย่างไร และมีประโยชน์อย่างไรทั้ง ๆ ที่เป็นสิ่งที่ทุกคนมีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ดังนั้นข้าพเจ้าจึงมีความเห็นว่าเราควรที่จะมาศึกษาในด้านสิทธิมนุษยชนนี้ให้มากขึ้น เพราะเป็นสิทธิที่ทุกคนมีและเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเป็นอย่างมาก หากเรามีความรู้ในเรื่องของสิทธิมนุษยชน ข้าพเจ้ามั่นใจว่าจะต้องมีประโยชน์กับทุกท่านอย่างแน่นอน

สิทธิมนุษยชน (Human Rights) คือแนวคิดที่มีรากฐานมากจากความเชื่อ ปรัชญา คำสอนทางศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรมของสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ ในโลกที่เชื่อว่า มนุษย์ที่เกิดมาทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ เช่น ทุกศาสนามีบัญญัติห้ามการทำลายชีวิตมนุษย์ นอกจากนั้นยังมีปรัชญาความเชื่อในวัฒนธรรมตะวันตกที่ว่า มนุษย์มีสิทธิโดยธรรมชาติในฐานะที่เกิดเป็นมนุษย์ โดยมนุษย์มี

ความชอบธรรมในด้านจริยธรรมที่จะรักษาชีวิตของตนเอง มีอิสระทางความคิด และเชื่อว่าไม่แต่ละคน จะมีความแตกต่างกันในด้านใดทุกคนมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียม

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้สิ้นสุดลง แนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนดังกล่าวได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากประชาคมโลกได้ตระหนักถึงความโหดร้ายทารุณของ สงครามและการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การกระทำย่ำยีต่อสตรี เด็ก และคนชราที่มนุษย์ได้กระทำร่วมกัน ซึ่ง ผลจากสงครามนี้ นำไปสู่การพัฒนากฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (International Human Rights Laws) ซึ่งเป็นหลักการข้อตกลง ระบบ และกลไกด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นมาตรฐาน และได้รับการยอมรับในระดับสากล เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนทุกคนในโลกนี้ ดังในปัจจุบัน ความเชื่อและแนวคิดว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมกัน จึงได้รับการคุ้มครองโดยหลักการและกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ รวมถึงกฎหมายในระดับประเทศ เช่น รัฐธรรมนูญของประเทศต่างๆซึ่งบัญญัติหลักการสิทธิมนุษยชนไว้ด้วย

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights- UDHR) เป็นพื้นฐานของหลักการสิทธิมนุษยชน ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายในระดับประเทศของประเทศ ต่างๆ สิทธิมนุษยชนที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจำแนกกว้างๆ ได้เป็น 2 ส่วนคือ สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งรวมถึงสิทธิในชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงของบุคคล อิสราภาพจากความเป็นทาสและการถูกทรมาน ความเสมอภาคในทางกฎหมาย สิทธิในการมีส่วนร่วม ทางการเมือง เสรีภาพในทางความคิด การนับถือศาสนา การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น ส่วนอีกด้าน หนึ่งคือสิทธิในทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงสิทธิในการทำงาน สิทธิทางการศึกษา สิทธิทางอาหาร และสิทธิที่จะได้รับบริการทางด้านสาธารณสุข เป็นต้น

ลักษณะเฉพาะของสิทธิมนุษยชนที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนคือ

1. เป็นสิทธิที่ติดตัวมากับความเป็นมนุษย์ (inherent) หมายถึงเมื่อคนเกิดมาก็มีสิทธิมนุษยชนติดตัวมาด้วย

2. เป็นสิทธิที่เป็นสากล (universal) คือเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคนเหมือนกันไม่ว่าจะมีเชื้อชาติ เพศ หรือนับถือศาสนาใด ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มาจากพื้นฐานสังคมหรือการเมืองอย่างไร มนุษย์ทุกคนเกิดมามีอิสระเสรี มีความเท่าเทียมกันในสิทธิและศักดิ์ศรี

3. เป็นสิทธิที่ไม่สามารถถูกพรากไป หรือยกให้แก่กันได้ (inalienable) คือไม่มีใครจะ มาพรากเอาสิทธิมนุษยชนไปจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ ถึงแม้ว่ากฎหมายของประเทศ จะไม่ยอมรับรองสิทธิมนุษยชน หรือแม้จะละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ตาม ประชาชนของประเทศนั้นก็ยังมีสิทธิมนุษยชนอยู่

4. เป็นสิทธิที่ไม่ถูกแยกออกจากกัน (indivisible) กล่าวคือ สิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองภายใต้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งประกอบด้วยสิทธิสองส่วนคือ สิทธิพลเมืองและ

สิทธิทางการเมือง กับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมนั้น จะต้องไม่ถูกแยกออกจากกัน สิทธิทั้งสองส่วนนี้จะต้องได้รับการเคารพ ปกป้อง และเติมเต็ม (ทำให้เกิดขึ้น) เพื่อที่จะให้บุคคลทุกคนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี

นอกจากนั้นปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้ระบุหลักการที่สำคัญไว้ เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติคือ หลักความเสมอภาค (Equality) และการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination) ซึ่งหมายถึงการที่ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันไม่ว่าจะมีความแตกต่างด้านเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเชื่อทางการเมือง สถานภาพทางการเกิดหรือสถานภาพอื่นๆ

กระบวนการจัดการด้านสิทธิมนุษยชน กรอบการจัดการด้านสิทธิมนุษยชน (Human Rights Management Framework)

การจัดการด้านสิทธิมนุษยชน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การกำหนดนโยบายด้านสิทธิมนุษยชน
2. การจัดทำกระบวนการตรวจสอบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence – HRDD) ที่รวมถึงการประเมินความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชน
3. การประเมินผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน และกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ รวมถึงการฟื้นฟูผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งในระยะด่วนและระยะยาว
4. การติดตามและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน
5. การสร้างความตระหนักให้กับผู้มีส่วนได้เสียในการป้องกันการละเมิดด้านสิทธิมนุษยชนที่อาจเกิดขึ้น หรือดังภาพการจัดการด้านสิทธิมนุษยชนด้านล่าง

3. ด้านการใช้เหตุผลและขั้นตอนธรรม

มนุษย์เกิดมาพร้อมกับการดำรงอยู่เพื่อเอาตัวรอดและพยายามรักษาเผ่าพันธุ์ของตนเองไว้ให้นานที่สุด ผ่านกระบวนการต่างๆ ที่ถูกสั่งสมอบรมความรู้เพื่อและความท้าทายต่อยากลำบากต่างๆ มากมายจนทำให้มนุษย์เกิด ความเข้มแข็งและอดทนต่อทุกสภาพอากาศก็เพราะสามารถปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่การรอดพ้นจากภัยต่างๆ เฉกเช่นเดียวกันการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย การศึกษา ให้ประสบผลสำเร็จ การประกอบอาชีพต่างๆ เป็นต้น ล้วนแต่ต้องอาศัยความอดทนอย่างมากที่จะนำไปสู่ ความสำเร็จได้ในอนาคตก็เป็นผลหรืออานิสงส์จากความอดทน อดกลั้นทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น แนวคิดเรื่องความอดทน จะสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาดังมีคำอธิบายดังต่อไปนี้

ขันติ หมายถึง ความอดทน อดกลั้น ต่อความหนักและความร้ายแรงทั้งหลาย ตั้งหน้าทำหน้าที่การงาน ด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย นอกจากมีข้อแตกต่างขัดแย้งทาง อุปนิสัย การอบรม และยังคงต้องมีความอดทนต่อความลำบาก

ตรากตรำและเรื่องหนักใจต่างๆ ในการประกอบกรงานอาชีพเป็นต้น มีสติอดทนคิดอุบายใช้ปัญญาหาทางแก้ไขเหตุการณ์ให้ลุล่วงไปด้วยดีและอีกคำหนึ่งที่มีความหมายใกล้เคียงกันได้แก่ ทมะ หมายถึง การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว ฝึกหัดตัดนิสัย ปรับปรุงตนให้ เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา การรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ ข่มใจระงับความรู้สึกต่อเหตุบกพร่องของกันและกัน รู้จักฝึกฝนปรับปรุงตน แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับนิสัยและอัธยาศัยให้กลมกลืนประสานเขาหากันได้ ไม่เป็นคนถือด้านเอาแต่ใจและอารมณ์ของตน คนที่ขาดธรรมข้อนี้ ย่อมปล่อยให้ข้อแตกต่างปลีกย่อยทางอุปนิสัยและการอบรม กลายเป็น เหตุแตกแยกสามัคคีใหญ่โต จนไม่สามารถแก้ไขได้พระธรรมปิฎก. (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546 : 113-114) ทางด้านพระ มหาจุฬิชัย วชิรเมธีได้อธิบายความหมายว่า “ขันติ” หมายถึงความอดทน คือ ภาวะที่ย่อมอดทนอดกลั้นต่อการถูก กระทบกระทั่งได้อย่างสันติ เช่น อดทนต่อความลำบากทางกาย เช่น ทนหิว ทนร้อน ทนกระหาย ทนต่อความ เจ็บปวด ทนต่อฝนตก รดติด อดทนต่อความลำบากทางใจ เช่น ทนต่อภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ทนต่อเสียงติฉิน นินทา คำว่า ประชดประเทียด ทนต่อนักการเมืองที่ตนไม่ชอบ ทนต่อสภาพแวดล้อมที่อึดอัดน่าเบื่อหน่าย และทนต่อการยั่วเย้าเร้าให้หลงของกิเลส เช่น รูปสวยเร้าให้อยากดู เสียงเพราะเร้าให้อยากฟัง กลิ่นหอมเร้าให้อยากดม รส อร่อยเร้าให้อยากลิ้ม สัมผัสนุ่มนวลเข้าให้อยากเคลียคลอ เป็นต้น (พระมหาจุฬิชัย วชิรเมธี, 2551: 175-176)

หลักขันติธรรมปรากฏอยู่ในหมวดธรรมของฆราวาสธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมของผู้ครองเรือน ในหัวข้อ ฆราวาสที่จมปลักไม่รู้จักใช้ฆราวาสธรรม ว่าฆราวาสที่จมปลักอยู่ในอวิชชา ของฆราวาสนั้น ไม่มีฆราวาสธรรม อย่างที่ พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ 4 อย่างนี้ เป็นฆราวาสธรรม ฆราวาสจะต้องมีธรรม 4 ประการนี้ เป็นเครื่องดำรงความเป็นฆราวาส ไม่ให้เกิดโทษทุกข์ใด ๆ และเกิดความเจริญ และตรัสว่าเป็นธรรมสำหรับฆราวาส อย่างยิ่ง ไม่มีธรรมอื่นยิ่งกว่าสำหรับความเป็นฆราวาส นี้ขอให้เอามาทำไว้ในใจนักหน่อยหนึ่งว่า พระพุทธเจ้าทรงทำ ประกาศทำนองทำว่าไม่เชื่อก็ไปถามสมณะพราหมณ์เหล่าอื่นดูเถิด ว่าสำหรับฆราวาสนั้น มีธรรมะไหนที่มันยิ่งไปกว่า สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ นี้ฆราวาสส่วนมากยังไม่รู้ว่า นี่เป็นฆราวาสธรรมที่ต้องมี สัจจะ คือจริงใจ ในสิ่งที่จะต้องทำหรือต้องมีโดยเฉพาะ ทมะ คือการบังคับตัวเองให้ทำได้ ขันติ คืออดกลั้น อดทน เมื่อมันเหน็ดเหนื่อย ยุ่งยากลำบากเจ็บปวดขึ้นมา และจาคะ คอยระบายความกดดันของความคิดค้นของ กิเลสเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ฆราวาสที่มีฆราวาสธรรมนี้ก็จะได้รับผลของความเป็นฆราวาส ในความเป็นฆราวาสโดยสมบูรณ์ และยิ่งไปกว่านั้น จะ เป็นฆราวาสที่เลื่อนขั้นตัวเองอยู่เสมอ นี้หมายความว่า ถ้าอยากจะจมปลักอยู่ในความเป็นฆราวาส ก็มีทางที่จะทำให้ ดีที่สุดได้คือ มีฆราวาสธรรม แต่ถ้าอยากจะยกถอนตัวออกมาเสียจากความเป็นฆราวาส ก็ยังใช้ฆราวาสธรรมอีกนั่นแหละ สมกับที่ตรัสว่า เป็นธรรมสำหรับฆราวาส (พุทธทาสภิกขุ (เงื่อม อินฺทปญฺโญ), 2530: 8-9.)

นอกจากนั้นแล้วยังสามารถจำแนกชั้นดีออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ตีติกาขันติ (ขันตือด) หมายถึง ความอดทน หักห้ามจิตใจไม่ให้ไหลไปตามกระแสแห่งอำนาจฝ่ายต่ำ ซึ่งมีความทะยานอยาก เพราะอำนาจของความ โลก เป็นสิ่งยั่ว ล่อลวงจิตใจให้ตกลงไปสู่หลุมพรางแห่งความชั่ว อดทนต่อความโกรธในขณะที่เกิดอารมณ์ร้อนรุ่ม และอดทนต่อความหลง ธิติขันติหรือตปขันติ (ขันติทนหรือมั่นคง) หมายถึงความอดทนต่อความตรากตรำในการ ทำงานทั่วไป เช่น ทนต่อความหิวกระหาย เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า ความหนาว ความร้อน อดทนต่อความลำบากอัน เกิดจากเวทนา คืออาการ เจ็บป่วย ความไม่สบายกาย เมื่อประสบกับสถานการณ์ที่ไม่เอื้อประโยชน์แก่ความสุข เหล่านี้สามารถ ดำรงมั่นอยู่ในภาวะปกติได้ เรียกว่าเป็นความอดทนมั่นคงดุจตั้งแผ่นดินและ อธิวาสนขันติ (ขันติ ยับยั้ง) หมายถึง รู้จักยับยั้งชั่งใจ ไม่ท้อถอย อดทนต่อพฤติกรรมล่วงเกินถากถางหรือคำกล่าวดูหมิ่น ของบุคคลหลาย ระดับ เช่น ผู้ที่กล่าวลบหลู่ดูแคลนผู้ที่เสมอกันโดยแสดงกิริยาวาจาสบประมาทซึ่งใช้ คำพูดให้เกิดความเสียหายและ ผู้น้อยซึ่งแสดงอาการเหยียดหยามก็สามารถอดทน โดยไม่มีการ โต้ตอบบุคคลเหล่านั้นเพื่อรักษามิตรภาพอันดีเอาไว้ (สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมธโร), 2539: 486-488)

เพราะฉะนั้นขันติธรรมจึงเป็นหลักในการดำเนินชีวิตขั้นพื้นฐานประการหนึ่งที่มีความสำคัญ ต่อการ ตอบสนองความต้องการในการสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่บุคคลผู้ปฏิบัติในลักษณะที่เป็นอุดม มงคลหรือความเจริญ สูงสุดสำหรับชีวิต ดังข้อความที่ท้าวสักกะเวทดาได้กล่าวยกย่องประโยชน์ของ ขันติว่า”ประโยชน์ทั้งหลายอยู่ที่ ความสำเร็จ แต่ประโยชน์ที่ยิ่งกว่าขันติไม่มี” นั่นก็คือกิจกรรมใดๆ ของมนุษย์ไม่อาจหลีกเลี่ยงความอดทนไปได้ กล่าวคือ หลักคำสอนเรื่องขันติทั้ง 3 ประเภทนี้ ส่งผล แห่งความสำเร็จทั้งในระดับโลกียะและโลกุตระ ในระดับโลกียะขันติมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิต ของมนุษย์ในหลายด้าน นับตั้งแต่ความอดทนอดกลั้นปฏิบัติฝึกฝนอบรมตน เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นใน สังคมอย่างมีความสุข สำหรับระดับโลกุตระ ขันติเป็นเครื่องมือสำคัญที่จำเป็นต่อการประพฤติปฏิบัติ ธรรมเพื่อขัดเกลาพฤติกรรมอันแสดงออกทางกาย วาจา ใจให้อยู่ในกรอบของความถูกต้อง ทำให้มี จิตใจที่เข้มแข็ง ละกิเลสต่างๆ ได้ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เกิดราคะ โทสะ โมหะ ไม่เบียดเบียนตนเองเกิดจิตใจ ที่เป็นกุศลอัน จะน้อมนำตนไปสู่ความดีสูงสุด คือ พระนิพพาน (พระธรรมธีรราชชมหามุนี (โชดก ญาณ สิทธิ ป.ธ. 9), 2546: 227)

กล่าวได้ว่า หลักขันติธรรม เป็นหลักธรรมที่สามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้ หลากหลายซึ่งใน กระบวนการฝึกฝนอบรมย่อมจะต้องใช้ความอดทนในการพัฒนาตนเองอย่างสูง จนกว่าจะประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งหาก มองโดยหลักความเป็นจริงการศึกษาไม่ว่าจะในระบบหรือนอก ระบบก็ตามผู้เรียนจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต้องอาศัย เวลานั้นมากไม่ต่ำกว่า 18 ปีเป็นอย่างน้อยทั้งนี้ก็ ขึ้นอยู่เหตุปัจจัยต่างๆ เข้ามาประกอบเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จนั้นๆ บางรายเฉพาะศึกษาในระดับ ปริญญาตรีก็จะจบตามหลักเกณฑ์ก็ได้ใช้เวลาถึง 8 ปีเต็มและในที่สุดก็อาจจะไม่ การศึกษานั้น ๆ

แต่กระนั้น หากผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการฝึกฝนอบรมด้วยหลักชั้นดีธรรมมาเป็นอย่างดีแล้วย่อมทำให้เกิดความมั่นใจอย่างที่สุดว่าจะสามารถประสบผลสำเร็จได้ไม่ยากเพราะถึงแม้ว่าจะยากหรือไม่ยากก็ตามแต่ สามารถอดใจรอได้และรักษาวิถีการดำเนินชีวิตของตนเองให้มีสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีความสุขตามอัตภาพใน สังคมนั้นๆ ดังนั้น การฝึกฝนอบรมความสำเร็จก็เพื่อวางเป้าหมายของผู้เรียนให้ชัดเจนและดำเนินกิจกรรมไปสู่ เป้าหมายที่กำหนดไว้

ขันติ เป็นภาษาบาลี หมายถึง การรักษาภาวะปกติของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกกระทบกระทั่งด้วยสิ่งที่น่าพอใจ หรือไม่น่าพอใจก็ตาม ในภาษาไทย ขันติ หมายถึง ความอดทน

อด เป็นอาการ ที่อยากจะได้ แต่ไม่ได้ **ทน** เป็นอาการ ที่ไม่อยากจะ แต่ต้องได้

ดังนั้น ขันติ ความอดทน อดกลั้น ที่พระพุทธเจ้าทรงสอน จึงหมายถึง อดทนในสิ่งที่ควรอดทนด้วยความเต็มใจและพอใจ คือ อดทน ในการละ หลีกเลียงจากความชั่ว

อดทน ทำความดีต่อไปในทุกสถานการณ์

อดทน รักษาใจให้ผ่องใส ไม่เศร้าหมอง

ความอดทน จึงเปรียบเสมือนการชุดชুমทรัพย์อันมีค่ามหาศาล

บุคคลผู้มีความอดทน ย่อมไม่มีอันตรายแก่ใครๆ มีแต่จะนำประโยชน์สุขมาให้แก่บุคคลผู้ที่คบหาเสวนาด้วยอย่างเดียว เพราะบุคคลผู้มีความอดทน ย่อมเป็นผู้มีมงคลคือ เหตุแห่งความเจริญในตนอยู่แล้ว จะประกอบกิจการทุกสิ่งล้วนทำด้วยปัญญาอันประกอบด้วยเหตุผลทั้งสิ้น อีกทั้งเป็นผู้หนักแน่น ไม่หวั่นไหวได้ง่าย

ส่วนบุคคลผู้ที่ไม่มีความอดทน ย่อมตรงกันข้าม คือ เมื่อได้ประสบกับอารมณ์ที่ไม่น่าพอใจเข้า ก็อาจจะแสดงกิริยาอาการอันไม่งาม ไม่น่าชมออกมาได้ตลอดเวลา ทุกโอกาส สถานที่ และเมื่อเป็นเช่นนี้ การประกอบกิจการทุกสิ่งทุกอย่าง หรือการคบหาสมาคมกัน เพื่อที่จะให้เกิดประโยชน์สุขต่อกันนั้น ก็ย่อมจะถึงกาลเสื่อมเสียไป

ขันติธรรม คือ ความอดทน ท่านจำแนกไว้ 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 อดทนต่อความยากลำบาก หมายความว่า อดทนต่อทุกขเวทนาที่เกิดจากความเจ็บไข้ได้ป่วย เพราะทุกชีวิตที่เกิดมาแล้ว ย่อมไม่พ้นจากความแก่ ความเจ็บและความตายไปได้ จำต้องประสบพบกับบุคคลทุกประเภท ไม่ว่าจะยากจน หรือ ร่ำรวยก็ตาม ล้วนแล้วแต่ได้พบด้วยกันทั้งนั้น

ประการที่ 2 อดทนต่อความตรากตรำ หมายความว่า อดทนต่อความทุกข์ยากจากการทำงาน เพราะคนทุกคนจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ก็เพราะอาศัยอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งบุคคลจะได้สิ่งเหล่านี้มาเป็นเครื่องเลี้ยงชีวิต ก็จะต้องขยันประกอบอาชีพการงาน แต่ถ้าบุคคลเป็นผู้เกียจคร้าน ไม่ประกอบกิจการงาน ก็จะมีความเป็นอยู่อย่างลำบากหากมีความขยันหมั่นเพียร ไม่เกียจ

คร้านแล้ว ก็จะหาทรัพย์ได้ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “บุคคลผู้มีหน้าที่ หมั่นขยันทำสมควร ย่อมหาทรัพย์ได้”

เมื่อมีหน้าที่การงานแล้ว ควรเป็นผู้ขยันหมั่นเพียร ทำให้เหมาะสมกับหน้าที่ ไม่ทอดทิ้งการงานที่ได้รับมอบหมาย แต่ควรเพียรพยายามทำให้เต็มกำลังความสามารถและสติปัญญา การประกอบอาชีพการงานนั้น ย่อมประสพกับอุปสรรค ท่านที่มีปัญญาสามารถ ต้องการที่จะได้รับประโยชน์และความสุข ก็ไม่ควรทอดทิ้งหรือทอดเลย ควรใช้ความอดทนเป็นเบื้องต้น ก็จะสำเร็จลุล่วงไปได้

ประการที่ 3 อดทนต่อความเจ็บใจ หมายความว่า อดทนต่อความโกรธที่มากกระทบกระทั่ง เพราะบุคคลทุกคน จะอยู่คนเดียวลำพังไม่ได้ ต้องอาศัยอยู่ร่วมกัน เป็นหมู่คณะเป็นครอบครัว ตลอดถึงเป็นประเทศชาติ บุคคลผู้อยู่ร่วมกันเช่นนี้ บางครั้งอาจมีความกระทบกระทั่งกัน ทะเลาะวิวาทบาดหมางกันบ้าง เพราะต่างก็มีกิเลสอยู่ด้วยกันทั้งนั้น ถ้าหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขาดความอดทนแล้ว ความทะเลาะวิวาทบาดหมาง ก็จะแตกแยกแผ่ขยายกว้างออกไป จนทำให้เสียหายที่การงานได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ ประโยชน์สุขก็จะไม่เกิดขึ้น

ธรรมะที่คู่กับขันติก็คือ โสรัจจะ ที่ท่านแปลว่า ความเสียม ตามศัพท์นั้นแปลว่าความยินดีหรือความรื่นรมย์ของใจ พุดง่าย ๆ ก็คือความสบายใจ อันทำให้กายและวาจาก็สบาย เป็นปกติเรียบร้อยดีงาม โสรัจจะดังที่กล่าวนี้ พุดง่าย ๆ ในทางปฏิบัติก็คือทำให้สบาย โดยที่ฝึกที่จะระบายสิ่งที่อัดอยู่ในใจนั้น ให้ออกไปจากใจ ให้สงบไปจากใจ

ในขณะที่ปฏิบัติในขันตินั้น ถ้าไม่มีโสรัจจะคือการทำให้สบายนี้มาประกอบด้วย ก็จะรู้สึกว่าเป็นขันติที่เป็นทุกข์ ดังเช่นเมื่อกระทบกับคำจาบจ้วงล่วงเกิน ก็ปฏิบัติทำขันติคือความอดทนเอาไว้ แต่ว่ายังมีความเจ็บใจ ยังมีความโกรธ ความซึ่งเคียดอยู่ในใจ แต่ก็พยายามที่จะกลั้นเอาไว้ ดังที่เรียกว่าอดกลั้น อยากรที่จะโต้ตอบเขาออกไปทันที อยากรที่จะทำร้ายเขาออกไปทันที ด้วยอำนาจของโทสะหรือความเจ็บใจ แต่ก็กลั้นเอาไว้ไม่ทำออกไป

เมื่อเป็นดังนี้ โทสะหรือความเจ็บใจที่มีอยู่ในใจนั้น ก็ทำให้เกิดความเครียดขึ้น แสดงออกทางหน้าทางตาเช่นตาแดงหูแดง แสดงออกทางกิริยาเช่นแสดงอาการฮึดฮัด หรือว่าหยิบเอาสิ่งของที่ใกล้มือขว้างปาออกไป ได้แก่วกขว้างแก้วออกไป ได้จามก็ขว้างจามออกไป เป็นการทดแทนที่จะวิ่งออกไปทำร้ายเขา ก็ทำร้ายพัสดุต่างๆ แทน เหล่านี้เพราะเหตุที่ว่าจิตใจยังมีความเจ็บใจ ยังมีโทสะที่กลุ่มกัถอยู่ เป็นขันติที่เป็นทุกข์ และเป็นขันติที่ทำให้ใจไม่สบาย ต้องกลั้นเอาไว้ต้องเดือดร้อนต้องกระสับกระส่าย ดังเช่นที่กล่าวมาเมื่อเป็นดังนี้ก็ต้องมีโสรัจจะเข้ามาช่วย คือทำให้สบาย ระบายเอาความเจ็บใจ ระบายเอาความโกรธนั้นออกไปเสีย ไม่เก็บเอาไว้ให้เกิดความซึ่งเครียด

เพราะฉะนั้น โสรัจจะนี้จึงเป็นธรรมที่คู่กันกับขันติ เป็นขันติข้อหนึ่ง เป็นโสรัจจะข้อหนึ่ง ที่ท่านเรียกว่าเป็นธรรมะที่ทำให้งาม เพราะว่าผู้ที่มีขันติโสรัจจะอยู่ดังนี้ ย่อมทำให้จิตใจที่งาม กายวาจาก็งาม เพราะสามารถที่จะรับยับยั้งเหตุแห่งทุกข์ต่างๆ ไว้ได้ ทั้งทำให้จิตใจให้สบาย คือสบายดี เหมือน

อย่างไม่ได้ถูกกระทบกระทั่งอะไรด้วย ภายวาทที่ดีด้วยปราศจากอาการที่เป็นวิกลจริตต่างๆ จึงเป็นธรรมะที่ทำให้งาม นี่เป็นขั้นดีที่เป็นปฏิบัติทั่วไป

4. ด้านการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่

หมายถึง บุคคลที่ประกอบกันขึ้นเป็นรัฐบาล นั้นถ้าหากไม่ได้รับเลือกตั้งจากราษฎรโดยตรงแล้ว ก็ต้องเป็นคณะบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากเสียงข้างมากของผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามา โดยการออกกฎหมาย การวินิจฉัยปัญหา หรือการตัดสินใจในนโยบายต่าง ๆ ต้องเป็นไปตามความเห็นชอบของเสียงข้างมากของผู้แทนในสภา

ในระบอบประชาธิปไตยมิได้หมายความว่าเพียงการยึดหลักเสียงข้างมากเท่านั้น แต่จะต้องมีหลักประกันสำหรับเสียงข้างน้อยด้วย นั่นคือ สิทธิขั้นพื้นฐานของเสียงข้างน้อยจะต้องได้รับการเคารพ เป็นเสียงข้างมากจะละเมิดหรือก้าวล่วงสิทธิของเสียงข้างน้อยจึงถือเป็นการใช้ “ กฎหมู่ ”

นอกจากนี้ความเห็นหรือทัศนะของเสียงข้างน้อยจะต้องได้รับการรับฟัง เพราะในระบอบประชาธิปไตยนั้นต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายหรือผู้ที่มีความคิดเห็นแตกต่างได้เผยแพร่ทัศนะหรือแนวความคิดของเขา

ทัศนะหรือความคิดเห็นที่ปราศต่อเสียงข้างมากหรือตกเป็นเสียงข้างน้อยนั้นไม่ได้หมายความว่าต้องสูญหายไปโดยสิ้นเชิง แต่อาจจะกลับมาเป็นทัศนะที่ได้รับการยอมรับหรือเป็นเสียงข้างมากในโอกาสต่อไปได้

วิถีชีวิตประชาธิปไตย

ลักษณะสำคัญของวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย อาจจำแนกได้ดังนี้

1. เคารพเหตุผลมากกว่าบุคคล โดยไม่ศรัทธาบุคคลใดถึงขั้นบูชเนียบุคคล (แต่ก็ต้องกตัญญูต่อญาติผู้ใหญ่และผู้มีพระคุณ) จะต้องไม่เคร่งครัดเรื่องระบบอาวุโส (แต่ก็ต้องให้ความเคารพผู้อาวุโส) ประชาธิปไตยจะดำเนินไปได้ด้วยดีก็ต่อเมื่อมีการรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย เพื่อค้นหาเหตุผลและความถูกต้องที่แท้จริง เพราะเหตุผลเท่านั้นที่จะจรรโลงให้ประชาธิปไตยดำเนินไปได้ และประชาธิปไตยเชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล

2. รู้จักการประนีประนอม คือ ยอมรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ไม่นิยมความรุนแรง ต้องรู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ยึดมั่นหรือตั้งต้นแต่ความคิดเห็นของตนเองโดยไม่ยอมผ่อนปรนแก้ไข และต้องยอมเปลี่ยนแปลงแก้ไขความคิดเห็นของตนเองเมื่อผู้อื่นมีความคิดเห็นที่ดีกว่า ประชาธิปไตย โดยพื้นฐานไม่ปรารถนาให้มีการใช้กำลังและการล้มล้างด้วยวิธีการรุนแรง เพราะถ้ามีการใช้กำลังและความรุนแรงแล้ว ก็แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ไม่มีหรือไม่ใช่เหตุผล ซึ่งก็ขัดกับหลักความเชื่อขั้นมูลฐานของประชาธิปไตยที่ถือว่ามนุษย์มีเหตุผล

3. มีระเบียบวินัย คือ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอ และช่วยทำให้กฎหมายของบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์โดยไม่ยอมให้ผู้ใดมาละเมิดตามอำเภอใจ แต่ถ้ามีความรู้สึกว่าการใช้กฎหมายที่ใช้อยู่ไม่เป็นธรรม ก็ต้องหาทางเรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎหมายนั้น มิใช่ฝ่ายฝืนหรือไม่ยอมรับ การใช้เสรีภาพเกินขอบเขตจนละเมิดหรือก้าวก่ายในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ย่อมทำให้เกิดความไม่สงบขึ้นในสังคม เพราะสังคมที่ไม่มีการจำกัดในเรื่องสิทธิเสรีภาพเลยนั้นหาใช่สังคมประชาธิปไตยไม่แต่เป็นสังคมอนาธิปไตยที่เปรียบเสมือนไม่มีรัฐบาล ไม่มีกฎหมาย ไร้ระเบียบวินัยทางสังคมโดยสิ้นเชิง

4. มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งเกิดขึ้นจากความรู้สึกของคนในสังคมว่า ตนเป็นเจ้าของประเทศ และประเทศเป็นของคนทุกคน โดยสำนึกว่า การที่ตนได้รับการศึกษา สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพและดำรงชีวิตอยู่ได้ก็เพราะสังคมอันเป็นส่วนรวมของทุกคน ดังนั้นจึงต้องมีหน้าที่ทำประโยชน์ให้เป็นการตอบแทน นอกจากนี้ลักษณะวิถีชีวิตประชาธิปไตยยังมีอีกหลายประเด็น เช่น ต้องเป็นคนหนักแน่นไม่หุบเบา, ต้องไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ, มีทัศนคติดีต่อคนอื่น, ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น, เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, มีน้ำใจเป็นนักกีฬาคือรู้แพ้รู้ชนะ เป็นต้น

เสียงข้างมากในระบอบประชาธิปไตย เป็นคะแนนเสียงที่สมาชิกในสังคมที่มีมากเกินกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนสมาชิกทั้งหมด หรือของจำนวนสมาชิกในที่ประชุมนั้น เพื่อวินิจฉัยหรือลงมติสนับสนุนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เสียงข้างมากในการประชุม หมายถึง เสียงข้างมากในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร การประชุมวุฒิสภา และการประชุมคณะกรรมการธิการ รวมทั้งเสียงข้างมากในการออกเสียงประชามติของ ประชาชน โดยเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรมีความชอบธรรมตามรัฐธรรมนูญที่จะจัดตั้งรัฐบาลเพื่อบริหาร ราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามที่ได้หาเสียงไว้กับประชาชนและตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ และในสวนของการ ตรากฎหมาย ก็ต้องอาศัยเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรเช่นเดียวกัน เพราะการลงมติรับหลักการร่าง พระราชบัญญัติทุกครั้ง จะใช้เสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้ ในรัฐสภาต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาหรือ อังกฤษ มีการกำหนดตำแหน่งผู้นำฝ่ายเสียงข้างมาก (Majority Leader) ซึ่งในประเทศไทยไม่มีตำแหน่งนี้ มีเพียงประธานวิปรัฐบาล (Chief Whip) ทำหน้าที่ประสานงานทางการเมืองในฝ่ายพรรคร่วมรัฐบาลเท่านั้น ส่วนเสียงข้างน้อยในการประชุม (Minority) หมายถึง เสียงข้างน้อยในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร การประชุมวุฒิสภา การประชุมรัฐสภา และการประชุมคณะกรรมการธิการ ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ยึดเอาเสียงข้างมากเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามเสียงข้างน้อยก็อาจจะถูกกละเลยหรือถูกมองข้ามไป ในประเทศไทยและต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและอังกฤษ มีการกำหนดให้มีผู้นำเสียงข้างน้อย (Minority Leader) ซึ่งในประเทศไทย รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ผู้นำเสียงข้างน้อยดำรงตำแหน่งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร (Leader of the Opposition) เพื่อเป็นหลักในการตรวจสอบรัฐบาล นอกจากนี้ ในการประชุมคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎร

และวุฒิสภา โดยเฉพาะการประชุมพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติในวาระที่สอง มติของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนต้องมาจากกรรมการเสียงข้างมากซึ่งรายงานต่อสภา แต่กรรมการเสียงข้างน้อยที่แพ้การลงมติต่อกรรมการเสียงข้างมาก ก็ยังมีสิทธิที่จะสงวนข้อที่เห็นแตกต่างไปจากกรรมการเสียงข้างมาก เพื่อให้ที่ประชุมสภาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง และตัดสินใจในขั้นสุดท้ายได้เพื่อดูว่าที่ประชุมจะเห็นด้วยกับกรรมการเสียงข้างมาก หรือเห็นด้วยกับกรรมการเสียงข้างน้อย ข้อสงวนของ กรรมการสิทธิมนุษยชนดังกล่าวนี้นี้ เรียกว่า สงวนความเห็นซึ่งถือเป็นสิทธิของฝ่ายเสียงข้างน้อย (Minority Right) (คณิน บุญสุวรรณ, ปทานุกรมศัพท์รัฐสภาและการเมืองไทย, พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, 2544 หน้า 992-994.)

5. ด้านฉันทานุมัติ (Consent)

ฉันทานุมัติ หรืออำนาจอันชอบธรรมในการปกครองของรัฐบาลเกิดจากความยินยอมเป็นแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ ในด้านการป้องกันสิทธิเสรีภาพของมนุษย์โดยรัฐนั้นต้องมาจากการยินยอมของคนในสังคม เพื่อให้รัฐบาลมาทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในด้านต่างๆ เมื่อมนุษย์มารวมตัวกันเกิดเป็นสังคมแล้วพวกเขาก็ได้ร่วมกันทำสัญญาหรือที่เรียกว่าสัญญาประชาคม เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันในการจัดตั้งสังคมและผู้ปกครองขึ้นมา สังคมและผู้ปกครองจะมาทำหน้าที่ในการช่วยปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ จอห์น ล็อก (John Locke) นักคิดที่กล่าวถึงสัญญาประชาคมเห็นว่าสังคมและรัฐบาลเกิดขึ้นมาเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิในชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ สังคมจึงเกิดขึ้นจากความยินยอมของสมาชิกที่เข้ามาอยู่ร่วมกันในสังคม และมีผู้มาใช้อำนาจทางสังคมที่หมายถึงสิทธิในการออกกฎหมายรวมถึงบทลงโทษเพื่อใช้ในการปกป้องผลประโยชน์ของบุคลากรและส่วนรวมหรือสาธารณประโยชน์ อำนาจนี้ต้องเป็นอำนาจที่ได้รับความยินยอมเท่านั้น

อุดมการณ์เสรีนิยมจะต้องตั้งอยู่บน “ฉันทานุมัติของผู้ที่อยู่ใต้การปกครอง” (consent of the governed) หมายความว่าความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับคนในสังคมที่ปรากฏออกมาในรูปของกฎกติกา ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายที่รัฐใช้บังคับแก่ผู้คนที่ทั้งหลายในสังคมต้องได้รับความเห็นชอบโดยสมาชิกของสังคม

ลักษณะเช่นนี้ทำให้สิทธิเสรีนิยมมีแนวโน้มเข้าได้ดีกับการปกครองแบบประชาธิปไตย (Democracy) การเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปในระบบการเมือง (representation)

หลักฉันทานุมัติสนับสนุนให้ประชาชนจัดตั้งสมาคมหรือองค์กรที่เป็นตัวแทนหรือสนับสนุนผลประโยชน์ของแต่ละกลุ่ม เพราะภายใต้กลุ่มก้อนเหล่านี้ได้กลั่นกรองรวบรวมคนที่มีความคิดใกล้เคียงหรือตรงกันเข้าอยู่ด้วยกัน กลุ่มเป็นตัวแทนช่วยให้การแสดงความคิดเห็นมีประสิทธิภาพ เช่น สมาคมแม่บ้าน กลุ่มชาวไร่ชาวนา ชมรมอนุรักษ์ป่า

6. ด้านกระบวนการประชาธิปไตย

แนวคิดเรื่องประชาธิปไตย ได้รับการสนใจจากสังคมโลกอีกครั้ง จนกระทั่งถูกนำมาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมในประเทศต่างๆ และแพร่หลายออกไปทั่วทุกมุมโลก ซึ่งมีวิวัฒนาการและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตสมัยกรีกโบราณจนถึงปัจจุบัน (อมร รักษาสมัย และคณะ, 2539, หน้า 10-13 และ จักรพันธ์ ชูเพชร, 2552, หน้า 122) นักวิชาการชาวไทย และชาวต่างประเทศได้ให้นิยามความหมายที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย เอาไว้แตกต่างกันออกไปหรือคล้ายคลึงกันขึ้นอยู่กับมุมมองแนวคิดและทัศนคติของนักวิชาการแต่ละท่าน ในที่นี้ผู้เขียนขอแนะนำนิยามความหมายที่เกี่ยวกับประชาธิปไตย จากนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ Campbell (2008, pp. 4-5) ศาสตราจารย์วุฒิคุณ (Adjunct Professor) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวียนนาได้กล่าวว่า คำว่า “Democracy” (ประชาธิปไตย) มีรากศัพท์จากภาษากรีกโบราณ คือ “demos” แปลว่า ประชาชน และ “kratos” แปลว่า อำนาจ เมื่อรวมกันแล้วให้ความหมายว่า อำนาจของประชาชน (rule by the people) และ โกวิท วงศ์สุรวัดน์ (2543, หน้า 72-73) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมว่า หลักการขั้นพื้นฐานของประชาธิปไตยคือการยอมรับนับถือความสำคัญและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล ความเสมอภาคและ เสรีภาพของบุคคลในการดำเนินชีวิตส่วน Stephen (2004, pp. 169-170) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์สอนเกี่ยวกับการเมืองปกครองหลายมหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษ เช่น มหาวิทยาลัยบอร์นัมท์ (Bournemouth of University) มหาวิทยาลัยเอ็กซีเตอร์ (University of Exeter) เป็นต้น ได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมว่าในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ประชาชนจะมี โอกาสเลือกผู้ที่จะมาปกครองโดยอิสระและได้กล่าวถึงประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น จากสหรัฐอเมริกาว่า ได้กล่าวสุนทรพจน์ (The Gettysburg Address) ในวันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ.1863 เกี่ยวกับรัฐบาลในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย มีใจความว่าเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน (government of the people, by the people, for the people)

ในขณะที่ ณิชชาภัทร อุ่นตรงจิตร (2550, หน้า 105) ได้กล่าวเกี่ยวกับประชาธิปไตยไว้ที่น่าสนใจว่า คำว่าประชาธิปไตยเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยกรีก แต่ประชาธิปไตยในสมัยกรีกมีความแตกต่างจากประชาธิปไตยในสมัยปัจจุบัน คำว่า ประชาธิปไตย มาจากภาษาอังกฤษว่า Democracy แปลว่า การปกครองโดยประชาชน (rule by people) หรือเรียกอีกประการหนึ่งได้ว่า popular sovereignty คือ อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน จากที่กล่าวไปจะเห็นได้ว่านักวิชาการทั้งสี่ท่านมีแนวคิดที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับประชาธิปไตย คือประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจหรืออำนาจเป็นของประชาชน

Ranney นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์อดีตประธาน สมาคมรัฐศาสตร์แห่งสหรัฐอเมริกา (1993 อ้างใน บูฆอริ ยีหมะ, 2550, หน้า 110) ได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมไว้อย่างน่าสนใจว่า ประชาธิปไตย หมายถึง รูปแบบการปกครองและประกอบไปด้วยหลักพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่

1. หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน คือ อำนาจสูงสุดในการตัดสินใจเป็นของประชาชนทุกคนไม่ เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
2. หลักความเสมอภาคทางการเมือง พลเมืองทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วมหรือตัดสินใจทางการเมือง
3. หลักการฟังความคิดเห็นของประชาชน คือ การตัดสินใจของรัฐบาลมาจากการรับฟังหรือคำนึงถึงความต้องการของประชาชนทุกคนไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งว่าต้องการสิ่งใดไม่ต้องการสิ่งใด
4. หลักเสียงข้างมาก เป็นการตัดสินใจทางการเมืองของรัฐบาล หากกรณีใดความต้องการของประชาชนมีความแตกต่างกันไม่เป็นเอกฉันท์รัฐบาล ต้องตัดสินใจบนพื้นฐานของคนส่วนใหญ่หรือเสียงข้างมาก

สำหรับ Smith (1974 อ้างใน อมร รักษาสัตย์ และคณะ, 2539, หน้า 29) ได้ให้นิยามเกี่ยวกับประชาธิปไตยเพิ่มเติมให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยได้กล่าวว่า ประชาธิปไตย คือ การปกครองโดยประชาชน ในทางปฏิบัติ หมายถึง อำนาจในการตัดสินใจประเด็น ปัญหาสำคัญของนโยบายสาธารณะต้องขึ้นอยู่กับคนจำนวนมากในสังคม และในการตัดสินใจนั้น ทุกๆ คนสามารถออกเสียงได้เพียงเสียงเดียวไม่มีผู้ใดสามารถออกเสียงได้เกินหนึ่งเสียง ประชาชนใช้อำนาจโดยตรง เช่น การลงมติยืนยัน เป็นต้น หรือโดยอ้อมผ่านสถาบันตัวแทนซึ่งอำนาจของประชาชนจะถูกจำกัดอยู่ที่บัตรเลือกตั้งที่จะบังคับความรับผิดชอบให้เกิดแก่ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจ รวมถึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของความคิดเรื่อง ความเสมอภาคทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ การเลือกตั้ง อย่างสม่ำเสมอ ศักดิ์ศรีของมนุษย์ สิทธิของเสียงส่วนน้อย รวมถึงการได้รับบริการของรัฐและสังคมอย่างเท่าเทียมกัน

ส่วน กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 13) ได้กล่าวว่า การปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นที่นิยมของประชากรจำนวนมากในโลก และได้รับการยอมรับว่าเป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุด ซึ่งมีจุดเด่น คือ สอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่ในสังคม การปกครองแบบประชาธิปไตย ยึดถือหลักสำคัญในการปกครอง ได้แก่ มนุษย์มีความเท่าเทียมกัน มนุษย์มีเหตุผล สามารถที่จะปกครองตนเองได้มนุษย์มีสิทธิ เสรีภาพ และต้องการมีหลักประกันในการใช้โดยสมบูรณ์

Sodaro (2004, cited in Campbell, 2008, pp.5-6) ศาสตราจารย์ด้านรัฐศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์ ได้กล่าวว่าในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยประชาชนมีสิทธิที่จะเลือกผู้ปกครองได้ด้วยการเลือกตั้ง เช่น การเลือกตั้งรัฐบาลหรือผู้ทำหน้าที่บริหารประเทศ นอกจากนี้ ประชาชนยังสิทธิ เสรีภาพและอิสระในการดำเนินชีวิต แต่

ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่ได้กำหนดไว้โดยประชาธิปไตยนั้นเป็นหลักพื้นฐานอยู่ 3 ประการ ได้แก่ ความเสมอภาค ความมีเสรีภาพหรืออิสระ และถูกควบคุมโดยรัฐบาลหรือกฎหมาย

สำหรับ Eremenko (2011, p. 1) นักวิชาการ มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ โรงเรียนอุดมศึกษา เศรษฐศาสตร์รัสเซีย (Russia) ได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมว่า ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่อยู่บนพื้นฐานของระบบที่มีผู้แทนที่ถูกเลือกโดยประชาชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน สิทธิเสรีภาพ ของประชาชน รวมถึงมีสิทธิในการแสดงออกต่างๆ เพื่อเรียกร้องบางสิ่งบางอย่างที่ต้องการจากรัฐบาลของพวกเขา เช่น ในแถบสหภาพยุโรปประชาชนเข้าร่วมกระบวนการทางการเมืองภายใต้ระบอบการปกครอง แบบประชาธิปไตยผ่านทางกิจกรรมต่างๆ เช่น การ เลือกตั้ง การประท้วง การคว่ำบาตร เป็นต้น จากที่ได้กล่าวไปสามารถสรุปได้ว่า ประชาธิปไตยมีนิยาม ความหมายหรือคำจำกัดความ ดังต่อไปนี้

1. อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนหรือประชาชนมีอำนาจสูงสุดในรัฐ
2. ประชาชนในสังคมมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
3. ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตโดยอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด
4. ประชาชนแสดงอำนาจในการปกครองผ่านทางกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นและอำนวยความสะดวกโดย รัฐบาล เช่น การเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติการ เสนอร่างกฎหมายการชุมนุมตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อเรียกร้องบางอย่างจากรัฐบาล เป็นต้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) 2. เพื่อสร้างรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) 3. เพื่อนำเสนอคู่มือการพัฒนา รูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและตั้งคำถามการวิจัยว่า ค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) มีลักษณะอย่างไร รูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) มีลักษณะอย่างไร และคู่มือการพัฒนา รูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) มีลักษณะอย่างไร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เยาวชนไทยที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี จากนิยามของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประกอบด้วย จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1. แบบสอบถาม มีความเที่ยงตรง (Validity) อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 และ 2. แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งสามารถสรุปผลของข้อค้นพบได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) 6 ประการ ได้แก่ 1. อำนาจเป็นของประชาชน 2. สิทธิมนุษยชน 3. การใช้เหตุผลและขันติธรรม 4. การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ 5. ฉันทานุมัติ 6. กระบวนการประชาธิปไตย

ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนารูปแบบรูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7)

1.1 สภาพปัจจุบันของการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) ด้านอำนาจเป็นของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อำนาจอธิปไตยถือเป็นอำนาจสูงสุดของประชาชน อันเป็นหัวใจของประชาธิปไตย รองลงมา คือ ประชาธิปไตยต้องคำนึงถึงเสียงส่วนใหญ่ของประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การใช้อำนาจในการตัดสินใจเด็ดขาด รวดเร็วมีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองในปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) ด้านอำนาจเป็นของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้อำนาจในการตัดสินใจเด็ดขาด รวดเร็วมีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองในปัจจุบัน รองลงมา คือ การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมทำให้ได้ผู้แทนที่ถูกต้องตามแนวคิดของประชาธิปไตย ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ รัฐบาลที่มีการบริหารประเทศที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นสิ่งสำคัญในระบอบประชาธิปไตย ความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) ด้านอำนาจเป็นของประชาชน ได้แก่ 1. การใช้อำนาจในการตัดสินใจเด็ดขาด รวดเร็วมีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองในปัจจุบัน 2. นักการเมืองไทยจะมีนายทุนเป็นผู้อุปถัมภ์ถือว่าไม่ใช่เรื่องเสียหายต่อระบอบประชาธิปไตย 3. หลักเสรีภาพนั้นเป็นการที่บุคคลกระทำการสิ่งใดก็ได้ที่เหมาะสมกับตนเองและคำนึงว่าจะกระทบหรือละเมิดผู้อื่น

1.2 สภาพปัจจุบันของการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) ด้านสิทธิมนุษยชน อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต รองลงมา เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เยาวชนไทยมีสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทยหรือสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบค่านิยม

อุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านสิทธิมนุษยชน อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐ รองลงมา คือ เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เยาวชนไทยมีสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทยหรือสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี ความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านสิทธิมนุษยชน ได้แก่ 1. เยาวชนไทยมีสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทยหรือสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี 2. เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ

1.3 สภาพปัจจุบันของการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านการใช้เหตุผลและขันติธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เยาวชนไทยสามารถที่จะรับยั้งเหตุแห่งทุกข์ต่างๆ ไว้ได้ ทั้งทำจิตใจให้สบาย คือสบายดี เหมือนอย่างไม่ได้ถูกกระทบกระทั่งอะไรด้วยกายวาจา รองลงมา คือ เยาวชนไทยคำนึงถึงความสำเร็จจากการใช้เหตุผลและขันติธรรมเพื่อวางเป้าหมายของชีวิตให้ชัดเจนและดำเนินกิจกรรมไปสู่ เป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เยาวชนไทยมีความอดทนต่อทุกขเวทนาที่เกิดจากความเจ็บไข้ได้ป่วย สภาพที่ประสงค์ของการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านการใช้เหตุผลและขันติธรรม อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เยาวชนไทยคำนึงถึงความสำเร็จจากการใช้เหตุผลและขันติธรรมเพื่อวางเป้าหมายของชีวิตให้ชัดเจนและดำเนินกิจกรรมไปสู่ เป้าหมายที่กำหนดไว้ รองลงมา คือ เยาวชนไทยมีความตระหนักในกระบวนการใช้เหตุผลและขันติธรรมที่ต้องใช้ความอดทนในการพัฒนาตนเองอย่างสูง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เยาวชนไทยมีความอดทนต่อทุกขเวทนาที่เกิดจากความเจ็บไข้ได้ป่วย ความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านการใช้เหตุผลและขันติธรรม ได้แก่ 1. เยาวชนไทยมีความตระหนักในกระบวนการใช้เหตุผลและขันติธรรมที่ต้องใช้ความอดทนในการพัฒนาตนเองอย่างสูง 2. เยาวชนไทยมีความอดทนต่อความทุกข์ยากจากการทำงาน 3. เยาวชนไทยมีความอดทนต่อทุกขเวทนาที่เกิดจากความเจ็บไข้ได้ป่วย

1.4 สภาพปัจจุบันของการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ยึดหลักการดำเนินการเป็นรูปธรรม เช่น การลงคะแนนเสียง เลือกลง ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับคะแนนสูงสุดจะเป็น ผู้ที่ได้รับเลือก หรือในการออกเสียงประชามติ รองลงมา คือ ปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอ และช่วยทำให้กฎหมาย

ของบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจะตัดสินใจใดๆ ต้องเกิดจากการปรึกษาหารือของสมาชิก ในกลุ่มเป็นการปกครองโดยประชาชนส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับหลักการเสียงข้างมาก สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจะตัดสินใจใดๆ ต้องเกิดจากการปรึกษาหารือของสมาชิก ในกลุ่มเป็นการปกครองโดยประชาชนส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับหลักการเสียงข้างมาก รองลงมา คือ ปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอ และช่วยทำให้กฎหมายของบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ยอมรับการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ไม่นิยมความรุนแรง ความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ ได้แก่ 1. การจะตัดสินใจใดๆ ต้องเกิดจากการปรึกษาหารือของสมาชิก ในกลุ่มเป็นการปกครองโดยประชาชนส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับหลักการเสียงข้างมาก 2. เคารพเหตุผลมากกว่าบุคคลการที่ประชาชนใช้มติของประชาชนส่วนใหญ่เป็นหลักในการทำงาน 3. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งเกิดขึ้นจากความรูสึกของคนในสังคมว่า ตนเป็นเจ้าของประเทศ และประเทศเป็นของคนทุกคน 4. ปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอ และช่วยทำให้กฎหมายของบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์

1.5 สภาพปัจจุบันของการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านฉันทานุมัติ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.88$, S.D.=0.85) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อำนาจอันชอบธรรมในการปกครองของรัฐบาลเกิดจากความยินยอมเป็นแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ รองลงมา คือ การมารวมตัวกันเกิดเป็นสังคมได้ร่วมกันทำสัญญาหรือที่เรียกว่าสัญญาประชาคม เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันในการจัดตั้งสังคมและผู้ปกครองขึ้นมา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การป้องกันสิทธิเสรีภาพของมนุษย์โดยรัฐนั้นต้องมาจากการยินยอมของคนในสังคม เพื่อให้รัฐบาลมาทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านฉันทานุมัติ อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อำนาจอันชอบธรรมในการปกครองของรัฐบาลเกิดจากความยินยอมเป็นแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ รองลงมา คือ ผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองมาก มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มากกว่าผู้ที่ไม่สนใจทางการเมือง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การป้องกันสิทธิเสรีภาพของมนุษย์โดยรัฐนั้นต้องมาจากการยินยอมของคนในสังคม เพื่อให้รัฐบาลมาทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านฉันทานุมัติ ได้แก่ 1. การป้องกันสิทธิเสรีภาพของมนุษย์โดยรัฐนั้นต้องมาจากการยินยอมของคนในสังคม เพื่อให้รัฐบาลมาทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ 2. ผู้ที่มี

ความสนใจทางการเมืองมาก มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มากกว่าผู้ที่ไม่สนใจทางการเมือง 3. การมารวมตัวกันเกิดเป็นสังคมได้ร่วมกันทำสัญญาหรือที่เรียกว่าสัญญาประชาคม เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันในการจัดตั้งสังคมและผู้ปกครองขึ้นมา

1.6 สภาพปัจจุบันของการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านกระบวนการประชาธิปไตย อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ท่านเข้าใจว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน คือ อำนาจสูงสุดในการตัดสินใจเป็นของประชาชนทุกคนไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง รองลงมา คือ ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตโดยอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือท่านเข้าใจว่าประชาชนในสังคมมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน สภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านกระบวนการประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านเข้าใจว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน คือ อำนาจสูงสุดในการตัดสินใจเป็นของประชาชนทุกคนไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง รองลงมา คือ ท่านเข้าใจว่าประชาชนในสังคมมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตโดยอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด ความต้องการจำเป็นของรูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ด้านกระบวนการประชาธิปไตย ได้แก่ 1. ท่านเข้าใจว่าประชาชนในสังคมมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน 2. ประชาชนแสดงอำนาจในการปกครองผ่านทางกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นและอำนวยความสะดวกโดย รัฐบาล เช่น การเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติการ เสนอร่างกฎหมายการชุมนุมตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อเรียกร้องบางอย่างจากรัฐบาล เป็นต้น 3. ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตโดยอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด 4. ท่านเข้าใจว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน คือ อำนาจสูงสุดในการตัดสินใจเป็นของประชาชนทุกคนไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

2. การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. ด้านอำนาจเป็นของประชาชน (ธัมมัญญตา)

1. ผู้นำมีการใช้อำนาจในการตัดสินใจเด็ดขาด รวดเร็วมีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองในปัจจุบัน

2. นักการเมืองไทยจะมีนายทุนเป็นผู้อุปถัมภ์ถือว่าไม่ใช่เรื่องที่เสียหายต่อระบอบประชาธิปไตย

3. หลักเสรีภาพนั้นเป็นการที่บุคคลกระทำการใดก็ได้ที่เหมาะสมกับตนเองและคำนึงว่าจะกระทบหรือละเมิดผู้อื่น

2. ด้านสิทธิมนุษยชน (มัตตัญญูตา)
 1. เยาวชนไทยมีสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทยหรือสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี
 2. เยาวชนไทยมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ
3. ด้านการใช้เหตุผลและขันติธรรม(อตัตัญญูตา)
 1. เยาวชนไทยมีความตระหนักในกระบวนการใช้เหตุผลและขันติธรรมที่ต้องใช้ความอดทนในการพัฒนาตนเองอย่างสูง
 2. เยาวชนไทยมีความอดทนต่อความทุกข์ยากจากการทำงาน
 3. เยาวชนไทยมีความอดทนต่อทุกขเวทนาที่เกิดจากความเจ็บไข้ได้ป่วย
4. ด้านการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ (ปุคคัลัญญูตา)
 1. การจะตัดสินใจใดๆ ต้องเกิดจากการปรึกษาหารือของสมาชิก ในกลุ่มเป็นการปกครองโดยประชาชนส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับหลักการเสียงข้างมาก
 2. เคารพเหตุผลมากกว่าบุคคลการที่ประชาชนใช้มติของประชาชนส่วนใหญ่เป็นหลักในการทำงาน
 3. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งเกิดขึ้นจากความรู้สึกของคนในสังคมว่า ตนเป็นเจ้าของประเทศ และประเทศเป็นของคนทุกคน
 4. ปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองอย่างสม่ำเสมอ และช่วยทำให้กฎหมายของบ้านเมืองมีความศักดิ์สิทธิ์
5. ด้านฉันทานุมัติ (อตัตัญญูตา)
 1. การป้องกันสิทธิเสรีภาพของมนุษย์โดยรัฐนั้นต้องมาจากการยินยอมของคนในสังคม เพื่อให้รัฐบาลมาทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ
 2. ผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองมาก มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่สนใจทางการเมือง
 3. การมารวมตัวกันเกิดเป็นสังคมได้ร่วมกันทำสัญญาหรือที่เรียกว่าสัญญาประชาคม เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันในการจัดตั้งสังคมและผู้ปกครองขึ้นมา
6. ด้านกระบวนการประชาธิปไตย(กาลัญญูตา)
 1. ท่านเข้าใจว่าประชาชนในสังคมมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
 2. ประชาชนแสดงอำนาจในการปกครองผ่านทางกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นและอำนวยความสะดวกโดย รัฐบาล เช่น การเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติการ เสนอร่างกฎหมายการชุมนุมตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อเรียกร้องบางอย่างจากรัฐบาล เป็นต้น

3. ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตโดยอยู่ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด

4. ท่านเข้าใจว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน คือ อำนาจสูงสุดในการตัดสินใจเป็นของประชาชนทุกคนไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

3. คู่มือการพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) ความเหมาะสมของคู่มือเพื่อการพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านประโยชน์จากการนำคู่มือไปใช้ รองลงมา คือ ด้านความเป็นไปได้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการออกแบบ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การพัฒนาารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) มีสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า อุดมการณ์ประชาธิปไตย เป็นระบบความคิดความเชื่อทางการเมืองที่ให้ความสำคัญกับหลักการ ดังนี้ 1. หลักมนุษย์เป็นผู้มีสติปัญญา รู้จักเหตุผล รู้ดีรู้ชั่ว และสามารถปกครองตนเองได้ 2. หลักสิทธิ เสรีภาพ เชื่อว่าการให้สิทธิและเสรีภาพจะทำให้เกิดความก้าวหน้าของสังคม 3. หลักความเสมอภาค ความเท่าเทียม เป็นความเชื่อที่ให้ความสำคัญกับคนอื่น คำนี้ถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ วิถีประชาธิปไตย การนำเอาอุดมการณ์ประชาธิปไตย มาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตประจำวันและดำรงตนในสังคม เพื่อให้สังคมมีความสงบสุขลักษณะของวิถีประชาธิปไตย เป็นไปตามบทบาทของเยาวชนยุคใหม่ที่เป็นอนาคตของชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2545) ที่เห็นว่า วิถีชีวิตของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 จะมีปัญหามากขึ้น อันเนื่องมาจากกิเลสและอวิชชา ที่จะต้องอาศัยหลักธรรมทางพุทธศาสนาแก้ไข ปัญหา มนุษย์จะต้องเปลี่ยนไปสู่ภาวะหรือภพภูมิที่สูงกว่า เหล่านี้คือ ความกังวลใจที่นักสังเกตการณ์ตั้งข้อสังเกตขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไอยธร เทพทอง, กนกกาญจน์ อนุแก่นทราย (2562) ค่านิยมประชาธิปไตยของเยาวชนไทย: กรณีศึกษา นักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบค่านิยมประชาธิปไตย เยาวชนไทยที่พึงประสงค์ดังนี้ 1. ยอมรับความแตกต่างทางเพศ 2. ความไว้วางใจและเชื่อมั่นผู้อื่น 3. ติดตามข่าวสาร 4. มีน้ำใจและจิตสาธารณะ และ 5. รักชาติและภูมิใจในความเป็นชาติ ค่านิยม ประชาธิปไตยของเยาวชนไทยที่ไม่พึงประสงค์และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย พบดังต่อไปนี้ 1. ความสัมพันธ์อำนาจแนวดิ่ง 2. คำนี้ผลตอบแทน 3. ให้คุณค่าต่อวัตถุนิยม และ 4. ขาดระเบียบ วินัย และไม่เคารพกฎหมาย และงานวิจัยของ อัจฉรา อุตศิริกุล (2561) การศึกษาคูณลักษณะความเป็น

พลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัศึกษามีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม 7) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1. ด้านอำนาจเป็นของประชาชน (ธัมมัญญา) 3 ตัวบ่งชี้ 2. ด้านสิทธิมนุษยชน (มัตตัญญา) 2 ตัวบ่งชี้ 3. ด้านการใช้เหตุผลและขันติธรรม(อิตตัญญา) 3 ตัวบ่งชี้ 4. ด้านการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ (ปุคคลัญญา) 4 ตัวบ่งชี้ 5. ด้านฉันทานุมัติ (อิตถัญญา) 3. ตัวบ่งชี้ 6. ด้านกระบวนการประชาธิปไตย(กาลัญญา) 4 ตัวบ่งชี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คนไทยให้ความสำคัญกับตัวเองเป็นหลัก เน้นเอาตัวรอด มุ่งสนองความต้องการของตนและการพึ่งพาผู้อื่นที่ให้ประโยชน์ได้ จึงเน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการถือศักดิ์ศรี ชอบความมีอิสระมากกว่าความเสมอภาค ตรงกับที่ กาญจนา แก้วเทพ (2552, หน้า 35) อธิบายว่าค่านิยมคือ ทศนครีที่สังคมประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่า ดีหรือเลว มีคุณค่าหรือไร้คุณค่า ซึ่งค่านิยมคือสิ่งที่พึงปรารถนาของคนส่วนใหญ่ แต่ถึงกระนั้นบุคคลก็มีทั้งค่านิยมส่วนตัวและรับเอาค่านิยมทางสังคมมาเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของตนด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สัญญา เคนาภูมิ, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอมพร (2561) การพัฒนาวิถีประชาธิปไตยด้วยกระบวนการเสริมสร้างอุดมการณ์แบบ ประชาธิปไตยฐานคติหุ้นส่วนทางการเมืองในจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเสริมสร้างอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยฐานคติหุ้นส่วนทางการเมือง พบว่า อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่มีอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้หากประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงมากขึ้นเท่าใด ก็ย่อมหมายถึงพัฒนาการทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมีมากขึ้นเท่านั้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การพัฒนาครูผู้สอนด้านหน้าที่พลเมือง โดยมีสถานที่อบรมครูผู้สอนให้มีกระบวนการเรียน การสอน และรูปแบบที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยให้มีมาตรฐาน
2. เพื่อให้เกิดความตระหนักในค่านิยมประชาธิปไตย หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ควรหาวิธีส่งเสริมและสนับสนุน เผยแพร่ความรู้ด้านประชาธิปไตย และลักษณะพลเมืองดี เช่น การทำ สื่อสร้างสรรค์เพื่อการศึกษาและสร้างการเรียนรู้ (social media) อาจใช้เว็บไซต์ บล็อก (Blog) หรือ การรวมกลุ่มผ่านเครือข่ายโซเชียลมีเดียต่างๆ ในการเผยแพร่ความรู้ด้านประชาธิปไตย และพลเมืองที่ คาดหวัง

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ด้านกระบวนการประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นหน่วยงานควรจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างความเข้าใจในอำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจให้กับเยาวชน
2. จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการใช้เหตุผลและขันติธรรม มีค่า PNI ต่ำสุด ดังนั้น ควรมีการนำเรื่องของขันติธรรมเข้าไปประกอบการสอนและฝึกอบรมในสถานศึกษาสอดคล้องแต่ละบริบทของแต่ละสังกัด

5.3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาและสร้างเครื่องมือวัดค่านิยมประชาธิปไตยที่เป็นแบบแผนหรือมาตรฐาน เพื่อเป็นแนวทางเบื้องต้นในการทราบถึงค่านิยมประชาธิปไตยนำไปสู่การศึกษาข้อมูลเชิงลึกถึงการเกิด ค่านิยมเหล่านั้น
2. ควรมีการศึกษาถึงบุคคลต้นแบบในแวดวงต่างๆ ที่มีอิทธิพลและแรงจูงใจต่อเยาวชน เพื่อศึกษาถึงปัจจัยทางด้านแรงจูงใจ นำมาถ่ายทอดเรื่องราวเป็นแรงบันดาลใจและนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมค่านิยมที่พึงประสงค์

บรรณานุกรม

- กฤษณผล จันทรพรหม. (2548). *การศึกษารูปแบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริงที่เหมาะสมสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กฤษณา บุญชัย. (2563). *การประเมินความเสียหาย ผลกระทบและการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่นต่อภาวะโรคระบาด COVID 19*. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- กรมการปกครอง. (2543). *การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล*. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2549). *รายงานประจำปี 2549 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา*. กรุงเทพฯ : กระทรวง
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). 2552 ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2563). *รายงานประจำปี 2563 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ : กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- เกษม วัฒนชัย. (2552). *เส้นทางสู่ความพอเพียง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่จำกัด.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2550). *กรณีศึกษาชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- คัมภีร์ สุดแท้. (2553). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียน*. ขนาดเล็ก. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 4(2) : 127-136.
- จินตนา ศักดิ์ภู่อาราม. (2545). *การนำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐสำหรับประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และปรียานุช พิบูลสรารุช. (2552). *ตามรอยพ่อ ชีวิตพอเพียงสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ชนกนารถ ชื่นเชย. (2550). *รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ชัชฎาภรณ์ อยู่เย็นเป็นสุข (2561). *การศึกษาพุทธปรัชญาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา, คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จุมจินต์ สลัดทุกข์. (2546). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล. (2552). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เน้นการกระจายอำนาจ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพฯ.
- ดุจเดือน พันธมนาวิน และ งามตา วนิทานนท์ (5558). *ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมเยี่ยงอย่างมีสติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา : การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล*. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 21(1), 75-94.
- ทวีวรรณ อินคา. (2552). *การพัฒนาแบบที่มีประสิทธิภาพของการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทวีศักดิ์ ลีรัตนธาดา. (2552). *อีคิวพัฒนาสู่ภาวะทางอารมณ์*. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2552, จาก <http://www.babybestbuy.in.th/shop/eq>.
- ทิตนา เขมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา*. ยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- บุญมี แทนแก้ว และคณะ. (2548). *ปรัชญาศาสนา*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญส่ง หาญพานิช. (2546). *การพัฒนาแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ปิ่น มุทุกันต์ พ.อ. (2546). *พุทธวิธีครองใจคน*. กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์บุ๊คส์
- ปัญญา ทองนิล. (2553). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรกสำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์*. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2550). *เศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ด้านการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- มียากาวะ, ทาดาโอะ. (2550). *เศรษฐกิจมิติเบื้องต้น*. แปลโดย คงศักดิ์ สันติพิทักษ์วงศ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ฐู้ง.

- มีศิลป์ ชินภักดี. (2555). *การพัฒนารูปแบบการบริหารการปฏิรูปการศึกษาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2543). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2545). *การศึกษาฉบับง่าย*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม
- พุทธทาสภิกขุ (2542). *แกนพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- พุทธทาสภิกขุ (2547). *ไถวัลย์ธรรม*. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ). (2543). *แสงสว่างทางปัญญา*. นนทบุรี: พิมพ์ดี
- พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). (2549). *วิถีรักษาสุขภาพอนามัยจิตที่ดี*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา และสถาบันบันลือธรรม.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2551). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย*, กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2550). *ธรรมνούญชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2556). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 24), กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พระพุทธรูปของธรรมสภา.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล). (2552). *หลักธรรมมาภิบาลและประมุขศิลป์ : คุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี*. พิมพ์ครั้งที่ 5. ราชบุรี : วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม.
- พระครูโสภณปริยัติสุธี (ศรีบรรดร ธิธมโม). (2554). *พระอุบาลีคุณูปมาจารย์: ฃญาแห่งเมืองพะเยา*. พะเยา: นครนิวส์การพิมพ์.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภณ. (2544). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา
- พีรพัฒน์ ใจแก้วมา (2563) *การศึกษาพฤติกรรมการดำรงชีวิตแบบปรกติใหม่ของประชาชนชาวไทยระหว่างวิกฤตโควิด-19 ที่ปรากฏในสื่อออนไลน์*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาภูมิศาสตร์ ภาควิชาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2553). *ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ : กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาลี สืบกระแส. (2552). *การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ :

นานมีบุคส์.

- รพีพรรณ รัตนวงศ์นรา มอร์ด. (2563). *เปิดใหม่ไลน์และวิธีป้องกันเชื้อ อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019*. สืบค้น เมื่อ 6 เมษายน 2563, จาก <https://www.rama.mahidol.ac.th/ramachannel>
- วิชุดตา ชูศรีवास (2559). *การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม*. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์. (2547). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริศกย เทพจิต. (2563). *COVID-19 Pandemic: การตอบสนองเชิงนโยบายสาธารณะในการรับมือกับปัญหาภัย*. สืบค้น 8 มีนาคม 2566, จาก <http://www.setthasamecon.tu.ac.th/blog/detail/59/>
- ศิริชัย กาญจนวาสี. 2548. *ทฤษฎีการประเมิน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ศักดิ์ดา สถาพรวงษา. (2549). *การพัฒนา รูปแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, ละครครุศาสตรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (2546). *สรุปสภาวะการณ์ท่องเที่ยวประเทศไทย*. กองสถิติและวิจัยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สมบุรณ์ ศิริสรธรศิริ. (2547). *การพัฒนา รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณาบดี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาน อัสวภูมิ. 2550. *การใช้การวิจัยพัฒนา รูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก*. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (UNDP). (2550). *รายงานการพัฒนาคนของประเทศไทย ปี 2550*. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP).
- สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ. (2549). *แนวทางการพัฒนาสมัชชาสุขภาพปี 2549*. นนทบุรี: สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ
- สมนึก กัททัยธนี. 2546. *การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4*. กทม: ประสานการพิมพ์.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2541). *คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- เสรี พงศ์พิศ. (2550). *วิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก*. กรุงเทพฯ: เอดิชั่นเพรส. โปรดักส์.

- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2550). *ชาแผ่นดินสอญลูก*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย. (2550). *หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์*, สารนิพนธ์พุทธศาสตร์บัณฑิต, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- องค์การยูนิเซฟประเทศไทย. (2558). *การวิเคราะห์สถานการณ์การตั้งครุฑของวัยรุ่นในประเทศไทย*. รายงานการสังเคราะห์.
- อภิชัย พันธเสน. (2542). *เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์ความหมายของนักเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ :สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- อภิชัย พันธเสน และคณะ. (2550). *ในโครงการวิจัยเพื่อจัดทำแผนที่เดินทาง (Roadmap) ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง*. สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- อุทุมพร จามรมาน. (2541). โม่เดล. วารสารวิชาการ, 1(2), 22-26.
- อัมพร พงษ์กังสนานนท์. (2550). *การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎี บัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ต่างประเทศ

- Bernard. (1953). *The Motivation to Work*. New York: John Wiley
- Bardo, W. John and John J. Hartman. (1982). *Urban Sociology : A Systematic Introduction*. U.S.A. : F.E. Peacock Publishers, Inc
- Brown, W. B. and D.J. Moberg. (1980.) *Organization Theory and Management : A Macro Approach*. New York : John Wiley and Sons.
- Creswell, J. W. (2015). *A concise introduction to mixed methods research*. Thousand Oaks, C.A. : Sage Publications.
- Eisner, E. (1976). *Education Connoisseurship and Criticism: Their Form and Function in Education Evaluation*. Journal of Aesthetic Education.
- Good, V. Carter. (2005). *Dictionary of Education. (5th ed.)*. New York: McGraw-Hill.
- Grotberg, E. (1995). *A Guide to Promoting Resilience in Children: Strengthening the Human Spirit*. Retrieved August 22, 2009, from <http://resilnet.uiuc.edu/library/grotb95b.html>.

- Glueck, W. F. (2004). *Management*. London : The Dryden Press.
- Husen, T. & Postlethwaite. N.T., *The international encyclopedia of education, 2 nded*,
(New York: Pergawon press Inc., 1994)
- Joyce, B & Weil, M. (1985). *Models of teaching. 2 nd ed*. New Delhi :Prentice–Hall.
- Keeves, P.J. (1988). *Educational research, methodology and measurement: An International handbook*. Oxford: Pergamum Press.
- Luthans, F., Youssef, C.M.,& Avolio, B.J. (2007). *Psychological Capital*. New York: Oxford University press.
- Procter, Paul. (1978) *Longman Dictionary of Contemporary English*. London: Longman.,
- Raj, Madhu. (1996). *Encyclopedic Dictionary of Psychology and Education*. New Delhi : Anmol Publications PVT. Results of Cooperatives Learning Tasks, (2006).
Masters Abstracts International, 44(2).
- Steiner, E.(1988). *Methodology of Theory Building*. Sydney : Educology Research Associates.
- Stoner, A.F. and Wankel.C. (1986) *Management. 3rded*. New Delhi : Prentice – Hall,.
- ThinkExist. (2008) *The Leadership Challenge: How to Get Extraordinary Things Done in Organizations*. San Francisco: Jossey Bass.
- Tosi, L. H. and Stephen, C. J. (1982). *Management. 2 nded*. New York : John Wiley & Sons.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis. 3rdEd*. New York. Harper and Row.
- Willer, D. (1967). *Scientific sociology : Theory and Method*. Englewood Cliffs, NJ : Prentice-. Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

1. พระครูสมุห์ศิลาศักดิ์ สุเมโธ, ดร.
 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการร้อยเอ็ด
 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

2. พระครูสีลสรวิชัย, ดร.
 ตำแหน่ง ผู้รับผิดชอบหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

3. พระครูปลัด สุริยะ ชวนปณโณ, ดร.
 ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

4. รองศาสตราจารย์ ดร. โสวิทย์ บำรุงภักดิ์
 ตำแหน่ง ผู้รับผิดชอบหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

5. รองศาสตราจารย์ ดร. สำเร็จ ยุรชัย
 ตำแหน่ง นักวิจัยอิสระ

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐๔๓-๕๑๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔

ที่ อว ๗๔๑๗/๐๖๕๖ วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ, ดร.

ด้วย ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติให้ดำเนินงานโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิถี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม ๗) ความทราบแล้วนั้น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงขอความอนุเคราะห์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนโครงการวิจัยดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

อ.ศ. วิจัยเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ตรงตามเรื่องวิจัย

พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ
(พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ)
๗ ส.ค. ๖๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๕ ต่อ ๑๒๔

ที่ อว ๗๔๑๗/ว๐๒๕๘

วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตยืมเครื่องมือวิจัย

เรียน พระครูสิลสรวิฑูรย์, ดร.

ด้วย ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติให้ดำเนินงานโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทยใน ศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิถี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม ๗) ความทราบแล้วนั้น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงขออนุญาตยืมขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนโครงการวิจัยดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

(พระครูวิจิตรปัญญากรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

๒๕๖๕๐๒๑

(พระครูสิลสรวิฑูรย์, ดร.)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐-๔๓๕๓-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔

ที่ อว ๒๑๐๖๗/ว ๑๒๕๕ วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน พระครูปลัด สุริยะ ชวนปณฺโณ, ดร.

ด้วย ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นและแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติให้ดำเนินงานโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิถี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม ๗) ความทราบแล้วนั้น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงขอความอนุเคราะห์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนโครงการวิจัยดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา

(พระครูวิจิตรปัญญากรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

พระครูปลัด สุริยะ ชวนปณฺโณ, ดร.
๔ ส.ค ๒๕๖๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐๔๓-๕๑๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔

ที่ อว ๗๔๑๗/๗๐๖๕๖ วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเป็นผู้อยู่ควบคุมตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร รองศาสตราจารย์ ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

ด้วย ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติให้ดำเนินงานโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทย ในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิถี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม ๗) ความทราบแล้วนั้น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงขออนุญาตให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียนโครงการวิจัยดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ทงม

ศพ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์

ที่ อว ๗๙๑๗/๐๔๓/ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

๕ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เจริญพร รองศาสตราจารย์ ดร.สำเร็จ ยุธชัย

ด้วย ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติ
ให้ดำเนินงานโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทย
ในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม ๗) ความทราบแล้วนั้น

ในการนี้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงขอความอนุเคราะห์
ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการเขียน
โครงการวิจัยดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า โทร ๐๖๔-๗๔๑๕๙๖๓

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลียงเมือง ตำบลคงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๔๑๗/ว๐๔๗๖

๙ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

ด้วย ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติ
ให้ดำเนินงานโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทย
ในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิถี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม ๗) มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์
เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ในหน่วยงานภายใต้บังคับบัญชาของท่าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการเขียน
งานวิจัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความ
อนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น หัวหน้าโครงการวิจัยจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า โทร ๐๖๔-๗๔๑๕๕๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลี้ยวเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว ๐๔๙๖

๙ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

ด้วย ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติให้ดำเนินงานโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทย ในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักกรรมสัปปุริสธรรม ๗) มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ในหน่วยงานภายใต้บังคับบัญชาของท่าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการเขียนงานวิจัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น หัวหน้าโครงการวิจัยจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า โทร ๐๖๔-๗๔๑๕๙๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว๐๔๗๖

๗ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่เก็บข้อมูล

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ด้วย ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติให้ดำเนินงานโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิถี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม ๗) มีความประสงค์ขออนุญาตเผยแพร่เก็บรวบรวมข้อมูล ในหน่วยงานภายใต้บังคับบัญชาของท่าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการเขียนงานวิจัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น หัวหน้าโครงการวิจัยจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า โทร ๐๖๔-๗๔๑๕๙๖๓

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลิงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

ที่ อว ๗๙๑๗/ว ๐๔๘๖

๗ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ

ด้วย ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติ
ให้ดำเนินงานโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทย
ในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม ๗) มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์
เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ในหน่วยงานภายใต้บังคับบัญชาของท่าน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการเขียน
งานวิจัย

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความ
อนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น หัวหน้าโครงการวิจัยจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า โทร ๐๖๔-๗๔๑๕๙๖๓

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชน ในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7) แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)

ในการตอบแบบสอบถามขอได้โปรดตอบตามความเป็นจริง ตอบทุกตอน ทุกข้อ และข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม จะเก็บเป็นความลับและใช้เฉพาะขอบเขตทางวิชาการ เพื่อการศึกษา ค้นคว้าครั้งนี้เท่านั้น จะไม่มีผลกระทบหรือก่อให้เกิดผลเสียหายใดๆ ต่อตำแหน่งหน้าที่การงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม
ครบถ้วนสมบูรณ์

ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า

อาจารย์ประจำ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชน
ในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. ระดับการศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช.

มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส.

ปริญญาตรี

ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบค่านิยมอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติจริงของสถานศึกษา

5	หมายถึง	มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ	มากที่สุด
4	หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ	มาก
3	หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ	ปานกลาง
2	หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ	น้อย
1	หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ภาคผนวก จ
ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ใบผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผลการตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ข้อที่	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ					คะแนน รวม	ค่าเฉลี่ย IOC	สรุปผล
	1	2	3	4	5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	0	+1	0	+1	3	0.60	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

26	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
29	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
31	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

สูตร $\sum R = \frac{IOC}{N}$

IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้อง

N แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

หมายเหตุ: ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 – 1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

สรุปค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

ภาคผนวก ฉ

จริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์ด้านสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์

ที่ จว. ๑๖๙/๒๕๖๕

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : การพัฒนารูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลักพุทธวิถี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม 7)

TITLE : DEVELOPING THE VALUE MODEL OF THAI DEMOCRACY POLITICAL IDEOLOGY IN THE 21ST CENTURY BASED ON THAI BUDDHIST WAYS (THE SEVEN PRINCIPLES OF APPURISADHAMMA)

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๖๕ วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ มติที่ ๒๖๒/๒๕๖๕ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๒๙ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

ออกให้ ณ วันที่ ๒๙ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕

ลงนาม

(พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อผู้วิจัยหลัก ดร.พรพิมล โปธ์ชัยหล้า
ตำแหน่ง อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

ประวัติการศึกษา

ปริญญาเอก Ph.D. (Doctor of Philosophy) 2018	Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University Aurangabad. INDIA
ปริญญาโท ศน.ม. (ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต) 2556	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
ปริญญาตรี ศน.บ. (ศาสนศาสตรบัณฑิต) 2552	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
อื่น ๆ ป.บัณฑิตวิชาชีพรู	มหาวิทยาลัยมหามกุฏ
ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพรู 2553	ราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

ประวัติการทำงาน

สอนในรายวิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์	รหัสวิชา GS 47101 ชั้นปีที่ 1
สาขาวิชา การปกครองปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์	หลักสูตร รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สอนในรายวิชา สังคมและการเมืองท้องถิ่น	รหัสวิชา GS 47413 ชั้นปีที่ 2
สาขาวิชา การปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์	หลักสูตร รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ประสบการณ์สอน โปรตระบุ รายวิชาและหลักสูตร เพื่อประกอบการพิจารณา (ถ้ามี)

1. ทฤษฎีการเมืองและจริยศาสตร์
2. การเมืองการปกครองเปรียบเทียบ
3. สัมมนาทฤษฎีการเมืองปัจจุบัน
4. พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์
5. ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์
6. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
7. ระบบบริหารราชการไทย
8. ยุทธศาสตร์ในการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์
9. หลักพื้นฐานทางรัฐศาสตร์
10. ระเบียบวิธีวิจัย

ผลงานการวิจัย

ลำดับที่

รายละเอียดผลงาน

ผลงานวิจัย ซึ่งไม่รวบรวมผลงานวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์ จำนวน 3 เรื่อง

1. **ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า (2563).** ความคิดเห็นของประชาชนต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเทศบาลตำบลเสลภูมิ อำเภอเสลภูมิจังหวัดร้อยเอ็ด, *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, ปีที่ 5 ฉบับที่ 12 ธันวาคม 2563 หน้า 63-74. (TCI ฐาน 1)

ลำดับที่

รายละเอียดผลงาน

ผลงานวิจัย ซึ่งไม่รวบรวมผลงานวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์ จำนวน 3 เรื่อง

2. พระครูกิตติวราทร, พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ, พชรเดช เสมามู จิราภรณ์ ผันสว่าง และ **พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า (2563).** การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานในรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางรัฐศาสตร์ที่เน้นทักษะการปฏิบัติสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตร้อยเอ็ด, *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม 2563 หน้า 25-34. (TCI ฐาน 2)

ลำดับที่ รายละเอียดผลงาน

ผลงานวิจัย ซึ่งไม่รวบรวมผลงานวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์ จำนวน 3 เรื่อง

3. พระศิลาศักดิ์ สุเมโธ , จุรี สายจันเจียม , อติศักดิ์ ทุมอนันต์ , วิมลพร สุวรรณแสนทวี , วงศ์ชนก จำเริญสาร และพรพิมล โพธิ์ชัยหล้า (2564). การสร้างนวัตกรรมอบรมค่ายธรรมะของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 Creating Innovations for Dharma Camp Training for Thai Youth in the 21st Century, *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา*, ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564) หน้า 769-780. (TCI ฐาน 2)

บทความทางวิชาการ (ที่ไม่ใช่วิจัย) จำนวน 2 เรื่อง

1. พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า (2565). การเมืองการปกครองท้องถิ่นไทยในศตวรรษที่ 21 POLITICS AND LOCAL GOVERNANCE IN THAILAND IN THE 21st CENTURY, *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ (Journal of Buddhist Philosophy Evolved)*, ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2565) หน้า 280-289. (TCI ฐาน 2)
2. พระสุริยะ ศรีสุระ, พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า (2565). ทศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนไทยในศตวรรษที่ 21, *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, ปีที่ 6 เล่มที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2565) หน้า 280-289. (TCI ฐาน 2)

หนังสือ/ตำรา/เอกสารประกอบการสอน จำนวน 1 เรื่อง

1. เอกสารประกอบการสอน รายวิชา ยุทธศาสตร์ในการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ รหัส GS 47309

สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา

E-mail: pochailar11@gmail.com , เบอร์โทร 064-741-5963

มติการประชุมคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

ประจำสถาบันวิจัยญาณสังวร

ครั้งที่ ๕/๒๕๖๕

วันพุธที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๑๕.๐๐ น.

ณ ห้องประชุมสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

.....

มติที่ ๒๖๒/๒๕๖๕

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องที่เสนอเพื่อพิจารณา

๕.๒๑ ขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการทำวิจัยในคนของ ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้าโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมของคนไทยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม ๗)

ตามที่ นักวิจัย ดร.พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า ได้ดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบค่านิยมของคนไทย อุดมการณ์ประชาธิปไตยเยาวชนไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วยหลักพุทธวิธี (ใช้หลักธรรมสัปปุริสธรรม ๗) และได้ ยื่นคำร้องทั่วไป (วจ ๑) ต่อประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน ประจำสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยหัวหน้าโครงการวิจัย ได้แนบเอกสารประกอบด้วย แบบคำร้องทั่วไป แบบขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการทำวิจัยในคน เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย และหนังสือแสดง เจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยได้รับการบอกกล่าว

จึงเสนอที่ประชุมเพื่อโปรดพิจารณา

มติที่ประชุม : ๑.รับรองแบบมีเงื่อนไข โดยให้นักวิจัยแก้ไขเอกสารตามคำแนะนำของคณะกรรมการ ภายใน ๗ วัน หลังจากได้รับเอกสาร พร้อมส่งเอกสารที่ได้แก้ไข ต่อประธานคณะกรรมการเพื่อพิจารณาก่อนออก เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคนต่อไป

๒. ขอให้ผู้วิจัยทบทวนแบบขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการทำวิจัยในคน หรือ (วจ.๒) ในประเด็นดังนี้ ๑. ให้ผู้วิจัยทบทวนชื่องานวิจัยภาษาไทยให้มีความชัดเจน ๒.ระบุชื่องานวิจัยภาษาอังกฤษ ๓.ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลการวิจัย เดือน/ปี ให้สอดคล้องกับการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำ วิจัยในคน ประจำสถาบันวิจัยญาณสังวร โดยให้ดำเนินการหลังจากวันที่ วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็น ต้นไป

๓. ขอให้ผู้วิจัยทบทวนเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย หรือ (วจ.๓) ในประเด็นดังต่อไปนี้ ๑.ขอให้ผู้วิจัยระบุเกณฑ์การเข้าร่วมการวิจัยนี้ ให้สอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัย ๒.ให้ระบุความเสี่ยงที่อาจจะ เกิดขึ้นเมื่อเข้าร่วมโครงการวิจัย

๔. ขอให้ผู้วิจัยแก้ไขโครงการวิจัยฉบับย่อ (Research Project Summary) ในประเด็นดังต่อไปนี้
๑. ขอให้ผู้วิจัยระบุเครื่องมือการวิจัยให้ชัดเจน ๒. ระบุสถานที่ในการดำเนินโครงการให้ชัดเจน
๕. ขอให้ผู้วิจัยแนบใบผ่านการตรวจสอบเครื่องมือ
๖. ขอให้ผู้วิจัยแนบใบผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในคน
๗. เงื่อนไขการจ่ายค่าดำเนินการให้เป็นไปตามประกาศมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เรื่อง หลักเกณฑ์ อัตราการเก็บค่าธรรมเนียมและการจ่ายค่าตอบแทนการพิจารณาโครงการวิจัยที่ขอรับการพิจารณา รับรองจริยธรรมการวิจัยในคน พ.ศ. ๒๕๖๒ ทั้งนี้ให้จ่ายหลังจากได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเอกสารทั้งหมดแล้ว
๘. หลังจากผู้วิจัยได้รับเอกสารรับรองผลการพิจารณาจากอนุมติคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัย ในคนประจำสถาบันวิจัยญาณสังวร เมื่องานวิจัยเสร็จสิ้นแล้วหรืออยู่ระหว่างการดำเนินการขอให้ผู้วิจัยรายงาน ผลการดำเนินงานมายังคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนด้วย

(พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน